

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU PROGRAMI

**TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN
KORUNMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURAK SAKARYA

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ FULYA KORKMAZ

ANKARA

2025

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU PROGRAMI

**TÜRK CEZA KANUNU KAPSAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN
KORUNMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BURAK SAKARYA

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ FULYA KORKMAZ

ANKARA

2025

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

28.01.2025

Burak SAKARYA

ADAMA

Kıymetli anneme, saygıdeğer babama, değerli ablama

TEŞEKKÜR

Hayatımın her döneminde maddî ve manevî desteğini esirgemeyen, beni yetiştiren ve bugünlerine getiren sevgili annem **Türgen SAKARYA'ya**, kıymetli babam **Hakkı SAKARYA'ya** ve değerli ablam **Burcu SAKARYA'ya**,

Ufuk Üniversitesi bünyesinde yüksek lisans eğitimimizi kaliteli bir şekilde almamızı sağlayan **Prof. Dr. Zehra ODYAKMAZ'a**, tez çalışmamın ortaya çıkmasında bana öncülük eden ve tezimin her aşamasında görüş ve önerilerini özveri ile benimle paylaşan kıymetli hocam ve tez danışmanım **Dr. Öğr. Üyesi Fulya KORKMAZ'a**,

Teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SAKARYA, Burak. Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2025.

Kişisel verilerin korunması, hızla gelişen teknolojinin etkisiyle giderek daha büyük bir önem kazanmaktadır. Özellikle, kişisel verilerin dünya çapında dolaşıma girmesi ve yaygın şekilde kullanılabilir hale gelmesiyle, bu verilerin hukuka uygun olarak saklanması, işlenmesi, korunması ve kötüye kullanımının önlenmesi gerekliliği doğmuştur. Bu çerçevede, uluslararası ve ulusal hukuk sistemlerinde düzenlemeler yapılmış, ihtiyaçlar doğrultusunda bu düzenlemeler sürekli güncellenmektedir. Türkiye'de kişisel verilerin ihlali, cezai sorumluluğa yol açan üç farklı suç tipiyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında ele alınmıştır. Ayrıca, 2010 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliğiyle kişisel verilerin korunması hakkı anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Bu hak, yalnızca bağımsız bir hak olmanın yanı sıra, özel hayatın gizliliği ve kişilik hakları gibi temel hak ve özgürlüklerle doğrudan bağlantılı olup, korunması aynı zamanda hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili kavramları, unsurları, ilkeleri ve idari yaptırımları ayrıntılı şekilde düzenlemiştir. Bu kanun, kişisel verilerin daha etkin bir şekilde korunmasını sağlamayı hedeflemektedir. Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, kişisel veri kavramı, tanımı ve unsurları ele alınmış; verilerin işlenmesine hâkim olan temel ilkeler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili uluslararası ve ulusal düzenlemeler karşılaştırmalı bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. İkinci bölümde ise Türk Ceza Kanunu çerçevesinde öncelikle dolaylı yönden koruma sağlayan suçlar ele alınmış, ardından doğrudan kişisel verilere karşı işlenen suçlar kapsamına giren üç farklı suç tipi ayrıntılı şekilde incelenerek çalışmamız sonuca ulaştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kişisel Veri, Kişisel Verilerin Korunması, Türk Ceza Kanunu, Türk Ceza Hukuku

ABSTRACT

SAKARYA, Burak. Protection of Personal Data within the Scope of Turkish Penal Code, Master Thesis, Ankara 2025.

Protection of personal data is becoming increasingly important with the influence of rapidly developing technology. In particular, as personal data circulates around the world and becomes widely available, the necessity of storing, processing, protecting and preventing the misuse of these data in accordance with the law has arisen. In this context, regulations have been made in international and national legal systems, and these regulations are constantly updated in line with needs. In Turkey, the violation of personal data is handled within the scope of the Turkish Penal Code No. 5237, with three different types of crimes that lead to criminal liability. In addition, with the Constitutional amendment made in 2010, the right to protection of personal data was constitutionally guaranteed. In addition to being an independent right, this right is directly linked to fundamental rights and freedoms such as privacy and personal rights, and its protection is also a requirement of the rule of law. Personal Data Protection Law No. 6698, which came into force in 2016, regulates in detail the concepts, elements, principles and administrative sanctions regarding the protection of personal data. This law aims to ensure more effective protection of personal data. Our study consists of two parts. In the first part, the concept, definition and elements of personal data are discussed; The basic principles governing the processing of data have been examined in detail. In this context, international and national regulations regarding the protection of personal data were evaluated with a comparative approach. In the second part, crimes that provide indirect protection within the framework of the Turkish Penal Code are discussed, and then our study is concluded by examining in detail three different types of crimes that fall within the scope of crimes committed directly against personal data.

Keywords: Personal Data, Protection of Personal Data, Turkish Penal Code, Turkish Criminal Law

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

BİLDİRİM	i
ADAMA.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	3
KİŞİSEL VERİLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR VE İLGİLİ DÜZENLEMELER.....	3
1.1. Kişisel Veri Kavramının Tanımı ve Unsurları	3
1.1.1. Türk Hukukunda Kişisel Veri Kavramı	3
1.1.2. Uluslararası Hukukta Kişisel Veri Kavramı	6
1.1.3. Kişisel Verinin Unsurları	8
1.1.3.1. Veri	8
1.1.3.2. Özel Kişisel Veri	11
1.1.3.3. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Gerçek Kişi.....	14
1.1.4. Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	18
1.1.5. Özel Kişisel Verilerin İşleme Yasağının İstisnaları	19
1.1.6. Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Temel Tanımlar	21
1.1.6.1. Açık Rıza.....	21
1.1.6.2. İlgili Kişi	22
1.1.6.3. Veri Sorumlusu.....	23
1.1.6.4. Veri İşleyen	24

1.1.6.5. Veri İşleme Faaliyeti	24
1.1.6.6. Otomatik İşleme.....	25
1.1.6.7. Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi	25
1.1.6.8. Veri Kayıt Sistemi	25
1.1.6.9. Anonim Hâle Getirme	26
1.2. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Hukuki Niteliği	27
1.2.1. Mülkiyet Hakkı	27
1.2.2. Fikri Mülkiyet Hakkı.....	29
1.2.3. Enformasyonel Self Determinasyon Hakkı.....	30
1.2.4. Genel Kişilik Hakkı.....	32
1.2.5. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı.....	34
1.2.6. Mahremiyet Hakkı.....	43
1.3. Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Düzenlemeler	44
1.3.1. Uluslararası Kaynaklarda Kişisel Verilerin Korunması	44
1.3.1.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	44
1.3.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	45
1.3.1.3. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Rehber İlkeleri	46
1.3.1.4. 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi	47
1.3.1.5. Birleşmiş Milletler Kişisel Veri Dosyalarının Bilgisayar Aracılığıyla İşlenmesinde Genel Tavsiye İlkeleri.....	49
1.3.1.6. Temel Haklar Şartı	49
1.3.1.7. Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği ve Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu	50
1.3.1.8. 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi	50
1.3.1.9. Genel Veri Koruma Tüzüğü	51
1.3.2. Ulusal Düzenlemelerde Kişisel Verilerin Korunması	52
1.3.2.1. 1982 Anayasası	52

1.3.2.2. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	53
1.3.2.3. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu	61
1.3.2.4. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu	63
1.3.2.5. 4857 sayılı İş Kanunu	63
1.3.2.6. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu	64
1.3.2.7. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu	67
1.3.2.8. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu	68
1.3.2.9. 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanunu.....	69
1.3.2.10. 1512 sayılı Noterlik Kanunu.....	70
1.3.2.11. 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu	70
1.3.2.12. 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu	71
1.3.2.13. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun	73
1.3.2.14. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun.....	74
1.3.2.15. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu	75
1.3.2.16. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	76
2. BÖLÜM.....	78
TÜRK CEZA KANUNUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI.....	78
2.1. Genel Olarak	78
2.2. Kişisel Verilere Dolaylı Yönden Koruma Sağlayan Suçlar.....	78
2.2.1. Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçu	78
2.2.2. Kişiler Arasındaki Konuşmaların Dinlenilmesi ve Kayda Alınması Suçu	80
2.2.3. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu	81
2.2.4. Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu	83
2.2.5. Bilişim Sistemine Girme, Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları	84

2.2.6. Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu	85
2.3. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu.....	86
2.3.1. Korunan Hukuki Değer	86
2.3.2. Konu	87
2.3.3. Fail.....	89
2.3.4. Mağdur	91
2.3.5. Suçun Unsurları	92
2.3.5.1. Maddi Unsur	93
2.3.5.1.1. Hareket	93
2.3.5.1.2. Hukuka Uygunluk Nedenleri	100
2.3.5.1.2.1. Kanun Hükmünü Yerine Getirme	101
2.3.5.1.2.2. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamındaki Hukuki Nedenler.....	104
2.3.5.1.2.3. 6698 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Tutulan Hâller.....	108
2.3.5.1.2.4. Hukuka Uygun Emrin İfası	109
2.3.5.1.2.5. Meşru Savunma	110
2.3.5.1.2.6. Hakkın Kullanılması.....	112
2.3.5.1.2.7. İlgilinin Rızası	113
2.3.5.2. Manevi Unsur	115
2.3.6. Kusurluluk.....	118
2.3.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	120
2.3.7.1. Nitelikli Hâller	120
2.3.7.1.1. Suçun Konusuna Dayalı Nitelikli Hâller	121
2.3.7.1.2. Fiilin Sıfatına ve Fiilin İşlenme Şekline Dayalı Nitelikli Hâller.....	122
2.3.7.2. Teşebbüs.....	125
2.3.7.3. İştirak	126
2.3.7.4. İçtima	127

2.3.8. Yaptırım	131
2.3.9. Muhakeme	132
2.4. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu.....	134
2.4.1. Korunan Hukuki Değer	135
2.4.2. Konu	137
2.4.3. Fail.....	137
2.4.4. Mağdur	138
2.4.5.1. Maddi Unsur	139
2.4.5.1.1. Hareket	139
2.4.5.1.1.1. Kişisel Verileri Bir Başkasına Verme	140
2.4.5.1.1.2. Kişisel Verileri Yayma	143
2.4.5.1.1.3. Kişisel Verileri Ele Geçirme	146
2.4.5.1.2. Hukuka Uygunluk Nedenleri	147
2.4.5.2. Manevi Unsur	149
2.4.6. Kusurluluk.....	151
2.4.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	152
2.4.7.1. Nitelikli Hâller	152
2.4.7.1.1. Suçun Konusuna Dayalı Nitelikli Hâller	153
2.4.7.1.2. Fiilin Sıfatına ve Fiilin İşlenme Şekline Dayalı Nitelikli Hâller	154
2.4.7.2. Teşebbüs.....	154
2.4.7.3. İştirak	155
2.4.7.4. İctima	157
2.4.8. Yaptırım	160
2.4.9. Muhakeme	161
2.5. Verileri Yok Etmeme Suçu	163
2.5.1. Korunan Hukuki Değer	165
2.5.2. Konu	167

2.5.3. Fail.....	169
2.5.4. Mağdur	172
2.5.5. Suçun Unsurları.....	173
2.5.5.1. Maddi Unsur	173
2.5.5.1.1. Hareket.....	173
2.5.5.1.2. Hukuka Uygunluk Nedenleri	177
2.5.5.2. Manevi Unsur	178
2.5.6. Kusurluluk.....	179
2.5.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	180
2.5.7.1. Nitelikli Hâller	180
2.5.7.2. Teşebbüs.....	187
2.5.7.3. İştirak	187
2.5.7.4. İçtima	188
2.5.8. Yaptırım	190
2.5.9. Muhakeme	191
SONUÇ.....	193
KAYNAKÇA.....	198
ÖZGEÇMİŞ.....	217

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
agt.	: Adı geçen tez
AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	: Avrupa Konseyi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Direktif	: 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi
E.	: Esas
EDPB	: Avrupa Veri Koruma Kurulu (European Data Protection Board)
EHK	: Elektronik Haberleşme Kanunu
E.T.	: Erişim Tarihi
GDPR	: Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation)
HTS	: Arama Trafığı Geçmişi (Historical Traffic Search)
K	: Karar
K.T.	: Karar Tarihi
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
m.	: Madde
MCKS	: Mobil Cihaz Kayıt Sistemi
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi
MİT	: Millî İstihbarat Teşkilâtı

OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation for Economic Co-Operation and Development)
PNR	: Yolcu İsim Kaydı (Passenger Name Record)
PSVK	: Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu
RG.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vd	: ve devamı
VUK	: Vergi Usul Kanunu
Y.	: Yıl
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Geçtiğimiz yüzyıldan bu yana yapay zekâ, bilişim teknolojileri kitle iletişim araçları alanında büyük bir dönüşüm yaşanmakta olup, bu dönüşüm olağanüstü bir hızla insan hayatını çevrelemektedir. Günümüzde bilişim sistemleri, özellikle bankacılık sektörü başta olmak üzere ticari faaliyetlerin neredeyse her alanında yaygın olarak kullanıldığı gibi, tapu, nüfus ve pasaport gibi kamu hizmetlerinin sunulmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, bilişim sistemleri dahilinde yer alan bulut bilişim, sosyal medya platformları, mobil uygulamalar ve veri sistemleri gibi teknolojik yeniliklerin etkisiyle bireylerin kişisel verilerine erişim oldukça kolay bir hâle gelmiştir. Ancak, kişisel verilere bu denli hızlı ve kolay erişim imkânı, beraberinde bu bilgilerin kötüye kullanım tehlikesini de getirmektedir.

Kişisel verilerin korunması, temel bir insan hakkı olarak kabul edilmekte ve bireylerin özel yaşamlarının gizliliğini güvence altına alarak modern hukuk sistemlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Uluslararası düzenlemelerde kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilkelere taraf olan Türkiye, bu konuda ulusal düzeyde de önemli adımlar atmıştır. Türkiye, kişisel verilerin ulusal hukuk kapsamında güvence altına alınması amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapmış, bu verilerin işlenmesini belirli şartlara bağlayarak izinsiz, yetkisiz ve kötüye kullanımını önlemeyi hedeflemiştir. Türkiye’de kişisel verilerin korunmasıyla ilgili önemli ve köklü düzenlemelerden biri, 5237 sayılı TCK’nın ikinci kitabında yer almaktadır. TCK’nın “*Kişilere Karşı Suçlar*” başlıklı ikinci kısmının, “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlıklı dokuzuncu bölümünde, kişisel verilere ilişkin suçlar düzenlenmiştir. Bu hükümler, kişisel verilerin korunmasına ilişkin cezai yaptırımları belirleyerek bireylerin özel hayatını korumayı hedeflemektedir.

Ayrıca, 2010 yılında Anayasa’nın 20. maddesinde yapılan değişiklik, kişisel verilerin korunması hakkı anayasal bir temel kazanmıştır. Maddeye eklenen üçüncü fıkra, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen durumlarda ve bireylerin açık rızasıyla işlenebileceğini vurgulamış; veri sahiplerinin haklarını güvence altına alarak, bu alanda önemli bir anayasal dayanak oluşturmuştur. Bu değişiklik, kişisel verilerin korunmasına yönelik ulusal düzenlemelere anayasal bir çerçeve kazandırması bakımından büyük bir dönüm noktasıdır.

İlgili hükümde, kişisel verilerin korunmasına yönelik usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan 6698 sayılı KVKK 2016 yılında

Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6698 sayılı Kanun, doğrudan kişisel verilerin korunmasına yönelik kapsamlı düzenlemeler içermektedir. Söz konusu düzenlemeler, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almayı amaçlarken, aynı zamanda kişisel verilerin yasalara uygun şekilde işlenmesini ve korunmasını sağlamaktadır.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ulusal ve uluslararası hukukta kişisel veri kavramı, unsurları, genel ve özel nitelikli kişisel veri ayrımı, detaylıca incelenecektir. Devamında ise özellikle kişisel verilerin korunması hakkı kavramının öneminin anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla, kişisel verilerin korunması hakkının hukuki niteliği incelenecek ve farklı hukuk ekollerine göre mukayese edilerek, AİHM, ABAD, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları ile ele alınacaktır. Birinci bölümde son olarak kişisel verilerin korunması ile ilgili uluslararası ve ulusal düzenlemeler incelenecek ve değerlendirilecektir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise Türk Ceza Kanunu’nda kişisel verilerin korunması kapsamının belirlenmesi için öncelikle dolaylı yönden koruma sağlayan suçlar ele alınacak ve akabinde doğrudan koruma sağlayan TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*”, 136. maddede düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” ve 138. maddede düzenlenen “*Verileri yok etmeme*” suçlarıyla mukayese edilerek değerlendirilecektir. Devamında ise kişisel verilerin daha etkin ve kapsamlı korunmasına fayda sağlamak amacıyla 135, 136 ve 138. maddeler; suçun unsurları, özel görünüş biçimleri, yaptırım ve muhakeme konuları başta mevzuat olmak üzere doktrin, içtihat ve mahkeme kararları dikkate alınarak ayrıntılı şekilde incelenecek ve düzenlemelerin yeterli ve yetersiz olduğu durumlara açıklık getirilecektir.

1. BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR VE İLGİLİ DÜZENLEMELER

1.1. Kişisel Veri Kavramının Tanımı ve Unsurları

Kişisel veri kavramı, geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinde teknolojiye meydana gelen ilerlemeler sonucunda hukuk dünyasında yer edinmiş, yeni ve önemli bir kavramdır.¹

Bugünkü şekliyle kişisel verilerin korunmasına yönelik hukuksal düzenlemeler, kişisel verilerin otomatik olarak veri kayıt sistemlerinin parçası hâline gelmesi üzerine, diğer bir ifadeyle işlenmesi nedeniyle 1960'lı yıllarda tartışılmaya başlanmış ve 1970'li yıllarda da bilgisayarın hızla gelişmesiyle birlikte hukuksal düzenlemelerin konusu olmaya başlamıştır.² Kişisel verilerin korunması ihtiyacının temelinde yer alan söz konusu bu kavram gerek iç hukukta gerekse uluslararası hukukta benzer nitelikte tanımlanmıştır.³

1.1.1. Türk Hukukunda Kişisel Veri Kavramı

Kişisel verilerin toplanması, saklanması ve işlenmesi günümüzde yeni önem kazanmakta gibi gözükse de mevzuatımızda bu alanı düzenleyen hükümler Kişisel Verilerin Koruması Kanunu'ndan çok daha eskiye dayanmaktadır. Zira kişisel verilerin korunması, hukuk devletlerinde korunması mecburi olan bazı değerlerle de yakından ilişkilidir. Kişinin şerefine, onuruna, hayat alanına, sesine, resmine ve kişiye ait başka birtakım verilerin kişilik hakkını oluşturan değerlerden sayıldığı açıktır.

Ülkemizde kişisel veri ile ilgili ilk çalışma, 1970'li yıllarda Türk Ceza Kanunu Tasarısı Komisyonun hazırladığı bilişim suçlarına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı tasarıda kişisel verilerle ilgili kavramlar geçmiştir. Türkiye'de 1970'li yıllarda yapılan bu

¹ KORKMAZ, İbrahim: Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması, Kamu Hukuku (Ceza ve Ceza Usul Hukuku) Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s. 5.

² KÜZECİ, Elif: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2020, s. 115.

³ SERT, Şeyma: Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, 2. Baskı, Ankara 2023, s. 21.

Çalışma yasaya dnşememiştir.⁴ Kişisel verilerle ilgili çalışmalara 1980’li, 1990’lı yıllarda da devam edilmiş, 1996 yılında kurulan komisyonca hazırlanan kanun taslağına kamu hukuku ve insan hakları boyutları eklenmiştir, ancak söz konusu taslak tasarı hâline dahi gelememiştir. alışmalara aralıksız devam edilmiş ve taslak, 2008 yılında tasarı hâline geldikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş; ancak çeşitli nedenlerden dolayı uzun bir süre yasalaşamamıştır.

Teknoloji alanında gelişmelerin bir yansıması olarak yapay zekâ alanında yapılan çalışmalar, dijitalleşme sonucunda kamusal ve özel alanlara etkisi olarak temel hak ve özgürlüklere müdahale edebilmeyi kolay hâle getirmiştir. Söz konusu bu durum hukuki bir sorun olarak kendisini göstermiş ve bunun üzerine yasal düzenlemeler yapılması tabiri caizse zorunlu hâle gelmiştir. Bu doğrultuda, 2010 yılında Anayasa değişikliği ile özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20. maddeye yeni bir fıkra eklenmiş ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin önemli bir düzenleme hayata geirilmiiştir. Böylelikle, Anayasa’nın “*Kişinin Temel Hak ve ödevleri*” başlığı altında “*Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı*”, kişinin temel haklarından biri olarak Anayasal güvence altına alınmıştır. Bu düzenleme, kişisel verilerin korunması konusunda ulusal hukukta önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur.

Kişisel veri ile ilgili 2008 yılında hazırlanan ve yasalaşamayan tasarı taslağı sonrasında Adalet Bakanlığınca alışmalar devam etmiş ve 10 şubat 2016 tarihinde öncelikle TBMM Adalet Alt Komisyonunda akabinde TBMM Adalet Komisyonunda kabul edilerek Başkanlığa gnderilmiiştir. 24 Mart 2016 tarihinde Genel Kurulunda kabul edilen söz konusu tasarı, “6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” olarak yasalaşmış ve Cumhurbaşkanı tarafından Resmî Gazete’de⁵ yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁶

Yapay zekâ alanında uluslararası düzeyde gerçekleştirilen düzenlemelere uyumlu olarak ülkemizde çalışmalar hız kesmeden devam etmiştir ve T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın iş birliğinde ve ilgili tüm paydaşların ortak çalışmaları ile “*Ulusal Yapay*

⁴ ALTINOK ALIşKAN, Elif-Bahri ÖZTÜRK: “Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Genel Değerlendirmeler ve Anayasaya Aykırılık Sorunu”, Fasikül Aylık Hukuk Dergisi, C. 10, S. 100, Y. 2018, s. 300.

⁵ 07.04.2016 ve 29677 sayılı Resmî Gazete.

⁶ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ALIşKAN-Serkan SEYHAN: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2024, s. 62.

Zekâ Stratejisi (2021-2025)” hazırlanmış⁷ ve buna ilişkin “2021/18 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi”⁸ Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle ülkemiz de yapay zekâ alanında strateji belgesi hazırlayan ülkeler arasına girmiştir. Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi On Birinci Kalkınma Planı ile Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları doğrultusunda “Dijital Türkiye ve Milli Teknoloji Hamlesi” ile uyumlu sürdürülebilir yapay zekâ çalışmalarının yapılması amacıyla hazırlanmıştır. Strateji, yapay zekâ alanında uzmanlaşmış nitelikli uzmanların yetiştirilmesi ve alanda istihdamın artırılması; kaliteli veriye ve teknik altyapıya erişim imkânlarının genişletilmesi; araştırmanın, girişimciliğin ve yenilikçiliği desteklemesi; sosyoekonomik uyumu hızlandıracak düzenlemelerin yapılması; uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi; ihtiyaç duyulacak yapısal ve işgücü dönüşümünün hızlandırılması amaçlarıyla öncelikle altısı çok önemli olmak üzere yirmidört amaç ve yüzondokuz tedbirden oluşmaktadır. Ayrıca Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun yapay zekâ alanındaki üreticiler, geliştiriciler, servis sağlayıcılar ve karar alıcıları kapsayan “*Yapay Zekâ Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler*” başlığıyla çalışma da bulunmaktadır.⁹

Ülkemizde başta Anayasa olmak üzere, 4721 sayılı TMK, 5237 sayılı TCK, 6098 sayılı TBK, 5809 sayılı EHK, 5651 ve en önemlisi 6698 sayılı KVKK’da kişisel verilerin korunması ile ilgili çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

Kişisel veri tanımı, kişisel veriler ile ilgili düzenlemelerin en önemlilerinden 6698 sayılı KVKK’nın 3. maddesinde¹⁰ yapılmıştır. 5237 sayılı TCK’nın “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçunu düzenleyen 135. maddenin gerekçesinde kişisel veri tanımı “gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi” olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi kararlarında¹¹ da kişisel veri kavramını benzer ifadelerle açıklamıştır.

⁷ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025, Ankara 2021, s. 65.
<https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-UlusalYZStratejisi2021-2025.pdf> (Erişim Tarihi: 26.03.2024)

⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210820-22.pdf> (Erişim Tarihi: 26.03.24)

⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler, s. 11. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7048/Yapay-Zeka-Alaninda-Kisisel-Verilerin-Korunmasına-Dair-Tavsiyeler> (Erişim Tarihi: 10.04.2024)

¹⁰ 6698 sayılı KVKK Madde-3 “d) *Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder.*”

¹¹ Anayasa Mahkemesi’nin 25/12/2014 Tarih, 2014/74 Esas ve 2014/201 Karar sayılı kararı: “*kimliği belirli veya belirlenebilir*” olmak kaydıyla, kişiyle ilgili tüm bilgiler kişisel veri olarak kabul etmektedir. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/201?EsasNo=2014%2F74> (Erişim Tarihi: 24.03.2024).

Ülkemizde kişisel veriler ile ilgili düzenlemeler, tarafı olduğumuz AK 108 sayılı Sözleşmesi'ne uyumlu hâle getirilmiştir. Fakat söz konusu Sözleşmede öngörülen tüzel kişilerin de koruma kapsamına alınması hususu 2020 yılında ülkemizde yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik¹²le birlikte yalnızca “gerçek kişiye” ilişkin bilgilerin koruma kapsamında olacağı düzenlenmiştir.¹³ Düzenlemeyle birlikte ülkemizde artık sadece “gerçek kişilere ilişkin” veriler koruma kapsamına alınmıştır.¹⁴ Bununla birlikte, tüzel kişilere ait kişisel verilerin korunmasıyla ilgili herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır.¹⁵ Ancak, 6698 sayılı KVKK ve 5237 sayılı TCK'nın 135. madde gerekçesindeki tanıma göre, mevcut mevzuat yalnızca gerçek kişilere ait kişisel verilerin korunmasını hedeflemektedir.

1.1.2. Uluslararası Hukukta Kişisel Veri Kavramı

Kişisel verilerin korunmasına yönelik ilkelerin meslek mensupları ile bireyler arasındaki güven ilişkisinden kaynaklandığı görülmektedir. Bunun en önemli örneği milattan önce 5. yüzyılda gelişen hekimin sır saklama yükümlülüğüdür.

Hipokrat yemini olarak da ifade edilen ve hekime mesleği dolayısıyla elde ettiği kişisel verileri saklama yükümlülüğü getiren sır saklama yükümlülüğü, sadece hekimlik mesleğiyle sınırlı olmaksızın avukatlar, bankacılar ve din adamları gibi meslek gruplarını da içine alarak benzer ilkelerin gelişimi ile günümüze kadar ulaştığı söylenebilir.

Uluslararası alanda kişisel veri ile ilgili öncü çalışmalardan biri 1960'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, ulusal bir kişisel veri merkezi kurma girişiminde bulunmuş ve tüm vatandaşların kişisel bilgilerinin söz konusu merkezde toplanması hedeflenmiştir. Ancak merkez kurma girişim, halk tarafından right be alone (yalnız kalma hakkına) saldırı olarak algılanmış ve merkez kurumu gerçekleşmemiştir.

Yalnız kalma hakkının ortaya çıkmasında 1890'da Samuel D. Werren ve daha sonra federal hâkimlik yapan Louis D. Brandeis'in geliştirdiği özel hayat hakkı (the right

¹² 2020 tarihli güncel Yönetmelik'te yer alan 4. maddenin (f) bendinde yer alan kişisel verinin tanımı “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” şeklinde düzenleme yapılmıştır. 04.12.2020 Tarih ve 31324 sayılı Resmî Gazete

¹³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201204-13.htm> (Erişim Tarihi: 24.03.2024).

¹⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201204-13.htm> (Erişim Tarihi: 25.03.2024)

¹⁵ SERT, Şeyma: age., s. 31.

to privacy) fikrinin büyük bir rolü olmuştur. Bu düşünceye göre, her birey fikirlerinin, hislerinin ve kişisel bilgilerinin ne kadarının başkalarına aktarılacağına ancak kendisi karar vermelidir. Halkın tepkisi nedeniyle ABD Kongresinde, merkez kurmak için çıkarılmak istenen yasa teklifinden vazgeçilmiştir. ABD’de özel hayatı koruyan Privacy Act of 1974 (Gizlilik Yasası) yürürlüğe girmiştir.

Kişisel veri ile ilgili düzenlemeler uluslararası hukukta, dünyada ilk defa Almanya’nın Hessen Eyaletinde Hessen Eyalet Veri Koruma Kanunu’nu (Datenschutzgesetz Hessen) hazırlanmış ve 1970 yılında yürürlüğe girmiştir. Bunu daha sonra 1973 yılında İsveç ve 1978 yılında Fransa takip etmiş ve tüm Avrupa’ya hızlı bir şekilde yayılmıştır. Avrupa Konseyi’nin 1973 ve 1974 yıllarında kabul ettiği kişisel veri ve özel hayatın gizliliği ile ilgili kararlar, kişisel verilerin korunması ile ilgili sonradan çıkarılan düzenlemelere de kaynaklık etmiştir.¹⁶

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk kapsamlı uluslararası sözleşme olan 108 sayılı Sözleşme, kişisel verinin tanımını 2. maddesinin (a) bendinde¹⁷ yaparak bu kavramı uluslararası literatüre kazandırmıştır. 108 sayılı Sözleşme’nin 6. maddesinde¹⁸ ise özel nitelikteki hassas veriler düzenlenerek, koruma altına alınmıştır.¹⁹

Kişisel veri ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı ilk uluslararası belge olan Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından yayımlanan Rehber İlkelerin 1. maddesi²⁰ de kişisel veriyi, 108 sayılı Sözleşmede de olduğu gibi “gerçek kişiye ait her tür bilgi” olarak benzer ifadelerle tanımlanmıştır. Uluslararası alanda önemli

¹⁶ ÖZTÜRK, Bahri- Elif ALTINOK ÇALIŞKAN- Serkan SEYHAN: age., s. 48.

¹⁷ Kişisel veri kavramı “kişinin kimliğini belirli ya da belirlenebilir kılan her türlü bilgi” olarak açıklanmıştır. Bkz. BADUR, Emel-Nesibe KURT KANCA: “Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 2, Y. 2022, s. 479.

¹⁸ 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına Dair Sözleşme Madde-6 Özel Veri Kategorileri: “İç hukukta uygun güvenceler sağlanmadıkça, ırksal kökeni, siyasi düşünceleri, dini veya diğer inançları ortaya koyan kişisel veriler ile sağlık cinsel hayatla ilgili kişisel veriler, otomatik işleme tabi tutulamaz. Aynı şey ceza mahkûmiyetiyle ilgili kişisel veriler için de geçerlidir.” https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2712020140848108_tur.pdf

¹⁹ Bkz. GÖÇMEN UYARER, Sinem: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 83.

²⁰ 1980 tarihli Kişisel Verilerin Sınıraşan Trafığı ve Verilerin Korunmasına İlişkin Rehber İlkeri 1. maddesinde kişisel veri, “Belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her tür bilgi” olarak tanımlanmıştır. Bkz. <http://oecdprivacy.org/> (Erişim Tarihi: 22.9.2023).

bir yere sahip olan diğerk bir dñzenleme 1995/46/EC sayılı Direktifin 2. maddesinde²¹ kişisel veri tanımına benzer ifadelerle yer verilmiştir.

95/46/EC sayılı Direktifin yerinin alan 2018 tarihli Veri Koruma Tñzñğñ'n 4. maddesinde kişisel veri benzer ifadelerle tanımlanmış, ancak teknolojik gelişmeler nedeniyle söz konusu tanıma “genetik kimlik konum verileri” ve “çevrimiçi kimlik belirleyiciler” eklenmiştir.²²

1.1.3. Kişisel Verinin Unsurları

Kişisel veri kavramı hem KVKK'da hem de 95/46/EC sayılı Direktif'te yer alan ve genel olarak kabul edilen tanıma göre iki temel unsurdan oluşmaktadır. Bu unsurlar, “veri” ve “kimliğı belirli veya belirlenebilir gerçek kişi” unsurlarıdır.

1.1.3.1. Veri

Kişisel veri kavramının ilk unsuru, veridir. Veri²³ ve bilgi kavramları genellikle birbirinin yerine kullanılsa da aslında farklı anlamlar taşır. Ancak, çalışmamızda veri ve bilgi terimleri, konuya özgñ olarak aynı anlamda kullanılacaktır. Veri “yazılı, basılı ve elektronik ortamlarda bulunan ve bilişsel yapıda değışiklik meydana getiren bir olgudur”.²⁴ Bilgi ise “işlemde kullanılan uzlaşımsal kurallardan yararlanılarak kişinin veriye yönelttiğı” anlamdır. Bilgi, verinin işlenmek suretiyle alıcısının anlamasını sağılayan hñlidir.²⁵ Veri ise, bilginin bilgisayarca kullanılabilecek ve işlenebilecek sayısal birimler ile gösterilmiş hñlidir.²⁶

6698 sayılı KVKK ve 95/46/AT sayılı Avrupa Yñnergesi'nde yer alan tanıma göre, “*kişiye ilişkin her tñr bilgi*” kişisel veri olarak kabul edilmiştir. Bu geniş kapsamlı

²¹ Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşım Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi 2. maddesinde, kişisel veri “*tanımlanmış ya da tanımlanabilir gerçek kişiyle ilgili herhangi bir bilgi*” olarak tanımlanmıştır. Tanımlanabilir bir kişiden, özellikle fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, sosyal veya kñltñrel kimliğıne özgñ bir kimlik numarasıyla veya bir ya da daha fazla faktör referans alınarak, doğrudan veya dolaylı şekilde tanımlanabilen kişi olarak ifade edilmiştir.

Bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML>

²² AYÖZGER ÖNGñN, A. Çiğdem: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2019, s. 7.

²³ Veri “*olgu, kavram ya da komutların, iletişim yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi*” olarak tanımlanmakta ve “*bilgi, data*” anlamına gelmektedir. Bkz. <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 25.04.2023).

²⁴ HENKOĞLU, Tñrkay: Bilgi Gñvenliğı ve Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2015, s. 28.

²⁵ KñZECİ, Elif: age., s. 10.

²⁶ KAYA, Mehmet Bedii: Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişimin Engellenmesi, İstanbul 2010, s. 5.

ifade, sadece kişinin özel ve aile yaşamını değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal yaşamını, fiziksel ve duygusal özelliklerini, iş ilişkilerini gibi bilgileri de içermektedir.

Veri kapsamına “yalnızca bilgisayar verilerinin dahil edilmesi”, bilgisayar dışında kalan “elektronik veriler ve elektronik ortamda tutulmayan”, yani fiziken elle işlenen veriler kapsam dışında kalacaktır.²⁷ Bu da veri koruma alanının oldukça daralmasına yol açabilir. Bu nedenle, bir bilginin kişisel veri olup olmadığı, o bilginin biçimi ve saklandığı ortama bağlı kalmaksızın olmaksızın değerlendirilmelidir.

Kişisel verinin alfabetik, çizgisel veya sayısal olması ile bilgisayar ortamında ya da kâğıt üzerinde tutulması arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Örneğin, bir müşterinin mobil bankacılık işlemleri sırasında telefonda kaydedilen sesi ve görüntüsü kişisel veri olarak kabul edilir.²⁸ Bu nedenle, bir bilginin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için gizli olması gerekmez. Kişinin “kredi kartı şifresi gibi gizli bilgiler”²⁹ kişisel veri olarak kabul edilirken, aynı zamanda kişinin dış görünüşüne ilişkin özellikleri, örneğin “o gün giydiği kıyafetin rengi”, “arabasının markası” gibi aleni olan bilgiler de kişisel veri olarak değerlendirilir.³⁰

Bilginin “otomatik” ya da “otomatik olmayan yollarla işlenmesi”, o bilginin kişisel veri olarak kabul edilip edilmemesine dair herhangi bir etki yaratmamaktadır. Örneğin, bir öğrencinin girdiği sınavlardan aldığı notların, “karne üzerinde yazılı olması” veya “bilgisayar ortamında tutulması” arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

Bilginin objektif ya da subjektif nitelik taşıması, kişisel veri olup olmadığı açısından herhangi bir fark oluşturmaz. Örneğin, bir kişinin üçüncü kişilerle yaptığı telefon görüşmelerinin kayıtlarını içeren veriler veya kişinin geçmişte yaşadığı bir hastalığa dair somut bilgiler kişisel veri olarak kabul edilmektedir.³¹ Bunun yanı sıra, bireyin toplum tarafından değerlendirilen şöhreti ya da bu şöhreti etkileyecek türdeki görüş beyanları gibi öznel bilgiler de kişisel veri olarak kabul edilir. Bu durum, şöhretin kişiyle ilgili alınacak önemli kararlar üzerinde etkili bir faktör olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, bir işverenin çalışanı hakkında yaptığı değerlendirmelerin

²⁷ Bkz. ÖZBEK, Veli Özer: “Elektronik Ortamda Saklı Bulunan Verilerin Ceza Muhakemesinde Delil Niteliği ve Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 59, S. 1-2, Y. 2001, s. 197.

²⁸ YAŞAR, Yusuf: “Bir Suçun İspatı Amacıyla İletişimin Kayda Alınmasının Hukuki Niteliği”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 4, S. 14, Y. 2013, s. 15.

²⁹ BAŞLAR, Yusuf: Ceza Yargılamasında Elektronik Delil, Ankara 2016, s. 45.

³⁰ SERT, Şeyma: age., s. 27.

³¹ ÖZDEMİR, Hayrunnisa: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Ankara 2009, s. 125.

diğer işverenlerce öğrenilmesi, kişinin yaşamını önemli ölçüde etkileyebilir. Kişinin kendisiyle ilgili hoşlanmadığı bilgi akışını tamamen engellemesi mümkün olmadığından, şöhretini olumsuz şekilde etkileyen görüşler ve değerlendirmelerin kişisel veri olarak kabul edilerek korunması gereklidir.³²

Nesneler hakkındaki bilgiler de veri olarak kabul edilebilir. Fakat 6698 sayılı Kanun kapsamında bir kişisel veriden bahsedilebilmek için, bu verinin doğrudan veya dolaylı olarak gerçek kişiye ait olması gerekmektedir. Verinin kişiye ait olması, doğrudan kişi hakkındaki bilgilerle sağlanabileceği gibi bazı durumlarda kişinin bir nesneye sahip olmasının sonucu olarak dolaylı yoldan da elde edilebilmektedir. Örneğin, bir firmanın nakliye araçları üzerine yerleştirilen araç takip sistemi, çalışanların verimliliğinin tespiti amacıyla kullanıldığı taktirde takip sisteminden alınan veriler, çalışanlar bakımından kişisel veri değerlendirilmektedir.

Bir bilginin kişisel veri olabilmesi için, o bilginin “doğru olması” şart değildir. Kişiyle ilişkilendirilebilen “her bilgi veya veri”, kişisel veri olarak kabul edilmektedir. Nitekim, Anayasa ve 6698 sayılı KVKK, kişiye kendisiyle ilgili yanlış verileri düzeltme hakkı tanıdığı için, “yanlış verilerin de kişisel verilere dâhil olduğunun” bir başka göstergesidir.³³ Yanlış verilerin de en az doğru olan veriler kadar kişiye zarar verme ihtimalinden dolayı, korumanın yanlış verilerin de kapsama alınması yerinde bir yaklaşımdır ve bu durum büyük bir önem taşımaktadır. Ayrıca, herkesin kolayca erişebileceği, aleni veya anonim bilgiler de kişisel veri niteliği taşımaktadır.³⁴

Kişisel veri konusunda, özel (hassas) kişisel veri ile genel (adi) kişisel veri şeklinde ikili bir tasnif yapılmaktadır.³⁵ Fakat genel kişisel verilerin kapsamı ve alanı çok daha geniştir. Nitekim özel nitelikli kişisel verilerin dışında kalan kişisel veriler genel nitelikte kişisel verilerdir. Bu nedenle çalışmamızda özel kişisel veri kavramına değinilecektir.

³² AKDAĞ, Hale: Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2013, s. 19.

³³ AKDAĞ, Hale: age., s. 25.

³⁴ AKSOY, Hüseyin Can: Kişisel Verilerin Korunması, Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s. 23.

³⁵ OĞUZ, Sefer: “Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri”, Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi, C.13, S.2, Y. 2018, s.126.

1.1.3.2. Özel Kişisel Veri

Özel kişisel veri, “özel nitelikteki kişisel veri”, “hassas veri” veya “özel nitelikli veri” olarak da anılmaktadır.³⁶ Özel kişisel veri, başka kişiler tarafından öğrenildiğinde ilgili kişinin mağduriyetine mahal verebilecek hassas niteliktedir. Özel nitelikteki kişisel veri, bireyin temel hak ve özgürlükleri ile doğrudan bir bağlantıya sahip olduğu için, genel kişisel verilere nazaran daha sıkı bir koruma altında tutulan özel bir kategori olarak tanımlanabilir.³⁷

Kişisel verilerin korunması bakımından verinin kullanılması, saklanması, depolanması, aktarılması gibi hususlar verinin kendisinden daha fazla önem arz etmektedir. Neredeyse bütün veri koruma düzenlemeleri, bazı türdeki verilerin kesin olarak “hassas nitelikte olduğunu” ve çok sayıda kişinin, söz konusu hassas verilerin ancak sınırlı ve kontrollü şekilde yayıldığından emin olmak isteyeceğini kabul etmektedir. Nitekim “95/46/EC sayılı Veri Koruma Yönergesi”, “108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi” ile “Birleşmiş Milletler Rehber İlkeleri”, bu nitelikteki verilere özel koruma şekli getirmektedir. Ülkemizde de 6698 sayılı KVKK’da “*özel nitelikli kişisel veri*” kavramı kullanılarak bu tür verilerin hangi şartlarda işlenebileceğiyle ilgili düzenlemeler yapılarak, özel nitelikli veriler daha etkin bir koruma altına alınmıştır.

Uluslararası hukuk düzenlemelerinde, hassas veriler özel koruma gerektiren “özel nitelikli veri kategorisi” içinde yer almakta olup, bu verilere iç hukukta yeterli güvenceler sağlanmadığı sürece otomatik işleme tabi tutulamayacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme, özellikle bireylerin ırkı, etnik kökeni, siyasi görüşleri, dini inançları ve sağlık bilgileri gibi hassas verilerinin korunmasını ve kötüye kullanımının önlenmesini hedeflemektedir.³⁸ Hassas veri gruplarındaki ortak özellik, yüksek risk faktörü olarak benimsenen “ayrımcılık tehlikesi” olduğu öne çıkmaktadır.³⁹ Çünkü hassas kişisel verilerde korunan hukuki değer, “kişilik değerleridir”. Bu nedenle, hassas verilerin işlenmesi, birey açısından ayrımcılık oluşturma potansiyeline sahip olduğundan, bu tür verilerin özel olarak korunması, kişilik haklarının güvence altına alınmasına da katkı sağlayacaktır.

³⁶ AKSOY, Hüseyin Can: Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2010, s.30.

³⁷ BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru: Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2016, s. 98.

³⁸ HENKOĞLU, Turkey: age., s. 28.

³⁹ BAŞALP, Nilgün: Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Ankara 2004, s. 43.

Hassas nitelikteki kişisel verilerin hangileri olduğuna dair ortak ve kesin bir düzenleme bulunmamaktadır.⁴⁰ Bu durum, kişisel veriler arasında hassas ve hassas olmayan şeklinde bir ayırım yapılmasının, bazı durumlarda hassas olmayan kişisel verilerin yeterince korunamaması riskini doğurabileceğini göstermektedir. Nitekim, başlangıçta tehlike arz etmeyen bir bilgi, belirli işlemler sonucunda kritik bir öneme sahip hale gelebilir.⁴¹ Örneğin, bir isim veya adres listesi başlangıçta hassas veri olarak değerlendirilmese de bu tür verilerin ünlü kişilerin hareketleriyle ilişkilendirilmesi durumunda, özellikle terörist grupların eline geçmesi halinde, bu bakış açısı değişebilir ve veri tehlikeli bir hâle gelebilir.⁴² Bu nedenle, hassas verilerin korunması için ek güvencelerin getirilip getirilmeyeceğinin, verilere yönelik ayrımlara dayanarak belirlenmesinin sakıncalı olduğu durumlar ortaya çıkabilmektedir.

Hassas veri konusunda bağlamsal bir yaklaşım benimsenirken, bir “verinin hassas veri olup olmadığına” karar verilmeden önce dikkatlice değerlendirme yapılması gereklidir. Bu bağlamda, “veri kütüğü sahiplerinin menfaatleri”, söz konusu verinin “potansiyel alıcıları”, verinin “toplanma amacı”, “işlenme koşulları” ve işlenmesinin “ilgili kişiler üzerindeki olası etkileri” dikkate alınmalıdır. Verinin ne derece hassas olduğuna ilişkin nihai karar, bu unsurlar ışığında ve kapsamlı bir değerlendirme sonucunda verilmelidir.⁴³

Her ne kadar hassas kişisel veriler bakımından ortak ve kesin bir düzenleme bulunmasa da çeşitli sözleşmelerde ve düzenlemelerde tahdidi olarak sayılan hassas kişisel veriler, büyük oranda benzerlik göstermektedir. Nitekim 108 sayılı Sözleşme’nin 6. maddesinde düzenlenen özel nitelikteki hassas veriler bakımından ulusal hukuklarda gerekli önlemler alınmadığı sürece “*kişilerin ırksal köken, dini veya diğer inançlar, siyasi düşünceleri, sağlık veya cinsel hayat ile ceza mahkûmiyeti*” kapsamındaki hassas nitelikteki verilerin otomatik yöntemlerle işlenemeyeceği belirtilerek koruma altına alınmıştır.⁴⁴ Sayılan bu özel veri kategorisine çalışmamızın ileri kısımlarında detaylı

⁴⁰ SERT, Şeyma: age., 42.

⁴¹ KORKMAZ, İbrahim: Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 53.

⁴² Lloyd, Ian j.: Information Technology Law, 6th Edition, Oxford University Press, New York 2011, s. 42.

⁴³ AKSOY, Hüseyin Can: age., s. 33.

⁴⁴ GÖÇMEN UYARER, Sinem: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 83.

işleyeceğimiz Sözleşme 108⁴⁵ ile de “genetik veriler, suçlar, cezai kovuşturmayaya, cezai güvenlik tedbirlerine ilişkin kişisel veriler” ile “biyometrik veriler, etnik köken, sendika üyeliği” de ilave edilmiş ve böylelikle özel veri kategorisi genişletilerek çağın ihtiyaçlarına göre uyum sağlamaya çalışılmıştır. Nitekim AB Adalet Divanı’nın Lindqvist/İsveç kararında⁴⁶, hassas kişisel verilerin “*geniş yorumlanması gerekliliği*” de ayrıca vurgulanmıştır.

GDPR’nin 9. maddesinin birinci fıkrasında⁴⁷ düzenlenen özel nitelikli kişisel veriler, belirli şartlar sağlanmadığı takdirde “işlenmesi yasak hassas veri kategorisini” oluşturur. Bu düzenleme, kişisel verilerin korunmasında özel bir hassasiyet gerektiren durumlara dikkat çekmekte ve yalnızca kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesi hâlinde bu tür verilerin işlenmesine izin vermektedir. GDPR’de yer alan düzenleme, 108 sayılı Sözleşme ile kıyaslandığı taktirde, hassas kişisel verilerin içerik ve kapsam olarak çeşitlendirildiği ve genişletildiği görülmektedir. GDPR ile Sözleşme 108+’da yer alan “özel nitelikli kişisel veriler” konusunda yapılan düzenlemeler, büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Her iki düzenleme de özel nitelikli verilerin, özellikle ayrımcılığa yol açma veya bireylerin mahremiyetini ciddi şekilde ihlal etme riski taşıyan bilgiler olduğuna vurgu yapmakta ve bu verilerin işlenmesini sıkı koşullara bağlamaktadır.

Veri koruma mevzuatına sahip ülkelerde, uluslararası düzenlemelerde tanımlanan özel nitelikli kişisel veriler genellikle “hassas veri” kategorisinde ele alınmaktadır. Ancak, ülkelerin ulusal hukuk düzenlemelerinde özel nitelikli kişisel verilerin tanımlanmasında bazı farklılıklar görülebilmektedir.⁴⁸ Örneğin, Polonya, İzlanda, Estonya ve Bulgaristan’ın “*genetik bilgiler*”, Slovenya, Slovakya, Çek Cumhuriyeti’nin “*biyometrik bilgiler ve milli köken*”, İzlanda’nın “*ten rengi*”, Slovakya’nın “*siyasi partiler veya hareketler*”, İtalya’nın “*dernek üyeliği*”, Finlandiya ve Estonya’nın “*özür durumu*”, Polonya’nın “*bağımlılıklar*”, İzlanda’nın “*alkol, tıbbi ilaç ve*

⁴⁵ Avrupa Konseyi 108+ Konvansiyonu Açıklayıcı Raporu, s. 6 https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2023/3/30/Convention108Plus_A%C3%A7%C4%B1klay%C4%B1c%C4%B1_Raporu_HUHXpvC.pdf (Erişim Tarihi: 11.05.2024)

⁴⁶ KAYA, Cemil: “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 69, S. 1-2, Y. 2011, s. 323.

⁴⁷ Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü Madde 9-(1) “*İrk veya etnik köken, siyasi görüşler, dini veya felsefi inançlar ya da sendika üyeliğinin ifşa edildiği kişisel verilerin işlenmesi ve bir gerçek kişinin kimlik teşhisinin yapılması amacıyla genetik veriler ile biyometrik verilerin, sağlık ile ilgili verilerin veya bir gerçek kişinin cinsel yaşamı veya cinsel eğilimine ilişkin verilerin işlenmesi yasaktır.*” Bkz. <https://hukukbook.com/avrupa-birligi-genel-veri-koruma-tuzugu-gdpr/>

⁴⁸ BULUT, Metin: “Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler”, Ankara Barosu Dergisi, C. 79, S. 3, Y. 2020, s. 138.

uyuşturucu kullanımı, cinsel yaşam ve cinsel davranışlar”, Finlandiya’nın “*sosyal görüşler, hastalık ve tedaviler, sosyal refah ihtiyaçları ve alınan yararlanmalar*”, İngiltere’nin “*fiziksel ve zihinsel sağlık durumu, kovuşturma ve mahkûmiyet*” sayılan veriler, belirtilen ülkelerin veri koruma kanunlarında “özel nitelikli kişisel veriler” olarak kabul edilmiştir. Kısmi farklılıkların, hukuki tercihlerde toplumların değer yargıları ve kültürel farklılıkları gibi referanslardan kaynaklandığı ifade edilebilir.

Türk hukukunda 6698 sayılı KVKK’nın 6. maddesinde “*Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik veriler...*” özel nitelikte kişisel veriler olarak tahdidi şekilde sayılmıştır. 5237 sayılı TCK’nın 135. madde ikinci fıkrasında⁴⁹ da benzer şekilde “*Kişisel verinin, kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına...*” şeklindedir. Özel nitelikli kişisel verilerin kaydedilmesiyle suçun işlenmesi cezayı artıran neden olarak düzenlenmiştir.

1.1.3.3. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Gerçek Kişi

Kişisel veri kavramının ikinci unsuru, “kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişinin” varlığıdır. Kişinin “belirli veya belirlenebilir olması” şartı hem kişisel verilerin hem de bireylerin gizliliğinin korunmasına yönelik temel bir düşünceden kaynaklanmaktadır. Kişisel verilerin korunması kapsamında bir bilginin, ait olduğu kişinin belirlenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Verinin kime ait olduğu “bilinmiyor veya bilinemeyecek durumda” ise bu verilerin işlenmesi faaliyeti, kişisel verilerin korunması çerçevesinde ele alınmamaktadır.⁵⁰

Bir kişiyi tanımlayabilen ve kimliğini ortaya çıkaran, herhangi bir işleme gerek duyulmaksızın ya da basit bir ilişkilendirme yoluyla kullanılabilen veriler, o kişiye ait kabul edilir. Örneğin, isim, kimlik numarası ve adres gibi bilgiler, bireyin kimliğini

⁴⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 10.05.2024)

⁵⁰ AYÖZGER ÖNGÜN, A. Çiğdem: age., s. 13.

doğrudan ortaya koyabildiği için, bu tür veriler “belirli bir kişiye ilişkin” olarak değerlendirilmektedir.⁵¹

“Belirlenebilir bir kişiye ilişkin veriler”, doğrudan kişinin kimliğini ortaya koymasa da bazı ek bilgilerle bir araya getirildiğinde kişiyi tanımlamayı mümkün kılan verilerdir. Bu tür veriler, bağlantılı unsurlar yardımıyla bir kişiyi somut bir şekilde tanımlayabildiğinden dolayı, kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilir. Örneğin, kişinin adı geçmese bile doğum yeri ve tarihi gibi bilgileri içeren veriler, belirlenebilirlik özelliği taşıdığı için kişisel veri olarak kabul edilir.

GDPR düzenlenmesinde temel kriter olarak “belirlenebilir kılma” kavramına vurgu yapılmıştır. Bu bakımdan kişiyi doğrudan belirleyen verilerin yanı sıra diğer verilerle bağlantı kurularak kişiyi belirlenebilir duruma getiren veriler de kişisel veri kapsamında kabul edilmiştir. Örneğin, kullanılan bilgisayarın IP adresi, internet sitesine giriş yapılan gün ve saat bilgi ve servis sağlayıcısından elde ettiği diğer verilerle kombinleyerek o siteye giriş yapan kişinin kimliğine ulaşılabileceği için IP adres bilgisi de kişisel veri olarak kabul edilmektedir. Bilgisayardaki IP adresleri bakımından, birden çok kişinin aynı bilgisayarı kullandığı durumlarda, “kişinin tespit edilmesini sağlayamaması” nedeniyle bu tür veriler belirlenebilir kişiye ait veri olarak kabul edilmemektedir. Yukarıda verilen örnekte, bir IP adresinin bir internet sitesine giriş yapılarak belirlenebilir olmasının temel ve önemli şartı, IP adresini yalnızca tek bir kullanıcının sahip olduğu bir bilgisayardan kullanmaktır. Bu durumda, IP adresi elde edildiğinde, numarayı kullanan internet abonesinin e-posta adresi ve adres bilgilerine de erişim sağlanabilir. Bu bağlamda, bu tür bilgilerle ilişkilendirildiği takdirde IP adresi, kişisel veri olarak kabul edilmektedir.

AB Adalet Divanı’nın vermiş olduğu Patrick Breyer/Bundesrepublik Almanya kararında⁵², dinamik IP adreslerinin dahi başkaca ek verilerle birleştirilmesi mümkün olduğu takdirde kişisel veri olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

6698 sayılı KVKK’nın gerekçesine göre, bir kişinin belirli ya da belirlenebilir olması, “*mevcut verilerin herhangi bir yöntemle gerçek bir kişiyle ilişkilendirilmesi*

⁵¹ ŞİMŞEK, Oğuz: Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul 2008, s. 122.

⁵² Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın 19.10.2016 Tarihli Kararı Patrick Breyer ve Federal Almanya Cumhuriyeti. <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CA0582&qid=1730036622548> (Erişim Tarihi: 25.05.2024).

*sonucunda, o kişinin tanımlanabilir duruma*⁵³. Mevcut veriler “kişinin fiziksel, kültürel, sosyal veya ekonomik kimliğine ifade eden somut bir içeriğe sahip olması hâlleri veya kimlik, sigorta, vergi numarası gibi herhangi bir kayıt ile ilişkilendirilmek suretiyle kişinin belirlenmesini sağlayan bütün hâlleri kapsamaktadır. “Kişinin adı, soyadı, telefon veya sosyal güvenlik numarası, motorlu taşıt plakası, pasaport numarası, resmi, görüntüsü, özgeçmişi ve ses kayıtları, genetik bilgiler” gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılma özellikleri nedeniyle kişisel veri olarak kabul edilmektedir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi kararında⁵⁴, hukuki inceleme kapsamında yer almayan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından verilen, “internet trafik bilgisinin işletmecilerden alınmasını ve hâkim kararına bağlı olarak bu bilginin birtakım kuruluşlara iletilmesini” düzenleyen kuralı, “trafik bilgisinin de kişinin kimliğini belirlenebilir nitelikte” olmasından dolayı kişisel veri olduğu ve TİB tarafından bu bilginin işlenmesi açısından ise söz konusu olan kuralda “hiçbir sınırlama olmadığı” gerekçesiyle Anayasa’nın ilgili maddelerine aykırılık nedeniyle iptaline karar vermiştir.

Hukukta kişi, “haklara ve borçlara sahip olan varlık” olarak tanımlanmaktadır.⁵⁵ Kişi kavramı, hukukun insana atfettiği bir nitelik olup, bireyin “hak sahibi” ve “hak süjesi” olmasını ifade eder. Modern hukuk sistemlerinde ise tüm bireyler, gerçek kişi olarak kabul edilmektedir.⁵⁶

Tüzel kişilik ise 4271 sayılı TMK’nın 47. maddesinde⁵⁷ “Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları...” şeklindedir.

Hukuk düzeni tarafından, gerçek kişilere “bir amacın gerçekleştirilmesi için faaliyet ve örgütlenme özgürlüğü” tanınmıştır. Bu sürekli niteliğe sahip amacı gerçekleştirebilmek için, bireylerin ölümleri ya da bu amacı destekleme iradelerinden vazgeçmeleri durumunda etkilenmeyecek, bağımsız bir “tüzel kişilik” ortaya çıkmıştır.⁵⁸

⁵³<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4187/6698-Sayili-Kanun'da-Yer-Alan-Temel-Kavramlar> (Erişim Tarihi: 25.05.2024).

⁵⁴ Anayasa Mahkemesi’nin 02.10.2014 Tarih, 2014/149 Esas ve 2014/151 Karar sayılı kararı <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 05.04.2024).

⁵⁵ YILMAZ, Süleyman- Abdülkerim YILDIRIM: Medeni Hukuk–I, 4. Baskı, Ankara 2023, s. 105.

⁵⁶ HELVACI, Serap: Gerçek Kişiler, 10. Baskı, İstanbul 2023, s. 26.

⁵⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> (Erişim Tarihi: 05/04/2024).

⁵⁸ HATEMİ, Hüseyin-Burcu KALKAN OĞUZTÜRK: Kişiler Hukuku, İstanbul 2014, s. 1.

Tüzel kişiler, kurucularından, ortaklarından, organlarını oluşturan yöneticilerden ve üyelerinden bağımsız olan hukuk özneleridir.⁵⁹

Veri sahibi ya da veri öznesi gibi farklı terimlerle anılan ilgili kişi, kişisel verileri işlenen gerçek kişiyi tanımlamaktadır. Ölmüş kişilere ait kişisel veriler de yaşayan kişileri etkilediği durumlarda koruma kapsamına girmektedir. Örneğin, Huntington hastalığının otozomal baskın bir genetik hastalık olması nedeniyle, ölen bir kişinin “Huntington hastası olduğuna dair bilgi”, bu durumun genetik geçiş özellikleri dolayısıyla o kişinin çocuklarının da hastalığı taşıma riski olduğunu gösterebilir. Verdiğimiz örnekten de anlaşılacağı üzere yaşayan gerçek kişileri etkilemesi nedeniyle söz konusu veriler koruma kapsamında olacaktır.

Türk hukukunda yalnızca gerçek kişilerin kişisel verilerinin koruma altına alındığını daha önce belirtmiştik. Nitekim 6698 sayılı KVKK 3. maddesinde yer alan “*Kişisel veri*” tanımında sadece “gerçek kişiler” ile ilgili veriler kapsam dahilinde olup tüzel kişilere ait veriler dışında bırakılmıştır. 5237 sayılı TCK metninde kişisel veri ile ilgili herhangi bir tanım olmamakla birlikte 135. madde gerekçesinde de kişisel verinin yalnızca “gerçek kişiyle ilgili olduğu” belirtilmiştir.⁶⁰

Kişisel verilerin korunması kapsamına tüzel kişiler dâhil değildir.⁶¹ Tüzel kişiler her ne kadar kapsama girmese de tüzel kişilere özgü verilerle gerçek kişiye ulaşılmasının mümkün olduğu durumlarda ise söz konusu bu veriler koruma kapsamına dahil edilmektedir.⁶² Özel hayat alanı, gerçek kişileri ilgilendiren bir konu olması nedeniyle tüzel kişiler bakımından yalnızca ticari gizliliğin korunması bakımından söz edilebilir.

Çalışmamızın önceki başlıklarında da detaylı incelediğimiz üzere uluslararası düzenlemelerde de ülkemizde olduğu gibi benzer şekilde kişisel verilerin korunması kapsamına yalnızca “gerçek kişiler”⁶³ koruma altına alınmıştır.⁶⁴ Diğer bir husus ise “Uluslararası Hukukta Kişisel Veri Kavramı” başlığı altında da detaylı şekilde açıkladığımız üzere gerek uluslararası hukukta gerekse ulusal hukukta tüzel kişilerin de

⁵⁹ SEROZAN, Rona- Baki İlkay ENGİN- Yeşim M. ATAMER: Medeni Hukuk, 9. Baskı, İstanbul 2022, s. 497.

⁶⁰ KÖSE AYSUN, Melike: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, 2. Baskı, Ankara 2021, s. 117.

⁶¹ TEZCAN, Durmuş: “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, Anayasa Yargısı Dergisi, C. 8, Y. 1991, s. 389.

⁶² ŞİMŞEK, Oğuz: age., s. 91.

⁶³ AYDIN, Sedat Erdem: AİHM İçtihatları Kapsamında Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 8.

⁶⁴ AKGÜL, Aydın: Kişisel Verilerin Korunması, 2. Baskı, İstanbul 2016, s. 15.

korunma kapsamına alınmamasına yönelik mevzuat açısından bir engel bulunmamaktadır. Nitekim AB üye devletler içerisinde “Avusturya, Danimarka, İtalya ve Lüksemburg” ile birlik üyesi olmayan “İzlanda, Norveç ve İsviçre” devletlerinin mevzuatlarında tüzel kişilere ait kişisel verilerin korunmasına dair düzenlemeler de bulunmaktadır.⁶⁵

Sonuç olarak, kişisel verilerin korunması “insan hakları” kapsamında değerlendirildiğinden, yalnızca gerçek kişiler bu korumadan faydalanabilir. Çünkü kişisel veriler, özellikle “özel hayatın gizliliği” başta olmak üzere kişilere ait olan hak ve özgürlüklerle yakından ilişkilidir. Tüzel kişilerin ise kişisel verilerin korunması kapsamına dahil edilmesi, gerçek kişilere yönelik korumanın zayıflamasına neden olabilecek bir risk taşımaktadır. Nitekim tüzel kişiler “belirli hedef için” kurulurlar ve akabinde bu hedef için faaliyet gösterirler. Lakin doğuştan kazanılan insan hakları, insan olmakla ilgilidir. Tüzel kişiler bakımından verilerin korunması hukukumuzda ticari sır kapsamında yer almakta ve TCK’nın 239. maddesinde düzenlenen “*Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması*” suçu ile koruma altına alınmıştır.⁶⁶ Koruma altına alınan tüzel kişilerle ilgili verilerin esas unsuru ise sır niteliğindeki bilgi ve belgelerdir. Gerçek kişilere ilişkin korunma ise gizli alandan çok daha fazla anlam ifade etmekte, adeta her türlü bilgiyi kapsamaktadır.

1.1.4. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi 6698 sayılı KVKK’nın 3. maddesi (e) bendinde “*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade eder.*” şeklindedir.⁶⁷ 6698 sayılı Kanun’un 3. madde gerekçesinde, “verilerin ilk kez elde edilmesinden itibaren gerçekleştirilen tüm işlem türleri” işleme faaliyeti kapsamında değerlendirilmektedir.

⁶⁵ AKSOY, Hüseyin Can: age., s. 26.

⁶⁶ KÜZECİ, Elif: age., s. 294.

⁶⁷ TEPE, Esra: Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2021, s. 51.

2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü’nde kişisel verilerin işlenmesi “*toplama, kaydetme, organizasyon, depolama, adaptasyon ya da değiştirme, yeniden ele geçirme, danışma, kullanma, iletim yoluyla açıklama, yayma veya başka şekilde kullanılabilir hâle getirme, birleştirme veya sıralama, engelleme, silme ya da tahrip etme gibi kişisel veriler üzerinde otomatik olan ya da otomatik olmayan araçlar vasıtasıyla yapılan herhangi bir faaliyet veya faaliyet dizisi*” anlamına gelmektedir.⁶⁸

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, veri işleme faaliyeti kapsamına girecek işlemlerin sınırlı bir şekilde listelenmesi pek mümkün değildir. Bu bakımdan örneğin, sosyal medya üzerinde yürütülen bir çekiliş sonucunda, çekilişi kazanan kişilerin organizasyon firması hesaplarında duyurulması, öğretmenin sınav sonuçlarını bir liste şeklinde panoya asmak suretiyle ilan etmesi, üniversite öğrencisinin ders notlarının akademik danışmanı tarafından ailesine bildirilmesi, kişilerin cep telefonlarına tanıtıcı reklam içeren kısa mesajların gönderilmesi, otelde konaklayan kişinin Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında istenilen kimlik bilgilerinin otel işletmesi tarafından Sağlık Bakanlığının ilgili birimlerine ve bildirilmesi veya güvenlik kapsamında gerek görülmesi hâlinde kolluk birimlerine bildirilmesi gibi faaliyetlerin tamamı veri işleme faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁹

1.1.5. Özel Kişisel Verilerin İşleme Yasağının İstisnaları

Hem uluslararası düzenlemelerde hem de ulusal mevzuatlarda “özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi” kural olarak yasaktır. Ancak, bazı özel durumlarda ve belirli koşulların sağlanması hâlinde bu veriler işlenebilmektedir.

Özel kişisel verilerin işlenmesi yasağının bazı istisnaları bulunmaktadır. Bu istisnalar arasında, “ilgili kişinin açık rızası”, kişinin kendi özel nitelikli verilerini “kamuya açıklaması”, “hayati çıkarların korunması”, “kamu yararına çalışan kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi” ya da “yargılama süreçleri nedeniyle işlenmesi” gibi durumlardır.⁷⁰

⁶⁸ DÜLGER, Murat Volkan: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 3, Y. 2016, s. 113.

⁶⁹ AKKURT, Sinan Sami: “Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesine ve Covid-19 Pandemisi Sürecinde Mobil Uygulamalarla Paylaşılmasına Hukuki Bir Bakış”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 19, S. 38, Y. 2020, s. 38.

⁷⁰ AKGÜL, Aydın: age., s. 26.

Uluslararası düzenlemeler içerisinde önemli yere sahip olan 95/46/EC sayılı Veri Koruma Direktifi’nin 8. maddesinde “hassas kişisel verilerin işleme yasağının istisnaları” sayılmıştır.⁷¹ Buna göre “İlgilinin açık rızasının bulunması⁷², verilerin işlenmesinin iş hukukundan kaynaklı özel hak ve yükümlülükler açısından zorunlu olması⁷³, hayati çıkarların korunması açısından gerekli olması, ilgilinin kendisinin hassas verilerini kamuya açıklaması, verilerin kamuya yararlı dernek veya vakıftan tarafından işlenmesi, tıbbi tedbirler çerçevesinde işlenmesi ile cezalara yönelik işlenmesidir.”⁷⁴

6698 sayılı KVKK’nın 6. maddesinde “Özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları” düzenlenmiştir. Söz konusu 6. maddenin üçüncü fıkrasında “Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi yasaktır. Ancak bu verilerin işlenmesi...” belirli istisnai⁷⁵ hâllerde açık rıza aranmadan da işlenebilmektedir. Söz konusu istisnai hâlleri 2024 yılında yapılan değişiklik⁷⁶ ile yeniden ele alınmıştır. Ayrıca 6. maddenin dördüncü fıkrasında hassas nitelikte verileri işlerken Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun yeterli önlemleri almasının da şart olduğu düzenlenmiştir.

Özel nitelikli kişisel verilere ilişkin düzenlemeler yerinde olmakla birlikte, bu verilerin her durumda işlenmemesi, yalnızca belirli koşulların varlığı hâlinde işlenmesi ve sıkı bir şekilde korunması gerekmektedir. Bu durum, kişinin hem özel hayatın gizliliği hakkı hem de bağımsız bir hak olarak kabul edilen kişisel verilerin korunması hakkı açısından büyük önem taşımaktadır.

⁷¹ AKGÜL, Aydın: age., 30.

⁷² ÖZDEMİR, Hayrunisa: age., s. 128.

⁷³ KÜZECİ, Elif: age., s. 241.

⁷⁴ SERT, Şeyma: age., 45.

⁷⁵ “İlgili kişinin açık rızasının olması, kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, ilgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması, istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması, siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla...” <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 01.06.2024).

⁷⁶ 12.04.2024 Tarihli ve 32487 sayılı Resmî Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/12.03.2024> (Erişim Tarihi: 01.06.2024).

1.1.6. Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Temel Tanımlar

1.1.6.1. Açık Rıza

6698 sayılı KVKK'nın 3. maddesinde⁷⁷ “açık rıza” kavramına yer verilmiştir. Açık rıza, ilgili kişinin bilgilendirilmesi suretiyle, herhangi bir belirsizlik taşımaksızın, yalnızca belirli bir konuya yönelik ve özgür iradesiyle kişisel verilerinin işlenmesine onay verdiği beyan olarak tanımlanabilir.

Açık rızanın somut bir işlem hakkında verilmesi gerekmektedir. Rıza beyanının şüpheye mahal vermeyecek açıklıkta olması zorunluluğu vardır.⁷⁸ Zira kişinin “bütün verilerin işlenmesine rıza gösteriyorum” şeklinde beyanı da geçerli değildir.⁷⁹

Veri sorumlusunun “bilgilendirme yükümlülüğü” ile “açık rıza kavramı” arasında sıkı bir ilişki vardır. Zira aydınlatma sorumluluğunu yerine getiren veri sorumlusu, tabiri caizse göstermelik olarak yapması hâlinde ilgiliden aldığı rıza hukuka uygun olmamaktadır. Bu şekilde verilen rızanın herhangi bir hukuki geçerliliği de yoktur.

İlgili kişi, ancak sebeplerini ve sonuçlarını tam olarak anladığı bir konuya ilişkin rıza gösterebilir. Bilgilendirme yükümlülüğünün ilgilinin özgür iradesiyle ve bilinçli şekilde karar verebilmesine imkân tanıyacak şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir.⁸⁰ İlgili kişinin neye ve hangi amaçla rıza gösterdiğini anlayabilmesi için, bilgi verilmesi sırasında anlaşılır bir dil kullanılması ve bilginin açık, net ve makul bir şekilde sunulması gerekmektedir.⁸¹ İlgiliye veri işleme sürecinin amaçlarıyla birlikte verinin paylaşılması veya aktarılması ihtimaline binaen gelecekte kimlere aktarılabilceği gibi hususlar bakımından da ayrıca ve açıkça bilgilendirme yapılması gerekir. Verilerin birden fazla kategoriden oluştuğu hâllerde de rızanın hangi veriler bakımından verildiğinin açık, anlaşılır ve belirli olması gerekmektedir.⁸² Ayrıca, verilerin işleme amaçlarında sonradan bir değişiklik olması durumunda, ilgili kişinin yeniden rızasının alınması zorunludur.⁸³

⁷⁷ MADDE 3- (1) “Bu Kanunun uygulanmasında; a) Açık rıza: Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı, ifade eder.”

⁷⁸ KORKMAZ, İbrahim: age., s. 135.

⁷⁹ KÜZECİ, Elif: age., s. 240.

⁸⁰ GÜRSEL, İlke: İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı, Ankara 2016, s. 143.

⁸¹ GÜRSEL, İlke: age., s. 144.

⁸² ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Genel Değerlendirmeler ve Anayasaya Aykırılık Sorunu”, Fasikül Hukuk Dergisi, C. 10, S. 100, Y. 2018, s. 293.

⁸³ ÖZTÜRK, Bahri- Elif, ALTINOK ÇALIŞKAN: agm., s. 293.

6698 sayılı KVKK’da, çeşitli ulusal ve uluslararası düzenlemelerde “genel kişisel veri” ve “özel nitelikli kişisel veri” ayrımı yapılmıştır. Her iki türdeki kişisel verinin işlenebilmesi açısından “ilgilinin açık rızası” aranmaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kanun’un 8 ve 9. maddelerinde de belirtildiği üzere kişisel verilerin üçüncü kişilere veya yurtdışına aktarılması, “ilgilinin açık rızası” şartına bağlanmıştır.

İnternette hizmet sunan şirketlerin, veri sahibinden aldıkları rızanın hangi ölçüde geçerli kabul edileceği de sorgulanması gereken bir konudur. Her ne kadar kullanıcılara sunulan hizmetler, kişinin kullanıp kullanmaması hususunda özgür seçim şansına sahip oldukları ileri sürülse de çoğu zaman rıza göstermekten başka bir seçeneğin var olmaması nedeniyle seçim şansına sahip olmadığı görülmektedir.⁸⁴ Birey, adeta çevresini kuşatan teknoloji ve internet dünyasından kendini soyutlama ve uzak kalma seçeneğine neredeyse sahip değildir. Bundan dolayı ilgili kişinin verilerinin toplanmasını veya depolanmasını engelleme şansı da çoğu zaman yoktur.⁸⁵ Nitekim günlük hayatta internet olmadan veya bilgi teknolojisi sistemleri kullanılmadan fiziki ortamda verilerin işlenmesi, saklanması, depolanması gibi faaliyetler ile nadiren karşılaşmaktadır. Hizmet sunan şirketlere verilen rızanın zorlamaya dayandığı, diğer bir ifadeyle özgür iradedden uzak olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ayrıca ilgili kişinin, gelecekte karşılaşılabileceği problemleri öngörebilme veya tam olarak neye rıza gösterdiği kavrayabilme noktasında da çoğu zaman sıkıntı yaşamasına ve rıza beyanına şüpheyle yaklaşmasına neden olma durumları söz konusu olabilir.

1.1.6.2. İlgili Kişi

6698 sayılı KVKK’nın 3. maddesinde ilgili kişi, “*kişisel verisi işlenen gerçek kişi*” olarak tanımlanmıştır. 6698 sayılı KVKK, kişisel verileri korunmasını isteme hakkının kapsamını yalnızca gerçek kişilerin verileriyle sınırlandırılmıştır.⁸⁶ Nitekim yalnızca gerçek kişilerle sınırlandırılması, çalışmamızda daha öncede ifade ettiğimiz üzere birçok uluslararası alanda yapılan düzenlemelerle de örtüşmektedir.

⁸⁴ HINGH, Anne de: “Some Reflections on Dignity as an Alternative Legal Concept in Data Protection Regulation”, German Law Journal, S. 19, Y. 2018, s. 1279.

⁸⁵ ELİZABETH, A. Brasher: “Adressing The Failure of Anonymization Guidance From The European Union’s General Data Protection Regulation”, Columbia Business Law Review, S. 209, Y. 2018, s. 243.

⁸⁶ TEPE, Esra: age., s. 32.

1.1.6.3. Veri Sorumlusu

6698 sayılı KVKK'nın 3. maddesine⁸⁷ göre veri sorumlusu “*Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi, ifade eder.*”⁸⁸

Kamu otoritelerinin yanı sıra, diğer kurum ve kuruluşlar da “veri sorumlusu” sıfatını taşıyabilir.⁸⁹ Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), Google/İspanya kararında⁹⁰ “arama motoru işletmecisinin veri sorumlusu niteliğinde olduğunu” tespit etmiştir.⁹¹ Aynı şekilde, kurumların bilgi işlem dairelerinde görev yapan yetkililer de “veri sorumlusu” olarak kabul edilebilir.⁹²

108 sayılı Sözleşmede “*veri sorumlusu*” ifadesi, mevzuata göre veri işleme amaçlarını, kaydedilecek veri türlerini ve bu verilere ilişkin uygulanacak işlemleri belirleyen “*gerçek ya da tüzel kişiler, kamu görevlileri, kamu kuruluşları veya diğer herhangi bir organ*” olarak tanımlanmıştır.⁹³

Veri sahiplerinin haklarını kime karşı talep edebileceklerini belirlemek açısından, veri sorumlusunun kim ya da kimler olduğunun tespit edilmesi oldukça önemlidir. Çünkü veri ilgisinin bilgi edinme, veriye erişim, düzeltme, itiraz gibi diğer haklarını ileri sürmesi hâlinde muhatap “veri sorumlusudur”.⁹⁴ Başka bir deyişle, “veri sorumlusu” yasal düzenlemelerle getirilen yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sorumlu olan ve bu yükümlülüklerin ihlali durumunda uygulanacak yaptırımlara doğrudan muhatap olan kişidir.⁹⁵

⁸⁷Mevzuat Bilgi Sistemi,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

(Erişim Tarihi: 05.06.2024).

⁸⁸ SELEK, Ozan: Kişisel Verilerin Korunması ve Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK m. 138), İstanbul 2021, s. 16.

⁸⁹ GÜRSEL, İlke: age., 130.

⁹⁰ Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Google İspanya ve AEPD, 13.05.2014 Tarih ve 2014/19685 Karar sayılı Kararı <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131>, (Erişim Tarihi: 08.06.2024).

⁹¹ ÖNOK, Murat: “Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında “Unutulma Hakkı” ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1, Y. 2017, s. 164.

⁹² ÖZTÜRK, Bahri- Elif ALTINOK ÇALIŞKAN: agm., s. 295.

⁹³ SELEK, Ozan: age., s. 17.

⁹⁴ GÜRSEL, İlke: age., s. 131.

⁹⁵ MEMİŞ, Tekin: “Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişkiler ve Sorumluluk Düzeni”, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 6, Y. 2017, s. 11.

Veri sorumlusu, veri işleyen faaliyetlerine müdahale edebilme ve bunları denetleyebilme yetkisine sahiptir.⁹⁶ Veri sorumlusu, kendi organizasyonu içinde bir personeli veya birimi veri işleme görevini üstlenmekle görevlendirebileceği gibi, organizasyon dışındaki bir kişi ya da kurumu da veri işleme faaliyetleriyle ilgili görevlendirme yetkisini kullanabilir.

1.1.6.4. Veri İşleyen

6698 sayılı KVKK'nın 3. maddesine göre veri işleyen, “*Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.*”⁹⁷ Veri işleyen yalnızca kendisine tanınan yetki çerçevesinde hareket edebilir.⁹⁸

Veri işleyen, kişisel verilerin toplanmasında kullanılacak bilgi ve teknolojileri ve yöntemlerinin ne olduğuna, verilerin nasıl saklanacağına, alınacak güvenlik tedbirlerine, yedeklemeye ve silmeye dâhi karar verebilen kişidir. Uygulamada genellikle veri işleyenler, söz konusu bu alanda uzmanlaşmış bilişim şirketleridir.⁹⁹ Bu bağlamda, veri işleyen niteliğine sahip olan bulut bilişim hizmeti sağlayıcıları örnek olarak verilebilir.

1.1.6.5. Veri İşleme Faaliyeti

6698 sayılı KVKK 3. maddesi gereğince veri işleme faaliyeti, “verilerin toplanması ile başlayan ve silinmesine veya imha edilmesine kadar devam eden” geniş çaplı bir süreci ifade etmektedir.¹⁰⁰ Kişisel verilerin toplanması, birleştirilmesi, okunması, saklanması, kaydedilmesi, gibi faaliyetlerin tamamı da söz konusu veri işleme sürecinin bir parçasıdır.¹⁰¹

⁹⁶ GÜRSEL, İlke: age., s. 136.

⁹⁷ SELEK, Ozan: age., s. 18.

⁹⁸ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN: agm., s. 295.

⁹⁹ BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru: age., s. 23.

¹⁰⁰ ÖZDEMİR, Hayrunnisa: age., s. 135.

¹⁰¹ SELEK, Ozan: age., s. 22.

1.1.6.6. Otomatik İşleme

Otomatik işleme yöntemi, kısmen veya tamamen olmak üzere otomatik yöntemlerle verilerin dağıtılması, silinmesi, birleştirilmesi, değiştirilmesi gibi aritmetik işlemlerin uygulanması şeklinde gerçekleşmektedir.

Otomatik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen her tür faaliyet, verilerin otomatik yolla işlenmesi kapsamına girmektedir.¹⁰² Kişisel kimlik bilgilerinin akıllı telefon, tablet veya bilgisayar gibi cihazlar aracılığıyla kaydedilmesi, otomatik işleme sürecine bir örnek olarak verilebilir.

1.1.6.7. Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi

6698 sayılı KVKK ve Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde oluşturulan “Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi” (VERBİS), veri sorumlularının kontrolü altında ve ilgili kişilerin kişisel verilerini işleme konusu, sebebi ve veri işleme amacıyla ilgili çeşitli kriterler esas alınarak, işlenen verinin sistematik bir şekilde kayıt altına alındığı ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından tutulan sicili ifade eder.

1.1.6.8. Veri Kayıt Sistemi

6698 sayılı KVKK’nın 3. maddesinin (h) bendine göre, veri kayıt sistemi, “*Kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade eder.*” şeklindedir.¹⁰³ Söz konusu veri kayıt sistemi, dijital ortamda olabileceği gibi fiziki ortamda da oluşturulabilir.¹⁰⁴ Örneğin, bir kişinin telefon numarası, adres bilgisi gibi kişisel bilgilerinin kaydedilmesi ya da abonelik borcunu ödemeyen kişilerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen kayıt işlemleri, veri kayıt sistemine örnek olarak gösterilebilir.

¹⁰² BAŞALP, Nilgün: age., s. 32.

¹⁰³ SELEK, Ozan: age., s. 25.

¹⁰⁴ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4186/6698-Sayili-Kanunda-Yer-Alan-Terimler> (Erişim Tarihi: 09.06.2024).

1.1.6.9. Anonim Hâle Getirme

Anonim¹⁰⁵, sözlükte “*adı sanı bilinmeyen*”, “*çok ortaklı*” ve “*yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen*” şeklinde tanımlanmıştır. Anonim veri¹⁰⁶ ise “*belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyen bilgi*” şeklinde ifade edilebilir. 6698 sayılı KVKK’nın 3. maddesinde¹⁰⁷ anonim hâle getirme, “*Kişisel verilerin, başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hâle getirilmesini, ifade eder.*”¹⁰⁸

Anonimleştirme, “belirlenebilir bir kişi ile veri arasındaki ilişkinin kesilerek bireyin kimliğinin tespit edilemez hâle getirilmesi” olarak tanımlanabilir. Örneğin, istatistiksel analizlerde kullanılmak üzere toplanan anonim veriler, kişiyi tanımlayamaz hale geldiği için kişisel veri olarak kabul edilmemektedir.¹⁰⁹ Anonim verilere örnek olarak, bireyin hangi tüketim alışkanlıklarına sahip olduğunu öğrenmek amacıyla gerçekleştirilen isimsiz anket çalışmaları verilebilir.

Kişisel veri niteliğindeki bazı bilgilerin sonradan anonimleştirilmesi mümkündür. Özellikle bilimsel araştırmalarda kullanılan sağlık verileri, ilgili kişinin adı ve diğer tanımlayıcı bilgilerden arındırılarak anonimleştirilir ve bu şekilde anonim veri hâline dönüştürülür.¹¹⁰

Günümüz teknoloji çağında anonim hâle getirilmiş olan bir verinin gerçek kişilerle eşleştirilmesi suretiyle kişinin belirlenebilir olması mümkündür. Örneğin, Amerika merkezli bir şirket, insanların bloglar ve sohbet odalarında kullandıkları takma adları, gerçek kimliklerle eşleştirebilen bir yazılım geliştirmeyi başarmıştır.¹¹¹ Söz konusu eşleştirmeyle kişinin belirlenebilir olması durumu, anonim hâle getirme işleminin gelecekte kişinin kişisel verilerini korumak noktasında etkisiz olabileceğini ve birtakım problemlere yol açabileceğini göstermektedir.¹¹²

¹⁰⁵ TDK, Güncel Türkçe Sözlük <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

¹⁰⁶ BOURDILLON, Sophie Stalla-Alison KNIGHT: “Anonymous Data V. Personal Data-A Debate: An EU Perspective on Anonymization, Pseldonymization and Personal Data”, Wisconsin International Law Journal, C. 34, S. 1, Y. 2017, s. 285.

¹⁰⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

¹⁰⁸ SELEK, Ozan: age., s. 23.

¹⁰⁹ AKSOY, Hüseyin Can: age., s. 24.

¹¹⁰ GÜRBÜZ, Meral: “Özel Hayatın Gizliliği Bağlamında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması”, Legal Hukuk Dergisi, C. 13, S. 149, Y. 2015, s. 85.

¹¹¹ GOODMAN, Marc: Geleceğin Suçları Dijital Dünyanın Karanlık Yüzü, Çeviren Cem ÖZDEMİR, 3. Baskı, İstanbul 2020, s. 75.

¹¹² SELEK, Ozan: age., s. 24.

1.2. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Hukuki Niteliği

Kişisel veri kavramının “belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” olarak ifade edilmesi, kavramın çok geniş olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle “belirli bir insana ilişkin her türlü ayırt edici bilgi” ifadesinin sınırlarının çizilmesi oldukça zordur.¹¹³ Dolayısıyla kişisel veri kavramının içerisine insana dair ekonomik, cismani, maddi, gayri maddi veya manevi her türlü değer dâhil edilebilmesi önünde bir engel bulunmamaktadır.

Kişisel veri kavramı ile kavrama bağlı olarak kişisel verilerin korunması hakkının nasıl ve hangi terminoloji çerçevesinde sınıflandırma ve sınırlama yapılacağı, bunun nasıl kategorize edilmesi gerektiği ve hukuki niteliğinin hangi esaslar çerçevesinde belirleneceği hususunda farklı hukuk çevrelerine ait farklı yaklaşımlara rastlanılmaktadır. Nitekim bu hususlar, kişisel verilerin korunması hakkının hukuki niteliğinin tespiti ve koruma alanının kapsamına ilişkin rejimin belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir.¹¹⁴

Amerika Birleşik Devletleri’nde bilgi ekonomisi ön plana çıkmaktayken, Avrupa’da daha çok bilgi toplumu ön plandadır.¹¹⁵ Farklı hukuk çevrelerine ait mukayese yapıldığında kişisel verilerin korunması hakkının hukuki niteliği, Anglo-Amerikan (common law) hukuk ekolünde genel olarak ekonomik yaklaşım çerçevesinde “mülkiyet” ve “fıkri haklar” kapsamında; Kıta Avrupa hukuk ekolünde ise sosyal ve hümanist bir yaklaşım ile “temel insan hakları” ve “kişilik hakkı” çerçevesinde değerlendirilmektedir.

1.2.1. Mülkiyet Hakkı

Anglo-Amerikan hukukunda kabul gören “mülkiyet hakkı” görüşü, kişisel verilerin korunması hakkının dayanağını oluşturan ilk görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerikan kökenli bu görüşe göre, kişisel verinin kural olarak eşya hukukundaki “şey” kavramıyla özdeş olduğu kabul edilmektedir.¹¹⁶

Mülkiyet hakkı anlayışına göre, kişisel veriler yalnızca bireyin kişiliğinin bir yansıması değil, aynı zamanda “kişiliğinin bir ürünü” olarak görülmektedir. Bu görüş

¹¹³ AKKURT, Sinan Sami: “Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, C. 2, S. 1, Y. 2020, s. 21.

¹¹⁴ TAŞTAN, Furkan Güven: *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı, İstanbul 2017, s. 54.

¹¹⁵ KÜZECİ, Elif: age., s. 61.

¹¹⁶ OĞUZMAN, M. Kemal- Özer SELİCİ- Saibe OKTAY ÖZDEMİR: *Eşya Hukuku*, 25. Baskı, İstanbul 2023, s. 11.

doğrultusunda, her bireyin kendisine ait “kişisel verilerin sahibi olduğu” kabul edilir. Bu nedenle, bireyin bu veriler üzerinde tam kontrol hakkına sahip olacağı ve mülkiyet hakkı sahiplerine tanınan kapsamlı yasal korumalardan yararlanabileceği prensibine dayanmaktadır.¹¹⁷ Örneğin, bir bireyin sağlık kayıtları veya finansal bilgileri üzerinde tam denetim hakkı olması, bu anlayışın bir yansımasıdır.

Mülkiyet hakkı anlayışına göre, günümüzde bilginin “güçle eşdeğer” kabul edildiği veri ekonomisinde, bireylerin “kişisel verileri üzerinde mülkiyet haklarına sahip olması” gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, kişisel verilerin adeta bir “eşya” gibi ticari kullanımının karşılığında, veri sahiplerine adil bir ücret ödenmesini savunmaktadır.¹¹⁸ Örneğin, bir teknoloji şirketi, bir bireyin alışveriş alışkanlıklarına dair verilerini pazarlama amacıyla kullandığında, bu verilerden doğan kazancın bir kısmının veri sahibine aktarılması gerektiği fikri bu görüşe dayanmaktadır.

Mülkiyet hakkı anlayışına göre, geniş yasal korumanın bir avantajı olarak birey, kişisel verilerinin kötüye kullanılması durumunda “doğrudan dava açma ya da uğradığı zararın tazmini için talepte bulunma” hakkına sahiptir.¹¹⁹ Örneğin, bir kişinin izni olmadan kişisel bilgilerinin ticari bir reklam kampanyasında kullanılması durumu.

Mülkiyet hakkı kavramı, yapısı gereği, kişisel verilerin korunması hakkıyla tam olarak uyuşmamaktadır. Bunun nedeni, mülkiyet hakkının malikine tanıdığı “sınırsız tasarruf yetkisi”, kişisel verilere uygulanması durumunda, veri sahibinin rızasıyla kişisel verilerini “eşya” gibi satın alan kişinin bu veriler üzerinde sınırsız bir tasarruf yetkisine sahip olabilmesidir. Bu da kişisel verilerin “istenildiği gibi işlenmesi, kullanılması ve paylaşılması” anlamına gelecektir. Böyle bir durum, veri sahibinin kişisel verilerinden tamamen kopmasına neden olacağı için insan onuruyla bağdaşmayan bir sonuç doğurabilir.¹²⁰ Ayrıca, mülkiyet hakkı “doğadaki sınırlı kaynakların adil bir şekilde paylaşılmasını” hedeflerken, sınırlı olmayan bir kaynak niteliği taşıyan kişisel verilere bu yaklaşımın uygulanması işlevsiz kalacaktır.¹²¹ Örneğin, verilerin birer ticari meta gibi ele alınması, bireylerin mahremiyet hakkını zedeleyebilecektir. Bunun yanı sıra, mülkiyet hakkı anlayışının benimsenmesi durumunda, kişisel verilerin korunması sorumluluğu, verileri “toplayan, saklayan, işleyen veya dağıtan kurumlar” yerine “bireylere” yüklenmiş

¹¹⁷ KÜZECİ, Elif: age., s. 62.

¹¹⁸ AKSOY, Hüseyin Can: age., s. 58.

¹¹⁹ AKGÜL, Aydın: age., s. 77.

¹²⁰ AYAZGÖR ÖNGÜN, A. Çiğdem: age., 17.

¹²¹ SERT, Şeyma: age., 51.

olacaktır. Bu durum, bireylerin yeterli bilgiye ve imkâna sahip olmaması nedeniyle kişisel verilerin korunmasında ciddi sorunlara ve istenmeyen sonuçlara yol açabilecektir.

Ülkemizde “kişisel verilerin korunması hakkı”, esas olarak insan onuruna dayandırılmakta ve bireyin “kişiliğini özgürce geliştirme hakkı”, yani “genel kişilik hakkı” ile ilişkilendirilmektedir.

Teknolojinin gelişimiyle birlikte artan ve sürekli genişleyen veri işleme faaliyetleri karşısında, bireyin kişisel verilerinin “belirli bir bedel” karşılığında rahatlıkla elde edilmesi, sınırı olmadan bir şekilde kullanılması, depolanması ve başka kişilerle paylaşılması, bireyin mahremiyetini korumayı hedefleyen ve kişisel verileri üzerinde kontrol hakkını güvence altına alan bu hakla uyuşmamaktadır. Çünkü Özel hayatın mahremiyeti neredeyse tamamen ortadan kaldırılarak şeffaf bir duruma getirilen, hayatına ilişkin tüm kişisel bilgileri detaylı bir şekilde kayıt altına alınan ve sürekli izlenen bir bireyin, kişisel verileri üzerinden hiçbir hakka sahip olmaması halinde, kişiliğini özgürce şekillendirmesi de imkânsız hâle gelir.

Tüm yaşam ilişkilerinde izlenip kayıt altına alınan ve özel hayatın gizliliği ihlal edilen bir birey, toplumsal yaşamda büyük olasılıkla özgür iradesiyle değil, “başkalarının kendisinden beklediği” davranışlara uygun şekilde hareket etmek zorunda kalacaktır. Anılan sebepler üzerine, mülkiyet hakkı görüşüne katılmak mümkün değildir, bireyin adeta kişisel verilerini sınırsız bir şekilde işlenmesi, kaydedilmesi ve üçüncü kişilerle paylaşılması kişisel verilerinin korunması hakkı ile bağdaşmamanın yanı sıra temel hak ve özgürlüklerini de ihlal edecek niteliktedir.

1.2.2. Fikri Mülkiyet Hakkı

Kişisel verilerin hukuki niteliğiyle ilgili öne sürülen bir diğer görüş, “fikri mülkiyet hakkı” anlayışıdır. Bu yaklaşım da Amerika'da ortaya çıkmıştır. Bu görüşe göre, fikri mülkiyet ile kişisel verilerin korunması arasında “amaçsal bir paralellik” bulunmaktadır. Her iki hakkın korunmasındaki temel hedef, “bilginin korunması ve dağıtımının kontrol altında tutulmasıdır”. Amerikan kökenli bu yaklaşım, kişisel veri sahibinin “kendi verileri üzerindeki hakları” ile fikri mülkiyet hukukunda eser sahibinin yarattığı “eser üzerindeki manevi hakları” arasında benzerlik kurmaktadır.¹²² Örneğin, bir

¹²² AKGÜL, Aydın: age., s. 75.

kişinin kişisel bilgilerinin izinsiz kullanılması ile bir eserin telif haklarının ihlali arasında benzer bir hukuki koruma mantığı olduğu savunulmaktadır.

Fikri mülkiyet hakkı görüşüne göre, veri sahibinin telif hakkına benzer bir şekilde korunması gerektiği savunulmaktadır.¹²³ Fikri mülkiyet hukukunda, eser sahibinin eserini kamuya sunup sunmama ve bunu hangi zaman ve şekilde yapacağına karar verme yetkisi vardır. Ayrıca, eser sahibinin, eser üzerinde değişiklik yapılmasını yasaklama ve eserin adında ya da içeriğinde yapılacak ekleme, çıkarma veya başka herhangi bir değişikliğin kendi iznine bağlı olmasını sağlama hakkı bulunmaktadır.¹²⁴ Bu yaklaşımda, kişisel veri sahibi de kendisine ait bilgilerin kimlerle, hangi koşullarda paylaşılacağına ve kullanılacağına karar verme yetkisine sahiptir. Bu açıdan, veri sahibinin hakları ile eser sahibinin hakları arasında benzerlik olduğu görülmektedir.¹²⁵

Fikri mülkiyet hakkının ekonomik temelinde, “fikri ürünlerin kullanımından doğabilecek sorunların çözülmesi” hedeflenir. Ancak kişisel veriler, bir “fikir ürünü” ya da “eşya” olarak nitelendirilemeyecek kadar farklı ve değerlidir.¹²⁶ Kişisel verilerin fikir ürünü olarak değerlendirilmesi, başta “özel hayatın gizliliği” olmak üzere “insan onuruna dayalı birçok hakkın” korunmasız kalmasına yol açabilir.

Kişisel veriler, kişinin günlük yaşamını sürdürmesi sonucunda doğal olarak oluşan bilgilerden ibarettir. Fikri mülkiyet hakkı, “ekonomik çıkarlar” ve “kamu yararını dengeleme” gibi amaçlara odaklanırken, kişisel verilerin korunması hakkı, bireyin izni olmaksızın “bilgilerinin toplanmasını, yayılmasını ve kötüye kullanılmasını önleme” amacına yöneliktir. Bu nedenle, kişisel verilerin korunması hakkı, fikri mülkiyet hukukundan farklı bir perspektife sahiptir ve bireyin temel haklarını öncelikli olarak ele alır.

1.2.3. Enformasyonel Self Determinasyon Hakkı

Kişisel verilerin korunması hakkının diğer bir dayanağı olan “enformasyonel self determinasyon hakkı”, 15 Aralık 1983 tarihli Alman Anayasa Mahkemesi’nin “nüfus sayımı” kararıyla şekillenmiştir.

¹²³ SERT, Şeyma: age., s. 51.

¹²⁴ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 81.

¹²⁵ KÜZECİ, Elif: age., s. 85.

¹²⁶ KÜZECİ, Elif: age., s. 67.

1983 yılında Almanya’da, Nüfus Sayımı Kanunu uyarınca bir nüfus sayımı yapılması planlanmış ve bu kapsamda vatandaşların “istatistiksel amaçlarla kapsamlı ve ayrıntılı bilgilerini açıklamaları” zorunlu hâle getirilmişti. Kanun, bu yükümlülüğe uymayan vatandaşlara yönelik yaptırımlar öngörüyordu.¹²⁷ Ancak, bireyin rızası veya yasal bir temele dayanmaksızın ya da diğer haklarını ihlal edecek şekilde kişisel verilerin “sınırsız biçimde toplanması, kaydedilmesi, kullanılması ve aktarılması” durumunda bireyin, devlet karşısında korunması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, Alman Anayasa Mahkemesi, Nüfus Sayımı Kanunu aleyhine yapılan başvurular sonucunda, “insan onuru ve bireyin kişiliğini serbestçe geliştirme hakkı” temelinde “enformasyonel self determinasyon hakkı” kavramını geliştirmiştir. Bu hak, kişisel verilerin korunmasında dönüm noktası niteliğindedir ve kişinin kendi bilgileri üzerinde kontrol sahibi olmasını, bu bilgilerin geleceğine kendisinin karar verebilmesini ifade eder. Alman Anayasa Mahkemesi’nin bu kararı, “kişisel verilerin korunması ile ilgili temel ilkeleri ortaya koymuş ve bu alanda önemli bir anayasal çerçeve” sağlamıştır.¹²⁸

“Enformasyonel self determinasyon hakkı”, bireylerin kendi kişisel verilerinden “*hangilerinin, kimler tarafından ve hangi koşullarda*” işlenebileceğine karar verme hakkını ifade eder. Bu hak, bireyin kişisel verileri üzerinde tam kontrol sahibi olmasını garanti altına alır ve kişisel verilerin korunması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu ilke, “bireyin mahremiyetinin korunması” ve verilerinin kötüye kullanımını önlemek için temel bir dayanak oluşturur.

Kişinin bilgilerinin geleceğini belirleme hakkı kapsamında, verilerin korunması açısından önemli veya önemsiz veri ayrımı yapılmamıştır. Nitekim özel nitelikli ve genel nitelikli veri ayrımı da yapılmayarak kişisel verilerin korunması açısından aynı düzenlemelere ve hükümlere tabidir. “Enformasyonel self determinasyon hakkı” çerçevesinde, devlet yalnızca “ağırlıklı bir kamu yararı” söz konusu olduğunda kişisel verilere müdahale edebilir. Ayrıca, otomatik veri işleme faaliyetlerinde, verilerin yalnızca toplama amacıyla sınırlı şekilde kullanılması zorunludur. Bireyin, kişisel verilerinin kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve hangi amaçlarla işleneceğine karar verme hakkı, ülkemizdeki düzenlemelerle uyumludur. Bu bağlamda, 6698 sayılı KVKK da verilerin

¹²⁷ KÜZECİ, Elif: “İstatistiki Birimler ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı”, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü İnsan Hakları Yıllığı, C. 32, Y. 2014, s. 55.

¹²⁸ ŞİMŞEK, Oğuz: age., s. 116.

işlenme amacına bağlı kalınmasını açıkça düzenlemekte ve bu ilkeyi temel ilkelerden biri olarak belirlemektedir.

1.2.4. Genel Kişilik Hakkı

Kişisel verilerin hukuki niteliğiyle ilgili en çok tartışılan yaklaşımlardan biri, genel kişilik hakkı görüşüdür. Bu yaklaşım, özellikle Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde, kişisel verilerin korunması hakkının bireyin “genel kişilik hakkının bir uzantısı” olarak değerlendirilmesi öngörülür. Bu bakış açısına göre, kişisel verilerin korunması, “bireyin onurunu, mahremiyetini ve özgürce kendini geliştirme hakkını” güvence altına almak için temel bir gerekliliktir.

Kişilik hakkı, kişilik değerleri üzerinde genel bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişilik hakkının içeriğine dâhil olan “maddi kişisel değerler”, “manevi kişisel değerler”, özel hayatın kapsamında olan “sır çevresi (gizlilik alanı)” ve “mesleki ve ticari değerler” gibi tüm değerler kişilik hakkının konusunu oluşturmaktadır.¹²⁹ Bu görüş, bireyin yalnızca fiziksel varlığını değil, aynı zamanda “dijital dünyadaki temsillerini” de kişiliğinin bir parçası olarak kabul eder. Örneğin, bir bireyin izni olmaksızın dijital platformlarda kişisel bilgilerinin paylaşılması, genel kişilik hakkının ihlali olarak değerlendirilebilir.

Kişilik hakkı tanımı mevzuatta yer almamakla birlikte doktrinde ve yargı kararlarında çeşitli şekilde tanımlanmıştır. Kişilik hakkı, “*Bireyin, beden bütünlüğüne ve kişiliğini oluşturan varlıklarına karşı haksız saldırılardan kaçınılmasını herkesten talep etme yetkisi veren haktır*” ya da kişilik hakkı, “*kişiye kişisel menfaatleri doğrultusunda oluşan maddi ve manevi varlıkları üzerinde tasarruf etme yetkisi sağlayarak başkalarının bu alana müdahalesini önleme imkânı sunan haktır.*”¹³⁰ Yargıtay kararında¹³¹ kişilik hakkını, “*kişiliğini serbestçe geliştirmesini sağlayan, kişiyi var eden ve diğer kişilerden farklılığını temin eden bütün değerler üzerindeki bir haktır*” olarak belirtmiştir.¹³² Hukuk

¹²⁹ SIRABAŞI, Volkan: İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 27.

¹³⁰ AKİPEK, Jale-Turgut AKINTÜRK-Derya ATEŞ KARAMAN: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 19. Baskı, İstanbul 2024, s. 342.

¹³¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23.09.2020 Tarih, 2017/2-2297 Esas ve 2020/672 Karar sayılı kararı.

¹³² ÖZEL, Sibel: Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, 2. Baskı, Ankara 2004, s. 27.

sözlüğünde ise kişilik hakkı¹³³, “*şahısların maddi, manevi ve ekonomik bütünlüğü üzerindeki mutlak haktır*” şeklinde benzer nitelikte tanımlanmıştır.

Kişisel verilerin hukuki niteliği kapsamında ülkemizde kişilik hakkı değerlendirildiğinde, kişilik hakkının korunmasına yönelik temel düzenleme olarak 4721 sayılı TMK ve 6098 sayılı TBK karşımıza çıkmaktadır. 4721 sayılı TMK’nın 23. maddesinde kişiliğin korunması kapsamı ve 24. 25. maddelerde ise kişilik haklarına saldırıya karşı korunmasını isteme ile dava yolu düzenlenmiştir. 6098 sayılı TBK’nın 58. maddesinde ise kişilik hakkının zedelenmesi hâlinde zarar gören kişi, tazminat dava yolu veya saldırının kınanması gibi haklardan yararlanacaktır.¹³⁴

Kişinin resmini, söylediği sözlerin üzerindeki hakkı da genel kişilik hakkı kapsamında korunmaktadır. Bunların yanı sıra kamuoyunda kişini itibarını zedeleyecek veya yanlış şekilde tasvir edilmesi durumlarında da yine kişilik hakkı kapsamında korunması gereklidir. Nitekim aynı zamanda kişinin sesi, görüntüsü, kamuoyundaki şöhreti de kişisel verilerin korunması hakkı kapsamındadır. Bundan dolayı kişilik hakkı, kişisel verilerin korunması hakkını da kapsayıcı niteliktedir.

Bireyin, kişisel verilerinin kaydedilmesi, işlenmesi, toplanması, aktarılması gibi faaliyetler üzerinde tasarruf hakkına sahip olmasının sebebi, kişilik hakkının tanımları içerisinde de yer aldığı üzere, kişinin maddi ve manevi varlıkları üzerinde tasarruf yetkisine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim kişinin hukuka aykırı şekilde verilerinin işlenmesi, kaydedilmesi, üçüncü kişilere aktarılması hâllerinde suça konu olmasının yanı sıra bireyin onurunu, kişilik hakkını da zedeleyecek ve ihlal edecektir.

Kişisel verileri koruma hukuku, öncelikli olarak insan haklarının korunmasına hizmet etmektedir. Kişisel veriler, kişiler arası ilişkiler bağlamında ihlal edildiğinde, özel hukukun “genel kişilik hakkı” kapsamında yer alan hükümler aracılığıyla korunmaktadır. Ancak, kişilik hakkı her ne kadar kişisel verilerin korunması hakkını da içerse de kişisel verilerin devlet organlarının faaliyetlerine karşı korunması gerektiğinde, özel hukukun “genel kişilik hakkı” yeterli bir koruma sağlayamamaktadır. Bu eksikliği gidermek amacıyla, ülkemizde mer’i Anayasa’nın 20. maddesine eklenen fıkra ile kişisel verilerin korunması “anayasal güvenceye kavuşturulmuştur”. Bu düzenleme ile birlikte, bireylerin

¹³³ T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü, <https://sozluk.adalet.gov.tr/%c5%9fahsiyet> (Erişim Tarihi: 12.6.2024).

¹³⁴ ÜNLÜ, Cemile: Türk Ceza Kanunda Kişisel Verilerin Korunması, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022, s. 44.

kişisel verilerinin yalnızca özel kişiler değil, aynı zamanda kamu otoriteleri tarafından da ihlal edilmesine karşı etkili bir koruma sağlamaktadır.

1.2.5. Özel Hayatın Gizliliği Hakkı

Tüm çağdaş demokratik sistemlerde özel hayatın gizliliği hakkı, “anayasa hukuku ilkesi” olarak benimsenmekte ve bireylerin özel hayatına saygı gösterilmesini temin eden temel bir hak olarak kabul edilmektedir. Özel hayatın gizliliği hakkı kapsamının gerek doktrinde gerekse mukayeseli hukukta net bir tanımı yapılmamıştır. Bunun sebebi ise özel hayatın gizliliği kavramının “günlük dilde sıklıkla kullanılması” nedeninden kaynaklanmaktadır. Günlük hayatta sıklıkla kullanılan kavramların hukuki anlamda tanımlamaları farklı şekilde yapılmasından dolayı tek bir tanımla ifade etmek zordur.¹³⁵

Özel hayatın gizliliği tanımının hukuk normlarında açıkça yer almamasının bir diğer nedeni, teknolojik ilerlemelerle birlikte insan yaşamının sürekli değişime uğraması ve bu nedenle her somut olayın, o dönemin koşullarına uygun olarak yorumlanması gerekliliğidir.¹³⁶ Her ne kadar anımı yapılsa da hukuk güvenliğinin sağlanması bakımından ceza hukuku açısından kavramın sınırları çizilmesi yeterlidir.¹³⁷ Özel hayat alanı, “*bireyin mutlak şekilde gizli tuttuğu yaşam alanı ile herkesin bilmesini istemediği, yalnızca kendi seçtiği veya seçeceği kişilerle, belirlediği ölçü ve biçimde paylaşacağı yaşam alanı*”¹³⁸ olarak tanımlanabilir.

Bireye özgü olması ve kişiliğe bağlı olarak “dokunulmazlık”, “mahremiyet”, “herkese karşı ileri sürülebilirlik” ve “kişinin rızası olmaksızın başkaları tarafından öğrenilmemesi”, özel hayatın temel unsurlarını oluşturur.¹³⁹ Özel hayatın gizliliği hakkı, insanın doğuştan sahip olduğu "insan olma onuru" ile yüksek değer korunmasını amaçlar. Bu hak, bireyin kendi hayatını başkalarının müdahalesi olmadan sürdürme ve mahremiyetini koruma güvencesidir.¹⁴⁰

Özel hayat, yalnızca bireyin başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği bilgilerle sınırlı kalmaz; aynı zamanda, kişinin kendi yaşam alanını istediği gibi

¹³⁵ GROSS, Hyman: Privacy Its Legal Protection, New York 1964, s. 50.

¹³⁶ BİRTEK, Fatih: Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları, Ankara 2013, s. 53.

¹³⁷ AKTAŞ, Batuhan: Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, İstanbul 2017, s. 48.

¹³⁸ ARASLI, Oya: Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve T.C. Anayasasında Düzenlenişi, (Yayımlanmamış Doçentlik Tezi), Ankara 1979, s. 5.

¹³⁹ BİRTEK, Fatih: age., s. 45.

¹⁴⁰ ARASLI, Oya: agt., s. 48.

düzenleme ve bu alanda özgürce hareket etme hakkını da içerir.¹⁴¹ Birey, özel yaşamına dair konularda bağımsız karar alma ve bu kararları hayata geçirme özgürlüğüne sahiptir. Özel hayatın gizliliği, adeta bir “koruma şemsiyesi” gibi, bireyin izlenmemesi, dinlenmemesi, izinsiz ve hukuka aykırı bir şekilde raporlanmaması ve gereksiz yere kamuoyunun ilgisine maruz bırakılmaması gibi haklarını da kapsar.

Özel hayat ile ilgili kavramların açıklanmasında üç farklı alan olduğu düşünülerek, “üç alan” teorisi ortaya çıkmıştır.¹⁴² Üç alan teorisi, “kamuya açık alan”, “özel alan” ve “sır (gizli)” alanıdır. Söz konusu alanlar, kişilik hakkının anayasal kapsamda korunmasının gerekli olup olmadığına ve bireyin hayat alanına bakılarak belirlenmektedir.¹⁴³

Üç alan teorisinin ilk kategorisi olan “kamuya açık alan”, herkesin erişimine açık ve genelde bilinen toplumsal yaşam alanlarını kapsamaktadır. Bu alan, bireylerin halka açık yerlerde bulunmalarını, örneğin parklarda yürüyüp koşmalarını ya da toplu taşıma araçlarını kullanmalarını içerir. Aynı şekilde, halka açık alışveriş merkezlerinde vakit geçirmek veya kamuya açık etkinliklere katılmak da bu alanın kapsamına girmektedir. “Kamuya açık alan”, genellikle bireylerin sosyal yaşamın bir parçası olduğu ve mahremiyet beklentisinin sınırlı olduğu yerler olarak değerlendirilmektedir.¹⁴⁴

Kişinin statüsü, kamuya açık alanın kapsamını belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu kapsamda sıradan bir kişinin ortak alanı ile kamuoyuna mâl olmuş kişiler ve sanatçılar gibi kişilerin ortak yaşam alanı şüphesiz farklı olacaktır. Bu tür durumlarda herhangi bir şöhreti, tanınmışlığı olmayan insanlara göre söz konusu kişilerin yaşam alanı sınırlarının daraldığı veya bazı durumlarda ortadan kalktığı dahi olabilmektedir.

Üç alan teorisinin ikinci kategorisi olan “özel alan”, kamuya açık alana kıyasla daha yüksek bir gizlilik ve koruma gerektiren, kişinin yalnızca yakın çevresi tarafından bilinen yaşam alanını ifade eder. Bu alan, bireyin yaşamında belirli bir mahremiyet ve sır içeren faaliyetlerini kapsar.¹⁴⁵ Örneğin, bir kişinin evinin balkonunda kahve içmesi, kendi

¹⁴¹ SERT, Şeyma: age., s. 56.

¹⁴² BİRTEK, Fatih: ege., s. 50.

¹⁴³ ŞENOL, Cem: Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı Delillerin Kullanılması ve Değerlendirilmesi Yasağı, 2. Baskı, İstanbul 2018, s. 181.

¹⁴⁴ ŞENOL, Cem: age., s. 182.

¹⁴⁵ AKYÜREK, Güçlü: Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2021, s. 27.

müstakil bahçesinde çiçeklerle ilgilenmesi ya da aracında özel bir görüşme yapması gibi durumlar özel alan kapsamında değerlendirilir.

Bireyin, özel alanında meydana gelen olayların “gizli tutulmasını talep etme hakkı” vardır. Başka bir ifadeyle, kişi, özel hayatına dair konuların başkaları tarafından öğrenilmesini engelleme ve bu bilgilerin mahremiyetini koruma hakkına sahiptir.

Özel alan, sır (gizli) alana oranla biraz daha görünür bir yapıya sahiptir. Ancak bu görünürlük, toplum nezdinde tamamen açık bir durum olarak algılanmamalıdır. Özel alandaki bu sınırlı açıklık, genellikle olayların gerçekleşme biçimi ve belirli kişilerle paylaşılması ile sınırlıdır. Örneğin, bir kişinin arkadaşlarıyla kendi evinde düzenlediği özel bir etkinlik veya iş yerindeki kişisel dolabında sakladığı belgeler, özel alan kapsamında değerlendirilebilir. Bu alan, bireyin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün korunması, onur ve itibarının haksız davranışlara karşı güvence altına alınması, adının, soyadının, kimlik bilgilerinin, fotoğraflarının ve ses kayıtlarının izinsiz şekilde kullanılmasının önlenmesi, bireyin izinsiz gözetlenmesine karşı korunması, mesleki sır niteliğindeki bilgi ve belgelerinin ifşasının engellenmesi gibi unsurları da kapsamaktadır.¹⁴⁶

“Sır (gizli) alan”, kişilik hakkının en temel ve dokunulmaz boyutunu oluşturur ve bireyin özgürlüğü ile mahremiyetinin korunmasını zorunlu kılar.¹⁴⁷ Kamusal müdahaleye tamamen kapalı olan bu alan, bireyin kişiliğini özgürce geliştirebilmesi için hayati öneme sahiptir. Sır alan, bireyin yaşam alanının en gizli ve özel kısmını temsil eder. Bu kapsamda, kişinin aile yaşantısı, yakın dostlukları, özel ilişkileri ve duygusal yaşamı bu alana dahildir. Ayrıca, bireyin inançları, hisleri gibi iç dünyasına ait sırlarının yanı sıra, dış yaşamına ilişkin anı defterleri, kişisel mektupları ve sağlık durumu gibi bilgileri de sır alanı içerisinde yer alır.¹⁴⁸ Örneğin, bir kişinin özel günlükleri veya doktoruyla paylaştığı tıbbi veriler, bu alanda korunması gereken unsurlardır. Aynı şekilde, bireyin düşünceleri, tercihleri, hayalleri ve korkuları gibi kişisel unsurlar da sır alanı kapsamına girmektedir.¹⁴⁹

¹⁴⁶ ÜZELTÜRK, Sultan: 1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre Özel Hayatın Gizliliği Hakkı, İstanbul 2004, s. 170.

¹⁴⁷ ŞİMŞEK, Oğuz: age., s. 140.

¹⁴⁸ AKGÜL, Aydın: age., s. 65.

¹⁴⁹ KILINÇ, Doğan: “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 61, S. 3, Y. 2012, s. 1102.

Sır (gizli) alan, dokunulmaz niteliğinin yanı sıra, her türlü ihlale karşı hukuki güvence altındadır. Bu alanın içeriğine dair bilgiler, basın ve diğer iletişim araçlarıyla yayımlanmaya tamamen kapalıdır ve bireyin özel hayatının en üst düzeyde korunmasını sağlar.¹⁵⁰

Kişinin sır alanına yapılan müdahaleler, ağır bir hak ihlali olarak değerlendirilir. Bu sebeple sır alan, her türlü müdahaleye karşı yüksek düzeyde koruma altındadır. Ancak bu koruma, “mutlak bir dokunulmazlık” anlamına gelmemektedir. Kural olarak, kişinin sır alanı “hem üçüncü kişilere hem de devlet müdahalesine karşı” korunmaktadır, ancak bazı istisnai durumlarda bu alana müdahale edilebilir. Örneğin, suçla mücadele, kamu güvenliğinin sağlanması veya başka bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunması gibi gerekçelerle sır alanına müdahale edilmesi mümkün olabilir. Bu tür durumlar, genellikle yasalarla belirlenen sıkı kriterlere ve denetime tabidir. Dolayısıyla, sır alanın korunması, “sınırsız bir hak değil”, “istisnai durumlarda sınırlı bir nitelik taşımaktadır”.¹⁵¹ Bu denge, bireyin mahremiyet hakkını korurken toplumsal gereklilikleri de gözetir.

Kişisel verilerin korunması hakkı, “özel yaşamın gizliliği hakkı” ile doğrudan bağlantılıdır ve bu hakkın bir parçası olarak kabul edilir. Özellikle Kıta Avrupa ekolünde “kişilik hakkının bir unsuru” olarak değerlendirilmektedir. AB Direktifin “Amaç” başlıklı 1. maddesi gereğince, kişisel verilerin korunmasının temel hedefinin, “başta mahremiyet hakkı olmak üzere, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması” olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Mahremiyet hakkı, her ne kadar “bağımsız bir hak” olarak düzenlenmese de hukukumuzda “kişilik hakkının bir türü” ve özel hayatın korunması ile eş anlamlı bir kavram olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ülkemizde, kişisel verilerin korunması hakkı, “bireyin mahremiyetini korumayı” ve “kişisel bilgilerinin izinsiz kullanımını engellemeyi” amaçlayan bir düzenleme olarak önemli bir yer tutar.¹⁵²

Üç alan teorisinde tanımlanan kişinin özel alanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, bireyin toplumda önemli bir rol oynayan bir kişi mi yoksa sıradan bir vatandaş mı olduğuna göre değerlendirilmektedir. Bu ayrımın yapılmasının temel nedeni, AİHS’nin 10. maddesinde düzenlenen “medyanın bilgi verme görevi” ve

¹⁵⁰ KILINÇ, Doğan: “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 2, Y. 2016, s. 591.

¹⁵¹ ÖZBEK, Veli Özer: Yeni Türk Ceza Kanunun Anlamı, Ankara 2008, s. 917.

¹⁵² KÜZECİ, Elif: age., s. 71.

bireylerin “bilgi edinme hakkı” çerçevesindeki “ifade özgürlüğü hakkı” ile “özel hayatın gizliliği hakkı” kimi durumlarda çatışma göstermesidir. Hangi haklara üstünlük tanınması konusunda devreye giren ölçüt ise “ifşa edilen bilginin kime ait olduğu” ile doğrudan ilgilidir.¹⁵³ Kişilerin, toplumda ilgi uyandıran bir habere konu olabilmeleri için, yaşam tarzları ve özel hayatlarıyla toplum tarafından merak uyandırmaları gerekir. Bu kişilerle ilgili verilecek olan haberlerin hukuka uygun olabilmesi için, kişilik haklarına saldırıda bulunulmaması ve doğru olması gerekmektedir.¹⁵⁴

AIHM özel hayat ile ilgili konuyu değerlendirirken, bahsettiğimiz üzere “her olayın özelliğini ve şartlarını dikkate alarak geliştirici ve taşıyıcı yorumlar” ile özel hayat kavramına belirli içerik kazandırmaktadır. AIHM, Pretty/Birleşik Krallık kararında¹⁵⁵, özel hayat kavramının “...sınırlı bir tanımla yapılamayacak kadar geniş bir kavram olduğunu ve ayrıca bireyin fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü de kapsayıcı nitelikte olduğunu” belirtmiştir¹⁵⁶. AIHM Niemietz/Almanya kararında¹⁵⁷ da benzer şekilde, “özel hayatın gizliliğinin tam bir tanımını yapmanın pek mümkün olmadığını” belirtmiştir.¹⁵⁸ Söz konusu karara göre, “özel hayat”, yalnızca bireyin en mahrem alanında özgürce yaşama hakkını değil, aynı zamanda “belirli ölçülerde insanlarla ilişki kurmayı ve bu ilişkileri geliştirme hakkını” da içermelidir. Bu kapsamda, bireyin meslek hayatı da özel hayatının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Özel hayat kavramını yalnızca bireyin en kişisel, çekirdek alanıyla sınırlamak ve bu alanın dışında kalan yaşamını koruma kapsamı dışında bırakmak, “dar ve sınırlayıcı bir yorum” olur. Meslek hayatını da özel hayata dâhil eden söz konusu karara konu olan iş yeri, avukatlık bürosudur. Bu kararda özel yaşamların yoğun olması nedeniyle meslek hayatını da katarak iş yeri-konut dokunulmazlığı bağlamında özel hayat alanı içerisinde kabul etmiştir.

AIHM’nin özel hayatın iş yerinde de korunmasına ilişkin verdiği karar Amann/İsviçre ve Halford/Birleşik Krallık kararıdır¹⁵⁹. Söz konusu kararda iş yerinde e-

¹⁵³ ARSLAN ÖNCÜ, Gülay: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde Özel Yaşamın Korunması Hakkı, İstanbul 2011, s. 182.

¹⁵⁴ GEDİK, Ömer: Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü, Ankara 2008, s. 164.

¹⁵⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 29.04.2002 Tarih Pretty/Birleşik Krallık Kararı Başvuru No:2346/02 <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22sort%22:%5B%22kdate%20Descending%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-60448%22%5D%7D> (Erişim Tarihi: 16.06.2024).

¹⁵⁶ AKGÜL, Aydın: age., s. 84.

¹⁵⁷ AIHM, Niemietz v. Germany, Başvuru No: 13710/88, K.T.: 16.12.1992; Bkz. SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar: “Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 3, Y. 2013, s. 235

¹⁵⁸ ZAFER, Hamide: Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması, Ankara 2010, s. 32.

¹⁵⁹ AIHM, Amann/İsviçre Kararı, Başvuru No: 27798/95, K.T.: 16.2.2000.

postalar ve internet kullanımının izlenmesi ile yapılan telefon görüşme kayıtlarının takip edilmesi konusunda, AİHS 8. maddesi kapsamında “özel yaşam alanı kabul edilip bu alanın korunması gerektiği” belirtilmiştir. AİHM, başvurucunun “iş yerinde toplanan bu tür verilerin”, disiplin işlemlerinde kullanılıp kullanılmaması konusuna ve üçüncü kişilere açıklanıp açıklanmaması hususuna ayrı bir önem atfetmemiş ve söz konusu verilerin elde edildikten sonra saklanması dahi AİHS 8. madde kapsamında “özel yaşam ve haberleşme hakkına saygı ilkesi” ihlali olarak değerlendirmiştir. AİHM ayrıca Peev/Bulgaristan kararında¹⁶⁰ da kamu binasında çalışan başvurucunun “...ofisinde yapılan aramanın özel hayata müdahale anlamına geldiğine...” karar vermiştir.

AİHM kararlarında, kural olarak kamuya mâl olmuş kişilerin de AİHS’nin 8. maddesinin korunmasından faydalanacağını belirtmiştir.¹⁶¹ Ancak söz konusu bu koruma “sıradan bireylere sağlanan korumaya” nazaran daha dar bir şekilde kabul edilip, değerlendirilmektedir. AİHM bu hususla ilgili ilk Von Hannover/Almanya kararında¹⁶² incelemede bulunmuştur. Söz konusu karara konu olan olayda Monako Prensesi Caroline ait iki fotoğraf serisinin Alman dergilerinde yayınlanması üzerine, fotoğrafların özel hayatıyla ilgili “özel hayata saygı ve kendi görüntüsü üzerindeki hakkını ihlal ettiğini” öne sürmüştür. Yerel mahkemelerin talepleri reddetmesi üzerine, konu AİHM’e taşınmıştır. AİHM söz konusu olayda, “...Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesinin ihlal edildiğine...” dair karar vermiştir. Mahkeme ihlal gerekçesinde özetle, “fotoğrafları yayımlayan dergilerin fotoğrafları basmakta ticari bir çıkar sağlaması ve bu çıkarların başvurucunun özel hayatını etkili bir biçimde korunmasını ihlal edici nitelikte olmaması gerektiğini, halka mâl olmuş kişiler de dâhil olmak üzere herkesin, özel hayatının korunmasına ilişkin meşru bir beklentiye sahip olduğunu, ulusal mahkemeler tarafından belirlenen ölçütlerin özel yaşamını etkili olarak korumadığı, özel hayatın korunması ile ifade özgürlüğü arasındaki dengenin sağlanmasındaki ağırlıklı unsur olan yayımlanan görüntü ve makalelerin kamunun yararına katkı olması gerektiği ve başvuru kraliyet ailesinden olmasına rağmen sonuç olarak resmi bir görev ifa etmediği ve restoranda gözden uzak bir köşede yemek yerken, çocuklarıyla vakit geçirirken, alışveriş veya spor yaparken, sürekli bir şekilde yaşamındaki sıradan olaylara ilişkin

<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-58497> (Erişim Tarihi: 17.6.2024).

¹⁶⁰ AİHM, Peev/Bulgaristan Kararı, Başvuru No: 64209/1, K.T.: 26.10.2007.

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-81914%22%5D%7D> (Erişim Tarihi: 17.6.2024).

¹⁶¹ ARSLAN ÖNCÜ, Gülay: age., s. 182.

¹⁶² AİHM, Von Hannover/Almanya 1. Kararı, Başvuru No: 59320/00, K.T.: 24.09.2004.

<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61853%22%5D%7D> (Erişim Tarihi: 17.6.2024).

fotoğraflarının çekilip ifşa edilmesinde kamu yararı olmadığı belirtilmiştir.” (Gemalmaz, 2007, s. 198)¹⁶³

AIHM ikinci Von Hannover kararında¹⁶⁴ ise Monako Prensesi Caroline ile kocasının, kayak tatilinde olduğu sırada ve prensesin yanında babası hastayken çekilen fotoğrafların, özel hayata ilişkin hakkın ihlal edildiği öne sürülmüştür. AIHM kararında, “ifade özgürlüğü ile özel hayatın gizliliği arasındaki dengenin sağlanması bakımından” yayımlanan haberin ya da fotoğrafın “kamu yararına katkıda bulunması”, kişinin toplumdaki tanınırlığıyla ilgili haberin konusu, “kişinin önceden göstermiş olduğu tavırları”, “yayının biçimi, içeriği ile etkileriyle” fotoğrafların yayınlanma şartlarına vurgu yapılarak 8. madde kapsamında herhangi bir ihlal olmadığına dair karar vermiştir.

AIHM Klass/Almanya kararında¹⁶⁵, bireyin özel hayatına ilişkin verilerin “kamusal organlar tarafından toplanmasına, işlenmesine, depolanmasına ve paylaşılması konusunda”, *“Bireyin özel yaşam alanı kapsamındaki bilgilere ilişkin kamusal müdahaleler ile kişiyi koruyucu uygun ve etkili garantiler içeren yasal düzenlemeler bulunmadığı sürece Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 8. maddesinin ihlâlî olacağını değerlendirmiştir.”* (Kılınç, 2016, s. 589)¹⁶⁶

Ülkemizde özel hayat kavramı, 05.10.2017 tarihli Anayasa Mahkemesi Tüzünataç kararında¹⁶⁷ ele alınmıştır. Oyuncu olan başvurucunun, karar konu olayda evinin terasında, ünlü bir oyuncu olan Ş.G. ile yakınlaştığı sırada çekilen fotoğrafların, televizyon kanallarından birinde yayınlanması üzerine manevi tazminat davasının reddedilmesi sonucunda Anayasa Mahkemesi’ne yaptığı bireysel başvurdur. Anayasa Mahkemesi bu olayda “özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğini” belirtmiştir.¹⁶⁸ Anayasa Mahkemesi, özetle kişinin “mahrem alanın genişliğinin, sosyal hayat içindeki konumuna bağlı olarak değişebileceğini” belirterek “kamuya mâl olmuş sanatçılar;

¹⁶³ GEMALMAZ, Haydar Burak: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önünde Prenses Caroline Paparazzilere Karşı, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 7, Ankara 2007, s. 198.

¹⁶⁴ AIHM, Von Hannover/Almanya 2. Kararı, K.T.: 07.02.2012 Başvuru No: 40660/08 ve 60641/08 [https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22sort%22:\[%22kdate%20Descending%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-140340%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22sort%22:[%22kdate%20Descending%22],[%22itemid%22:[%22001-140340%22]}) (Erişim Tarihi: 15.06.2024)

¹⁶⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Klass/Almanya Karar No: 15473/89 <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-45549> (Erişim Tarihi: 15.6.2024).

¹⁶⁶ KILINÇ, Doğan: “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması”, agm., s. 589.

¹⁶⁷ Anayasa Mahkemesi Tüzünataç Kararı, Bireysel Başvuru No: 2014/20364 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20364> (Erişim Tarihi: 15.6.2024)

¹⁶⁸ İTİŞGEN, Rezzan: “Kişi Görüntü ve Fotoğraflarının Basında İzinsiz Kullanımının AIHM ve Yargıtay İçtihatları Açısından Değerlendirilmesi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 11, S. 116, Y. 2016, s. 34.

sporcular, politikacılar gibi kişilerin mahrem alanlarının, kamudaki bilinirlik derecelerine göre daralabileceğini” belirtmiştir. Mahkeme bireyi diğer kişilerden ayırt etmeye yarayan “resim, görüntü ve sesin rızası dışında fotoğraf veya video çekilerek yayımlanması ya da başka şekillerde kamusal hâle getirilmesi” Anayasa’nın 20. maddesi özel hayatın gizliliği hakkını ihlal edeceğini de belirtmiştir. Söz konusu bu hususlar değerlendirildiğinde ise olayda, “sokaktaki herkes tarafından görülebilecek bir alan olan altı katlı evin terasından çekilen fotoğraflar, gazetecilerin gizli veya özel bir çaba ya da teknikle almadığı” anlaşılmaktadır. Ayrıca kararda, görüntülerin ilgililer açısından “kabul edilemez ölçüde rahatsızlığa yol açabilecek unsurlar taşımadığı” da belirtilmiştir.

AYM’nin “Tüzünataç Kararı” ile AİHM’in “İkinci Von Hannover Kararında” belirtilmiş olan ilkeler karşılaştırıldığında, “yayımlanan fotoğrafların kamu yararını ilgilendiren bir tartışmaya katkıda bulunmaması” nedeniyle yalnızca “halkın magazinsel merakını tatmine yönelik” olduğu söylenebilir.¹⁶⁹

İnsan hakları arasında önemli yere sahip olan “özel hayatın gizliliği hakkı”, uluslararası düzenlemelerle güvence altına alınmıştır. “İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin 12. maddesinde”¹⁷⁰, AİHM kararlarında da sıkça yer verilen “AİHS’nin 8. maddesinde”¹⁷¹, “Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı İnsan Boyutu Konferansı’nın 26. maddesinde”¹⁷², “Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 17. maddesinde”¹⁷³, “AB Temel Şartı’nın 7. maddesinde”¹⁷⁴ özel hayatın gizliliği hakkı açıkça düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK’da özel hükümlerin yer aldığı ikinci kitabın, “*Kişilere Karşı Suçlar*” başlıklı ikinci kısmın, “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlıklı dokuzuncu bölümde¹⁷⁵ düzenlenen suçların hukuki konusunu, “özel hayatın

¹⁶⁹ SERT, Şeyma: age., 61.

¹⁷⁰ <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turkce?LangID=trk> (Erişim Tarihi: 12.05.2024)

¹⁷¹ https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_tur (Erişim Tarihi: 12.05.2024)

¹⁷² https://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/936_1.pdf (Erişim Tarihi: 12.05.2024)

¹⁷³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/07/20030721.htm#2> (Erişim Tarihi: 12.05.2024)

¹⁷⁴ REÇBER, Kamuran- Çiğdem AYDIN: “Avrupa Birliği’nde Üye Devletler Tarafından İnsan Haklarının İhlal Edilmesi Durumunda Öngörülen Yaptırımlar”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 1, Y. 2004, s. 96.

¹⁷⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 12.05.2024)

gizliliği ile kişisel verilerin korunması” oluşturmaktadır¹⁷⁶. Nitekim AYM’ye göre de “*kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği hakkının özel bir görünümüdür*”.¹⁷⁷

Kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliği hakkının modernleştirilmiş ve geliştirilmiş bir versiyonu olarak değerlendirilmektedir. Özel hayatın gizliliği bağlamında, hukuk sistemi bireyin mahremiyeti ile diğer toplumsal veya bireysel çıkarlar arasında en uygun dengeyi sağlamayı amaçlar.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu çerçevede verdiği kararlarda, “kişisel verilere izinsiz erişim” veya “verilerin gereksiz yere uzun süre sistemlerde saklanması” gibi konularda özel hayatın gizliliği prensiplerini uygulamaktadır.¹⁷⁸ Keza çalışmamızda bahsettiğimiz üzere ülkemizde Anayasa Mahkemesi de benzer yaklaşımlar sergilemektedir.

Kişisel verilerin korunması hakkının içinde de olan özel hayatın gizliliği hakkı, Anayasa’nın “*Temel Haklar ve Ödevler*” başlıklı ikinci kısmının, “*Kişî Hak ve Ödevleri*” ikinci bölümünde, “*Özel hayatın gizliliği ve korunması*” başlığı altında 20, 21 ve 22. maddelerinde düzenlenmiştir. Mer’i Anayasamızın 20. maddesinde yer alan “*Özel hayatın gizliliği*”, kişinin “mahremiyet alanından onur ve itibarının korunmasına, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkından cinsel yaşamına, isminin ve kimliğinin korunmasından mesleki hayatına, etkili bir soruşturma hakkından kişisel verilerin korunmasına” kadar konuları kapsamakta ve güvenceleri içerisinde barındırmaktadır.

Nitekim AB Temel Haklar Şartı’nın 8. maddesinde ve çoğu devletlerin mevzuatlarında “kişisel verilerin korunması hakkı”, “özel hayatın gizliliği hakkından” bağımsız bir hak olarak temel haklar içerisinde yer almaktadır.

Özel hayatın etkili biçimde korunması bakımından teknolojik gelişmeler dikkate alınarak kişisel verilerin korunması kapsamında güncel ihtiyaçların karşılanması ve kötüye kullanımının engellenmesi için tedbirlerin artması gerekmekte ve düzenlemelerin güncel tutulması gerekmektedir.

¹⁷⁶ ZAFER, Hamide: age., s. 54.

¹⁷⁷ AYM 28.09.2017 Tarih, 2016/125 Esas ve 2017/143 Karar sayılı kararı.

https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2017/143?Donemler_id=2&EsasNo=2016%2F125

(Erişim Tarihi: 13.05.2024)

¹⁷⁸ AKGÜL, Aydın: age., s. 85.

1.2.6. Mahremiyet Hakkı

Kişisel verilerin korunmasının amacı, “kişilik hakkı” çerçevesinde ele alındığında, karşımıza mahremiyet hakkı kavramı çıkar. Mahremiyet, bireyin yalnızca kendi tercihiyle bağlı olarak bazı olayları veya duyguları istediği kişilerle paylaşabilmesi, istemediği kişilerle ise paylaşmama hakkını ifade eder.¹⁷⁹ Bu hak, bireyin kişisel bilgileri üzerinde tam kontrol sahibi olmasını ve bu bilgilerin yalnızca kendi rızası doğrultusunda paylaşılmasını garanti altına alır. Örneğin, bir bireyin özel hislerini yalnızca belirli bir dostuyla paylaşmak istemesi, mahremiyet hakkının doğal bir yansımasıdır.

Doktrinde mahremiyet kavramı, “özel hayatın gizliliği kavramıyla eş anlamlı” olarak da kullanılabilmektedir.¹⁸⁰ Özel hayatın gizliliğinin “temeli ve en önemli parçası” mahremiyettir.¹⁸¹ Mahremiyet ve özel hayat, bireyin kişilik hakkının bir yansıması olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle, kişisel verilerin korunması da kişilik hakkı çerçevesinde ele alınmalıdır. Özellikle mahremiyetin bir alt türü olan “bilgi mahremiyeti”, bireylerin “kişisel verilerinin toplanması, kullanılması, saklanması ve açıklanması” süreçlerini kontrol etme ve bu faaliyetlere ilişkin koşulları belirleme hakkı olarak tanımlanır.¹⁸² Tanımlamaya uygun olarak kanun koyucu tarafından, 6698 sayılı KVKK’nın 11. maddesinde verilerin işleme durumunu öğrenmesi, amaca uygun kullanıp kullanılmadığının öğrenmesi, bilgi talep etmesi, yanlış olması hâlinde düzeltme istenilmesi, üçüncü kişilere aktarılan verileri öğrenme ile bildirilmesini isteme gibi denetleme hakkı ve bilgi edinme hakkı çerçevesinde kişiye haklar tanınmıştır.¹⁸³

Bireyin özel alanına dâhil olan sağlık durumu, ailevi ilişkileri veya inançlarına ilişkin bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılması, özel alana müdahale niteliği taşıyarak hakkın ihlaline yol açar. Bu tür hassas bilgiler, yalnızca paylaşılmasıyla değil, üçüncü kişilerin erişimine açık hale gelme riski taşıdığı durumlarda bile, yani sadece “saklanması durumunda” dahi, bireyin özel alanına müdahale olarak değerlendirilir.¹⁸⁴ Örneğin, bir kişinin tıbbi geçmişine ait verilerin rızası olmadan bir veri tabanında saklanması, daha sonra yetkisiz kişilerin eline geçme ihtimali nedeniyle, bireyin mahremiyetini tehdit eden

¹⁷⁹ KÜZECİ, Elif: age., s. 15.

¹⁸⁰ İNCEOĞLU, Sibel: agm., s. 173.

¹⁸¹ BİRTEK, Fatih: age., s. 52.

¹⁸² AKSOY, Hüseyin Can: age., s. 63.

¹⁸³ SELEK, Ozan: age., s. 64.

¹⁸⁴ AYÖZGER ÖNGÜN, A. Çiğdem: age., 17.

bir durum oluşturur. Bu tür durumlar, bireyin özel yaşamını koruma hakkının ihlali anlamına gelir.

Mahremiyetin korunması ile kişisel verilerin korunması hakkı, benzerlikler taşısa da aynı kavramlar değildir. Çünkü bir kişiye ait olduğu düşünölen ve kullanılan bir veri, “tamamen yanlış” veya “eksik” olsa bile, o kişinin mahremiyeti zarar görmese dahi bu veri “kişisel veri olma özelliğini korur”. Bu durum, mahremiyet ve kişisel veri koruma kavramlarının ayrıştığı önemli bir noktayı oluşturur. Ayrıca, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan düzenlemeler, “yalnızca mahremiyet hakkını değil”, bireylerin “temel hak ve özgürlüklerini de korumayı” hedefler. Nitekim 6698 sayılı KVKK’nın “Amaç” başlıklı 1. maddesinde¹⁸⁵ “*Bu Kanun’un amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliğı olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak.*” ifadelerine yer verilmiştir.

6698 sayılı Kanun’daki düzenlemeden de anlaşılacağı üzere kişisel verilerin korunması, “mahremiyet hakkının” korunmasına da hizmet etmektedir. Bizim de katıldığımız doktrinde yer alan diğer görüşe göre kişisel veri, sadece “mahremiyet kavramı ile ilişkilendirilen bir kişilik hakkı” görüşü olarak kabul edilmemelidir.¹⁸⁶ Özel hayatın gizliliğı, kişinin yalnızca mahrem alanı ile ilgili olmayıp, kamuya açık alanlarını da kapsamaktadır. Mahremiyet, gizliliğı gerçekleştirme yöntemlerinden sadece bir tanesidir.¹⁸⁷

1.3. Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Düzenlemeler

1.3.1. Uluslararası Kaynaklarda Kişisel Verilerin Korunması

1.3.1.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

BM Genel Kurulunca 1948 yılında kabul edilen “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”, insan haklarını uluslararası düzeye taşıyan ilk belge niteliğini taşımaktadır. İnsan haklarının yükselişinin ve insan haklarının evrensel nitelik kazanmasının en önemli simgelerindendir.

¹⁸⁵ Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 12.6.2024).

¹⁸⁶ AKSOY, Hüseyin Can: age., s. 64

¹⁸⁷ ÜZELTÜRK, Sultan: age., s. 3.

Türkiye bakımından, 1949 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Resmî Gazete’de¹⁸⁸ yayımlanmıştır. İmzalayan ülkeler açısından İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin herhangi bir hukuki bakımdan bağlayıcılığı yoktur.¹⁸⁹

Beyanname’nin 12. maddesinde¹⁹⁰ “özel yaşamın gizliliği” hakkı düzenlenmiştir. 12. maddede kişinin özel yaşamına, ailesine ya da haberleşmesine yönelik keyfi müdahalelerde bulunulamayacağı ve kişinin şöhretine ve onuruna yönelik herhangi bir saldırıya maruz bırakılmayacağı düzenlenmiştir. Söz konusu kişilik haklarına saldırılara ya da özel hayatın gizliliğine müdahalelere karşı yasa ile korunma hakkının olduğu belirtilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, kişisel verilere ilişkin açık bir düzenleme içermemekle birlikte, “özel yaşamın gizliliği hakkı” çerçevesinde bireylerin özel yaşamını, bilgilerini ve verilerini koruma altına almıştır.¹⁹¹

Beyanname, insan haklarına küresel bir perspektif kazandırmış ve ardından gelen birçok uluslararası insan hakları düzenlemesinin temelini oluşturmuştur. Beyanname, insan hakları konusunda evrensel bir çerçeve sağlayarak, bireylerin haklarının korunması ve güçlendirilmesinde kilit bir rol oynamıştır.

1.3.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AK, “insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunma” amacıyla, 1950 yılında AİHS’i kabul etmiştir. Sözleşme, imzaya açıldığı tarihten bu yana, insan hakları alanında en önemli ve etkili uluslararası belgelerden biri olma özelliğini sürdürmektedir.

AİHS, taraf olan ülkelerde bulunan vatandaşlar veya yabancı dahi “herkes hakkında” uygulanabileceği gibi “hükümet dışı örgütler”, hatta “üye devletler” sözleşme kapsamında hakkın ihlalinin ileri sürebilme ve şikayetçi olabilmektedir.¹⁹²

AİHS’nin 8. maddesi birinci fıkrasında¹⁹³ “*Herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*” şeklindedir. İnsan hakları bakımından AİHS, uluslararası ve ulusal düzenlemeler de önemli bir yere sahiptir.

¹⁸⁸ 27 Mayıs 1949 Tarih ve 7217 sayılı Resmî Gazete, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf> (Erişim Tarihi: 17.07.2024).

¹⁸⁹ GEMALMAZ, Mehmet Semih: Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş, 8. Baskı, İstanbul 2012, s. 60.

¹⁹⁰ <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/pages/Language.aspx?LangID=trk> (Erişim Tarihi: 17.07.2024).

¹⁹¹ AKGÜL, Aydın: age., s. 176.

¹⁹² GEMALMAZ, Mehmet Semih: age., s. 940.

¹⁹³ YILMAZ, Tüze: Avrupa Birliğinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Ankara 2022, s. 35.

Nitekim AİHS'in 8. maddesinin birinci fıkrasındaki düzenlemede incelendiğinde, çalışmamızın önceki başlığında incelediğimiz İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne kaynak teşkil ettiği rahatlıkla söylenebilir.

“Kişisel verilerin korunması hakkı” kapsamında AİHM'nin kişisel veri teşkil eden bilgilerin ve bu bilgiler üzerinde kişilerin hakkının özel hayat ve aile hayatına saygı kapsamında korunması gerektiği yönünde kararları mevcuttur. Nitekim AİHM kararlarının birkaçını yukarıda özel hayatın gizliliği hakkı başlığı altında detaylı şekilde örnek vererek incelemiştik. AİHM kararlarından da anlaşılacağı üzere AİHS'de salt olarak kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenleme olmamakla birlikte, AİHM her somut olayın özelliklerine göre yapacağı değerlendirme sonucunda kişisel veri olarak kabul edilen durumlarda Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında ihlalin olup olmadığına karar vermektedir.

1.3.1.3. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Rehber İlkeleri

2. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'nın gelişmesini ve kalkınmasını sağlamak amacıyla kurulan Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (OECC) işlevini yitirmesi ve küreselleşmenin etkisiyle birlikte ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve yönetim sorunları çözmek için Avrupa dışındaki ülkeleri de kapsayacak şekilde 1960 tarihli Paris Sözleşmesi'nin imzalanması sonrasında 1961 yılında “Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)” kurulmuştur.¹⁹⁴

OECD'nin kuruluş amacı bireysel özgürlükleri koruyarak ülkelerin ekonomik açıdan sorunları analiz etmek ve bunlara çözüm üretmektir.

OECD veri işleme faaliyetinin ekonomik yönünü esas alarak 1980 yılında yaptığı değerlendirme sonucunda “Özel Yaşamın Gizliliğinin ve Sınırötesi Veri Akışının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeleri” kabul etmiştir. Söz konusu Rehber İlkeler hukuki açıdan tavsiye niteliğinde olmanın yanı sıra üye ülkeler bakımından tesis edilecek düzenlemeleri de destekleme amacı taşımaktadır.¹⁹⁵

OECD Rehber İlkeleri, “kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslararası alanda yapılan ilk çalışmalardan birisi” olması sebebiyle önemlidir. Söz konusu Rehber İlkeler,

¹⁹⁴ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 51-52.

¹⁹⁵ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 152.

kişisel verilerin paylaşımı ile denetiminin nasıl yapılacağı yanı sıra kullanım şekillerinin belirlenmesi hususunda da kapsamlı bir uzlaşmayı yansıtmaktadır.

Dijital gelişimin ve dijital verilerin kullanım alanının önemli ölçüde artması nedeniyle yaşanan değişikliklerin ekonomiye etkisi dikkate alınarak 2013 yılında OECD Rehber İlkeleri güncellenmiştir.¹⁹⁶ Bu çerçevede değişiklikler ile “*veri toplamanın sınırları ve sınırlı olması*”, “*veri güvenliği*”, “*açıklık ilkesi*”, “*bireysel katılım ilkesi*” ve “*hesap verilebilirlik ilkesi*”, “*gizlilik yönetimi programları*”, “*gizlilik stratejileri*” ve “*veri güvenliği ihlal bildirimi*” kavramları da Rehber İlkelerine eklenmiştir.

OECD Rehber İlkeleri tavsiye niteliğinde olup üye ülkeler bakımından bağlayıcı olmasa da “kişisel verilerin korunması hakkı” ile ilgili kendisinden sonra düzenlenen başta AB olmak üzere uluslararası ve ulusal düzenlemelere adeta kaynak niteliği taşımaktadır.¹⁹⁷ Nitekim ülkemizde de 6698 sayılı KVKK’nın hazırlık sürecinde Rehber İlkeler nazara alınmış ve Kanun’un gerekçesinde söz konusu Rehber İlkelere vurgu yapılmıştır.¹⁹⁸

1.3.1.4. 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi

“108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi”, kişisel verilerin korunması kapsamında AK tarafından 1981 yılında Strazburg kentinde imzaya açılmış ve aynı tarihte de Türkiye tarafından imzalanmıştır. 108 sayılı Sözleşme, gerçek kişilere ait kişisel verilerin otomatik işleme tabi tutulması durumunda, “özel hayata saygı hakkını” koruma altına almayı hedeflemektedir.

108 sayılı Sözleşmeye taraf olan devletler bakımından, Sözleşmede düzenlenen hükümler, kendi ülkelerinde bulunan “*herkes için geçerli olacak şekilde iç hukuklarına aktarmaları*” gerekmekte ve bundan dolayı 108 sayılı Sözleşme, OECD’den ayrılarak bağlayıcı bir nitelik taşımaktadır.¹⁹⁹

¹⁹⁶ Bkz.

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/0cd33e96-77cf-4989-b29b-d331af6a463f.pdf>

¹⁹⁷ GÖÇMEN UYARER, Sinem: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 45.

¹⁹⁸ KÜZECİ, Elif: age., s. 124.

¹⁹⁹ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 51.

Türk hukuku bakımından 108 sayılı Sözleşme 1981 tarihinde imzalanmış olmasına rağmen, Sözleşmede öngörülen düzenlemeler uzun bir süre iç hukuka aktarılamadığı için uygun bulma kanunu uzun bir süre çıkarılamamış, düzenleme yapılamamıştır. Sözleşme ülkemizde 2016 yılında yürürlüğe²⁰⁰ girmiştir.

108 sayılı Sözleşmeye ek olarak çıkarılan “181 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi’ne Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol” kişisel verilerin korunması alanında, taraf devletler ülkelerinde uygulanmak üzere denetleyici makam kurmayı taahhüt etmişlerdir. Türkiye söz konusu Protokol’ü 2001 yılında imzalamış ve 2016’da Resmî Gazete’de²⁰¹ yayımlanarak iç hukuka dâhil edilmiştir.

Avrupa Konseyi, dijitalleşme alanındaki teknolojik gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan sorunlarla başa çıkmak ve bireylerin daha etkin şekilde korunmasını amaçlayarak 108 sayılı Sözleşmeyi değiştiren ve ek koruma ile güvenceler getiren 223 sayılı Protokol’ü kabul etmiştir.²⁰²

223 sayılı Protokol, “Sözleşme 108+” olarak adlandırılarak düzenleme yapılmış ve söz konusu düzenleme 2018 yılında imzaya açılmış ve veri işlemenin “şeffaf olması, verilerin orantılı şekilde ve asgari düzeyde işlenmesi, gizlilik, kötüye kullanımının daha etkin bir biçimde engellenmesi, veri sorumlusunun hesap verilebilirliği” gibi ilkelere yer vererek kişinin kişisel veri güvenliğinin temin edilmesi açısından verilerin daha kapsamlı korunması amaçlanmıştır.

223 sayılı Protokol “Sözleşme 108+” ile “bireylerin korunmasının desteklenmesi” ve 108 sayılı Sözleşme’nin uygulamasının güçlendirilmesinin yanı sıra ek güvenceler ile kişisel verilerin korunması bakımından daha etkili hâle getirilmiştir. Ancak Türkiye 108 sayılı Sözleşmeye ve 181 sayılı Ek Protokol’e taraf olmasına rağmen, 223 sayılı Protokol “Sözleşme 108+” bakımından ise taraf değildir.²⁰³

²⁰⁰ 7 Mart 2016 Tarihli ve 29656 sayılı Resmî Gazete

²⁰¹ 5 Mayıs 2016 Tarihli ve 29703 sayılı Resmî Gazete

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160505.pdf> (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

²⁰² ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 53.

²⁰³ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 52.

1.3.1.5. Birleşmiş Milletler Kişisel Veri Dosyalarının Bilgisayar Aracılığıyla İşlenmesinde Genel Tavsiye İlkeleri

BM Genel Kurulu'nun 45/95 sayılı kararıyla 1990 yılında Birleşmiş Milletler Kişisel Veri Dosyalarının Bilgisayar Aracılığıyla İşlenmesinde Genel Tavsiye İlkeleri kabul edilmiştir. BM Tavsiye İlkeleri, kişisel verilerin işlenmesinde dikkate alınması gereken önemli hususlar hakkında tavsiye niteliğinde ilkelere yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemede işlenen verilerin “hukuka ve dürüstlük kuralına uygun, doğru, işledikleri amaçla sınırlı ve belirli olmak” kaydıyla işlemeye tabi tutulması amaçlanmıştır. Ayrıca kişisel verisi işlenen ilgiliye söz konusu verilere erişim, yanlışlıkların düzeltilmesini talep etme, öğrenme gibi hakların da tanınması gerektiği öngörülmüştür.

1.3.1.6. Temel Haklar Şartı

Avrupa Birliği “Temel Haklar Şartı” 2000 yılında gerçekleşen Nice Zirvesi'nde, katalog hâlinde ilân edilmiş ve Lizbon Antlaşmasıyla birlikte 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girerek Avrupa Birliği üyeleri açısından hukuki bağlayıcılık kazanmıştır.²⁰⁴

Siyasi ve sosyal hakların yer aldığı Temel Haklar Şartı, Avrupa Birliği kurumlarının “insan haklarına saygı duymasını” ve temel haklara güvence sağlamak amacıyla etkili bir şekilde koruma amacı taşımaktadır.

“Kişisel verilerin korunması”, özel hayatın gizliliğinden ayrı ve bağımsız bir hak olarak Şart'ın 8. maddenin ikinci fıkrasında²⁰⁵ “*Herkes, kendisi hakkında toplanmış olan bilgilere erişme ve bunlarda düzeltme yaptırma hakkına sahiptir.*” şeklindedir. Temel Haklar Şartı'nda, kişisel verilerin işlenmesi ancak iki hâlde mümkündür. İlk hâl ilgili kişinin rızası, ikinci hâl ise kanunla öngörülmüş meşru bir temele dayanmalıdır.

Kişisel veriler, adil bir şekilde işlenmeli ve yalnızca belirli, meşru amaçlar doğrultusunda saklanmalıdır. Temel Haklar Şartı'nda, bireyler, kendileriyle ilgili toplanan verilere “erişim hakkına” sahiptir. Bu hak, bireylerin kendi verilerini inceleyerek doğruluğunu kontrol etmelerini sağlar. Ayrıca, yanlış veya eksik bilgilerin bulunması durumunda, bireyler bu verileri “düzeltme hakkına” da sahiptir.²⁰⁶

²⁰⁴ Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı: Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Yargı ve Temel Haklar Faslı, Avrupa Birliği Temel Haklar Projesi, Ankara 2013, s. 32.

²⁰⁵ YILMAZ, Tüze: age., s. 40.

²⁰⁶ KILINÇ, Doğan: agm., s. 1118.

1.3.1.7. Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği ve Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu

“Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC)” 1989 yılında Asya-Pasifik bölgesinde ekonomik kalkınmayı, iş birliğini, ticaret ve yatırımı desteklemek amacıyla kurulmuştur. Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) ticaretin ve refah düzeyinin artırılmasının yanı sıra üye devletlerin düzenlemelerindeki farklılıkları gidermek ve asgari düzeyde veri standartlarının belirlenmesi amacıyla kişisel verilerin korunması alanında 2004 yılında “Çerçeve Belge” kabul edilmiştir. APEC “Çerçeve Belgesi” ile sınır ötesi veri akışına kurallar ile kişisel verilerin korunması bakımından temel ilkeleri belirleyen hükümler içermektedir. Söz konusu hükümlerin yer aldığı APEC Çerçeve Belgesi üye devletler açısından herhangi bir bağlayıcılı olmamakla birlikte kararlar oy birliğiyle alınması nedeniyle yükümlülükler gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Afrika kıtasında Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği’nde olduğu gibi “Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS)” ekonomik iş birliğini ve gelişmeyi sağlamak amacıyla 1975 yılında kurulmuştur. Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) en önemli gelişmelerinden 2010 yılında kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenleme kabul edilmiştir. Söz konusu düzenlemenin bağlayıcılığı bulunmamakla birlikte üye devletlerin kişisel verilerin korunması alanında düzenleme yapmalarıyla birlikte korumaya ilişkin ilkelerin uygulanmasını denetleyecek bir denetleme makamı oluşturulmasına karar verilmiştir.²⁰⁷

1.3.1.8. 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi

Avrupa Birliği, Birlik üyesi her devlet özel hayatın gizliliğini korunma amacıyla yapılan düzenlemeler arasındaki “farklılıklara son vermek” amacıyla asgari veri koruma standartlarının belirlendiği “95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi” 1995 yılında onaylanmış ve 25 Ekim 1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²⁰⁷ GREENLEAF, Graham: “Sheherezade and the 101 Data Privacy Laws: Origins, Significance and Global Trajectories”, Journal of Law, Information and Science, C. 23, S. 4, Y. 2014-2015, s. 25-26.

95/46/EC sayılı Direktifte kişisel verilerin “*hukuka ve dürüstlük kuralına uygun, açık, anlaşılır, belirli ve meşru amaçlar doğrultusunda ölçülülük ilkesine uygun, doğru ve gerektiğinde güncel olmak kaydıyla sınırlı süreler dâhilinde işlenebileceği*” öngörülmüştür.²⁰⁸ Ulusal hukukta kişisel verilerin korunması ile ilgili önemli yere sahip olan 6698 sayılı KVKK’da temel olarak 95/46/EC sayılı Direktifi esas almıştır.

95/46/EC sayılı Direktifte temel ilkelerin yanı sıra “*özel nitelikli veriler*”, “*ilgili kişinin hakları*”, “*veri sorumlusunun yükümlülükleri, sorumlulukları*” gibi çeşitli önemli konulara da yer verilmiş ve anılan konularda bağımsız kararlar alabilen bir danışma statüsüne sahip çalışma grubu (Data Protection Working Party) oluşturulmuştur. Söz konusu çalışma grubu, kişisel verilerin korunması alanında tavsiye niteliğinde görüş bildirmekte ve yıllık raporlar hazırlayarak çeşitli çalışmalar yapmaktaydı.²⁰⁹

2018 yılında “Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)” yürürlüğe girmesi nedeniyle 95/46/EC sayılı Direktife istinaden kurulan çalışma grubunun yerini, “Avrupa Veri Koruma Kurulu (European Data Protection Board- EDPB)” almıştır.

1.3.1.9. Genel Veri Koruma Tüzüğü

AB, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili gereksinimleri karşılamak amacıyla 2012 yılında yeni bir tüzük hazırlığına başlamıştır. Avrupa Parlamentosu, Komisyonu ve Konseyi tarafından ortak yapılan “Genel Veri Koruma Tüzüğü” 2016 yılında kabul edilmiş ve “95/46/EC sayılı Direktif” yürürlükten kaldırarak 2018 yılında yürürlüğe girmiştir.

Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR), sadece Avrupa Birliği vatandaşlarına değil, Birlik içerisinde yaşayan ancak vatandaş olmayan göçmen, turist veya çalışma vizesi sahibi ile Birlik sınırları içerisinde bulunan oturma iznine sahip çeşitli statüdeki kişileri de kapsama dâhil etmektedir. Bununla birlikte kişisel verisi Birlik sınırları içerisinde işlenen kişiler bakımından Birlik vatandaşı olmasalar veya Birlik sınırları içerisinde yaşamasalar dahi Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) korumasında yararlanabileceklerdir. Birlik içerisinde bulunan kurum ve kuruluşlar bakımından da

²⁰⁸ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 53.

²⁰⁹ YILMAZ, Tüze: age., s. 39.

yürüttükleri veri işleme faaliyetleri açısından veri sahibinin nerede bulunduğu bakılmaksızın GDPR ile bağlı olacaklardır.²¹⁰

1.3.2. Ulusal Düzenlemelerde Kişisel Verilerin Korunması

1.3.2.1. 1982 Anayasası

Mer’i T.C. Anayasa’da 2010 yılında yapılan değişiklik²¹¹ ile Anayasa’nın 20. maddesine eklenen fıkra ile “kişisel verilerin korunması hakkı” anayasal kapsam ve güvence altına alınmıştır. Söz konusu düzenlemeyle kişi, kişisel verilerine erişim, yanlışlık veya hata olması hâlinde verilerin düzeltilmesini talep edebilme, işleme amacıyla sınırlı olarak kullanılıp kullanılmadığını öğrenme yetkisine sahiptir. Kişinin açık rızası dâhilinde veya yalnızca kanunda öngörülen hâllerle sınırlı olmak kaydıyla kişisel verilerin işlenebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle hukukumuzda, kişisel verilerin korunması hukukunun anayasal dayanağını oluşturulmuştur. Kişiye, kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında “bilgi edinme hakkı”, “verilere erişim hakkı”, “amaca bağlılık ilkesi”, “verileri düzeltme ve sildirme hakkı” tanınmıştır.²¹²

Anayasa’nın 20. maddesine eklenen fıkra ile “haksız veri işleme faaliyetleri” ve “temel hak ve özgürlüklerinin tehlikeye girmesi karşısında bireyin korunması” hedeflenmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkı “sınırsız bir hak” değildir. Temel hak ve özgürlüklerin belirli şartların varlığı hâlinde sınırlandırılması mer’i Anayasa’nın 13. maddesinde hüküm altına alınmıştır.²¹³ Kişisel verilerin korunması hakkı, “demokratik toplum düzeninin gerekleri”, “normların açıklığı ve ölçülülüğü” ile “hakkın özüne dokunulmaksızın” kanun düzeyinde sınırlandırılabilir.²¹⁴

Kişisel verilerin işlenmesinin kural olarak “açık rıza” ile yapılabileceği Anayasada düzenlenmiştir. Açık rıza haricinde veri işleme ise “yalnızca kanun yoluyla” yapılabilmektedir. Kanunla yapılacak düzenlemeler dahi Anayasa’nın 13. maddesine

²¹⁰ KAYA, İslam Safa-Tolun YÜKSEL: Uygulayıcılar İçin Türkiye’de, Avrupa’da ve California’da Kişisel Verilerin İşlenmesi, 3. Baskı, Ankara 2024, s. 44-45.

²¹¹ 13.05.2010 Tarihli ve 27580 sayılı Resmî Gazete.

²¹² AKGÜL, Aydın: age., s. 222.

²¹³ ODYAKMAZ, Zehra-Ümit KAYMAK: Anayasa Hukuku, 26. Baskı, Ankara 2022, s. 52

²¹⁴ TUNÇ, Hasan: Anayasa Hukuku Genel Esaslar, 3. Baskı, Ankara 2022, s. 243

istinaden hakkın özüne dokunulamayacağı gibi Anayasa'ya aykırılık teşkil edemez.²¹⁵ Aksi hâlde düzenleme hukuka aykırı olacaktır.

Anayasa'nın 20. maddesiyle birlikte konut dokunulmazlığını düzenleyen 21. madde, haberleşmenin gizliliğini düzenleyen 22. madde, din ve vicdan özgürlüğünü düzenleyen 24. madde ile kanaat hürriyetini düzenleyen 25. madde kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak dolaylı düzenlemelerin yer aldığı anayasal hükümlerdir.

1.3.2.2. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Ülkemizde, bireylerin korunmasını sağlamak, bilgi ekonomisinin fırsatlarından faydalanmak ve Avrupa Birliği uyum sürecinin gerekliliklerini yerine getirmek amacıyla kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal düzenleme çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışmalara ilk olarak 1989 yılında başlanılmış, ancak sonraki süreçte 1995, 2000, 2008 ve 2014 yıllarında hazırlanan “kanun tasarıları”, farklı nedenlerle yasalaşamamıştır.²¹⁶

2010 yılında yapılan Anayasa'da değişikliğiyle birlikte temel haklar arasında yer alan “kişisel verilerin korunması hakkı” kapsamında kişisel verilerle ilgili düzenlemelerin yalnızca kanunla yapılacağı belirtilmektedir. Bu kapsamda, 26 Aralık 2014 tarihinde “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı” TBMM Başkanlığına sunulmuş akabinde ise tasarı 2016 yılında TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek kanunlaşmış ve “6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” Resmî Gazete'de²¹⁷ yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6698 sayılı KVKK'nın 1. maddesi “*Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.*” Kanun'un düzenlenme sistematğinde genel olarak Avrupa Birliği ile uyumun gözetildiğini söyleyebiliriz.²¹⁸ Nitekim çalışmamızın bir önceki ana başlık altında 6698 sayılı Kanun'a uluslararası düzenlemelerin de kaynaklık ettiğini belirtmiştik.

²¹⁵ AYAZGÖR ÖNGÜN, A. Çiğdem: age., s. 39.

²¹⁶ KÜZECİ, Elif: age., s. 314.

²¹⁷ 7 Nisan 2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407.htm> (Erişim Tarihi: 21.06.2024).

²¹⁸ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 17-18

6698 sayılı KVKK'nın 2. maddesinde “*Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.*” şeklindeki düzenlemeyle kapsam belirlenmiştir.²¹⁹

6698 sayılı Kanun, “kişi bakımından” incelendiğine, 6698 sayılı Kanun kişisel verilerin işlenmesi bakımından “yalnızca gerçek kişilere” koruma sağladığı görülmekte ve tüzel kişilere ait verilerin işlenmesi hâli KVKK kapsamında değerlendirilmemektedir. Nitekim kanun koyucunun yalnızca “*gerçek kişilere ait kişisel veriler*” bakımından koruma sağlaması, uluslararası hukuk düzenlemeleriyle de örtüşmektedir. Zira “OECD Rehber İlkeleri” ve “108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nde de sadece “*gerçek kişilere ait kişisel veriler*” korunmakta ve benzer şekilde “95/46/AT sayılı Avrupa Birliği Yönergesi” 2. maddesinde²²⁰ de sadece “*gerçek kişiler ait veriler*”, kişisel veri olarak kabul edilmiştir. Tüzel kişilere ait veriler ise uluslararası düzenlemelerde de koruma kapsamı dışında tutulmuştur.

Konuyla ilgili diğer bir örnek ise, Almanya, İsviçre gibi ülkelerin de kişisel veri koruması mevzuatlarında kişisel verilerin korunması kapsamından yalnızca gerçek kişilere koruma sağlandığı ve tüzel kişilerin bu kapsam dışında olduğu görülmektedir.²²¹

Kişisel verilerin korunması insan hakları açısından değerlendirildiğinde, sadece gerçek kişilerin korumadan yararlanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Çünkü tüzel kişiler belirli amaç doğrultusunda kurulan ve bu amaçları, hedefleri gerçekleştirmek için çeşitli faaliyetler göstermektedir. Zira tüzel kişilerin, kişisel verilerin korunması kapsamına dâhil edildiği takdirde, gerçek kişilerin korumasının zayıf kalacağı ihtimali de gündeme gelecektir.

6698 sayılı Kanun'un “konu bakımından” kapsamı ele alındığında ise kişisel verilerin “otomatik olan” veya “veri kayıt sistemine bağlı olarak otomatik olmayan” yollarla işlenmesi arasında herhangi bir fark yoktur. Veri kayıt sistemi, belirli ölçütlere göre düzenlenmiş ve kişisel verilere erişimi kolaylaştıran bir düzenleme yöntemidir. Bu

²¹⁹ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 20.

²²⁰ TEKİN, Nurullah: “Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 4, Y. 2014, s. 227.

²²¹ ÇEKİN, Mesut Serdar: Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, İstanbul 2018, s. 21.

kapsamda, sistemin parçası olmayan ve otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel veriler 6698 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmemektedir.

6698 sayılı Kanun'un, "yer bakımından" uygulanması açısından değerlendirildiğinde ise Türkiye sınırları içerisinde uygulama alanı bulan Kanun'un veri ihlalinin etkilenen kişilerin, Türkiye sınırları içerisinde olması ve hizmetlerin Türkiye'de sunulması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda Türkiye'de veri işleme faaliyeti gerçekleştiren yabancı gerçek ve tüzel kişilerin Türkiye'de veri sorumlusu olarak kabul edilmektedir. Türkiye dışında izinsiz ve yetkisiz şekilde kişisel verilerin işlenmesi hâlinde, haksız fiil niteliği taşıdığı durumlarda ilgili uyuşmazlıkların çözümünde "milletlerarası özel hukukun genel ilkelerine" başvurulabilir.²²²

Kişisel verilerin korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası düzenlemeler incelendiğinde, bu faaliyetlerin "insan onuru ve değerlerine uygun" şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla ortak ilkelerin benimsendiği görülmektedir. Kişisel verilerin işlenmesi esnasında genel ilkelere uyulmaması hâlinde "kötüye kullanımın olduğu" da kabul edilmektir.²²³ Ülkemizde kişisel verilerin işlenme sürecinde uyulması gereken genel ilkeler 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde²²⁴ belirtilmiştir.²²⁵

6698 sayılı KVKK'nın 5. maddesiyle "*Kişisel verilerin işlenme şartları*" düzenlenmiştir. İlginin "açık rızasının bulunduğu hâller" ile madde hükmünde tahdidi şekilde sayılan "istisnaların" haricinde kişisel verilerin işlenmesi kural olarak yasaktır. KVKK'nın 5. madde ikinci fıkra²²⁶ muhtevasında yer alan istisnai durumlar hâlinde "açık rıza" olmadan da işlenebilecektir. İstisnai durumlar, veri işlenmesinin genellikle zorunlu

²²² DAL, Ufuk: "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Ülke Dışı Uygulama Yetkisi ve Bu Yetkinin Uluslararası Hukukta Meşruiyeti", *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, C.1, S. 1, Y. 2019, s. 21-22.

²²³ MENDOS KUŞKONMAZ, Elif: *Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması*, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 87.

²²⁴ "*Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme*".

²²⁵ SELEK, Ozan: age., s. 60

²²⁶ "*Kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmesinin zorunlu olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.*" durumlarıdır.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 11.06.2024).

olduğu durumlardır. Söz konusu 5. madde ile düzenleme, kişilerin kendileriyle ilgili “bilgilerin geleceğini belirleme” hakkının da bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

6698 sayılı Kanun’un 6. madde²²⁷ madde muhtevasında özel nitelikli kişisel veriler tahdidi şekilde belirtilmiştir. Çalışmamızda “Özel Kişisel Veri” başlığı altında tek tek sayıldığı için tekrardan kaçınmak adına yalnızca farklılıklara değinilecektir.

6698 sayılı Kanun’da belirtilen özel nitelikli kişisel veriler, çeşitli sözleşmelerde ve düzenlemelerde de benzerlikleri bulunmaktadır. 108 sayılı Sözleşme’nin 6. maddesinde ve 223 Ek Protokol “Sözleşme 108+” ile eklenen nitelikli veriler²²⁸ ve “Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün (GDPR)” özel kategorilerde yer alan kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili 9. maddesinde özel nitelikli kişisel verilere yer verilmiştir.²²⁹ 6698 sayılı Kanun’un 6. maddesinde sayılan özel nitelikli kişisel verilerin akabinde 02/03/2024 tarihli değişiklikle birlikte maddede yer alan istisnalar haricinde kural olarak özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu düzenlenmiştir. Söz konusu istisnalar bakımından ise 6698 sayılı Kanun’un 5. maddesinde düzenlenen istisna hâlleri ile benzerlik göstermektedir.

6698 sayılı KVKK’nın 8. maddesinde kişisel verilerin yurtiçine aktarılması bakımından, Kanun’un 5. ve 6. maddelerinde sayılan istisnalar haricinde, açık rıza olmadan kişisel verilerin aktarılamayacağı belirtilmiştir.²³⁰

Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasının düzenlendiği 6698 sayılı KVKK’nın 9. maddesinde 02/03/2024 tarihli değişiklik²³¹ ile verilerin yurtdışına aktarılması bakımından çeşitli güvenceler ile yeterlilik kararın bulunması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

6698 sayılı KVKK’nın 9. maddesinin ilk fıkrasında, 5. ve 6. maddelerde belirtilen işleme şartlarından birinin mevcut olması ve verilerin gönderileceği ülke, sektör veya uluslararası kuruluş için yeterlilik kararının bulunması hâlinde yurt dışına aktarılabilir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ise, yeterlilik kararının Kişisel

²²⁷ BULUT, Metin: agm., s. 110-111.

²²⁸ Avrupa Konseyi 108+ Konvansiyonu Açıklayıcı Raporu, s. 6

https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2023/3/30/Convention108Plus_A%C3%A7%C4%B1klay%C4%B1c%C4%B1_Raporu_HUHXpvC.pdf (Erişim Tarihi: 11.06.2024)

²²⁹ BULUT, Metin: agm., s. 108.

²³⁰ SELEK, Ozan: age., s. 62.

²³¹ 12.03.2024 Tarih ve 32487 sayılı Resmî Gazete.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/03/20240312-1.htm> (E.T.: 11.06.2024).

Verileri Koruma Kurulu tarafından alınacağını, Resmî Gazete’de yayımlanacağını ve Kurulun gerek görmesi hâlinde ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş alınacağı belirtilmiştir.²³² Yeterlilik kararı, en geç dört yılda bir yeniden değerlendirilir. Kurul, değerlendirme sonucunda gerek görmesi hâlinde yeterlilik kararını ileriye etkili olmak üzere değiştirme, askıya alabilme veya iptal etme yetkilerine sahiptir.²³³

6698 sayılı KVKK’nın 9. maddesi dördüncü fıkrasında, yeterlilik kararının bulunmaması hâlinde kişisel veriler 6698 sayılı KVKK’nın 5 ve 6. maddelerinde belirtilen işleme şartlarından birinin olması ve verilerin aktarım yapılacağı ülkede kişinin haklarını kullanabilmesi ve etkili hukuki yollara başvurma imkânının olması şartıyla yurt dışına aktarılabilir.²³⁴ Bunun için tarafların maddede belirtilen uygun güvencelerden birini sağlaması gerekir. Bu düzenleme, yurtdışına veri aktarımında kişinin haklarının korunmasını ve hukuki güvenceye erişimini sağlamayı hedefleyerek kişisel verilerin daha kapsamlı bir şekilde korunması amaçlanmıştır. Kamuya veya meşru menfaati bulunan kişilere açık olan sicilden, “sicile erişim için şartların sağlanması” ve “meşru menfaati olan kişinin talep etmesi” hâllerinden birisinin olması koşuluyla yurt dışına kişisel veriler aktarılabilir.

6698 sayılı KVKK’nın 9. maddesi altıncı fıkrasında ise yeterlilik kararının olmadığı ve dördüncü fıkra da öngörülen güvencelerin sağlanamadığı durumlarda, kişisel verilerin yalnızca belirli istisnalar kapsamında yurt dışına aktarılabilirliği belirtilmiştir. Bu istisnalar arasında ilgili kişinin “açık rıza vermesi”, ilgili kişi ve veri sorumlusu arasındaki sözleşmenin ifası veya öncesinde ilgilinin talebi doğrultusunda tedbirlerin uygulanması için aktarım zorunlu olduğu hâller, kamu yararının gerektirdiği hâller, hakkın tesis edilmesi, kullanılması veya korunması amacıyla verilerin aktarımının gerekli olması durumu, fiili imkânsızlık nedeniyle rızanın açıklanmasının mümkün olmadığı durumda bireylerin hayatını ya da sağlık bütünlüğünü koruma amacıyla verilerin aktarılmasının zorunlu olması hâli, meşru menfaati olan kişinin talep etmesi ve sayılan diğer şartların birinin olması hâlinde yurt dışına kişisel veri aktarılabilir.²³⁵ Bu düzenlemeyle birlikte yurt dışına veri aktarımını sıkı istisnalarla koruma amaçlanmıştır.

²³² SELEK, Ozan: age., s. 63.

²³³ AKÇALI GÜR, Berna: “Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 2, Y. 2019, s. 850-851.

²³⁴ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 95-96.

²³⁵ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 95.

6698 sayılı Kanun'un 9. madde sekizinci fıkrası gereğince, veri sorumlusu ve veri işleyenlerin de yurt dışına aktarılan kişisel verilerin “*sonraki aktarımları ve uluslararası kuruluşlara aktarımlar*” bakımından da söz konusu Kanun'da yer alan güvencelerin sağlanması ve madde hükümlerinin uygulama alanı bulması gerekmektedir.²³⁶

6698 sayılı Kanun'un 9. maddenin dokuzuncu fıkrasında, uluslararası anlaşmaların hükümleri saklı kalmak kaydıyla, “*Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi şekilde zarar göreceği durumlarda*”, yalnızca ilgili kamu kurum ya da kuruluşunun görüşü alınarak ve Kurulu'n onayıyla kişisel verilerin yurtdışına aktarılabilecektir. 2024 yılında yapılan yeni düzenleme²³⁷ ile yurtdışına veri aktarımı yalnızca “belirli istisnai durumlarla sınırlandırılmış” ve hem verilerin hem de aktarım sürecinin ve sonrasındaki işlemlerin çeşitli güvence mekanizmalarıyla koruma altına alınması sağlanmıştır.

Kişisel verilerin korunması açısından idare hukuku perspektifinden iki temel unsur bulunmaktadır. İlgili kişinin, hukuka aykırı veri işleme faaliyeti ile karşılaştığında başvurabileceği, 6698 sayılı Kanun'da düzenlenen idari başvuru mekanizmaları mevcuttur. Bunlardan ilki, öncelikle veri sorumlusuna yapılan başvuru, ardından Kurul'a şikâyet ve şikâyet neticesinde Kurul'un vereceği kararların yargısal denetimidir. İkinci unsur ise veri sorumlusu konumundaki kamu kurumlarının gerçekleştirdiği idari işlem ve eylemlerin yargısal denetimidir.²³⁸

6698 sayılı KVKK'da kişisel verilerin korunmasına yönelik etkili bir idari başvuru mekanizması öngörmektedir. KVKK'nın 11. maddesi gereğince ilgili kişiye, veri sorumlusuna başvurma hakkı tanınmıştır. Bu doğrultuda KVKK kişisel verilerin korunmasını etkili bir idari denetimi geliştirmek adına Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nu ihdas etmiştir.²³⁹ 6698 sayılı Kanun'un 13, 14 ve 15. maddelerinde sırasıyla “*Veri sorumlusuna başvuru*”, “*Kurula şikâyet*” ve “*Şikâyet üzerine veya re'sen incelemenin usul ve esaslarına*” ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.²⁴⁰ İlgili kişilerin sahip oldukları hakları kullanabilmeleri için öncelikle veri sorumlusuna başvurma zorunluluğu

²³⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

²³⁷ 12.03.2024 Tarih ve 32487 sayılı Resmî Gazete.

²³⁸ AYDOĞDU, Yasin: “Kamu İdaresinde Kişisel Verilerin Korunması”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 1, Y. 2021, s. 274.

²³⁹ AYDOĞDU, Yasin: agm., s. 275.

²⁴⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (E.T.: 25.06.2024).

vardır. Bu yol tüketilmeden doğrudan Kurul’a şikâyet yoluna gidilememektedir. İlgili kişinin veri sorumlusuna başvuru sonucunda, cevabını “öğrendiği tarihten itibaren otuz ve her durumda başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurul’a şikâyetinde bulunma hakkı” vardır.²⁴¹

Kişisel verileri hukuka aykırı olarak işlenen ilgililer, veri sorumlusuna başvurmaksızın, genel hükümlere dayanarak yargı yoluna başvurabilir ve zararlarının tazminini talep edebilirler. Veri sorumlusuna başvuru zorunluluğu sadece Kurul’a şikâyet başvurusunda bulunmadan önce yerine getirilmesi gereken bir süreçtir. Ayrıca bu sürecin amacı ilgili kişilerin zararlarını tazmini değil, veri sorumlularının faaliyetlerinin idari açıdan denetlenmesini sağlamaktır. İdari başvuru yollarına ve yukarıda belirttiğimiz 6698 sayılı Kanun’un 9. maddesinde düzenlenen Kurulu’n yetkilerine açıklık getirmeden önce, Kişisel Verileri Koruma Kurumu hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 6698 sayılı Kanun’un 19 ve devamı maddeleri uyarınca idari ve mali özerkliğe sahip bir veri koruma otoritesidir. Kurum, merkezi Ankara olan, kamu tüzel kişiliğine sahip ve Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile ilişkili olan bir kamu tüzel kişiliğidir.²⁴² 2018 yılında²⁴³ Kurum Adalet Bakanlığı ile ilişkilendirilmiştir.²⁴⁴ 6698 sayılı KVKK’nın 20. maddesi ile Kurum, görev alanı ile ilgili uluslararası ve ulusal gelişmeleri takip etmek, iş birlikleri oluşturmak, yıllık faaliyet raporu hazırlamak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek olarak özetlenebilir. Kurum, kişisel verilerin korunması alanında düzenleme yapma, denetim gerçekleştirme, uyuşmazlık çözme, yaptırım uygulama ve görüş bildirme görevlerini üstlenerek kişisel verilerin korunması alanında etkin bir denetim ve düzenleme yapısı sunmaktadır.²⁴⁵ Kurum, Kurul ve başkanlık olmak üzere iki ana yapıdan oluşmaktadır. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Kurum’un dokuz üyesinden oluşan bağımsız bir karar organıdır. Kurul, Kurum’un karar mekanizması olarak, kararlarını kanuni idare ilkesi²⁴⁶

²⁴¹ SELEK, Ozan: age., s. 65.

²⁴² ÇAĞLAYAN, Ramazan: “Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kısıtları”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 7, Y. 2016, s. 373.

²⁴³ “Bakanlıklara Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile İlgili 2018/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi”, 15 Temmuz 2018 Tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete.

²⁴⁴ GÜRSES, Bekir: AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul 2022, s. 103.

²⁴⁵ SELEK, Ozan: age., s. 67.

²⁴⁶ Bkz. SANCAKTAR, Oğuz-Lale Burcu ÖNÜT-Eser DOĞAN US-Mine TURHAN KASAPOĞLU-Serkan SEYHAN: İdare Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2024, s. 57.

çerçevesinde ve 6698 sayılı Kanun’da belirlenen sınırlar kapsamında alır. Bu kararların uygulanmasını sağlamak da Kurul’un görevleri²⁴⁷ arasındadır.

6698 sayılı Kanun’un 22. maddesinde “*Kurulun görev ve yetkileri*” düzenlenmiştir.²⁴⁸ Görevleri arasında “şikâyetleri karara bağlamak, işleme faaliyetinin kanunlara uygun olup olmadığını incelemek, özel nitelikteki kişisel verilerin işlenmesi için önlem almak, Veri Sorumluları Sicilini tutmak, görev alanı ile ilgili düzenleyici işlem yapmak, idari yaptırımları uygulamak” gibi özetlenebilir.²⁴⁹ Kurul’un görevleri incelendiğinde, kişisel verilerin korunması, düzenleyici işlemler yapma gibi hem bireylerin haklarını koruyan hem de veri sorumlularının faaliyetlerini denetleyen önemli bir otoritedir.

İdarenin kanuniliği ilkesi gereğince, Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun, Kurum adına alacağı kararlara ve yapacağı işlemlere karşı yargı denetimi yolu da açıktır. Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun verdiği idari para cezaları hariç olmak üzere diğer işlemlerine karşı İdari Yargılama Usul Kanundaki esaslara göre dava açmak mümkündür²⁵⁰.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun verdiği kararlarının ihlali durumunda yapılacak işlemler, ihlali gerçekleştiren kişi ya da kurumun niteliğine göre farklılık göstermektedir.²⁵¹ 6698 sayılı Kanun’un 18. maddesinde ihlalin özel hukuk tüzel kişileri ile veri sorumlusu olan gerçek kişiler tarafından yapılan ihlaller, idari para cezasını gerektirirken, kamu kurumları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları çatısı altında görevli kişiler tarafından yapılan ihlallerde ise disiplin hükümleri uygulanacaktır. Veri sorumlularının yükümlülükler aykırı davranılması hâlinde Kurul tarafından uygulanacak idari para cezaları ayrıca 6698 sayılı Kanun’da düzenlenmiştir. Kurul tarafından kesilen idari para cezalarına karşı, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri çerçevesinde itiraz etme hakkı bulunmaktadır.

²⁴⁷ 6698 sayılı KVKK’nın 21. maddesi birinci fıkrası, “*Kurul, bu Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır.*” şeklindedir. Bkz. KAĞITCIOĞLU, Mutlu: “Kişisel Verileri Koruma Kurumuna İdare Hukuku Çerçevesinden Bir Bakış”, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi, C. 1, S. 2, Y. 2019, s.89.

²⁴⁸ SÜMER HAMURCU, Ahsen: Kişisel Veri İhlalleri, Ankara 2025, s. 82.

²⁴⁹ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 128-129.

²⁵⁰ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 131-132.

²⁵¹ DURMUŞ, Veli: “Kişisel Sağlık Verilerinin Korunmasında İdarenin Hukuki Sorumluluğu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, C. 14, S. 1, Y. 2021, s. 73.

Birkaç paragraf önce de bahsettiğimiz üzere, 6698 sayılı Kanun’un 22. maddesi gereğince Kurulu’n görevi kapsamında olan ve görev alanıyla ilgili olmak üzere ve Kurumun işleyişine ilişkin konular ile ilgili gerekli düzenleyici işlemleri yapmaktır.²⁵² Düzenleme uyarınca Kurul, kişisel verilere ilişkin ikincil mevzuatı düzenleme yetkisine sahiptir. Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu, düzenleme yetkisini kullanarak; “Kişisel Verileri Koruma Kurumu Disiplin Amirleri Yönetmeliği”, “Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik”, “Kişisel Verileri Koruma Kurumu Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği”, “Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği”, “Kişisel Verileri Koruma Uzmanlığı Yönetmeliği”, “Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”, “Kişisel Verilerin Silinmesi Yok Edilmesi veya Anonim Hâle Getirilmesi Hakkında Yönetmelik”, “Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”, “Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ”, “Taahhütnameler”, “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun İlke Kararları” gibi sıraladığımız genel düzenleyici işlemleri hazırlayarak yürürlüğe koymuştur.²⁵³

1.3.2.3. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

4721 sayılı TMK’nın 23, 24 ve 25. maddelerinde yer alan kişilik hakkının korunmasına yönelik hükümler, kişisel verilerin korunması alanı bakımından da birtakım sonuç doğurmaktadır. 4721 sayılı TMK’nın 23. maddesinde kişinin kendi rızası ile ve hukuki işlem yoluyla kişiliğine yönelen saldırılara karşı kişiliği korurken, 24. ve 25. maddelerine istinaden dava açılarak ihlalin tespitini, önlenmesini, durdurulmasını ve ihlal nedeniyle uğranılan zararların tazmini talep edilebilmektedir.²⁵⁴

4721 sayılı TMK’nın 23. maddenin birinci fıkrasında²⁵⁵ hak ve ehliyetlerin devredilemez ve vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadır. Kişilerin hukuki işlemler yoluyla kişilik haklarından ve fiil ehliyetinden vazgeçmesini emredici bir hükümle hukuka aykırı sayılmıştır. Düzenlemedeki amaç, kişilerin “kişilik haklarını hukuki işlem konusu yapmalarını”, “kişilik hakkından feragat etmelerini” veya “hakları aşırı derecede kısıtlayan işlemler gerçekleştirmelerini” engelleyerek, kişiliğin bizzat kendine karşı korumaktadır.

²⁵² <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5257/Yonetmelikler> (E.T.: 29.06.2024).

²⁵³ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 56-57.

²⁵⁴ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 55

²⁵⁵ ZAPATA, Tan Tahsin: Medeni Hukuk, 23. Baskı, Ankara 2018, s. 106.

4721 sayılı Kanun'un 23. maddenin ikinci fıkrasında “*Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlandırmaz.*” şeklindedir.²⁵⁶ Düzenlemeye bakıldığında bireyin kişiliğine temel hakları koruma altına alınmış ve madde hükmü ile kişilik haklarının “hukuki işlemlerle, hukuk ve ahlak kurallarına aykırı derecede sınırlamayacağı” ilkesi ortaya konulmuştur.

TMK'nın 24. maddede²⁵⁷ sayılan haklı sebepler olmadığı sürece saldırı, hukuka aykırı olmaktadır. Dolayısıyla kişinin, “gizli ve özel yaşam alanına” yönelen saldırılara karşı TMK, belirli oranda korumada bulunmaktadır.

Türk Medeni Kanunu, kişinin “özel ve gizli yaşam alanına yönelik” saldırılara karşı “belli bir oranda” koruma sağlamaktadır. Kişinin gizli alanına girerek teknik cihazlarla kaydetme, fotoğrafını çekme ve bunları yayma veya aktarma²⁵⁸ gibi eylemler, kişiye yönelen saldırı türleri arasında yer almakta olup, TMK'nın 24. maddesi gereğince hukuka aykırı kabul edilmektedir.²⁵⁹

Kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi TMK'nın 25. maddesi²⁶⁰ gereğince, kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kaydedildiğini veya kullanıldığını düşünen bir kişi, TMK'nın 25. madde hükümlerine dayanarak ihlalin önlenmesini, durdurulmasını, tespit edilmesini ve uğranılan zararın tazmini için talep ve dava edebilir.

Türk Medeni Kanunu kapsamında, korunan değerlere yönelik birtakım saldırıların meşru olabilme durumları vardır. Örneğin, kişisel verileri hukuka aykırı şekilde kullanılan ya da ele geçirilen kişinin “rızasının bulunması”, “müdahalenin kamu yararından kaynaklanması”, verilerin “bilimsel amaçlarla kullanılması” veya “başkalarının haklı çıkarlarının bulunması” gibi hâllerdir.

²⁵⁶ ZAPATA, Tan Tahsin: age., s. 106.

²⁵⁷ 4721 sayılı TMK'nın 24. maddesi; “*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.*” Bkz. ZAPATA, Tan Tahsin: age., s. 106-107.

²⁵⁸ KOCAGÖZ ÖZCAN, Müge: Küçüklerin ve Kısıtlıların Kişisel Verilerinin Korunması, Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 79-80.

²⁵⁹ KÜZECİ, Elif: age., s. 280.

²⁶⁰ 4721 sayılı TMK'nın 25. maddesi; “*Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir. Davacının, maddî ve manevî tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.*” ZAPATA, Tan Tahsin: age., s. 107.

TMK, kişisel verilerin korunmasına ilişkin kapsamlı bir düzenleme sunmamaktadır. 4721 sayılı Kanun'da kişisel verilerin dolaylı yönden korunması, sınırlı bir nitelikte ve yeterli bir seviyede değildir. 4721 sayılı TMK'da yer alan düzenlemelere bakıldığında, bu düzenlemeler önleyici nitelik taşımadığı, daha çok kişilik hakkına müdahale gerçekleştikten sonra uygulanacak işlemleri kapsadığı görülmektedir.

1.3.2.4. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

Kişilik hakkının korunmasına yönelik olarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27, 49 ve 58. maddeleri, kişisel verilerin korunması bağlamında da uygulama alanı bulmaktadır.

6098 sayılı TBK'nın 49. maddesinde “*Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür.*” şeklinde düzenleme mevcuttur.²⁶¹ Haksız bir fiil ile bir başkasına zarar veren kişi, söz konusu zararı gidermekle yükümlü tutulmuştur. Kişisel verilerin “hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi, kaydedilmesi, başkalarına verilmesi” eylemleri suç oluşturmalarının yanı sıra aynı zamanda haksız fiil niteliğindedir.²⁶² Yapılan haksız fiilin sonucu olaraksa kişinin maddi ve manevi tazminat isteminde bulunabilecektir.

1.3.2.5. 4857 sayılı İş Kanunu

4857 sayılı İş Kanunda kişisel verilerin korunmasına yönelik, işverenin özlük dosyası tutma yükümlüğünün düzenlendiği 75. madde²⁶³ mevcuttur.

4857 sayılı Kanun'un 75. madde “*İşveren çalıştırdığı her işçi için bir özlük dosyası düzenler. İşveren bu dosyada, işçinin kimlik bilgilerinin yanında, bu Kanun ve diğer kanunlar uyarınca düzenlemek zorunda olduğu her türlü belge ve kayıtları saklamak ve bunları istendiği zaman yetkili memur ve mercilere göstermek zorundadır. İşveren, işçi hakkında edindiği bilgileri dürüstlük kuralları ve hukuka uygun olarak kullanmak ve gizli kalmasında işçinin haklı çıkarı bulunan bilgileri açıklamamakla*

²⁶¹ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 55.

²⁶² AYDEMİR, Cansu Ceren: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, Ankara 2024, s. 88.

²⁶³ Mevzuat Bilgi Sistemi,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
(Erişim Tarihi: 10.6.2024).

yükümlüdür.” şeklindedir.²⁶⁴ Bundan dolayı işçi hakkında, işveren tarafından kaydedilen veriler ister “fiziki ortamlarda” ister “elektronik ortamda” depolansın tüm verilerin 75. maddenin ikinci fıkrasında yer alan korumadan yararlanması gerekmekte olup, aynı zamanda işverenin gözetme yükümlülüğünün de bir gereğidir.²⁶⁵

4857 sayılı Kanun’un 75. maddesindeki düzenleme incelendiğinde, işçi ve işveren ilişkisi sonrasında “ödev ve yükümlülükler” devreye girmektedir. Bazı durumlarda, “iş akdi kurulmadan önce kişisel verilerin kaydedilmesi” hâli söz konusu olabilir. Örneğin, işveren, iş sözleşmesi yapmayı düşündüğü adaydan karar verme sürecinde bazı bilgileri talep edebilir. Bu bilgiler arasında adayın “adı, soyadı, e-posta iletişim bilgileri, ikametgâh adresi, eğitim durumu” gibi verileri yer alabilir. Bu tür bir veri toplama, işverenin aday hakkında değerlendirme yapmasını kolaylaştırır. Ancak, iş ilişkisi kurulmadığı takdirde bu bilgilerin akıbeti hakkında net bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum, özellikle bu bilgilerin “özel nitelikli ve hassas veriler” olması halinde, kişinin ciddi zarar görme riskini beraberinde getirebilir. Örneğin, adayın sağlık durumu veya adli sicil kaydı gibi “hassas bilgiler” yanlışlık sonucunda ya da kötü niyetle başkalarının eline geçmesi hâlinde kişinin mahremiyeti ve itibarı ciddi şekilde zarar görebilecektir.

4857 sayılı İş Kanunu, 4721 sayılı Türk Medeni Kanun gibi niteliği yönünden kişisel verilerin korunması bakımından sınırlı bir koruma öngörülmüştür.

Bunun yanı sıra kişisel veriler ile ilgili, İş Kanunu’nda işçi işveren ilişkisi başlamadan öncesine ait herhangi bir koruma öngörülmemiş olup, bu bakımdan da yeterli değildir.

1.3.2.6. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu

Ülkemizde devlet, fonksiyonlarını yerine getirebilmek amacıyla kişilerin kişisel verileri toplamakta, kullanmakta, işlemekte, kaydetmekte ve bazen de üçüncü kişilere aktarmaktadır. Devlet, teknolojinin gelişmesiyle “Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)”, “Kimlik Paylaşım Sistemi” gibi bilgi sistemlerini kullanmakta ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmektedir.

²⁶⁴ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 85-86.

²⁶⁵ SEVİMLİ, K. Ahmet: İşçinin Özel Yaşamına Müdahalenin Sınırları, Özel Hukuk Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Y. 2006, s. 118.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunun 1. maddesinde²⁶⁶ kanunun amacından bahsedilmiştir.²⁶⁷ Bu amacın gerçekleştirilmesi için idare, söz konusu bilgileri kaydetmekte ve kamu hizmetlerinin verilmesinde kullanmaktadır.

7. maddede 2016 ve 2017 yıllarında değişiklik yapılarak, “*biyometrik veri*”²⁶⁸ ve “*velayete ve vesayete ilişkin bilgiler*”²⁶⁹ eklenmiştir. Söz konusu değişikliklere göre, artık kişinin kimlik numarası, ikametgâh adresi, fotoğraf ile biyometrik veri ve velayet ile vesayet bilgileri yalnızca elektronik ortamda tutulabileceği de belirtilmiştir. 5490 sayılı Kanun’a eklenen düzenleme ile, elektronik ortamda tutulmasının zorunlu olduğu “*biyometrik veri*”, gerek uluslararası düzenlemelerle gerekse ulusal düzenlemelerle özellikle 6698 sayılı KVKK’nın düzenlemeleri ile uyum içinde olduğu görülmektedir.

5490 sayılı Kanun’un 7. maddesinde²⁷⁰ belirtilen kayıtların, kişilerin “özel hayatının korunması ve kişisel verilerinin korunması” bakımından gizli olması gerektiği; aynı kanunun 9. maddesinde hüküm altına alınmıştır.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu’nun “*Kimlik paylaşımı sisteminin kullanılması*” başlıklı 45. maddesi²⁷¹ birinci fıkrasında, Bakanlığın merkezî veri tabanında tutulan verileri, 5490 sayılı Kanun’da belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde kimlik verilerini ve yerleşim yeri ile diğer adres bilgilerini, kamu hizmeti sunan tüzel kişilikler, sigorta ve emeklilik şirketleri, bankalar, bilgi paylaşımı amacıyla kurulmuş

²⁶⁶ 5490 sayılı Kanun’un amacı; “*Kişinin doğumundan ölümüne kadar kişisel ve medenî durumuna, uyrukluğuna ve bunlarda meydana gelebilecek değişikliklere ait doğal ve hukukî olayların belirlenip saptanması, bu amaçla düzenlenmiş kütüklere yazılması, elektronik ortamda ulusal adres veri tabanının oluşturulması, nüfus kayıtları ile adres bilgilerinin ilişkilendirilmesini sağlamaktır.*”

Bkz. Mevzuat Bilgi Sistemi,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5490&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
(Erişim Sistemi: 8.6.2024).

²⁶⁷ UYAR, Elif Rana: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024, s. 116-117.

²⁶⁸ 14.01.2016 Tarih ve 6661 sayılı Resmî Gazete.

²⁶⁹ 03.11.2017 Tarih ve 30229 sayılı Resmî Gazete.

²⁷⁰ 5490 sayılı Kanun 7. maddesi gereğince aile kütüklerinde “*Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, kayıtlı bulunduğu il, ilçe, köy veya mahalle adı ile cilt, aile ve birey sıra numarası, kişinin adı ve soyadı, cinsiyeti, baba ve ana adı ile soyadları, evli kadınların önceki soyadları, doğum yeri ile gün, ay ve yıl olarak doğum tarihi ve kütüğe kayıt tarihi, evlenme, boşanma, soybağının kurulması veya reddi, ölüm, vatandaşlığın kazanılması veya kaybedilmesi gibi kişisel durumda meydana gelen değişiklik veya yetkili makamlarca yapılan düzeltmeler, dini, medenî hali, yerleşim yeri adresi fotoğrafı, biyometrik verisi, velayete ve vesayete ilişkin bilgileri.*” şeklinde kişisel verilerin bulunacağı belirtilmiştir.

²⁷¹ Mevzuat Bilgi Sistemi,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5490&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
(Erişim Tarihi: 11.7.2024).

şirketler, aracı kurumlar ile portföy yönetim şirketleri, ödeme hizmeti sağlayıcıları ile paylaşabileceği düzenlenmiştir.

45. maddenin üçüncü fıkrasında ise, sadece ilgili kişilerin bilgilerini alabileceği ve aldıkları bilgileri tanımlanmış hizmetlerin yerine getirilmesi dışında başka hiçbir amaçla kullanılamayacağı, ilgilisi veya 44. maddede sayılan adlî makamlar, bakanlıklar, dış temsilcilikler gibi belirtilenler dışında kimseye verilemeyeceği düzenlenmiştir. Hizmetlerin yerine getirilmesi amacı kapsamında, görevliler kurallara uymakla yükümlüdür. 18/06/2020 tarihli değişiklik²⁷² ile söz konusu yükümlülük, kamu görevlilerinin “görevlerinden ayrılmalarından sonra da” devam etmektedir. Üçüncü fıkra devamında ise birinci fıkrada belirtilmiş olan Kimlik Paylaşımı Sistemi kullanıcılarının, sistemi Kanun’da belirtilen hâllere uygun kullanmalarına yönelik gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri almak, takip etmek ve idari ve teknik tedbirlere ilişkin raporları talep edildiğinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür. Söz konusu fıkra hükümlerine aykırı davrananlar hakkında 6698 sayılı KVKK hükümlerine göre işlem yapılacağı belirtilmiştir.²⁷³

45. maddenin beşinci fıkrasında Nüfus Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün kişisel verilerin hukuka aykırı olarak erişilmesini, işlenmesini önlemek ve muhafaza etmek amacıyla gerekli tedbirleri alacağı ve verilerin paylaşıldığı tüzel kişilerin de aynı tedbirleri alması için denetleyebileceği düzenlenmiştir. 45. maddenin yedinci fıkrasında ise “*Kimlik Paylaşımı Sistemi üzerinden nüfus kayıt örneği, yerleşim yeri belgesi ve kimlik kartı örneğine erişebilen kurum ve tüzel kişiler bu belgeleri ilgisinden ve nüfus müdürlüğünden talep etmeksizin Kimlik Paylaşımı Sisteminden temin ederler.*” şeklinde düzenlenmiştir.²⁷⁴

5490 sayılı Kanun’un 45. maddenin üç ve beşinci fıkrasında kişisel verilerin korunmasına yönelik yaptırımlar ile korumaya ve düzenlemeye yetkili kuruldan bahsedilmiş ve ihlâl durumlarında 6698 sayılı KVKK’ya atıf yapılarak koruma altına alınacağı belirtilmiştir. Ancak söz konusu maddenin yedinci fıkrasında şirketlerin, tüzel kişiler kolaylıkla ilgili kişinin kimlik numarasını, yerleşim yerini ve ilgili verisine rahatlıkla ulaşma imkânı olduğu görülmektedir. Bu durum idari iş ve işlemleri

²⁷² 26.06.2020 Tarih ve 33167 sayılı Resmî Gazete.

²⁷³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5490.pdf> (E.T.: 12.07.2024).

²⁷⁴ ÇOKMUTLU, Metin: Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s. 131.

hızlandırabilecek nitelikte olsa da sadece kamu kurum ve kuruluşları ile sınırlı değildir, özel hukuk tüzel kişilerine de bu denli geniş bir alan sağlanması kişisel verilerin korunmasını denetleme olanağını zorlaştırabilecektir.

1.3.2.7. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu

Vergilerin yasallığı ilkesinin önemli bir yönü vergilendirme işlemlerinin ve eylemlerinin yasaya uygun tesis edilmesidir.

Vergi idaresi, vergilendirme işlem ve eylemlerinin hukuka uygunluğunu sağlamak amacıyla vergi ödevlilerinin pek çok kişisel verisini elde etmektedir. Vergi ödevlerinin kişisel verileriyle ilgili doğrudan ve dolaylı olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 148, 150, 152, 248, 256 ve 371. maddelerinde çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

İdarenin, vergi ödevlilerinin kişisel verilerini elde etmesiyle ilgili ilk olarak 213 sayılı VUK’da düzenlenmiş olan bildirim ve bilgi verme ödevlerine değinmek gerekmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nda, kişisel verilerin toplanmasına ilişkin olarak Maliye Bakanlığının vergi yükümlülükleri hakkında bilgi toplama ve saklama yetkisinin bulunduğu düzenlemeler içermektedir.²⁷⁵ Kanun’un 148. maddesinde “*Kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler, Maliye Bakanlığının veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye mecburdurlar.*” şeklinde düzenlemeyle bilgi verme yükümlülüğü getirilmiştir.²⁷⁶

213 sayılı VUK’da düzenlenen işe başlama, işi bırakma iş ve adres değişiklikleri, bina ve arazi ile bunlarda meydana gelen değişikliklerin, tasfiye ve iflasın bildirilmesi, ekim ve sayım beyanı ile ölüm ve intikallerin bildirilmesi ve noterlerin bildirim yükümlülüğü gibi birçok bildirim ve bilgi verme ödevi dolayısıyla kişisel verilerin elde edilmesini konu edinen hükümler yer almaktadır. Söz konusu düzenlemeler, örnek olarak Kanun’un 149. ve 150. maddelerinde devamlı bilgi verme ile ölüm vakıaları ile intikalleri bildirme başlıklı düzenlemeler yer almaktadır. Kanun’un 152. maddesine göre, Maliye

²⁷⁵ EROL, Ali: “Vergi Hukukunda Verilen Bilgilerin Gizli Kalma Zorunluluğu”, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 2018, s. 88.

²⁷⁶ ERDURMAZ, Sertkan: Vergi Hukuku, 7. Baskı, İstanbul 2022, s. 67.

Bakanlığınca toplanan bilgilerin saklanması gizlilik esas olup, söz konusu bilgi ve verilerin istihbarat arşivlerinde gizli şekilde saklanması zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun dışında, vergi matrahının bildirilmesi ve beyanname verilmesi de vergi idaresine birtakım kişisel verilerin bildirilmesini gerektirmektedir.

213 sayılı VUK'un 248. maddede vergi durumların kayıt, tescil ve karne alınması bağlı oldukları vergi dairelerine ibraz edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, 256. maddeye göre de vergi karnesinin doldurulması ve ibrazı ile muhafaza edilen “defter, belge, karne ve bilgilere ilişkin kayıt” ile söz konusu kayıtlara erişim açısından gerekli bilgilerin ibrazı yolu ile kapsamlı bildirimlerde bulunmaktadır.²⁷⁷

VUK'un 371. maddesine göre, vergi ziyai cezasını gerektiren fiilleri işleyen mükelleflerle bunların işlenmesine iştirak eden diğer kişilerin kanuna aykırı hareketlerini ilgili makamlara kendiliğinden dilekçe ile haber vermesi üzerine, vergi ziyai cezası kesilmemektedir. Bu düzenleme yoluyla mükellefler vergi idaresine bildirimde bulunmaya yönlendirmekte olup, bu bildirimlerde de mükelleflere ait kişisel verilerin yer alacağı kuşkusuzdur.²⁷⁸

Vergiye ilişkin “kişisel veriler ile verilerin korunması” kapsamında ilgili olarak, Danıştay'ın örnek kararı²⁷⁹ da bulunmaktadır. Nitekim söz konusu kararlarda da “gizlilik” vurgusu yapılmıştır.

1.3.2.8. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu

2559 sayılı PVSK, “kamu hizmetlerinin sunulması”, “kamu güvenliğinin temini” ve “suçların önlenmesi” amacıyla belirli kişisel verilerin toplanmasına olanak tanımaktadır.

2559 sayılı Kanun'un 5. maddesinde²⁸⁰ kişisel veri niteliğinde olan kişilerin, parmak izi ve fotoğrafların kayda alınması ile toplanan söz konusu kişisel verilerin, yalnızca “mahkeme, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve kolluk tarafından kullanılabilir”.²⁸¹

²⁷⁷ NUR, Pınar-Oytun CANTAŞ: “Bir Norm Çatışması Örneği: Vergi Usul Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 54, Y. 2023, s. 104.

²⁷⁸ NUR, Pınar: Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul 2022, s. 171.

²⁷⁹ Danıştay 1. Dairesi 20.12.1984 Tarih, 1984/291 Esas ve 1984/294 Karar sayılı kararı. Bkz. <https://karararama.danistay.gov.tr>

²⁸⁰ Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf> (Erişim Tarihi: 15.7.2024).

²⁸¹ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 132.

Kanun’a aykırı davrananlar hakkında, görev sırasında veya görevle bağlantılı olarak işlenmiş olsa dahi Cumhuriyet savcıları tarafından doğrudan soruşturma yapılabilmektedir.

1.3.2.9. 1937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanunu

1937 sayılı Kanun, kişisel verilerin Millî İstihbarat Teşkilâtı tarafından “toplanması, kaydedilmesi ve kullanılması” konularında çeşitli hükümler içermektedir.

1937 sayılı Kanun’un 4. maddesine istinaden MİT, görevi kapsamında kişisel verileri toplayabilecek, kaydedebilecek ve üçüncü kişilerle paylaşabilecektir. MİT personelinin “ülke güvenliğini ilgilendirmeyen” konularda kişisel verileri toplaması ya da kullanması durumunda kişisel verilere karşı suçlar kapsamında yargılanabileceklerdir.

Kanun’un 6. maddesinde ilk fıkrasının (b) bendi²⁸² “...bilgi, belge, veri ve kayıtları alabilir; bunlara ait arşivlerden, elektronik bilgi işlem merkezlerinden ve iletişim alt yapısından yararlanabilir ve bunlarla irtibat kurabilir.” şeklindedir.²⁸³

MİT’in görevlerinin düzenlendiği 4. maddesi²⁸⁴ “Dış istihbarat, millî savunma, terörle mücadele ve uluslararası suçlar ile siber güvenlik konularında her türlü teknik istihbarat ve insan istihbaratı usul, araç ve sistemlerini kullanmak suretiyle bilgi, belge, haber ve veri toplamak, kaydetmek, analiz etmek ve üretilen istihbaratı gerekli kuruluşlara ulaştırmak.” şeklindedir.²⁸⁵ AİHM birçok kararında bu ve benzer hususlara değinmiştir. Nitekim Klass ve Diğerleri ve Almanya²⁸⁶ davasında “istihbarat örgütlerinin gizli izleme yoluyla bireylerin haklarına yönelik gerçekleştirdikleri müdahalelerin etkili bir denetime tabi olması gerektiğini kabul etmiş ve ulusal güvenlikten kaynaklanan ihtiyaçlara her durumda öncelik verilemeyeceğini” belirtmiştir. Kararında devamında ise “mektupların ve telgrafların okunmasına, telefon görüşmelerinin dinlenmesi ve kaydedilmesine” imkân tanıyan yasanın AİHS kapsamında uygunluğu incelenmiş ve

²⁸² Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2937.pdf> (Erişim Tarihi: 20.7.2024).

²⁸³ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 341.

²⁸⁴ 17.04.2014 Tarihli ve 6532 sayılı Resmî Gazete.

²⁸⁵ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 136.

²⁸⁶ AİHM, Klass ve Diğerleri ve Almanya, Başvuru No:5029/71, K.T.: 06.09.1978, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57510> (Erişim Tarihi: 25.07.2024).

genel olarak “gizli izleme yöntemlerine demokratik kurumların korunması için kesinlikle zorunlu olması durumunda başvurulabileceğini” kabul etmiştir.²⁸⁷

1.3.2.10. 1512 sayılı Noterlik Kanunu

1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 54. maddesinde²⁸⁸ noter veya kâtiplerin görevleri sebebiyle öğrenmiş oldukları “sırları”, kanun emri haricinde açıklamama yükümlülükleri düzenlenmiştir. Noterliklerde yapılan işlemler kişisel verilerin en çok işleme tutulan yerlerden olması nedeniyle, söz konusu 54. maddede “sır” kavramından bahsedilmiş olsa da söz konusu kavram kişisel verileri de kapsamaktadır.²⁸⁹

1.3.2.11. 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu’nda adli sicil kaydı kapsamında kişisel veriler ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Kişilerin adli sicil kayıtları, kişisel verilerdir.²⁹⁰

5352 sayılı Kanun’un²⁹¹ 7. maddesinde adli sicil bilgilerinin kullanım amacı belirtilerek “İlgili kişiye veya vekâletnamede açıkça belirtilmek koşuluyla vekiline, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına verilebileceği” belirtilmiş ve Kanun’un 10. maddesinde ise arşiv bilgilerinin kullanım amacı belirtilerek “Kişinin kendisi veya vekâletnamede açıkça belirtilmiş olmak koşuluyla vekili, bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında Cumhuriyet başsavcılıkları, hâkim veya mahkemeler, yetkili seçim kurulları, özel kanunlarda gösterilen hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından istenebilir.” şeklinde düzenlenmiştir.²⁹²

Adli sicil kaydı bulunan, diğer bir ifadeyle kişisel verisi bulunan bir kişinin söz konusu kaydı başka kişi veya kurum ve kuruluşlara açıklanmasında hukuka uygunluk sebebi bulunmaktadır. Hukuka uygun sebep bulunmadıkça adli sicil kaydın gizli kalması gerekmektedir.²⁹³ Nitekim gizli kalmasının gerektiği bir diğer husus ise arşiv kaydıdır.

²⁸⁷ ATAŞ, Songül: “Avrupa Konseyinin Kişisel Veriler İçin Sağladığı Temel Güvenceler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 87, Y. 2010, s. 104.

²⁸⁸ Mevzuat Bilgi Sistemi,

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1512&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 22.07.2024).

²⁸⁹ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 342-343.

²⁹⁰ AYDIN, Sedat Erdem: agt., s. 96.

²⁹¹ Mevzuat Bilgi Sistemi, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5352.pdf> (Erişim Tarihi: 22.07.2024).

²⁹² ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 138.

²⁹³ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 343.

5352 sayılı Kanun'un 11. maddesinde²⁹⁴ de adlî sicil ve arşiv bilgilerinin gizli olduğu, Kanun'un 12. maddesinde ise adlî sicil ve arşiv bilgilerinin silinmesi düzenlenmiştir.²⁹⁵

5352 sayılı Kanun'da yer alan yükümlülüklerle aykırı davranarak belirtilen şartlar oluşmasına rağmen adlî sicil ve arşiv kayıtlarının silinmemesi durumunda ise silmeyenler bakımından TCK 138. maddesinde düzenlenen "*Verileri yok etmeme*" suçu gündeme gelecektir. Adli sicil kayıtlarını, 5352 sayılı Kanun'a aykırı olarak açıklayanlar ise TCK 136. maddesinde düzenlenen "*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*" suçunu işleyebileceklerdir.²⁹⁶

1.3.2.12. 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu

2008 yılında yürürlüğe giren 5809 sayılı Kanunu'nda "kişisel verilerin korunması" ile ilgili hükümler de bulunmaktadır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, işletmecilere yönelik getireceği yükümlülükler arasında, Kanun'un 12. maddenin (d) bendinde "*Kişisel veri ve gizliliğin korunması*" yükümlülüğü düzenlenmiştir.²⁹⁷

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenen "*Kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğin korunması*" hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından 09.04.2014 tarihli kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin verdiği kararda²⁹⁸, BTK tarafından, elektronik haberleşme sektörüyle ilgili "*kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunmasına ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi veren*" hükmü iptal etmiştir.²⁹⁹

27.03.2015 tarihli³⁰⁰ yeni düzenlemeye göre 51. maddenin birinci fıkrası "*Kişisel verilerin işlenmesinde; hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olması, doğru ve gerektiğinde güncel olması, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesi, işlendikleri*

²⁹⁴ "(1) Adlî sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevlilerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca veriliş amacı dışında kullanılamaz." Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5352.pdf>

²⁹⁵ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 137.

²⁹⁶ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 344.

²⁹⁷ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 139.

²⁹⁸ Anayasa Mahkemesi'nin 09.04.2014 tarihli, 2013/122 Esas ve 2014/74 Karar sayılı kararı.

²⁹⁹ <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2014-74-nrm.pdf> (E.T.: 25.07.2024).

³⁰⁰ 15.04.2015 Tarih ve 29327 sayılı Resmî Gazete.

*amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması ile işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi ilkelerine uyulur.” şeklindedir.*³⁰¹

51. maddenin ikinci fıkrasında “*Elektronik haberleşmenin ve ilgili trafik verisinin gizliliği esas olup, ilgili mevzuatın ve yargı kararlarının öngördüğü durumlar haricinde, haberleşmeye taraf olanların tamamının rızası olmaksızın haberleşmenin dinlenmesi, kaydedilmesi, saklanması, kesilmesi ve takip edilmesi yasaktır.*” şeklinde düzenlemeyle güvenliğin tesis ve temin edileceği amaçlanmıştır.³⁰²

51. maddenin beşinci fıkrasında, diğer birçok kanunda da olduğu gibi “kamu yararının sağlanmasına” atıf yapılarak verilerin işlenebileceği belirtilmiştir. Söz konusu maddenin dokuzuncu fıkrasında “*Abone/kullanıcı şikâyetlerinin incelenmesi ve denetim faaliyetleri kapsamında trafik ve konum verileri ile kişisel veriler, belirtilen faaliyetlerle sınırlı olmak kaydıyla işlenebilir.*” şeklinde belirtilen faaliyetlerle sınırlı olmak koşuluyla işlenebilecektir.³⁰³

51. maddenin on birinci fıkrasında³⁰⁴ ise 2019 yılında yapılan değişiklikle³⁰⁵ kötü niyetli kullanımların önlenmesi amacıyla düzenleme yapılmıştır.

Elektronik kimlik bilgisine sahip cihazlar konusunda, 5809 sayılı Kanun’un 55. maddesi ile kişisel verilerin korunmasına dolaylı yönden de hizmet edilmektedir. 55. maddenin birinci fıkrası “*Kurum tarafından izin verilmedikçe, abone kimlik ve iletişim bilgilerini taşıyan özel bilgiler veya cihazın teşhisine yarayan elektronik kimlik bilgileri yeniden oluşturulamaz, değiştirilemez, kopyalanarak çoğaltılamaz veya herhangi bir amaçla dağıtılamaz.*” şeklindedir.³⁰⁶

Abonelik ve cihaz kimlik bilgilerinin güvenliğinin yer aldığı 5809 sayılı Kanun’un 56. maddesiyle kimlik ve iletişim bilgilerini ile cihazların elektronik kimlik bilgilerini taşıyan unsurların izinsiz şekilde kullanılamayacağı, kopyalanamayacağı

³⁰¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5809.pdf> (E.T.: 26.07.2024).

³⁰² BALABAN, Mahmut Furkan: Elektronik Haberleşme Sektöründe İşlenen Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2023, s. 248.

³⁰³ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 142.

³⁰⁴ “*Tahsilata ilişkin riskin yönetilmesi ve kötü niyetli kullanımların önlenmesi amacıyla abonelerin elektronik haberleşme hizmetlerine ve elektronik kimlik bilgisini haiz cihazlara yönelik tarafların kendi sistemlerinde oluşan fatura tutarı ve ödeme bilgileri ile sahtecilik, dolandırıcılık riski içeren şüpheli veya zarar doğurucu vakalara ve işlem hareketlerine ilişkin kayıtlar, işletmeciler ve Kurumun MCKS’si arasında paylaşılabılır veya işlenebilir.*” Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5809.pdf>

³⁰⁵ 19.07.2019 Tarih ve 30836 sayılı Resmî Gazete.

³⁰⁶ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 141.

düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemelere bakıldığında kişisel verilerin korunması kapsamında hem “kişisel veriler” için hem de kişiyi “belirli veya belirlenebilir” kılacak hususların gizlilik kapsamında değerlendirilerek çeşitli hükümler getirilmiştir.

1.3.2.13. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’da kişisel verilerin korunmasına yönelik çeşitli hükümler bulunmaktadır.³⁰⁷

5651 sayılı Kanun’un “*İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Erişimin Engellenmesi*” başlıklı 9. maddesinin ilk halinde dolaylı yönden bağlantılı olmak üzere kişisel verilerin korunmasına ilişkin çeşitli düzenlemeler içermektedir. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin 2023 yılında verdiği karar³⁰⁸ ile iptal edilmiştir. Söz konusu iptal kararında, 5651 sayılı Kanun’un 8. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “*içeriğin çıkarılması ve/veya*” ibaresiyle on birinci fıkrada yer alan “*ilgili içerik, yer ve erişim sağlayıcısına*” ibaresinin ve 9. maddenin beşinci fıkrasında yer alan “*içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi*” ibaresi ve aynı maddenin sekizinci ve dokuzuncu fıkralarında yer alan “*içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi*” ibaresi ile yine 9. maddenin onuncu ve on birinci fıkralarında yer alan “*içerik, yer ve erişim sağlayıcıların sorumluları*” iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi’nin söz konusu kararı ile gerekçesi incelendiğinde; verilen kararın, suç oluşturan yayınların internet ortamından sürekli olarak kaldırılması amacına hizmet ettiğini ve bu sebeple medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili bir işlem olduğunu ve bu durumda da kişinin suçluluğu hükmen sabit olana kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima veya açıklamalarda bulunulmamasını ve işlem tesis edilmemesini gerektiren suçsuzluk/masumiyet karinesinin ihlalinin söz konusu olabileceğini, içeriği yayımlayan kişi hakkında adli sürecin başlamasının gerekmediği, dolayısıyla Başkan tarafından yapılan tespitin yeterli görüldüğü, ancak tedbirin ceza yargılaması süreciyle bağlantılı olarak yürütülmesi ve geçici tedbir niteliğinde olması gerektiği belirtilmiştir. Böylelikle ceza yargılaması süreci olmadan

³⁰⁷ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 142.

³⁰⁸ Anayasa Mahkemesi’nin 11.10.2023 Tarih, 2020/76 Esas ve 2023/172 Karar sayılı kararı. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-172-nrm.pdf> (Erişim Tarihi: 26.07.2024).

sadece Başkan tarafından yapılacak suç tespitine bağlı olarak uygulanan nihai tedbirin sonradan gözden geçirilmemesi ve yargılama halinde mahkumiyet dışında bir hüküm kurulsa dahi içeriğin çıkarılması kararının ayakta kalmaya devam etmesi, kişinin suçluluğunun kesinleşmiş bir mahkeme kararı bulunmamasına rağmen, suçlu gibi muamele görmesi sebepleriyle, Hak arama hürriyetinin güvence altına alındığı mer'i Anayasa'nın 36. maddenin ilk fıkrası ile "suçsuzluk/masumiyet karinesini" güvence altına alan Anayasa'nın 38. madde dördüncü fıkrasına aykırılık görülerek iptal edilmiştir.

5651 sayılı Kanun'un 9/A maddesinde³⁰⁹ kişisel verilerin korunmasına ilişkin dolaylı yönden bir düzenleme bulunmaktadır. 5651 sayılı 9/A maddesi birinci fıkrasında *"İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişiler, Kuruma doğrudan başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebilir."* şeklindedir.³¹⁰ Bu düzenlemeyle kişisel verilerin izinsiz kullanımını önlemek amaçlanmıştır. Örneğin, bir kişinin rızası olmaksızın sosyal medyada paylaşılan özel bir fotoğraf ya da video, özel hayatın gizliliğinin ihlali niteliğinde olabilir. Bu durumda, ilgili kişi, BTK'ya başvurarak, bu içeriğe "erişimin engellenmesi" için tedbir talebinde bulunabilir.

1.3.2.14. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun

6222 sayılı Kanun'un *"Müsabaka ve seyir alanlarının güvenlik ve düzenine ilişkin tedbirler"* başlığı altında düzenlenen 5. maddenin dördüncü fıkrası³¹¹ *"Bilet satın almak isteyen kişilerle ilgili olarak, üzerinde adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ve fotoğrafı olan bir elektronik kart oluşturulur."* şeklinde verilerin kaydedileceği düzenlenmiştir.³¹²

6222 sayılı Kanun'un 5. maddenin on birinci fıkrası (a) bendi *"...Elektronik kart oluşturulmak amacıyla alınacak kişisel bilgiler federasyon bünyesinde oluşturulan merkezi veri tabanında tutulur. Bu veri tabanı Hazine ve Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı erişimine açıktır."* şeklinde ve (c) bendi ise Anayasa Mahkemesi kararıyla³¹³ iptal edilmiştir. Kararda kişilerin, "kişisel verilerinde rıza olmadan" üçüncü kişilere

³⁰⁹ 19.02.2014 Tarih ve 28918 sayılı Resmî Gazete.

³¹⁰ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 357.

³¹¹ 12.07.2019 Tarih ve 30829 sayılı Resmî Gazete.

³¹² Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

³¹³ Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.2015 Tarihli, 2014/196 Esas ve 2015/103 Karar sayılı kararı.

aktarımı sonucunu doğuracak şekilde “elektronik kart bilgilerinin kulüpler adına reklam ve pazarlamasında ilgili federasyonların yetkili kılınmasını”, sporda şiddetin önlenmesi için demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirlerle bağdaşmamaktadır. Söz konusu yetkinin federasyona verilmesi suretiyle “özel hayatın ve kişisel verilerin korunması haklarına getirilen sınırlandırma”, sportif faaliyetlerde yaşanan şiddeti önleme amacını gerçekleştirmeye elverişli de değildir. Açıklanan nedenler ile itiraz konusu kural mer’i Anayasa’nın 13 ve 20. maddelerine aykırı olması sebebiyle iptal edilmiştir. Söz konusu iptal edilen 5. madde on birinci fıkranın (c) bendinde³¹⁴ 04/07/2019 tarihinde değişiklik³¹⁵ yapılarak; federasyonların elektronik kart almacyla verilen bilgileri ve verileri söz konusu 6222 sayılı Kanun kapsamındaki faaliyet alanıyla sınırlı olarak kulüpler adına paylaşılabilecektir. Paylaşılan bilgiler ise 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na aykırı olarak işlenemeyeceği ve kullanılamayacağı belirtilmiştir. 2019 yılında yapılan değişiklik ile söz konusu verilerin sınırları çizilmiş ve kişisel verilerin 6698 sayılı Kanun’a atıf yapılarak koruma altına alınmıştır.

1.3.2.15. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Kişisel veriler ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 75. maddesinde “*Şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması*”, 76. maddesinde “*Diğer kişilerin beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması*” hususları düzenlenmiştir.³¹⁶ Söz konusu maddelerde kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınması hâkim veya mahkeme kararına bağlanmıştır. Kan ve doku örnekleri, kişiyi “dolaylı yönden tanımlama ve belirleme imkânı vermesi” nedeniyle kişisel veri olduğu hususunda kuşku yoktur. Nitekim ilgili kişilerden alınan örnekler üzerinde CMK’nın 78. maddesinde “*Moleküler genetik incelemeler*” düzenlenmiştir. CMK’nın 80. madde birinci fıkrasında³¹⁷ inceleme sonuçlarının “kişisel veri niteliğinde olduğu” belirtilmiştir.³¹⁸ Fizik kimliğin tespitinin düzenlendiği 5271 sayılı Kanun’un 81. maddesinde “*fotoğraf, beden ölçüleri, parmak ve*

³¹⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6222&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (E.T.: 10.08.2024).

³¹⁵ 12.07.2019 Tarih ve 30829 sayılı Resmî Gazete.

³¹⁶ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 158.

³¹⁷ “75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.”

³¹⁸ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 159-160.

*avuç içi izi, bedeninde yer almış olup teşhisini kolaylaştıracak diğer özellikleri ile sesi ve görüntüleri” kayıt altına alınacağı düzenlenmiştir.*³¹⁹

5271 sayılı Kanun’un 135 ve 138. maddelerinde “*Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi*” düzenlenmiştir. Buna göre Kanun’un 135. maddesinde sayılan uyuşturucu ticareti, adam öldürme gibi ağır nitelikli suçlarla ilgili olarak yapılan soruşturma ve kovuşturmada, ağır ceza mahkemesi ya da gecikmesi sakıncalı olan durumda Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın “telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edileceği”, “dinleneceği”, “kayda alınacağı ve sinyal bilgileri değerlendirileceği” düzenlenmiştir.³²⁰

5271 sayılı Kanun’un 140. maddesinde “*Teknik araçlarla izleme*” tedbiri düzenlenmiştir. 140. maddenin birinci fıkrasında³²¹ “...*şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir*” şeklindedir.³²² Çalışmanın başından itibaren belirttiğimiz üzere kişinin “sesi ve görüntüsü” kişisel veridir. Bu sebeple kişilerin görüntülerinin “kayda alınması” ve söz konusu “kayıtların işlenmesi” ya da “üçüncü kişilerle paylaşılması” kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında değerlendirilmektedir.

1.3.2.16. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı TCK, kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçları özel olarak düzenleyen ilk ceza kanunudur. Önceki ceza kanunlarında, özellikle 765 sayılı Kanun’da, kişisel verilere yönelik suçlarla ilgili doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “*Kişilere Karşı Suçlar*” kısmının “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanında Karşı Suçlar*” adlı dokuzuncu bölümünde yer alan 135. maddesinde “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu, 136. maddesinde “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu ve 135 ve 136. maddelerde geçerli olmak üzere nitelikli hâllerin düzenlendiği 137. madde ile 138. maddede “*Verileri yok etmeme suçu*” doğrudan kişisel verilere karşı işlenen suçlar olarak düzenlenmiştir.³²³

³¹⁹ ARTUÇ, Mustafa: Ceza Muhakemesi Kanunu, 5. Baskı, Ankara 2023, s. 300.

³²⁰ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 600-601.

³²¹ Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf>

³²² ARTUÇ, Mustafa: age., s. 656.

³²³ ÇOKMUTLU- Metin: agt., s. 170-171.

Dolaylı yönden kişisel verilerin korunmasına koruma sağlayan suçlar ise 5237 sayılı Kanun'un 132. maddesinde düzenlenen "*Haberleşmenin gizliliğini ihlal*", 133. maddesinde "*Kişiler arası konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması*" ve 134. maddesinde "*Özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçları düzenlenmiştir. Dolaylı yönden yine sır açıklanması kapsamında kişisel veriler ile ilgili suç düzenlemeleri bulunmaktadır. 5237 sayılı Kanun'un 239. maddesinde düzenlenen "*Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması*" ve 258. maddesinde düzenlenen "*Göreve ilişkin sırrın açıklanması*" suçları da dolaylı yönden kişisel verilerin dâhil olduğu suç tipleridir. Son olarak TCK'nın "*Bilişim Suçları*" başlıklı üçüncü kısmının onuncu bölümünde yer alan suçların da bazı durumlarda dolaylı yönden kişisel verilerin korunmasına hizmet etmektedir. Özellikle 5237 sayılı Kanun'un 243. maddesinde "*Bilişim sistemine girme*" ve 244. maddesinde düzenlenen "*Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*" suçları, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması bakımından önem arz etmektedir.

Çalışmamızın konusunu oluşturan "Türk Ceza Kanunu kapsamında kişisel verilerin korunması" ile ilgili söz konusu suçların ayrıntılı incelemesi ikinci bölümde yapılacağından dolayı burada kısa ve başlıklar hâlinde bilgi verilmesi yeterli görülmüştür.

2. BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNUNDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

2.1. Genel Olarak

Ülkemizde kişisel verilerin korunmasını sağlamaya yönelik suçlar bakımından 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmeler mevcuttur. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin özel kanun olarak 2016 tarihli 6698 sayılı KVKK yürürlüğe girmiştir. Nitekim 6698 sayılı Kanun'un “*Suçlar ve Kabahatler*” üst başlıklı beşinci bölümün 17. maddesinde³²⁴ “*Kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135 ila 140ıncı madde hükümleri uygulanır.*” şeklinde TCK'ya atıf yaparak konu bakımından ortak olduğu söylenebilir.

Kişisel verilere ilişkin doğrudan ve dolaylı yönden suç tiplerini koruma kapsamında olduğunu kısaca başlıklar hâlinde birinci bölümün ulusal düzenlemeler başlığı altında bahsetmiştik. Çalışmamızın asıl konusunu oluşturan ikinci bölümde 5237 sayılı Kanun'da “kişisel verilerin korunması” ile ilgili suçları detaylıca inceleyeceğiz.

2.2. Kişisel Verilere Dolaylı Yönden Koruma Sağlayan Suçlar

2.2.1. Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçu

5237 sayılı TCK'nın “*Özel Hükümler*” başlıklı ikinci kitabının “*Kişilere Karşı Suçlar*” ikinci kısmının “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlıklı dokuzuncu bölümünde 132. maddesinde “*Haberleşmenin gizliliğini ihlal*” suçu düzenlenmiştir. Söz konusu suç, kişisel verilere “dolaylı yönden” bir koruma sağlamaktadır.

TCK'nın 132. maddesinin birinci fıkrasında “*Kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu gizlilik ihlali haberleşme içeriklerinin kaydı suretiyle gerçekleşirse, verilecek ceza bir kat artırılır.*” şeklinde suçun temel hâli düzenlenmiştir.³²⁵

³²⁴Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

³²⁵ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 145.

132. maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında cezayı ağırlaştıran suçun nitelikli hâlleri düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise hukuka aykırı olarak kişiler arasındaki “haberleşme içeriklerini ifşa etme eylemi”, üçüncü fıkrada ise kişinin kendisiyle yapılan haberleşme içeriğini diğer tarafın rızası olmadan hukuka aykırı şekilde “alenen ifşa etme eylemi” düzenlenmiştir.³²⁶ 132. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçun faili haberleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişidir. Üçüncü fıkrada suçun faili ise haberleşmenin tarafı olan kişidir.³²⁷

Anayasa’nın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme hürriyeti ile doğrudan bağlantılıdır. Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunun maddi konusu haberleşme araçları ve haberleşme içerikleridir. TCK’nın 132. maddesinde düzenlenen suçla korunmak istenen hukuki yarar, özel hayatın gizliliği kapsamında haberleşme hürriyetinin dokunulmazlığı hakkıdır.³²⁸

Haberleşmenin gizliliğini ihlal, iletişimde bulunan kişiler arasındaki mesajların üçüncü şahıslar tarafından izinsiz bir şekilde öğrenilmesi ve bu bilginin tarafların aleyhine kullanılması anlamına gelir. Bu durum, mektup, telefon konuşmaları, elektronik posta, telgraf, faks gibi haberleşme araçlarıyla yapılan iletişimleri ve bu iletişimlerin içeriklerini kapsar. Ancak, bu iletişimlerin suç teşkil etmesi için, bireylerin özel yaşam alanına dahil olması gerekir. Örneğin, iki kişi arasında geçen özel bir telefon konuşması ya da bir bireye gönderilen kişisel bir mektup bu kapsamda değerlendirilebilir. Ancak, bireylerin mahremiyetine dair herhangi bir ihlal barındırmayan genel nitelikli gönderiler (örneğin, halka açık duyurular veya bildirimler) bu suça dahil edilmez. Suçun oluşabilmesi için, haberleşmenin bireylerin özel hayatıyla doğrudan bağlantılı olması gerekir.³²⁹

Kişilerin haberleşme özgürlüğünün ihlali suretiyle elde edilen kayıtlar, kişisel veri niteliğindedir. TCK’nın 132. maddesinde düzenlenen “*Haberleşmenin gizliliğini ihlal*” suçunda, kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğinin ihlal edilmesi hâlinde cezalandırılmak suretiyle, “dolaylı yönden kişisel verilerin korunması” sağlanacaktır.³³⁰

³²⁶ TİTREK, Gizem Büşra: Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Suçlar, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 83.

³²⁷ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 147.

³²⁸ PARLAR, Ali- Muzaffer HATİPOĞLU: Türk Ceza Kanunu Yorumu, 3. Baskı, Ankara 2010, s. 2070.

³²⁹ PARLAR, Ali- Meltem BANKO: Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar, Ankara 2014, s. 374.

³³⁰ MADEN, Mehmet: Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2021, s. 179-180.

TCK'nın 132. maddede düzenlenen suça konu eylem ve fiil, TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu ile benzerlik göstermektedir. Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu işlenmesi ile aynı zamanda “*kişisel verilere karşı bir suç işlenmiş olmaktadır*”. 132. madde haberleşmenin gizliliğine mahsus olarak düzenlenmesi nedeniyle yalnızca 132. madde hükmüne göre cezalandırılacaktır.³³¹

2.2.2. Kişiler Arasındaki Konuşmaların Dinlenilmesi ve Kayda Alınması Suçu

“*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlıklı dokuzuncu bölümünde 133. madde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrası “*Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları, taraflardan herhangi birinin rızası olmaksızın bir aletle dinleyen veya bunları bir ses alma cihazı ile kaydeden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklindedir.³³² İkinci fıkrada ise aleni olmayan söyleşide konuşanların rızası olmadan ses kaydı alma eylemi, üçüncü fıkrasında ise, aleni olmayan konuşmaların kaydedilmesiyle elde edilen verilerin hukuka aykırı şekilde ifşa etme eylemi cezayı ağırlaştıran nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir. İfşa edilen verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması eylemi de aynı kategoride değerlendirilmiştir.³³³ Maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suçun faili “*aleni olmayan konuşmanın tarafı olmayan kişi*” olup, ikinci fıkrada ise “*aleni olmayan söyleşiye katılan kişidir*”.

TCK'nın 133. maddesinde düzenlenen “*Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenilmesi ve kayda alınması*” suçu ile korunan hukuki değer, kişilerin özel hayatının gizliliğidir.³³⁴ Nitekim Anayasa'nın 20 ve 22. maddeleri ile AİHS'nin 8. maddesinde belirtildiği üzere “*kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmalar, özel hayat alanına dahildir*”.³³⁵

Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenilmesi ve kayda alınması suçunun maddi konusunu kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmalar veya söyleşiler oluşturmaktadır. Madde muhtevassından anlaşılabacağı üzere aleni olmayan konuşmalar ve söyleşiler, yüz yüze yapılan konuşmalar olup herhangi bir araç vasıtasıyla yapılan konuşmalar

³³¹ SEVÜK YOKUŞ, Handan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2023, s. 563.

³³² ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 147.

³³³ ÖZEN, Mustafa: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 2. Cilt, 5. Baskı, Ankara 2024, s. 304.

³³⁴ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 148.

³³⁵ ZAFER, Hamide: age., s. 143.

haberleşme niteliğinden olduğundan söz konusu suçun konusunu oluşturmamaktadır. Nitekim konuşma konusu dışında sadece görüntü gibi kayıtlar da bu suçun konusu oluşturmayıp, TCK'nın 134. maddesinde düzenlenen “özel hayatın gizliliğini ihlal” suçunun konusunu oluşturmaktadır.

TCK'nın 133. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suç, “*kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların bir cihaz kullanılarak dinlenmesi veya bu konuşmaların bir ses kayıt cihazı ile kaydedilmesi yoluyla*” meydana gelir. Bu suçun oluşabilmesi için dinleme eyleminin mutlaka bir cihaz aracılığıyla gerçekleştirilmesi gereklidir. Dolayısıyla, “çıplak kulakla dinleme” bu suçun kapsamına girmez. Ancak, bu durum, şartları uygun olduğunda TCK'nın 134. maddesinde düzenlenen “*Özel hayatın gizliliğini ihlal*” suçunu oluşturabilir.

TCK'nın 133. maddesinde kapsamında kaydedilen bilgilerin ifşa edilmesi, aynı zamanda kişisel veri olarak değerlendirildiğinde, TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu*” ile benzerlik göstermektedir. Fakat “kişiler arasındaki konuşmaların dinlenilmesi ve kayda alınması” suçu özgü suç olarak düzenlenmesi nedeniyle 133. madde hükümleri uygulanacaktır.³³⁶

2.2.3. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu

5237 sayılı TCK'nın 134. maddesi birinci fıkrasında³³⁷ “*Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.*” şeklinde temel hâli, devamı ikinci fıkrada³³⁸ ise hukuka aykırı olarak “görüntü ve sesleri ifşa etme” eylemi cezayı artıran nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir.³³⁹

TCK'nın 134. maddesinde düzenlenen “*Özel hayatın gizliliğini ihlal suçu*” ile Anayasa'nın 20. maddesi ve AİHS'nin 8. maddesinde düzenlenen “özel hayatın gizliliği hakkını” korunma amaçlanmıştır. Suçla korunan hukuki değer, kişilerin “özel hayatının korunmasıdır”. Suçun maddi konusu bakımından özel hayat alanına giren faaliyetler

³³⁶ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 149.

³³⁷ 02/07/2012 tarihli 28344 sayılı Resmî Gazete ve 6352 sayılı Kanunun 81 inci maddesiyle, 134. maddenin birinci fıkrasında yer alan “*altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para*” ibaresi “*bir yıldan üç yıla kadar hapis*” ve “*cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz*” ibaresi ise “*verilecek ceza bir kat artırılır*” şeklinde değiştirilmiştir.

³³⁸ 05.07.2012 Tarih ve 28344 sayılı Resmî Gazete.

³³⁹ ÖZEN, Mustafa: age., s. 353.

oluşturmaktadır. Fakat haberleşme hürriyeti kapsamında konuşma ile kişisel veriler ile ilgili eylemler, bu konularla ilgili özel düzenlemeler bulunması sebebiyle 134. maddede düzenlenen suçun konusu oluşturmamakta, ilgili suçların konusu oluşturacaktır.³⁴⁰

134. maddenin birinci fıkrasında özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi eylemi düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile ihlalin nasıl gerçekleşeceği konusunda herhangi bir sınırlama bulunmadığından, suçun “serbest hareketli suç” olduğu da görülmektedir. Kişilerin özel hayatının gizliliğine müdahale niteliğindeki her tür davranış ihlal olacaktır. Gizliliğin ihlali için gizli bilgileri öğrenmeye yetkili olmayan kişi tarafından öğrenilmesi ile gerçekleşmektedir.³⁴¹ Örneğin, komşunun yatak odasının pencereden seyredilmesi ya da evin içinin herhangi bir şekilde gözetlenmesi özel hayatın gizliliğinin ihlalidir. Birinci fıkranın devamında gizliliğin görüntü ya da seslerin kayda alınması hâlinde ihlal edilmesi ağırlaştırıcı neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak kişilerin rızası hilafına fotoğraflarının çekilmesi örnek olarak gösterilebilir.

İkinci fıkradaki düzenlemede “özel hayat alanının yalnızca görüntü ve seslere ilişkin kısmı”, suçun konusu oluşturmaktadır ve birinci fıkraya göre daha dar kapsamlı olduğu görülmektedir.³⁴² Diğer bir husus ise ifşa etme eylemi yöntemi açısından herhangi bir sınırlama düzenlenmemiştir.³⁴³ Örneğin, kişinin özel hayat alanına ait video kaydının sosyal paylaşım platformlarında yayımlanması bu fıkradaki suçu oluşturacaktır.

TCK’nın 134. maddesinde düzenlenen mahsus suç olması sebebiyle ve yalnızca kişilerin “özel hayatına ilişkin görüntü ya da seslerin ifşa edilme” eyleminden ibaretse TCK’nın 134. maddesi ikinci fıkrası uygulama alanı bulacaktır. Fakat özel hayata ilişkin görüntü ve ses dışında başka bir kişisel verinin olması hâlinde fail, 44. madde farklı neviden fikri içtima kuralı gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır. İçtima konusunu “Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun” içtima başlığı altında detaylı inceleyeceğimizden dolayı burada sadece madde hükmü ile açıklama yapılarak yetinilmiştir.

³⁴⁰ ZAFER, Hamide: age., s. 188; ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2024, s. 540.

³⁴¹ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 8. Baskı, Ankara 2023, s. 238.

³⁴² MADEN, Mehmet: age., s. 184-185.

³⁴³ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 151.

2.2.4. Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu

5237 sayılı TCK'nın 239. maddenin birinci fıkrasına gereğince, görevi gereği vakıf olunan “*ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı*” niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden söz konusu suç işlemiş olur. İkinci fıkra fenni keşif, buluş veya sınai uygulamaya ilişkin bilgiler de birinci fıkra hükümleri uygulanacağı belirtilmiştir.³⁴⁴ Birinci fıkra incelendiğinde, failin, söz konusu bilgi ve belgeleri “hukuka uygun” veya “hukuka aykırı” olarak elde edilmesi bakımından herhangi bir fark bulunmadığı anlaşılmaktadır.

TCK'nın 239. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkra suçun nitelikli hâlleri düzenlenmiştir. Sırasıyla, üçüncü fıkra şikâyeteye tabi olmayacağı ve Türkiye’de ikamet etmeyen yabancıya veya memurlarına açıklandığı takdirde verilecek ceza oranını artırılacağı, dördüncü fıkra ise cebir veya tehdit kullanılarak madde kapsamına giren bilgi veya belgeyi açıklamaya mecbur kılan kişi için cezayı ağırlaştıran hâl düzenlenmiştir.³⁴⁵

“*Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması*” suçu, TCK'nın “*Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*” başlıklı dokuzuncu bölümde düzenlenmiştir. Düzenlenen yer ve sistematığe bakıldığında korunan hukuki değer, kişisel verilere karşı işlenen suçlardan farklılık göstermektedir. Nitekim, TCK'nın 239. maddesinde düzenlenen suç, toplumun genel menfaatlerini, özellikle de ekonomi, sanayi ve ticaret alanındaki güven ilişkisini korumayı amaçlamaktadır.³⁴⁶

TCK'nın 239. maddesinde düzenlenen suçta, “ticari sır” ve “bankacılık sırları” daha çok tüzel kişilerle ilgili olması nedeniyle, müşteri sırrı kişisel verilerin korunması açısından önemlidir. Kişisel verilerin korunması, insan hakları açısından değerlendirildiğinde, 239. maddede düzenlenen suç bakımından müşteri sırrı bireye yöneliktir, yani sadece “gerçek kişilere ait bilgiler” ile ilgilidir. Bundan dolayı gerçek kişilere ait bilgiler söz konusu olduğunda TCK'nın 239. suçu gündeme gelecektir.

³⁴⁴ ÖZEN, Mustafa: age., s. 760.

³⁴⁵ ÖZEN, Mustafa: age., s. 760.

³⁴⁶ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 154.

2.2.5. Bilişim Sistemine Girme, Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları

5237 sayılı TCK'nın 243. maddesinde “*Bilişim sistemine girme*” suç olarak düzenlenmiştir. 243. maddenin birinci fıkrası gereğince, hukuka aykırı olarak bilişim sistemine “*girme veya orada kalmaya devam etme*” eylemleri suçu oluşturmaktadır.³⁴⁷ Sistemdeki veriler yok olması veya değişmesi hâli ile sisteme girilmeden, bilişim sistemi içerisinde ya da bilişim sistemleri arasında olan veri naklinin hukuka aykırı olarak izlenmesi eylemleri nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir³⁴⁸.

Suçun temel hâli olan bilişim sistemine girmenin suç olarak oluşabilmesi için yalnızca hukuka aykırı olarak bilişim sistemine girilmesi yeterlidir.³⁴⁹ Söz konusu sistemdeki bilgilerin nakil durumunda hukuka aykırı olarak izlenmesi veya verilerin zarar görmesi hâli nitelikli hâllerdir.

Failin sisteme yetkisiz olarak girerek sistemde yer alan kişisel verileri, hukuka aykırı olarak kaydetmesi durumunda TCK'nın 243. maddesinde düzenlenen “bilişim sistemine girme suçu” ile TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” arasında geçitli suç ilişkisi olması nedeniyle fail yalnızca “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” bakımından sorumlu olacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 244. maddesinde “*Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*” suçu düzenlenmiştir. Bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi suçun temel hâlini işlemiş olur. Söz konusu sistemde yer alan verileri “bozma, yok etme, değiştirme veya erişilmez kılma, başka bir veri yerleştirme, mevcut verileri başka yere gönderme” eylemleri nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir.³⁵⁰

TCK'nın 243 ve 244. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından korunan hukuki değer ve maddi unsurlar açısından farklılık göstermektedir. 244. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen “sistemdeki verileri bozma, değiştirme veya yok etme suçunun” konusu her tür veridir. Bundan dolayı suçun konusuna göre korunan hukuki değerde değişmektedir. Kişisel veri olmayan veriler bakımından fiziksel nesnelerin, bilgisayar verilerinin, bilgisayar programlarının kasıtlı olarak zarar verilmesine koruma altına

³⁴⁷ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 155.

³⁴⁸ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 374.

³⁴⁹ KORKMAZ, Fulya: “Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 69, S. 3, Y. 2020, s. 1429.

³⁵⁰ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 156.

alınması olabileceği gibi, kişisel veriler söz konusu olduğunda mülkiyet hakkının, fikri mülkiyet hakkının veya özel hayatın gizliliğinin korunması olabilmektedir. Maddi unsur bakımından ise kişisel verilere karşı işlenen suçlardan farklı olarak, 244. maddede düzenlenen suçta “bozmak”, “değiştirmek”, “erişilmez kılmak”, “sisteme veri yerleştirmek”, “var olan verileri başka yere göndermek” gibi fiiller suç tipinde yer almakla birlikte birden fazla seçimlik hareket bulunmaktadır.

TCK’nın 244. maddesinde düzenlenen “sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu” ile kişisel verilere karşı suçların işleniş amacı bakımından da farklılık göstermektedir. 244. maddede düzenlenen suçta amaç, “bilgi sistemine zarar verme”, “kişiyi maddi zarara uğratma”, “menfaat elde etme” veya önemli bazı verileri çalmadır. Kişisel verilere karşı işlenen suçlarda amaç ise “kişisel verilerin ele geçirilmesi veya yayılması suretiyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesidir”. Fakat bilgi sistemindeki verilerin, kişisel veri olması hâlinde 244. maddede düzenlenen suç dolaylı açıdan koruma sağlamaktadır.³⁵¹

2.2.6. Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması Suçu

TCK’nın 258. maddesinde, kamu görevlisinin görevi sebebiyle gizli kalması gereken belgeleri, kararları, emirleri ve tebligatları açıklaması ya da yayınlaması veya başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştırması eylemleri suç olarak düzenlenmiştir.³⁵² Düzenleme, kamu görevlisi sıfatını sona erdikten sonrasını da kapsamaktadır.

258. maddesinde düzenlenen “Göreve ilişkin sırrın açıklanması” suçu TCK’nın dördüncü kısmının “Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı birinci bölümünde düzenlenmiştir. Suçun düzenlendiği yer ile sistematigine bakıldığında devlete yönelik bir koruma getirilmiştir. Özellikle TCK’nın “Kişilere Karşı Suçlar” ikinci kısmında düzenlenen kişisel verilere karşı suçlar koruduğu kişi ve değer açısından farklılık arz etmektedir. Her ne kadar kişisel verilere karşı suçlar bireye yönelik olsa da söz konusu TCK’nın 258. maddesinde düzenlenen suç kapsamında belirtilen belgelerin, tebligatların nitelikleri dolayısıyla kişisel veri içerebileceğinden kişisel veriler bakımından dolaylı da olsa koruma getirmektedir.³⁵³

³⁵¹ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 374.

³⁵² ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 157.

³⁵³ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 156.

258. maddede düzenlenen eylemlerden, özellikle yayınlanması konusunda ve yayınlanan içeriklerin kişisel veri içermesi hâlinde TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçuyla birlikte işlenmesi durumunda TCK'nın 44. maddesi farklı neviden fikri içtima gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu olacaktır. İçtima konusunu, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun içtima başlığı altında detaylı inceleyeceğimizden dolayı burada sadece madde numarası belirtilerek yetinilmiştir.

2.3. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu

Gelişen teknolojiyle birlikte, kişisel verilerin işlenmesinde dijital yöntemlerin kullanımı yaygın hâle gelmiştir. Bu yöntemler, verilerin fiziksel materyaller üzerinden işlenmesinde karşılaşılan zorlukları ortadan kaldırsa da aynı zamanda bazı tehditleri de beraberinde getirmiştir. Özellikle sistemlere kaydedilen ve işlenen kişisel verilerin amaç dışı kullanımı veya yasalara aykırı şekilde paylaşılması, bireyler için ciddi mağduriyetlere yol açabilmektedir. Bu nedenle 5237 sayılı TCK'nın 135. maddesi ile kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi suç olarak tanımlanmıştır. Birinci fıkra gereğince, hukuka aykırı şekilde kişisel verilerin “kaydedilmesi” eylemi suçun temel hâli, ikinci fıkrasında “özel nitelikli kişisel verilere” karşı suçun işlenmesi ise cezayı artıran nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir.³⁵⁴ Söz konusu suçun, bununla birlikte 5237 sayılı Kanun'un 137. maddesinde, 132-136. maddelerinde düzenlenen suçlar bakımından cezayı arttıran nitelikli hâlleri de düzenlenmiştir. Çalışmamızda 137. madde kapsamını “nitelikli hâller” başlığı altında detaylı şekilde inceleyeceğimizden dolayı burada kısa bilgi verilerek yetinilmiştir.

2.3.1. Korunan Hukuki Değer

TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçuyla korunan hukuki değer, kişilerin özel hayatının gizliliğidir.³⁵⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında³⁵⁶ TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen suç ile korunan hukuki değer, genel olarak kişilerin “özel hayatları” ve özelde ise “kişisel veriler” olduğunu belirtmiştir. Nitekim, özel hayatın gizliliğinin düzenlendiği Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası ile kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının düzenlendiği 20. maddenin üçüncü

³⁵⁴ Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

³⁵⁵ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAŞIZ: age., s. 589.

³⁵⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.6.2014 Tarih, 2012/12-1510 Esas ve 2014/331 Karar sayılı kararı, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 09.08.2024).

fikrasıyla birlikte ele alındığında, kişisel verilerin korunması ile asıl amaçlanan kişilerin özel hayatının korunmasıdır. Zira daha önce de değindiğimiz üzere 6698 sayılı KVKK'nın 1. maddesinde de kanunun amacı, “*başta özel hayatın gizliliğini korumak olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak*” olduğu belirtilmiştir.³⁵⁷ Böylelikle suçla korunan hukuki değer “özel hayatın gizliliği kapsamında kişisel verilerin korunması hakkı” olduğunu söylenebilir.³⁵⁸

Günümüzde gerek AIHS gerekse Anayasa'ya göre kişisel verilerin korunmasını isteme, “özel hayatın gizliliğinin korunması hakkı” kapsamında değerlendirilmektedir. Değerlendirmeye göre, 5237 sayılı Kanun'un 135. maddesi ile asıl suçla korunan hukuki değer “özel hayat olup” kişisel veriler bir nevi dolaylı olarak korunmaktadır.³⁵⁹ Nitekim 5237 sayılı TCK'nın “*Kişilere Karşı Suçlar*” başlıklı ikinci kısmının “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” başlıklı bölümünde düzenlenmiş ve düzenlemedeki sistematığe göre korunan hukuki değer kişinin özel hayat hakkı olduğu sonucu çıkmaktadır. Verilerin korunmasıyla aslında “*veri*” değil, verinin ilişkili olduğu “*kişilerin*” korunması hedeflenmektedir.³⁶⁰

2.3.2. Konu

Suçun konusu ile “korunan hukuki değer” birbirinden farklı kavramlardır.³⁶¹ Suçun konusu, “suç maddesinin düzenlenmesindeki ana düşünce ve korunan yararken”, suçla korunan hukuki değer bir “idealdir”. Bu bağlamda “kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun” konusunu “kişisel veriler” oluşturmaktadır.³⁶² “Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” sırf hareket suçu olmakla birlikte konu bakımından da “soyut tehlike suçudur”.³⁶³

TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu ile 134. maddede düzenlenen “*Özel hayatın gizliliğini ihlal*” suçu uygulamada sıklıkla

³⁵⁷ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 97.

³⁵⁸ KANGAL, Zeynel T.: Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Kanunda Korunması, İstanbul 2019, s. 59.

³⁵⁹ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2024, s. 512.

³⁶⁰ KÜZECİ, Elif: age., s. 15.

³⁶¹ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2024, s. 360.

³⁶² AYDEMİR, Cansu Ceren: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (M. 135), Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023, s. 84-85.

³⁶³ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2024, s. 114.

karıştırılabilir. Yargıtay bir kararında³⁶⁴, “...*özel hayat görüntüsü veya sesin kişisel veri olduğu noktasında hiçbir şüphe olmamakla birlikte bunların yayılması konusunda TCK’nın 134. maddesi birinci fıkrası (c) bendi düzenlemesi olduğundan, TCK’nın 135. maddesi bakımından kişisel veri olarak kabul edilmeyecektir. Söz konusu verinin özel hayatına ilişkin bir veri olup olmaması somut olayın şartlarına yani mağdurun toplum içindeki konumu, mesleği, görevi, kamuoyunca tanınırlığı, dışa yansıyan davranışları, rıza ve öngörüler, sosyal ilişkileri, içinde bulunduğu fiziki çevrenin özellikleri, müdahalenin derecesi gibi ölçütler değerlendirilerek tespit edilmesi gerekmektedir*”.³⁶⁵

Temel ayırım, “kişinin başkalarıyla paylaşmak istemeyeceği özel hayat alanına ilişkin bilgilerin olup olmadığı” konusunda yapılmaktadır. Nitekim Yargıtay, “*Özel hayatın gizliliğini ihlal*” suçu ile “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” arasında ayırım yaparken bu duruma dikkat edilmesi gerektiğini belirterek “*Kişinin çıplak görüntülerinin ifşa edilmesinin kişisel veri kapsamında olmadığından özel hayatın gizliliğini ihlal suçunu oluşturduğuna*” karar vermiştir ve “...*suçun şikâyet tabi olması ve mağdurun şikayetçi olmaması nedeniyle sanığın mahkumiyetine karar verilmesini...*” bozma nedeni olarak kabul etmiştir.³⁶⁶ Ancak, Yargıtay’ın söz konusu kararında “fotoğrafın kişisel veri olmadığı” yönündeki değerlendirmesine katılmak zorlayıcı bir yorum olacaktır. Çünkü, bir kişinin çıplak görüntülerinin kaydedilmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal suçu oluşturma aşamasında, bu tür görüntülerin kişinin özel hayatına ilişkin olması, bunların gerçek bir kişiyi “belirleyen veya belirlenebilir kılan” bir veri olma niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla, bu görüntüler aynı zamanda “kişisel veri” niteliği taşımaktadır ve bu şekilde değerlendirilmesi gereklidir.

Yargıtay bazı kararlarında “...*kolaylıkla bilinmesi mümkün olan veya herkesçe bilinen kişisel verileri, her eylemin suç oluşturabileceği gerekçesi ile suçun konusunu oluşturmadığını...*” ifade etmiştir.³⁶⁷ Yargıtay’ın söz konusu bu ve benzeri kararları, 6698 sayılı KVKK ile de çelişmektedir. Çünkü 6698 sayılı Kanun’un 5. maddesinde “*Kişisel verilerin işleme şartları*” düzenlenmiştir. 6698 sayılı KVKK’nın 5. maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendine göre, “*ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması*”,

³⁶⁴ Yargıtay 12. Ceza Dairesi 23.03.2022 Tarih ve 2019/14037 Esas sayılı kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 02.09.2024).

³⁶⁵ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 550.

³⁶⁶ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 09.06.2014 Tarih, 2013/27273 Esas ve 2014/14172 Karar sayılı kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 02.09.2024).

³⁶⁷ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 07.07.2014 Tarih, 2014/607 Esas ve 2014/16665 Karar sayılı kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 02.09.2024).

kişisel verilerin işlenmesi için bir hukuki dayanak oluşturur. Kişi, verilerini kendisi alenileştirdiğinde, bu verilerin işlenmesi için açık rıza alınmasına gerek bulunmamaktadır.³⁶⁸ Ancak, bu durum alenileştirmenin “amacı doğrultusunda” ve bu “amaçla sınırlı” şekilde geçerlidir.³⁶⁹ Örneğin, bir kişinin kendi mesleki başarısını göstermek amacıyla sosyal medyada paylaştığı bir fotoğraf, bir mesleki etkinliğin tanıtımı için kullanılabilir. Ancak bu fotoğrafın, bir ticari ürünün tanıtımında izinsiz olarak kullanılması, alenileştirme amacını aşmaktadır. Bu tür bir kullanım için açık rıza alınmadığı takdirde, bu durum 6698 sayılı KVKK’nın ihlaline neden olur ve Kurum, şikâyet üzerinde para cezasına karar verebilir.

Doktrinde yer alan diğer bir görüşe göre ise “kişisel verilerin korunması ile özel hayatın korunması ve alenileştirilmiş verileri gizli tutmak noktasında kişinin bir beklentisinin olmaması sebebiyle Yargıtay’ın bu yöndeki kararlarının yerinde olduğudur.”³⁷⁰

Katıldığımız ve yukarıda açıkladığımız görüşe göre, Yargıtay’ın söz konusu kararı, mevzuatta yer alan ve genel olarak içtihatlarda kabul edilen tanımlarla çelişmektedir.³⁷¹ Dar bir yorumla alenileştirilmiş verilerin suç konusu olmasını tamamen ortadan kaldırmak yerine, “her somut olayın şartları dikkate alınarak” değerlendirilmesi gerekmektedir.³⁷² Bu bağlamda, alenileştirilen her kişisel verinin 5237 sayılı TCK’nın 135. maddesi kapsamı dışında bırakılması doğru bir yaklaşım değildir. Bunun yanı sıra, “kişisel verinin suçun konusunu oluşturması için sır niteliğinde olması” zorunlu değildir.³⁷³ Kişisel verilerin niteliği ve işlenme biçimi, hukuka aykırılık açısından olayın koşulları çerçevesinde değerlendirilmeli ve geniş bir perspektifle ele alınmalıdır.

2.3.3. Fail

Failliğin düzenlendiği 5237 sayılı TCK’nın 37. maddesine göre “*Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.*” şeklindedir.³⁷⁴

³⁶⁸ DÜLGER, Murat Volkan: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2020, s. 695.

³⁶⁹ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 108.

³⁷⁰ AYDIN, Sedat Erdem: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, İstanbul 2015, s. 131.

³⁷¹ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 85-86.

³⁷² DÜLGER, Murat Volkan: agm., s. 131.

³⁷³ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 521.

³⁷⁴ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 110.

Bazı suçların temel şeklinin oluşabilmesi için failin belirli niteliklere sahip olması gereklidir. Bu tür suçlara “gerçek özgü suçlar” denir. Özgü suçların işlenebilmesi için failin sahip olması gereken özellikler, suçun tanımında belirtilmiştir.³⁷⁵ Örneğin, zimmet, görevi kötüye kullanma gibi suçların oluşabilmesi için failde aranan şart “kamu görevlisi” olmasıdır.

Bazı suçlarda, suçun “temel şeklinin” değil, nitelikli halinin gerçekleşmesi için failin “özel bir niteliğe” sahip olması gerekmektedir. Bu tür suçlar, görünüşte özgü suçlar olarak ifade edilir.³⁷⁶ Örneğin, özel bir evrakta sahtecilik suçunun bir noter tarafından işlenmesi, suçun temel halini değil, cezayı ağırlaştıran nitelikli bir halini oluşturur.

TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” düzenlendiği madde hükmünde “kaydeden kimse” ifadesinin yer alması nedeniyle temel hâlinin gerçekleşmesi bakımından failde ek ve özel nitelikler aranmaması nedeniyle, “herkesin fail olabilme” sonucu ortaya çıkmaktadır.

Fiilin sıfatına ve fiilin işlenme şekline dayalı nitelikli hâllerin düzenlendiği 137. maddesi gereğince “kamu görevlisi” ve “meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanan kimse” tarafından suçun işlenmesi hâlinde ceza artacaktır.³⁷⁷ Söz konusu nitelikli hâl bakımından “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu”, görünüşte özgü suç özelliği göstermektedir.³⁷⁸ Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi hususları “nitelikli hâller” başlığı altında ayrıca ve detaylı şekilde incelenecektir.

Tüzel kişilerin suçun faili olamayacağı kabul edilmektedir, çünkü suçun faili olabilmek, fiili işleyen kişinin irade ve fiil ehliyetine sahip olmasını gerektirir. Nitekim “hareket yetenekleri olmaması” nedeniyle kusur yeteneklerinden de söz edilemez.³⁷⁹ Fiil mutlaka bir insan tarafından gerçekleştirilmelidir. Tüzel kişiler, suçun faili olarak kabul edilmese de suçla ilgili bağlantıları durumunda güvenlik tedbirleriyle karşılaşabilirler. Bu tedbirler, tüzel kişinin suç yoluyla haksız kazanç sağlaması veya suç işlenmesini kolaylaştıran bir yapıya sahip olması gibi durumlarda uygulanır. Örneğin, tüzel kişilerin faaliyetlerinin durdurulması, belirli alanlarda faaliyet göstermelerinin engellenmesi ya da

³⁷⁵ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 339.

³⁷⁶ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 368.

³⁷⁷ AYDERMİR, Cansu Ceren: age., s. 119-120.

³⁷⁸ KANGAL, Veysel T.: age., s. 61.

³⁷⁹ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 114.

mal varlığına el konulması gibi yaptırımlar bu kapsama girmektedir. Nitekim “kişisel verilerin kaydedilmesi suçunu” tüzel kişinin faaliyetleri dolayısıyla işlenmesi durumunda TCK’nın 140. maddesi gereğince tüzel kişiler özgü güvenlik tedbirine karar verilebilecektir.³⁸⁰

2.3.4. Mağdur

Mağdur, suçla ihlal edilen hukuki değer veya hakkın sahibi olan gerçek kişi olarak tanımlanır. Tüzel kişiler, hukuki yapılarına bağlı olarak mağdur olamazlar; ancak “suçtan zarar gören” sıfatını taşıyabilirler. Bu durum, mağdur kavramıyla suçtan zarar gören kavramının kapsam açısından farklılık göstermesinden kaynaklanır.³⁸¹ Suçtan zarar gören, mağdurun yanı sıra, suç nedeniyle maddi veya manevi bir kayba uğrayan kişileri de kapsayan daha geniş bir kavramdır. “*Mağdur suçun haksızlık teşkil ettiği kişiyken, hukuken korunan menfaatleri ve hakları ihlal olan kimseler suçtan zarar görenlerdir.*”³⁸² (Artuk vd, 2024, s. 520).

5237 sayılı TCK’nın 135. maddesindeki düzenlemeye göre suçun mağduru “herkes” olabilmektedir. Fakat 6698 sayılı KVKK’da yalnızca “gerçek kişiye ait” veriler kişisel veri olarak kabul edilmesinden ötürü doktrinde tüzel kişilerin “suçtan zarar gören” olup olmayacaklarına ilişkin farklı görüşler vardır.

Tüzel kişilerin suçtan zarar gören olabileceğini savunan görüşe göre, doğrudan bir zarara uğramaları durumunda tüzel kişilerin de suçtan zarar görmesi mümkündür. Bu yaklaşım, tüzel kişiliklerin ekonomik, ticari veya itibari çıkarlarının bir suç fiili nedeniyle doğrudan ihlal edilmesi durumlarını kapsamaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kanun’daki “kişisel veri” tanımı bunu engellememektedir.³⁸³ Diğer görüşte tüzel kişiler bakımından bu suç için suçtan zarar gören olamayacağını savunanların gerekçelerini iki gruba ayırarak incelenmelidir. Birinci grubun görüşüne göre, tüzel kişilerin suçtan zarar gören olamamasının nedeni, “kişisel verilerin sadece gerçek kişiye ait olması yani tüzel kişilerin verilerinin kişisel veri olarak kabul edilmemesinden” dolayıdır.³⁸⁴ İkinci gruba göre ise

³⁸⁰ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 532.

³⁸¹ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 88-89.

³⁸² ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 520.

³⁸³ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 690.

³⁸⁴ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 75.

suçla korunan hukuki değerin “kişilerin özel hayatı olduğu” ve tüzel kişilerin özel hayatı söz konusu olamayacağından dolayı suçtan zarar gören olması mümkün değildir.³⁸⁵

Sonuç olarak Kanun’da 135. maddenin yeri ve sistematığı de göz önüne alınarak, dokuzunca bölümde özel hayatın gizliliği hakkının ihlal eden eylemler düzenlenmiş olup, söz konusu bu bölüm “gerçek kişilere karşı” suçları hüküm altına alınmıştır.³⁸⁶ TCK’nın 135. maddenin gerekçesine de bakıldığında, 135. madde ile AK 108 sayılı Sözleşmesi’ne uygun olarak düzenleme yapıldığı belirtilmiş, ayrıca madde gerekçesinde kişisel verinin tanımı, “gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi” olarak belirtilmiştir. Madde muhtevassından da anlaşılacağı üzere, 135. maddeyle yalnızca “gerçek kişilerin” kişisel verilerinin korunduğu anlamına gelmektedir. Söz konusu nedenlerle ve TCK’daki düzenlemenin sistematığı de dikkate alındığında, bu suçun mağdurunun yalnızca gerçek kişi olduğu sonucu çıkmaktadır. Tüzel kişiler ise bu suçun faili ve mağduru olamazlar, ancak yukarıda da izah ettiğimiz üzere, tüzel kişilik hakkında güvenlik tedbirleri uygulama alanı bulabilecektir.

2.3.5. Suçun Unsurları

Ceza Hukuku’nun temel ilkelerinden biri, “*kanunsuz suç ve ceza olmaz*” ilkesidir. Ancak, bu ilkeye rağmen ceza kanunlarında genelde suçun tanımını detaylı olarak yazılmamaktadır. Suç teorisi, bir suçun oluşabilmesi için gerekli koşulları inceleyen ve bu koşulları analiz eden bir alandır.³⁸⁷ Suç teorisinin konusu, toplumun davranış kurallarını ihlal eden fiillerden, ceza hukuku kapsamında suç oluşturanların değerlendirilmesini kapsamaktadır. Bu bağlamda, suç teorisi, hangi davranışların suç olarak nitelendirileceğini belirlemek ve bu suçların hukuki sonuçlarını analiz etmek amacıyla geliştirilmiştir.³⁸⁸

Doktrinde, ceza hukukunda genel olarak suçun dört unsurdan ve iki unsurdan oluştuğu yönünde çeşitli görüşler mevcuttur. Suçun iki unsurdan oluştuğunu savunanlara göre “*Suç tipiklik ve hukuka aykırılık unsurlarından oluşmakta olup kusurluluk, suçun unsurları kapsamında değerlendirilmemektedir.*” (Özgenç, 2024, s. 178).³⁸⁹ Diğer bir görüşe ise “*Tipiklik ceza kanunlarının özel kısımlarında bulunan ve ceza tehdidi içeren*

³⁸⁵ KÖSE AYSUN, Melike: age., s. 130.

³⁸⁶ MADEN, Mehmet: age., s. 183.

³⁸⁷ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 77.

³⁸⁸ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 89.

³⁸⁹ ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 20. Baskı, Ankara 2024, s. 178.

suç tipiyken; hukuka aykırılık fiilin bütün hukuk düzeni ile çatışma halinde bulunması ifade etmektedir.” (Koca ve Üzülmöz, 2024, s. 90).³⁹⁰

Soyut bir kavram olan tipiklik, bünyesinde “maddi ve manevi” unsurları barındırmaktadır.

Maddi unsurlar bakımından hareket, netice, nedensellik bağı ve hukuka uygunluk nedenleridir.³⁹¹

Manevi unsurlar ise kast, taksir, saik ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçtur.³⁹²

Tipiklik, failin bir fiili somut hâle getirmesi durumunda gerçekleşir ve bu şekilde suçun tipikliği de ortaya çıkar. 5237 sayılı TCK’da, kanun koyucu tipiklik yerine “*suçun kanuni tanımı*” kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Bu düzenlemeye göre, bir eylemin suç olarak kabul edilmesi için, o eylemin kanunda yer alan suç tanımına tam olarak uyması gerekmektedir.³⁹³

Kişisel verilere karşı işlenen suçlar bakımından genel özellik itibarıyla; maddi unsur içerisinde hareket unsuru ve hukuka uygunluk nedenleri bakımından incelenecektir. Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ile verileri yok etmeme suçları açısından netice ve nedensellik (illiyet) bağı unsurları bakımından açık ve ayrı bir özellik göstermediği için ayrı başlık altında incelenmeyecektir.

2.3.5.1. Maddi Unsur

2.3.5.1.1. Hareket

Ceza hukukunda, kanunda öngörülen unsurlar doğrultusunda gerçekleşen fiiller suç tipine uygun haksızlık oluşturur.³⁹⁴ Buna karşın, yasal tanımın dışında kalan davranışlar ceza hukuku açısından dikkate alınacak bir hareket niteliği taşımamaktadır. Başka bir deyişle, bir hareketin “elverişli hareket” olarak sayılabilmesi için, korunan hukuki değeri ihlal edebilecek nitelikte olması gerekir.³⁹⁵

³⁹⁰ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 90.

³⁹¹ TOROSLU, Nevzat-Haluk TOROSLU: Ceza Hukuku Genel Kısım, 27. Baskı, Ankara 2023, s. 133.

³⁹² KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 291.

³⁹³ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 100.

³⁹⁴ DEMİRBAŞ, Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2024, s. 261.

³⁹⁵ ALACAKAPTAN, Uğur: İşlenemez Suç, Ankara 1968, s. 40-41.

Ceza hukukunda hareket unsuru, icrai (yapma) veya ihmali (yapmama) olmak üzere iki şekilde ortaya çıkar. Ayrıca, kanundaki tanımlara göre suçlar; tek hareketli, bağlı hareketli, seçimlik hareketli, mütemadi (kesintisiz) ve ihmali suçlar olarak gruplandırılır.

5237 sayılı TCK'nın 135. maddesiyle kişisel verileri “hukuka aykırı olarak kaydeden kişilerin” cezalandırılması öngörülmektedir. Bu sebeple suçun hareket unsuru, “kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kaydedilmesi”³⁹⁶ eylemi oluşturmaktadır. Failin icrai hareket taşıyan “kaydetme” eyleminde bulunması neticesinde suç olduğundan ihmali hareketle işlenmesi mümkün değildir.³⁹⁷

Suçun oluşması açısından yalnızca bir fiilin yeterli olduğu durumlarda “tek hareketli suç” meydana gelmektedir.³⁹⁸ Bu kapsamda kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından tek hareketli suç olarak karşımıza çıkmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın 135. maddesinde geçen hareket yalnızca “kaydetmek” fiilidir. Söz konusu suçta bahsedilen “kaydetme” hareketi farklı şekillerde fiillerle gerçekleştirilebileceği için, kişisel verilerin kaydedilmesi suçu serbest hareketli suçlardandır.³⁹⁹

Kaydetmek⁴⁰⁰; “Yazmak, bazı önemli noktaları tespit etmek”, “Hatırlamak için yazmak, not etmek”, “Elektronik veya sayısal araçlarda bilgiyi korumaya almak” anlamlarına gelmektedir. Bu çerçevede, “verilerin kaydedilmesi”, ilgili verilerin bir kâğıt üzerine yazılması, çizim veya işaretlerle belirtilmesi, ses veya görüntü araçlarına aktarılması ya da dijital ortamda saklanması gibi işlemleri ifade eder. Bu işlemler, verilerin daha sonra kullanılmaya uygun bir biçimde korunmasını ve erişilebilir hale getirilmesini sağlamaktadır.⁴⁰¹

Sonuç olarak “verilerin kaydedilmesi” eyleminden bahsedilebilmesi için verilerin, tekrar kullanılmaya elverişli şekilde muhafaza edilmesi gerekir. Verilerin “okunması, dinlenmesi veya öğrenildikten sonra yalnızca hafızada tutulması, ezberlenmesi ve sonra sözlü olarak açıklanması” gibi eylemler kaydetme eylemi

³⁹⁶ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 79-80.

³⁹⁷ ÖZEN, Mustafa; age., s. 334.

³⁹⁸ KUNTER, Nurullah: Suçun Maddî Unsurları, 2. Bası, İstanbul 2024, s. 57.

³⁹⁹ GÖRKEMLİ, Burcu: “Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 15, S. 44, Y. 2020, s. 978.

⁴⁰⁰ TDK Güncel Sözlük <http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 11.08.2024).

⁴⁰¹ MALKOÇ, İsmail: Yeni Türk Ceza Kanunu: Cilt-2 (Madde 82-149), Ankara 2013, s. 2198.

kapsamına girmedigiinden dolay TCK'nın 135. maddesi uygulama alanı bulmayacaktır.⁴⁰²

Kanunda öngörülen tipik davranışın yapılması ya da sonucu doğuran durumlarda sonucun meydana gelmesiyle birlikte suç tamamlanır ve bu şekilde meydana gelen suçlar ani suç olarak değerlendirilir.⁴⁰³ Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, gerçekleştiği anda tamamlanan yani “ani suç” niteliğine sahiptir. Dolayısıyla, bu suça ilişkin olarak “tamamlanması” ya da “bitmesi” gibi aşamalar arasında herhangi bir ayırım bulunmamaktadır.

Tipik hareketin tehlike doğurması, suçun kanuni tanımının bir unsuru olarak değil, düzenleyici hükmün amaç ve konuluş gerekçesi kapsamında değerlendirilir.⁴⁰⁴ Bu doğrultuda, TCK 135. maddesinde düzenlenen suç “soyut tehlike suçu” niteliğini taşır; dolayısıyla tehlikenin somut olarak gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmasına gerek yoktur.⁴⁰⁵ Nitekim Danıştay bir kararında⁴⁰⁶, fuhuş yaptığına ilişkin yeterli delil bulunmayan davacının hakkında tutulan kaydın silinmesi talebinin reddine dair ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. “*Somut tehlike ortaya çıkmasa dahi, kaydın tutulmuş olması tek başına tehlikenin meydana geldiği kabulüne dayanak oluşturduğu için ilgili kaydın silinmesi...*” gerektiği sonucuna varmıştır.⁴⁰⁷

Yargıtay, Danıştay’a nazaran birçok kararında, kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların soyut tehlike suçu niteliğinde olması nedeniyle; bazı durumlarda, ilgili kuralın ihlal edilmediğine dair kararlar vermekte ve “hukuka aykırılık bilincine” vurgu yaparak suçun oluşmayacağı yönündeki kararlarıyla, suçun düzenlenişindeki eksiklikleri gidermeye yönelik bir yaklaşım sergilemektedir.⁴⁰⁸ Yargıtay bir kararında⁴⁰⁹ “*hukuka aykırılık bilinci bulunmadığında suçun oluşmayacağını*” ve her somut olayda bu durumun değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Yargıtay birçok kararında⁴¹⁰, suçların uygulama alanına değinilerek, her eylemin doğrudan suç kabul edilmemesi gerektiğine

⁴⁰² AYDIN, Sedat Erdem: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, İstanbul 2015, s. 132.

⁴⁰³ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 560.

⁴⁰⁴ GÖRKEMLİ, Burcu: agm., s. 979.

⁴⁰⁵ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 594.

⁴⁰⁶ Danıştay 10. Dairesi, 16.07.2007 Tarih, 2004/8080 Esas ve 2004/4031 Karar sayılı kararı.

⁴⁰⁷ AKGÜL, Aydın: age., s. 330.

⁴⁰⁸ VURAL, Uğur: Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024, s. 92-93.

⁴⁰⁹ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 07.09.2022 Tarih, 2020/1085 Esas ve 2022/5406 Karar sayılı kararı.

⁴¹⁰ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 11.03.2021 Tarih, 2020/11581 Esas ve 2021/8890 Karar sayılı kararı.

vurgu yapılmıştır. Buna ulaşmanın yolu olarak ise failin “*haksızlık bilincine sahip olup olmadığına incelenmesi gerektiğine*” değinilmiştir.⁴¹¹

Yargıtay’ın kararlarında da dile getirdiği gibi, ceza sorumluluğunun sınırlarını daraltmak adına, failin “hukuka aykırılık bilinci” taşıyıp taşımadığının incelenmesi yöntemi, oldukça öznel değerlendirmelere yol açabileceğinden, etkili bir çözüm sunmamaktadır. Zaten failde “hukuka aykırılık bilinci” bulunmadığı durumlarda, 5237 sayılı TCK’nın 30. madde dördüncü fıkrasında⁴¹² yer alan “*İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.*” hükmü devreye girecek ve böyle bir durumda, suçun meydana geldiği kabul edilse bile failin kusurlu olmadığı sonucuna ulaşılabilecek ve cezalandırılması mümkün olmayacaktır. Ayrıca cezayı ortadan kaldıran hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı hâlinde de zaten fail cezalandırılmayacaktır. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında, “yargı kararlarıyla ceza sorumluluğunun alanın daraltılmasına” katılmak pek mümkün değildir.

5237 sayılı TCK’nın 2. maddesinde yer alan “*Suçta ve cezada kanunilik ilkesi*” ve yürürlükteki Anayasa’nın 38. maddesinde düzenlenen “*Suç ve cezalara ilişkin esaslar*” dikkate alındığında, bir fiilin suç sayılabilmesi için kanunda açık ve net bir şekilde tanımlanmış olması gerekmektedir. Bu nedenle, hem TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu hem de kişisel verilere karşı işlenen diğer suçların düzenlendiği 136. ve 138. maddeler bakımından, bir mağduriyetin veya zararın meydana gelmesi şartı aranmamaktadır. Kanunda açıkça düzenlenen “hareketin gerçekleştirilmesi” suçun oluşması için yeterli kabul edilmektedir. Kanunilik ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, yargı kararları ile ceza sorumluluğu alanının daraltılması yerine, norm değişikliği yapılarak mevzuatın yeniden düzenlenmesi daha uygun bir çözüm olacaktır.

Kanun metninde, kişisel verilerin “kaydedileceği ortam” konusunda herhangi bir ayırım yapılmamış, bu durumun TCK 135. maddenin gerekçesinde bilinçli bir tercih olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle, kişisel verilerin bilişim sisteminde (örneğin bilgisayarda bulunan bulut veri tabanında) veya kâğıt üzerinde kaydedilmesi, suçun oluşması açısından herhangi bir fark yaratmamaktadır. Örneğin, bir kişinin özel bilgilerini dijital bir dosyaya kaydetmek ile bu bilgileri fiziksel bir deftere yazmak, hukuki açıdan

⁴¹¹ VURAL, Uğur: agt., s. 91-92.

⁴¹² 29.06.2005 Tarihli ve 5377 sayılı Resmî Gazete.

aynı şekilde değerlendirilir. Her iki durumda da suçun unsurları oluşmakta ve “kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kaydedilmesi” eylemi gerçekleşmektedir.

TCK’nın 135. maddesinde, suçun “işlenme şekli”, “yeri” ve “zaman” konusunda herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Söz konusu suç, bilişim veya elektronik sistemler aracılığıyla işlenmesi en olası suçlardan biri olmakla birlikte, suçun işlendiği alan yalnızca söz konusu sistemleri sınırlı değildir.⁴¹³ Kişiler hakkında elektronik tabanda kayıt yapılmadan da fiziken dosyalar oluşturulabilir ve bu dosyalara tekrar erişilebilecek şekilde saklanabilir. Bu nedenle, bilişim sistemleri, elektronik veya mekanik cihazlar üzerinde yapılan kayıtlar kadar, kâğıt üzerine yapılan kayıtlar da suçun unsurunu oluşturabilir.⁴¹⁴

Suçun oluşması açısından, kişisel verinin hukuka aykırı şekilde ilk kez kaydedilmesi şart olmayıp, daha önce hukuka uygun ya da aykırı olarak kaydedilmiş olan bir verinin, sonradan hukuka aykırı şekilde yeniden kaydedilmesi de “*kişisel verilerin kaydedilmesi suçu*” oluşturmaktadır.⁴¹⁵

Verileri veren kişinin eylemi ayrıca 5237 sayılı TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu oluşturmaktadır. Kişisel verilerin, hukuka aykırı şekilde kaydedilmesinden sonra saklanmak üzere başka bir ortama aktarılması hâlinde cezalandırılmayan sonraki hareket sebebiyle yine tek suç oluşmaktadır.⁴¹⁶

Suç, kişisel verilerin kaydedilmesi eyleminin gerçekleştirilmesiyle tamamlandığından söz konusu verilerin daha sonra imha edilmesi, suçun oluşumunu ortadan kaldırmaz.⁴¹⁷ Örneğin, failin hukuka aykırı şekilde kişisel verileri bilgisayarına kaydetmesi, bu verileri daha sonra silmiş olsa bile, suçun işlendiği gerçeğini değiştirmez. Çünkü suç, kaydetme eylemiyle birlikte tamamlanmış olur. Ayrıca, “kişisel veri suçlarına” ilişkin etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmediği için failin verileri silmesi, yalnızca “cezanın alt ve üst sınırını belirlemede” veya “takdiri indirim” uygulanmasında dikkate alınabilir. Ancak bu durum, hukuka aykırı kaydedilen kişisel verilerin suç oluşturan etkisini tamamen ortadan kaldırmaz.

⁴¹³ KARAGÜLMEZ, Ali: Bilişim Suçları, 5. Baskı, Ankara 2014, s. 399.

⁴¹⁴ ŞEN, Ersan: Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. 1, İstanbul 2006, s. 603.

⁴¹⁵ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 82.

⁴¹⁶ KANGAL, Zeynel T.: age., s. 67.

⁴¹⁷ KANGAL, Zeynel T.: age., s. 67.

Bu gibi durumlarda, kanun koyucunun, hukuka aykırı olarak kaydedilen kişisel verilerin, başka bir suç veya hukuka aykırı fiile konu edilmeden imha edilmesi durumunda cezada indirimi öngören bir “etkin pişmanlık düzenlemesi” yapması faydalı olabilir.

İmha edilmesi ile silinmesi arasında birtakım farklar bulunmaktadır. İmha etme; yok etme, verilerin kullanımının elverişliliğini ortadan kaldırma, tekraren kullanılamayacak hâle getirme olarak kısaca özetlenebilir. Kişisel verilerin yok edilmesi, imha edilmesi ile ilgili konuyu TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen “*Verileri yok etmeme*” suçu başlığı altında detaylıca inceleyeceğimiz için özetlemekle yetinilmiştir.

Kişisel verilerin “hukuka uygun şekilde” kaydedilmesinden sonra kaydetme “amacı dışında kullanılması”, TCK’nın 135. maddesi kapsamında suç olarak düzenlenmemiştir. Ancak, bu durum başka koşulların varlığı halinde TCK’nın 136. veya 138. maddesi kapsamında suç oluşturabilir. Eğer söz konusu eylem bu maddelerdeki suçları da oluşturmazsa, 6698 sayılı KVKK’da düzenlenen genel ilkelerden birine aykırılık teşkil edebilir. Özellikle, işlendikleri “amaçla bağlantılı olma, sınırlı ve ölçülü olma” ilkesi ihlal edildiği takdirde, KVKK kapsamında idari veya hukuki sorumluluk doğabilir.

Özel nitelikli kişisel verilerin kapsamı konusunda 6698 sayılı KVKK ile 5237 sayılı TCK’da yer alan düzenlemeler arasında da birtakım farklılıklar bulunmaktadır. TCK’nın 135. maddesinde “*kişilerin, siyasi, felsefi, dini görüşleri, ırki kökenleri, cinsel yaşamları, sağlık durumları ve sendika üyelikleri*” sayılmıştır.⁴¹⁸ Bununla birlikte 6698 sayılı KVKK’da, TCK’da sayılan özel nitelikli kişisel verilere ek olarak “*etnik köken, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf üyelikleri, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri*” de özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilmiştir.⁴¹⁹ TCK 135. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen özel nitelikteki kişisel verilerin kaydedilmesi hâlinde ceza yarı oranda artırılacağı belirtilmiştir. 6698 sayılı KVKK’da sayılmasına rağmen TCK 135. maddede yer almayan özel nitelikli verilerin kaydedilmesi bakımından “*suçta ve cezada kanunilik*” ilkesi gereğince, TCK’nın 135. maddesinin ikinci fıkrasından nitelikli hâlden değil birinci fıkrafta düzenlenen suçun temel hâli uygulanacaktır.

⁴¹⁸ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 112.

⁴¹⁹ MADEN Mehmet: age., s. 74-75.

Ceza hukukunda suçun maddi unsurlarından bir diğeri “netice” unsudur. Netice “*filin dış dünyada meydana getirdiği değişiklik*” olarak tanımlanabilir. Suçun kanuni tanımında neticenin belirtilmesi, o suçun neticeli suç olarak sınıflandırılmasını sağlamaktadır. Kanuni tanımda yer verilip verilmemesine göre suçun tamamlanması durumuna etki etmektedir.⁴²⁰ Kanuni düzenlemede, suçun oluşabilmesi için bir sonucun meydana gelmesi öngörülmemişse bu “sırf hareket suçu” olarak adlandırılır. Buna karşın, kanunda suçun tamamlanması için sonucun gerçekleşmesi şart koşuluyorsa “neticeli suç” söz konusu olur.⁴²¹

Bir suçun neticeli suç olarak kabul edilebilmesi için, neticenin “yer, zaman ve nedensellik bağı” açısından ayrı bir olgu olması gerekir. Buna karşın, suçun tamamlanması için neticenin gerçekleşmesinin gerekmediği durumlar, “sırf hareket suçları” olarak adlandırılır.⁴²²

Sırf hareket suçları ile neticeli suçlar arasındaki ayrım, özellikle teşebbüs hükümleri bakımından önemlidir. Sırf hareket suçlarında, yalnızca hareketin yapılmasıyla birlikte suç tamamlandığından, bu suçlarda zamanaşımı süresi, hareketin yapıldığı andan itibaren başlar. Ayrıca, bu suçlar, hareketin gerçekleştiği yer ve zamanda işlenmiş sayılır. Örneğin, bir kişinin yalan beyanda bulunması, neticenin gerçekleşmesi gerekmeksizin hareketin yapılmasıyla suçun tamamlandığını gösterir. Buna karşılık, neticeli suçlarda, fiil ile netice arasındaki bağ suçun oluşumu için temel bir unsurdur ve teşebbüs hükümleri bu bağlamda değerlendirilir.⁴²³

Doktrinde bir görüşe göre kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun neticeli suç olduğu savunulmaktadır. Neticeli suç görüşüne göre, kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, kasten insan öldürme suçunda olduğu gibi netice, hareketi içinde kapsamakta ve “hareket ile netice eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir”.⁴²⁴

Doktrinde, sırf hareket suçu niteliği taşıdığına ilişkin görüş de bulunmaktadır. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, TCK’nın 135. maddesi ile düzenlenen suç, sırf hareket suçudur. Başka bir ifadeyle, bu suçta dış dünyada somut bir değişiklik meydana gelmesi zorunluluğu bulunmamakta; kaydetme fiilinin işlenmesi, suçun oluşması için tek

⁴²⁰ GÖRKEMLİ, Burcu: agm., s. 980.

⁴²¹ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 128-129.

⁴²² AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 104.

⁴²³ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 80-81.

⁴²⁴ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 699.

başına yeterlidir.⁴²⁵ Hukuka aykırı olarak kişisel verilerin kaydedilmesiyle birlikte, suç tamamlanmış sayılır.⁴²⁶ Daha önce de belirtildiği üzere, kişisel verilerin kaydedilmesinden sonra imha edilmesi, suçun oluşumunu etkilemez. Suç, kaydetme eyleminin gerçekleştirilmesi anında tamamlanır ve bu aşamadan sonraki fiiller suçun varlığını ortadan kaldırmaz, yalnızca cezada takdiri indirim açısından değerlendirilir.

Maddi unsurlar içerisinde yer alan hareket ve netice arasında sebep sonuç ilişkisini sağlayan unsur, nedensellik bağıdır. Nedensellik bağı, failin eylemiyle ortaya çıkan sonuç arasındaki nesnel (objektif) bağlantıyı ifade eder. Bu bağ kurulduğu takdirde fail sorumluluk altına girer.⁴²⁷

Sırf hareket suçlarında, maddi unsurlar arasında netice ve nedensellik yeri bağı yer almaması nedeniyle, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun sırf hareket suçu olduğundan nedensellik bağı aranmamakta ve ayrı bir özellik göstermemektedir. Daha önce de birçok kez ifade ettiğimiz üzere; sırf hareket suçu olan 135. maddede düzenlenen suçta yalnızca “kaydetme” hareketinin varlığı hâlinde suçun tamamlanması nedeniyle, hareket ve netice arasında sebep sonuç ilişkisinin kurulmasına gerek bulunmamakta, bu suç açısından nedensellik bağının önemi yoktur.

2.3.5.1.2. Hukuka Uygunluk Nedenleri

5237 sayılı TCK’nın 24. maddesi birinci fıkrasında “*Kanun hükmünü yerine getirme*”, 24. maddenin ikinci fıkrasında “*Hukuka uygun emrin ifası*”, 25. maddenin birinci fıkrasında “*Meşru savunma*”, 26. maddenin birinci fıkrasında “*Hakkın kullanılması*”, 26. maddenin ikinci fıkrasında ise “*İlgilinin rızası*” düzenlenmiş olup, söz konusu bu düzenlemeler hukuka uygunluk sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴²⁸ TCK’da kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenler ile hukuka uygunluk nedenleri “*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*” başlığı altında düzenlenmiştir.⁴²⁹

6698 sayılı KVKK’da düzenlenen “hukuka uygunluk nedenleri” de 135. madde bakımından söz konusu olacaktır. KVKK’nın 5. maddesinde “*Kişisel verilerin işleme*

⁴²⁵ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 547.

⁴²⁶ KANGAL, Zeynel T.: age., s. 67.

⁴²⁷ GÖRKEMLİ, Burcu: agm., s. 980.

⁴²⁸ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 457-458.

⁴²⁹ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 102.

şartları” ve KVKK’nın 6. maddede düzenlenen “*Özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları*” düzenlenmiştir. Düzenlemelere aykırı olarak kaydedilmesi hâlinde kaydetme fiili hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu”, yalnızca TCK kapsamında değil, KVKK’nın belirlediği “hukuka uygunluk şartları” çerçevesinde de değerlendirilmekte ve bu şartların ihlali, kaydetme eylemini hukuka aykırı hale getirmektedir.

2.3.5.1.2.1. Kanun Hükümünü Yerine Getirme

5237 sayılı TCK’nın 24. madde birinci fıkrası, “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.*” şeklindedir.⁴³⁰ Bu hüküm, bir kişiye yetki veya hak veren bir kanun hükmünün yerine getirilmesi durumunda, gerçekleştirilen fiilin “hukuka uygunluk nedeni” taşıdığı için suç oluşturmayacağını ifade eder. Bu kapsamda, “görevi yerine getirme”, hukuka uygunluk nedenlerinden biri olarak düzenlenmektedir. Eğer kişinin görevi doğrudan kanundan kaynaklanıyorsa, bu durum birinci fıkra kapsamında “kanun hükmünü yerine getirme” olarak değerlendirilir.

5237 sayılı TCK’nın suç saydığı fiile, başka bir hüküm izin veriyorsa söz konusu fiilin “suç oluşturmadiğı” kabul edilir. İzin veren hüküm TCK olabileceğı gibi, başka bir hukuk dalı ile ilgili kanunda da yer alabilmektedir.

Kanun hükmünden kaynaklanan bir hukuka uygunluk nedeni bulunması durumunda, suçun maddi unsurlarının oluşmuş olsa bile hukuka uygunluk nedeniyle fiilin suç teşkil etmeyeceğini belirtmektedir. Dolayısıyla, kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bu durumda meydana gelmez.⁴³¹

TCK’nın 135. maddesi açısından, kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk nedeninin uygulanması mümkündür. Bu doğrultuda, TCK’nın 135. maddesinin gerekçesi de “*kanun hükümleri gereğince kişisel verilerin kaydedildiğı durumlarda suçun oluşmayacağını*” ifade etmektedir. Yani, eğer kişisel verilerin kaydedilmesi işlemi bir kanun hükmüne dayanıyorsa, bu durum hukuka uygunluk nedeni sayılarak fiilin suç teşkil etmeyeceğı kabul edilir.⁴³²

⁴³⁰ SERT, Şeyma: age., s. 113.

⁴³¹ ŞEN, Ersan: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı’nın Anayasaya ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 83, S. 3, Y. 2009, s. 1205.

⁴³² KANGAL, Veynel T.: age., s. 73.

6698 sayılı KVKK, kişisel verilerin hangi durumlarda hukuka aykırı olarak kaydedildiğinin tespit edilmesi bakımından rehber niteliği taşımaktadır. KVKK'ya aykırı bir şekilde kaydetme fiili, bu fiilin TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçunu oluşturmaya yol açmaktadır. Bu nedenle, kişisel verilerin işlenmesi sırasında KVKK'da belirtilen usul ve esaslara uyulması büyük önem taşımaktadır.

6698 sayılı KVKK dışında da bazı kanunlarda kişisel verilerin kaydedilmesi suçu için “hukuka uygunluk nedeni” teşkil edecek hükümler bulunmaktadır. 5721 sayılı CMK'nın 80. madde birinci fıkrası “75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz.” şeklindedir.⁴³³ Düzenleme ile kişisel veriler yönünden kanunun amacına uygun olarak “kişisel veri kaydetme” fiili suç teşkil etmeyecektir. Konuyla ilgili olarak, karakolda bulunan bir kişiye ait beden muayene raporunu temizlik personeli tarafından izinsiz şekilde fotoğrafının çekilerek kaydedilmesi durumunda kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşacağı örnek olarak gösterilebilir. Çalışmamızda önceki bölümlerde incelediğimiz CMK'nın 81. maddesini incelediğimiz için tekrara girmek adına detaylı

Diğer bir hukuka uygunluk nedeni olan CMK'nın 81. maddesi gereğince kimlik teşhisi için “*fotoğraf, beden ölçüler, parmak izi, ses, görüntü*” gibi teşhisi kolaylaştıracak özelliklerin kayda alınmasıdır. 81. maddeye uygun bilgilerin kaydedilmesi hâlinde de “hukuka uygunluk nedeni” bulunduğundan dolayı suç oluşmamaktadır.⁴³⁴

5721 sayılı CMK'nın 134. maddesinde düzenlenen “*Bilgisayarlar, bilgisayar programların ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma*” düzenlemesine istinaden kişisel verilerin yedeklenebileceği, 135. maddesinde düzenlenen “*İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*” belirtilen şartların varlığı hâlinde görüşme kayıt ve sinyal bilgilerinin kişisel veri olarak kaydedilebileceği, 140. maddede “*Teknik araçlarla izleme*” düzenlenmesinde gerekli şartların olması durumunda “...*şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir.*” şeklinde ve 147. maddesinde ise şüpheli veya sanığın ifadesinin alınması ya da sorguya çekilmesi sırasında “*kimliğinin saptanacağı*”, “*kişisel ve ekonomik durumu*

⁴³³ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 299.

⁴³⁴ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 401.

hakkında” bilgi edinileceği, ifade ve sorgunun “*teknik araçlarla kayda alınacağı*” düzenlenmiştir.⁴³⁵ İlgili maddelerdeki düzenlenmeler de “hukuka uygunluk nedeni” olarak kabul edilmektedir. Şayet söz konusu maddelerde düzenlenen kaydetme işlemleri, maddelerde sayılan şartlara uyulmadan hukuka aykırı şekilde yapılırsa TCK’nın 135. düzenlenen suç oluşacağı ve elde edilen kayıtlar da “hukuka aykırı delil” olmasından ötürü yapılan yargılamada delil olarak kullanılamayacaktır.⁴³⁶

2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nda da kişisel veriler ile ilgili düzenleme içeren bir başka kanundur. 2559 sayılı Kanun’un 5. maddesine⁴³⁷ istinaden alınan parmak izi, kimlik bilgileri gibi verilerin sisteme kaydedilerek, saklanacağı düzenlenmiştir. Örneğin, 2559 sayılı Kanun’un 5. maddesinde belirtilen kişilerden biri olmadığı hâlde karakola şikâyet amacıyla gelen birinin parmak izinin alınması, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşmasına neden olabilir. Ancak, silah ruhsatı başvurusunda bulunan bir kişinin parmak izi ve kimlik bilgilerinin kaydedilmesi durumunda, hukuka uygunluk nedeni mevcut olduğundan bu suç meydana gelmeyecektir.⁴³⁸

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile kurulan “Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)”, kişilere ait pek çok kişisel verinin kaydedilmesine olanak tanımaktadır. 5490 sayılı Kanun’un 7. maddesine⁴³⁹ istinaden ad ve soyadı, kimlik, cinsiyet ve diğer bilgilerin tutulacağı ve aile kütüklerine kaydedilecektir.⁴⁴⁰

5352 sayılı Adli Sicil Kanunu’nun 2. maddesinde Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşen ve tanınan mahkûmiyet kararı bulunan vatandaşlar ile Türkiye’de suç işleyen yabancıların adli sicil bilgilerinin bilgisayar

⁴³⁵ KOCA, Mahmut- İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 85.

⁴³⁶ ŞEN, Ersan: age., s. 602.

⁴³⁷ 2559 sayılı Kanun 5. madde “b) Her çeşit silah ruhsatı, sürücü belgesi, pasaport veya pasaport yerine geçen belge almak için başvuruda bulunan,

c) Başta polis olmak üzere, genel veya özel kolluk görevlisi ya da özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilen,

ç) Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan,

d) Sığınma talebinde bulunan veya gerekli görülmesi halinde, ülkeye giriş yapan sair yabancı,

e) Gözaltına alınan kişilerin parmak izini alır.”

Birinci fıkraya göre alınan parmak izi, ait olduğu kişinin kimlik bilgileriyle birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle, bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır. 14.06.2007 Tarihli ve 26552 sayılı Resmî Gazete.

⁴³⁸ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 104.

⁴³⁹ Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5490&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

⁴⁴⁰ KORKMAZ, İbrahim: age., s. 416.

ortamına aktarılacağı ve akabinde Merkezî Adli Sicilde kayıtların tutulacağı, 4 ve 6. maddelerinde ise hangi bilgilerin adli sicile kaydedileceği konuları düzenlenmiştir.⁴⁴¹

2937 sayılı Kanun, hukuka uygunluk sebebi olarak kanun hükmünün yerine getirilmesine verilebilecek diğer bir örnektir. MİT mensuplarının 2937 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında yaptıkları çalışmalar TCK 135. maddesinde düzenlenen “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” açısından bir hukuka uygunluk sebebi oluşturacağı için söz konusu çalışmalar suç olarak değerlendirilmemektedir.⁴⁴² Konuyla ilgili çalışmamızın birinci bölümünde ulusal düzenlemeler başlığı altında detaylı şekilde incelediğimizden dolayı kısa bilgi vermekle yetinilmiştir.

6098 sayılı TBK’nın 419. maddesi “*İşveren, işçiye ait kişisel verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde kullanabilir.*” şeklinde düzenlemeyle kişisel verilerin kullanılması düzenlenmiştir.⁴⁴³

Son olarak kanun hükmünün yerine getirilmesi esnasında kanunun sınırı alışı ise hukuka aykırılık söz konusu olacaktır. “*Sınırın aşılması*” başlıklı TCK’nın 27. maddenin birinci fıkrasında düzenlenen kanun hükmü gereğince cezayı azaltan neden olarak faile uygulanması mümkün olabilecektir.⁴⁴⁴

Yukarıda açıklanan ve ilgili kanunlarda düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesine ilişkin işlemler, belirtilen şartlara uygun şekilde gerçekleştirildiğinde, bu işlemler hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilecek ve bu durumda kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmayacaktır.⁴⁴⁵ Ancak, belirtilen koşullara aykırı olarak yapılan her kaydetme işlemi, hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmeyeceği gibi, bu fiil “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” oluşturacaktır.

2.3.5.1.2.2. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamındaki Hukuki Nedenler

6698 sayılı KVKK’nın 5. ve 6. maddelerinde kişisel verilerin hangi hukuki nedenlerin varlığı hâlinde işlenebileceği düzenlenmiştir. 5. maddede “*Kişisel verilerin işlenme şartları*”, 6. maddede ise “*Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları*”

⁴⁴¹ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 88.

⁴⁴² DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 718.

⁴⁴³ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 128.

⁴⁴⁴ SERT, Şeyma: age., s. 134.

⁴⁴⁵ ÜNLÜ, Cemile: agt., s. 123.

düzenlenmiştir. Madde muhtevaları incelendiğinde, kanunların genel yapısına uygun olarak, hukuki nedenlerin ayrıntılı bir şekilde ele alınmadığı görülmektedir. Bu nedenlerin kapsamı, büyük ölçüde uygulama süreçlerinde ve “Kişisel Verileri Koruma Kurulu” ile “Kişisel Verileri Koruma Kurumu” kararları doğrultusunda netleşmektedir.⁴⁴⁶

Kişisel veriler kural olarak “açık rıza” alınarak işlenebilmektedir. Ancak 6698 sayılı Kanun’un 5. maddesi ikinci fıkrasında ve 6. maddenin üçüncü fıkrasında “istisnai durumlar” düzenlenmiş olup, anılan maddedeki nedenlerin varlığı hâlinde kişisel verilerin (genel) ve özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza aranmaksızın işlenmesi mümkün kılınmıştır.

6698 sayılı Kanun’un 5. madde ikinci fıkrasının (a) bendinde, “*kanunlarda açıkça öngörülmesi*” nedeni, temel olarak kişisel verilerin işlenmesinin kanunlarda düzenlenmesi durumunda söz konusu olacaktır. Kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olarak “açıkça” ifadesine vurgu yapılmalıdır. Bu ifade, kanunun kişisel verilerin işlenmesini açık ve net bir şekilde emretmesi gerektiğini göstermektedir. Bu düzenleme nedeniyle, yönetmelik, tebliğ gibi kanun dışı yasal düzenlemelerle kişisel verilerin işlenmesinin emredilmesi mümkün değildir.

6698 sayılı Kanun’un 5. madde ikinci fıkrasının (b) bendinde hukuki neden olarak “*fiili imkânsızlık*” nedenine yer verilmiştir. Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını beyan edemeyen ya da rızasının geçerli sayılmadığı durumlarda, veri ilgisinin veya üçüncü bir kişinin hayatını ya da beden bütünlüğünü koruma zorunluluğu varsa bu veri işleme sebebine başvurulacaktır.⁴⁴⁷ Örneğin, bilinçsiz şekilde bir kaza mahallinde bulunan kişinin, acil tıbbi müdahale için kimliğini doğrulamak amacıyla sağlık bilgilerinin ambulans ekipleri tarafından taşınabilir bir cihazdan kontrol edilmesi, fiili imkânsızlık durumuna uygun bir örnektir. Bu durumda, kişinin hayatını veya beden bütünlüğünü koruma zorunluluğu bulunduğundan, söz konusu veri işleme hukuka uygun kabul edilir ve suç oluşturmaz.

Bir diğer hukuka uygunluk sebebi, 6698 sayılı Kanun’un 5. maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi gereğince, “*bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan ilgili olduğu*” durumlarda, sözleşme taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesi gereklidir.⁴⁴⁸

⁴⁴⁶ SERT, Şeyma: age., s. 129-130.

⁴⁴⁷ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 105.

⁴⁴⁸ GÖÇMEN UYARER, Sinem: age., s. 199.

Örneğin, bir kira sözleşmesinin taraflarca imzalanması sonrasında, sözleşmenin bir nüshasının fotokopisinin alınarak saklanması, sözleşme kapsamında gerçekleşen bir veri işleme faaliyetidir ve bu nedenle hukuka aykırılık teşkil etmez. Söz konusu hukuka uygunluk sebebi bakımından sözleşmenin yazılı olması şart olmayıp, sözlü olarak kurulmuş sözleşmelerin ifası için de kişisel verilerin işlenmesi hukuka uygun kabul edilir.⁴⁴⁹ Örneğin, bir tamir ustasının, müşterisiyle sözlü olarak anlaştığı bir hizmet kapsamında, müşterinin iletişim bilgilerini (telefon numarası, adres gibi) kaydetmesi ve hizmetin ifası için kullanması, bu kapsamda hukuka uygun bir veri işleme faaliyetidir.

6698 sayılı Kanun'un 5. madde ikinci fıkrasının (ç) bendi gereğince "*veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması*" nedenin varlığı hâlinde, açık rıza aranmaksızın işlenebilmektedir.⁴⁵⁰ Örneğin, bir banka, Vergi Usul Kanunu gereğince müşterilerinin finansal işlemlerine ilişkin bilgileri düzenli olarak vergi otoritelerine raporlamak zorundadır. Bu süreçte, müşterilerin kimlik bilgileri ve işlem detayları gibi kişisel veriler kaydedilir ve bu kayıt işlemi hukuki yükümlülük kapsamına girdiği için TCK'nın 135. maddesi kapsamında suç teşkil etmez.

6698 sayılı Kanun'un 5. madde ikinci fıkrasının (d) bendinde düzenlenen diğer bir neden ise kişisel verilerin "*ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması*" hâlidir. Alenileştirme, kamuya açık hâle getirilme anlamına gelmektedir. KVKK'nın gerekçesinde de belirtildiği üzere, ilgili kişi tarafından kamuoyuna açıklanmış kişisel verilerin işlenmesi mümkündür. Bu alenileştirme nedeninin geçerli olabilmesi için üç koşulun sağlanması gereklidir. İlk olarak, kişisel verilerin kamuoyu ile paylaşılmış olması gerekir. İkinci olarak, veri ilgilisinin bu paylaşımı bizzat istemiş olması şarttır. Üçüncü olarak ise, kişisel verilerin, veri ilgilisinin alenileştirme amacı doğrultusunda işlenmesi gerekmektedir. Yargıtay bir kararında⁴⁵¹ sanığın katılana ait "*Facebook profilinde yer alan herkese açık fotoğrafını alarak, katılanın adını ve soyadını kullanmaksızın başka bir Facebook profilinde yayınlaması eyleminin suç teşkil etmeyeceğini*" belirtmiştir. Yargıtayın diğer bir kararında⁴⁵² mağdurun herkese açık Facebook hesabında paylaştığı fotoğrafları alıp başka sahte bir Facebook hesabında paylaşan kişinin eyleminin TCK 136. maddesi gereğince "*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*" suçunu teşkil

⁴⁴⁹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 397.

⁴⁵⁰ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 130

⁴⁵¹ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 30.03.2016 Tarih, 2015/4349 Esas ve 2016/5349 Karar sayılı kararı Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı <https://mevzuat.sinerjias.com.tr> (Erişim Tarihi: 17.09.2024).

⁴⁵² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.06.2014 Tarih, 2012/1510 Esas ve 2014/331 Karar sayılı kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 17.09.2024).

ettiği yönünde karar vermiştir. Konuyla ilgili olarak Yargıtay yine benzer şekilde; “...kişinin sosyal medyasındaki profil fotoğrafının arkadaşlık sitesine konulması durumunda söz konusu veri işleme nedeninin varlığından söz edilebilmesi mümkün olmadığını...” belirtmiştir.

6698 sayılı Kanun’un 5. maddesi ikinci fıkrasının (e) bendinde “*hakkın tesisi, kullanılması veya korunması*” durumunda açık rıza alınmaksızın işlenebilir.⁴⁵³ Bu düzenlemede, söz konusu hakkın yalnızca veri sorumlusuna ait olması gerekmez; üçüncü kişilerin haklarının korunması amacıyla da uygulanabilir.⁴⁵⁴ Örneğin: Bir avukat, müvekkilinin dava açma veya savunma süreçlerinde, müvekkiline ait ad, soyadı, kimlik numarası ve adres gibi bilgileri işlemek zorundadır. Bu durum, hakkın kullanımı için gerekli olduğundan hukuka uygundur. Diğer bir örnek ise bir sigorta şirketi, bir kazaya karışan bireyin sigorta tazminat talebini değerlendirebilmek için, kişinin kimlik bilgilerini ve kazaya ilişkin detayları işleyebilir. Bu, hakkın tesisi için gerekli olduğundan hukuka uygundur.

698 sayılı Kanun’un 5. maddesi ikinci fıkrasının (f) bendinde yer alan son gerekçe, “*ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması*” durumudur. Ancak bu gerekçe çerçevesinde gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinin, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemesi şarttır. Bu denge, veri sorumlusunun menfaatlerini korurken, bireyin haklarını da güvence altına almayı amaçlamaktadır. Bu nedende de veriler açık rıza aranmaksızın işlenebilmektedir. Veri sorumlusunun meşru menfaatlerinin yanı sıra verileri işlenen kişinin “temel hak ve hürriyetlerine zarar verilmemek” şartıyla veriler işlenebilmektedir. Veri sorumlusunun meşru menfaatleri doğrultusunda verilerin işlenmesi, ilgili kişinin haklarıyla orantılı ve belirgin bir amaca hizmet etmelidir. Örneğin, bir otobüs firmasının, yolcuların güvenliğini artırmak amacıyla şoförlerin araç kullanım verilerini kaydetmesi ve analiz etmesi gösterilebilir. Bu durum hem şirketin güvenliği artırma hedefine hem de yolcu memnuniyetine hizmet eden meşru bir menfaattir. Veri sorumlusunun meşru menfaati, 6698 sayılı KVKK’nın “sözüne ve ruhuna aykırı olmama” şeklinde yorumlanabilir.⁴⁵⁵

⁴⁵³ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 131.

⁴⁵⁴ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 414.

⁴⁵⁵ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 107.

Kişisel verilerde de olduğu gibi, “özel nitelikli kişisel veriler” de genel kural olarak açık rızaya dayanılarak işlenir. Ancak, kanun koyucu, belirli koşulların gerçekleşmesi durumunda bu verilerin açık rıza olmaksızın da işlenebileceğini düzenlemiştir. Bu durum, hukuki güvenlik ve gereklilik ilkelerine uygun şekilde istisnai hâller için öngörülmüştür.⁴⁵⁶ “*Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları*” düzenlendiği KVKK’nın 6. maddesi birinci fıkrasında özel nitelikli kişisel veriler sayılmıştır. İkinci fıkrası⁴⁵⁷ yürürlükten kalkmıştır. 6. maddenin üçüncü fıkrasında⁴⁵⁸ ise özel nitelikli kişisel verilerin kural olarak “*işlenmesinin yasak olduğu*”, ancak belirli hâller ile işlenebileceği düzenlenmiştir.

6689 sayılı KVKK’nın “*Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartlarının*” düzenlendiği 6. maddesinde düzenlenen istisnai durumlar, 5. maddede düzenlenen “*kişisel verilerin işlenme şartları*” ile de büyük bir benzerlik göstermektedir. Yukarıdaki paragraflarda 5. madde ile yaptığımız açıklamaların büyük bir kısmı 6. madde içinde geçerlidir, nitekim çalışmamızın önceki bölümünde “Ulusal Düzenlemeler” başlığı altında söz konusu maddeleri incelediğimizden dolayı tekrardan kaçınmak adına bu kadar bilgi verilmesi ile yetinilmiştir.

2.3.5.1.2.3. 6698 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Tutulan Hâller

6698 sayılı KVKK’nın “*İstisnalar*” başlıklı 28. maddesinde kişisel verilerin işlenmesinin ve kaydedilmesinin hukuka aykırı olmadığı ve kanun kapsamında tutulan hâller düzenlenmiştir. 28. maddenin birinci fıkrasında⁴⁵⁹ çok sayıda istisna tamamen kanun kapsamı dışında bırakılmıştır. Konuyla ilgili, Söz konusu maddenin birinci fıkrası (ç) bendi, “*Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.*” şeklindedir. Söz konusu düzenlemeyle özellikle MİT ile diğer istihbarat birimlerinin millî savunmayı, güvenliği, kamu güvenliği ve düzenini sağlamaya yönelik işlenen veriler 6698 sayılı Kanun kapsamı dışında tutulmuş ve istihbari faaliyetlerin gizli bir şekilde gerçekleştirilmesine imkân tanınmıştır.⁴⁶⁰

⁴⁵⁶ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 107.

⁴⁵⁷ 12.03.2024 Tarihli ve 32487 sayılı Resmî Gazete.

⁴⁵⁸ Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

⁴⁵⁹ Bkz. ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 39.

⁴⁶⁰ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 38.

6698 sayılı KVKK'nın 28. maddenin ikinci fıkra (a) bendinde “suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması”, (b) bendinde ise “alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi” gibi kısmen kanun kapsamı dışında tutulan hâller düzenlenmiştir.⁴⁶¹ Kural olarak ikinci fıkrada belirtilen durumlar KVKK hükümlerine tabi olmakla birlikte, sadece fıkrada belirtilen kanun maddelerinde düzenlenen hükümler bakımından birtakım istinasları bulunmaktadır. Yalnızca “aydınlatma yükümlülüğü, ilgilinin hakları ve sicile kayıt yükümlülüğü” yönünden hukuka uygunluk sebebi oluşturmaktadır.

2.3.5.1.2.4. Hukuka Uygun Emrin İfası

Görevini yerine getiren kişi, görevinin kaynağını yetkili bir amirin verdiği emirden alıyorsa, bu durumda “hukuka uygun emrin ifası”, 5237 sayılı TCK'nın 24. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen bir hukuka uygunluk nedeni olarak ortaya çıkar. 24. maddenin ikinci fıkrası “Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.” şeklindedir.⁴⁶²

Mer'i Anayasa'nın 137. maddesinde “Kanunsuz emir” düzenlenmiştir. Söz konusu 137. madde⁴⁶³ “Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.” şeklindedir.⁴⁶⁴ Belirtilen şartlara uyularak yerine getirilen hukuka aykırı emirden astın sorumluluğu bulunmamaktadır. Şayet şartlara uyulmadığı takdirde ise “ast ile üst birlikte sorumlu” olacaklardır.

TCK'nın 24. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince suça konu olan emir yerine getirilmez, aksi durumda yerine ast ile üst birlikte sorumlu olur. Söz konusu maddenin

⁴⁶¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 20.09.2024).

⁴⁶² ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet, GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 467.

⁴⁶³ 11.02.2017 Tarihli ve 29976 sayılı Resmî Gazete ile 6771 sayılı Kanun'un 16. maddesinde, “Anayasa'nın 137. maddesinde yer alan “tüzük” ibaresi “Cumhurbaşkanlığı kararnamesi” şeklinde değiştirilmiştir.”

⁴⁶⁴ KESKİNSOY, Ömer: age., s. 483.

dördüncü fıkrası gereğince emrin hukuka uygunluk denetiminin yapılmasının kanun ile engellendiği durumlarda ise yalnızca “emri verenin sorumluluğu” söz konusu olacaktır.⁴⁶⁵

TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu, hukuka uygun bir emrin yerine getirilmesi durumunda oluşmaz.⁴⁶⁶ Amirin verdiği hukuka uygun bir emir doğrultusunda gerçekleştirilen veri kaydetme işlemi, hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilir. Örneğin, trafik kontrolü sırasında bir sürücünün ehliyet ve ruhsat bilgilerinin elektronik bir sisteme kaydedilmesi için amirin talimatını yerine getiren bir trafik polisinin bu fiili, hukuka uygunluk çerçevesinde gerçekleşir. Bu durum, yasal bir düzenleme ve görev gereği yapıldığı için kişisel verilerin kaydedilmesi suçu teşkil etmez.

2.3.5.1.2.5. Meşru Savunma

5237 sayılı TCK’nın 25. maddesi birinci fıkrasında düzenlenen meşru savunma, bir hukuka uygunluk nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. TCK’nın 25. maddesinin birinci fıkrasında “*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*” şeklindedir.⁴⁶⁷ Söz konusu düzenlemede belirtildiği üzere meşru savunmayı gerçekleştiren kişi sınırı aşmadığı takdirde fiili herhangi bir suç teşkil etmeyecektir.⁴⁶⁸

Meşru savunma hukuka uygunluk nedenini 135. maddede düzenlenen suç bakımından “uygulanıp uygulanmayacağı” konusunda doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Meşru savunmanın kastın olmamasıyla uygulanabileceğini savunan görüşe göre, “tehdit ve hakaret gibi saldırı sırasında delil elde etmek amacıyla” saldırıya karşı alınan veri kaydı meşru savunma kapsamında hukuka uygunluk nedeni oluşturacaktır.⁴⁶⁹

⁴⁶⁵ AYDIN, Sedat Erdem: age., s. 156.

⁴⁶⁶ GÖÇMEN UYARER, Sinem: age., s. 198.

⁴⁶⁷ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 417.

⁴⁶⁸ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 279.

⁴⁶⁹ TAŞÇI AYDEMİR, Ece: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, Ankara 2022, s. 111; AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 110.

Nitekim olay sırasında failin karşı tarafın rızası olmaksızın kişisel verilerini kaydetme kastı söz konusu değildir.⁴⁷⁰

Benzer bir görüşe göre meşru savunma, mağdurun kendisini koruma içgüdüsüyle hareket etmesi durumunda gerçekleşeceği için “hakaret veya tehdit” gibi suça konu eylem karşısında kişinin aynı dürtüyle hareket ederek amacının kendisini savunmak olduğundan meşru savunma kapsamına girebilecektir.⁴⁷¹

Üçüncü olarak, mağdurun kayıt altına alma eylemini önceden planlamamış olması ve karşı tarafı tahrik etmemesi koşuluyla, bu eylemin meşru savunma sınırları içinde değerlendirilebileceği belirtilmektedir.⁴⁷²

TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu açısından meşru savunmanın uygulanamayacağını savunan görüşe göre, “hakaret ve tehdit gibi ani hareketli suçlar” kapsamında değerlendirilmektedir. Bu suçların, failin gerçekleşmesiyle “aynı anda tamamlanması” nedeniyle meşru savunmanın şartlarından biri olan “saldırının mevcut olması” koşulu sağlanamamaktadır.⁴⁷³ Dolayısıyla bu durumda meşru savunma hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilememektedir.⁴⁷⁴ Başka bir ifadeyle, kişisel verilerin kaydedilmesi yoluyla gerçekleşen ya da gerçekleşmesi kesin bir saldırıyı bertaraf etmek mümkün değildir. Bu nedenle, saldırıya ilişkin yargı mercilerine başvurmak amacıyla delil toplamak için kişisel verilerin kaydedilmesi durumunda failin meşru savunma hükümlerinden yararlanması mümkün değildir. Ancak kaydedilen ve mahkemeye sunulan kişisel veriler, “ihbar” ve “şikâyet” ya da “savunma hakkı” kapsamında değerlendirilebilir.⁴⁷⁵ Nitekim Yargıtay benzer bir durumda “*mahkemeye sunulan kişisel verilerin hukuka aykırı olmadığı*” yönünde karar vermiştir.⁴⁷⁶

Doktrinde farklı görüşler bulunsa da TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen suç bakımından, “kaydetme” fiilinin, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı kesin olan bir haksız saldırıyı, o anki hâl ve koşullara göre saldırıyla orantılı şekilde bertaraf etme

⁴⁷⁰ BAŞBÜYÜK, İsa: “İletişim Sırasında Elde Edilen Gizli Ses Kayıtlarının Ceza Muhakemesinde Delil Olarak Kabul Edilebilirliği Sorunu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1, Y. 2017, s. 166.

⁴⁷¹ BAŞBÜYÜK, İsa: agm., s. 168.

⁴⁷² BAŞBÜYÜK, İsa: agm., s. 167; AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 111.

⁴⁷³ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 111.

⁴⁷⁴ TAŞÇI AYDEMİR, Ece: age., s. 111.

⁴⁷⁵ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 136.

⁴⁷⁶ AYDIN, Sedat Erdem: age., s. 160.

zorunluluğu kapsamında yapılması durumunda, “meşru savunmanın hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesi” gerektiği kanaatindeyiz.

Aksi durumda, kaydetme fiillerinin genellikle saldırıyı bertaraf etmekten ziyade, saldırı sonrası yargı makamlarında kullanılmak üzere “delil toplama amacı” taşıdığı dikkate alındığında, meşru savunma hükümlerinden yararlanılması mümkün olmayacaktır.⁴⁷⁷

2.3.5.1.2.6. Hakkın Kullanılması

5237 sayılı TCK’nın 26. maddesinin birinci fıkrasında hukuka uygunluk nedeni olarak hakkını kullanan kişiye ceza verilmeyeceği belirtilmiştir. Bu sebeple, hakkını kullanma amacıyla kişisel verileri kaydeden kişinin eylemi, TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen suç oluşturmaz.

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilebilmesi için şu dört koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir: hukuk düzenince tanınmış bir “sübjektif hakkın mevcut olması”, hakkı doğuran hukuki kaynağın belirlediği sınırlar içinde “hareket edilmesi”, herhangi bir makamın aracılığına ihtiyaç duyulmaksızın hakkın “doğrudan kullanılabilir olması” ve hakkın kullanılması ile gerçekleştirilen eylem arasında bir “nedensellik bağının bulunmasıdır”.⁴⁷⁸

“Hakkın kullanılması” hukuk uygunluk nedeni olarak şikâyet hakkı, savunma hakkı gibi pek çok durumda karşımıza çıkmaktadır.⁴⁷⁹ Örneğin, bir çalışan, işyerindeki bir mobbing olayını şikâyet etmek için dilekçesinde bazı kişisel verileri kaydedebilir. Bu tür bir kaydetme işlemi, hakkın kullanılması kapsamında değerlendirildiğinden hukuka uygun kabul edilir ve suç teşkil etmez. Diğer bir örneğe bir psikoloğun, danışanlarının terapi seanslarında verdiği bilgileri not alarak kaydetmesi veya bir avukatın, müvekkiline ait hukuki durumları belgelemek için kişisel bilgileri dosyalaması, mesleki bir gereklilik olduğundan hukuka uygunluk nedenine dayanır ve suç oluşturmaz. Basının haber verme hakkı da başka bir hukuka uygunluk nedeni olarak karşımıza çıkar. Fakat, bu durumda “basın özgürlüğü” ile “özel hayatın gizliliği” arasında bir denge kurulması gereklidir. Özel hayatın gizliliği, haber verme hakkının sınırlarını belirler ve ihlallerin

⁴⁷⁷ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 137.

⁴⁷⁸ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 495-496.

⁴⁷⁹ KANGAL, Veysel T.: age., s. 77.

önlenmesi için dikkat edilmelidir. Örneğin, bir gazetecinin, toplumu ilgilendiren bir çevre kirliliği olayında ilgili şirketin adını ve detaylarını kaydetmesi, kamu yararına hizmet eden bir faaliyet olarak değerlendirilir ve hukuka uygundur. Ancak, olayla ilgisi olmayan çalışanların özel bilgilerini kaydetmesi ve yayımlaması, özel hayatın gizliliğini ihlal eder ve hukuka aykırılık oluşturur.

2.3.5.1.2.7. İlgilinin Rızası

5237 sayılı TCK'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında ilgilinin rızası, hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. *“Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.”* şeklindedir.⁴⁸⁰ Nitekim TCK'nın 135. madde gerekçesinde, suçun oluşması için verilerin hukuka aykırı şekilde kayıt altına alınmasının şart olduğu, kişinin rızasıyla kendi bilgilerini kaydettirmesi durumunda bu eylemin suç teşkil etmeyeceği vurgulanmıştır.⁴⁸¹

Kişisel veriler, bireyin mutlak şekilde kontrol edebileceği ve üzerinde tasarruf hakkı olduğu haklar arasında yer alır.⁴⁸² İlgilinin rızasının hukuka uygunluk nedeni olabilmesi için üç şartın birlikte var olması gerekir. Söz konusu şartlar bakımından kişinin; “üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği bir hakkın var olması”, “rızaya ehliyetli olması” ve “rıza beyanı” gerekmektedir. Bireyin üzerinde mutlak şekilde tasarrufta bulunabileceği bir hak yoksa rızanın varlığı herhangi bir etki doğurmamaktır. Mutlak şekilde tasarrufta bulunabilmesi için hakkın varlığı, hukukun genel ilkelerine göre belirlenmektedir.

Genel ilke olarak ise “korunan hak ya da yararın ve suç tipinde belirtilen konunun aynı kişiye ait olması” gerekmektedir.⁴⁸³ Kişisel verilerin kaydedilmesi açısından alınan rıza, açık veya zımni olabilir. Örneğin, bir kişinin spor salonunda kendisine verilen üyelik formunu doldurması, rıza beyanı olarak değerlendirilir ve bu, rızanın varlığı için yeterlidir.

6698 sayılı KVKK'nın 5. maddesi birinci fıkrasında, kişisel verilerin işlenebilmesi için ilgili kişinin “açık rızası” gerektiğini çalışmamızın önceki başlıklarında

⁴⁸⁰ SERT, Şeyma: age., s. 117.

⁴⁸¹ SERT, Şeyma: age., s. 117.

⁴⁸² KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 400.

⁴⁸³ ÖZBEK, Veli Özer-Mehmet Nihat KANBUR-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 73.

belirtmiştik. Her ne kadar 6698 sayılı KVKK, açık rızayı öncelikli olarak düzenlemiş olsa da bazı durumlarda zımni rızanın da hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesi gerekir.⁴⁸⁴ Zımni rızaya örnek olarak, bir kişinin iş arkadaşından başka bir kişinin e-posta adresini istemesi ve iş arkadaşının bu bilgiyi paylaşması gösterilebilir.

Söz konusu durumda, e-posta adresini alan kişi, veriyi ilk kez kaydeden kişi olmadığından dolayı TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen suç bakımından bir sorumluluğu yoktur. Ancak, e-posta adresini veren kişi, bu bilgiyi izinsiz olarak paylaştığı için, TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen kişisel “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçunu işlemiş olur, nitekim Yargıtay'ın da yaklaşımı⁴⁸⁵ bu yöndedir. Zımni rızanın kabul edilmesi, özellikle günlük hayatta sıkça karşılaşılan bu tür durumların suç kapsamına alınmasını önlemek ve yargı sisteminde aşırı yük oluşturabilecek fiilleri engellemek açısından önemlidir. Aksi halde, bu tür durumların şikâyetle bağlı olmayan suçlar arasında değerlendirilmesi, soruşturma makamlarının gereksiz incelemelerle meşgul olmasına yol açabilir.⁴⁸⁶ Bu nedenle, zımni rıza uygulamada pratikliği artıran ve bireylerin günlük hayatta karşılaştığı sıradan işlemleri suç kapsamından çıkaran bir hukuki yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Rızanın geçerliliği kural olarak herhangi bir şekli şartına bağlı değildir. Bu nedenle karşı tarafta bir “şüpheyne mahal vermediği sürece”, rızanın herhangi bir şekilde açıklanması mümkündür⁴⁸⁷. Rızanın özel bir kanunda aksi belirtilmediği sürece ispatı veri sorumlusunda olmak şartıyla, yazılı alınması şart olmayıp elektronik ortam ve çağrı merkezi yoluyla da alınması mümkündür.⁴⁸⁸

Rızanın hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilmesi için, rızanın özgür bir iradeye dayanması gereklidir. Eğer bireyler, tekel niteliğindeki bir hizmetten yararlanmak ya da temel bir ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kişisel verilerinin kaydedilmesine “zorunlu” olarak rıza göstermek durumundaysa, bu rızanın ne kadar özgür iradeyle verildiği tartışmalı hale gelir.⁴⁸⁹ Örneğin bir kişinin internet hizmeti sağlayıcıdan bağlantı hizmeti almak için adres, kimlik bilgileri ve tarama geçmişi gibi

⁴⁸⁴ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 400.

⁴⁸⁵ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 18.09.2019 Tarih, 2018/8466 Esas ve 2019/9054 Karar sayılı kararı Lexpera Mevzuat ve İçtihat Programı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-ceza-dairesi-e-2018-8466-k-2019-9054-t-18-9-2019> (Erişim Tarihi: 02.10.2024).

⁴⁸⁶ AKDAĞ, Hale: age., s. 117.

⁴⁸⁷ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 531.

⁴⁸⁸ KANGAL, Veysel T.: age., s. 78.

⁴⁸⁹ AKDAĞ, Hale: age., s. 120.

kişisel verilerini paylaşmaya zorunlu bırakılması, bu hizmetten başka bir sağlayıcıyla yararlanma alternatifi bulunmadığı durumda, veri koruma hukuku bağlamında geçerli bir rıza olarak kabul edilmeyebilir, bu nedenle yasal düzenlemeler yapılması gündeme gelmektedir.⁴⁹⁰ Bu durumlarda, kanuni düzenlemeler, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini koruyarak, hizmet sağlayıcıların veri işleme faaliyetlerini yasal zemine oturtmalarını sağlar. Aksi durumda, rıza beyanının geçerliliği tartışmalı hale gelir ve veri işleme faaliyetleri hukuka aykırı olabilir. Bu, kişisel verilerin korunması hukukunda bireylerin rızasının yeterli olmadığı durumlarda yasaların ne kadar kritik bir role sahip olduğunu gösterir.

2.3.5.2. Manevi Unsur

TCK'nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu, kasten⁴⁹¹ işlenebilen suçtur. 5237 sayılı TCK'nın 22. maddesi gereğince taksirli “ayrıca ve açıkça” düzenlenmesi gerekmektedir. Nitekim 135. maddesinde düzenlenen suç bakımından, taksirle işlenebileceğine dair düzenlenme olmadığından dolayı taksirle işlenemez.

Suçun gerçekleşmesi için failin belirli bir amaç ile hareket etmesinin arandığı birtakım suçlar da vardır. Bu suç türlerinde, failin suçu işlerken ulaşmayı hedeflediği ve kanunda belirtilen amaç “saik” olarak adlandırılmaktadır. Saik, failin suç teşkil eden davranışını gerçekleştirmesine neden olan güdüdür ve özellikle kastın yoğunluğunu gösteren bir unsurdur. 135. maddede düzenlenen suçun gerçekleşmesi için failin “hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydetmesi” yeterli olup belirli saik ve hareket etmesi gerekmemektedir.⁴⁹²

Kişisel verilerin kaydedilmesi suç tipinde manevi unsur olarak “özel bir amaç veya saik” aranmamıştır ve bundan dolayı genel kastla işlenebilmektedir. Suçun oluşması bakımından failin kast ile hareket etmesi gereklidir. Fail, mağdurun kişisel verilerini kaydetmeye yönelik davranışlarını bilinçli ve istekli bir şekilde gerçekleştirmelidir. Ayrıca, kaydettiği bilgilerin “kişisel veri” niteliğinde olduğunu ve bu

⁴⁹⁰ Avrupa Veri Koruma Mevzuatı El Kitabı, https://itlaw.bilgi.edu.tr/media/2020/3/30/Bilgi_Avrupa_Veri_Koruma_Mevzuatı_El_Kitabı_2018_TR_v01_16022019.pdf (Erişim Tarihi: 05.10.2024).

⁴⁹¹ “Kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir.” Bkz. ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 368.

⁴⁹² AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 125.

eylemin “hukuka aykırı” olduğunu bilmesi aranır. Bu durum, suçun manevi unsurunun varlığını ortaya koyar. Eğer fail, bu unsurlardan herhangi birini bilmiyor ya da eylemini gerçekleştirme iradesine sahip değilse, suçun oluştuğundan söz edilemez. Örneğin, failin mağdurun rızasıyla hareket ettiği ya da kanuni bir yetkiye dayanarak bu verileri kaydettiği durumlarda, suçun hukuka aykırılığı ortadan kalkacaktır. Bu nedenle failin kastının varlığı ve kapsamı, suçun niteliğinin belirlenmesi açısından önemlidir.

*“Kural olarak doğduran kastla işlenen suçlar, tipiklikte bilme unsurunun ya da hukuka aykırılık bilincinin veya failin belirli bir maksat ya da saikle hareket etmesinin arandığı suçlar haricinde, olası kastla da işlenebilmektedir.”*⁴⁹³ (Artuk vd, 2024, Genel..., s. 380).

Olası kast durumunda, fail gerçekleştirdiği fiilin doğurabileceği muhtemel sonuçları öngörmekte, ancak bu sonuçları istemek gibi bir amacı olmamaktadır. Bunun yerine, fail sonuçları umursamamakta ya da kabul ederek eylemi gerçekleştirmektedir. Bu tür durumlarda, failin kastının bilme unsuru mevcuttur; yani fail, fiilin yol açabileceği sonuçları bilmektedir. Ancak, sonucu doğrudan amaçlama ya da istekli bir şekilde hedefleme kastı bulunmamaktadır. Bunun yerine, sonuçların ortaya çıkmasını göze alarak hareket etmektedir.

135. maddenin ikinci fıkrasında, özel olarak “hukuka aykırılık” ibaresi mevcuttur.⁴⁹⁴ Bir suç tipinde “hukuka aykırı olarak” ifadesine açıkça yer verilmesi nedeniyle doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır. İlk görüşe göre, kanun maddesinde “açıkça hukuka aykırılık ibaresinin” bulunması durumunda, hukuka aykırılığın tipikliğe ait bir unsur hâline geldiği görüşüdür. Söz konusu bu görüşe göre, eğer suç tipinde, “hukuka aykırı olarak” şeklinde bir düzenlemeye yer verilmişse, hukuka aykırılık, tipikliğe ait bir unsur özelliği kazanmaktadır.⁴⁹⁵ İkinci görüşse bu ve benzer kavramların suç tipinde kullanılmasının, “hukuka uygunluk sebebinin yokluğuna” işaret etmek üzere yazılmış ve özel bir anlamı bulunmamaktadır.⁴⁹⁶

Söz konusu bu görüşe göre, suç tipinde bu ve benzer ifadenin kullanılması, “hâkimlere”, olayda hukuka uygunluk nedenlerinin mevcut olup olmadığını dikkatlice

⁴⁹³ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 380.

⁴⁹⁴ SERT, Şeyma: age., s. 111.

⁴⁹⁵ CENTEL, Nur- Hamide ZAFER- Özlem ÇAKMUT: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 12. Baskı, İstanbul 2023, s. 315-316.

⁴⁹⁶ DÜLGER, Murat Volkan: age., 687.

değerlendirmeleri için bir uyarı niteliği taşıdığını ifade etmektedir. Bu tür bir vurgulama, hukuka aykırılığın suçun tipiklik unsuruna dahil olduğu durumlarda özellikle önem kazanmaktadır. Bizim de katıldığımız görüşe göre “hukuka aykırı olarak” şeklinde açıkça belirtilmesi hâlinde, hukuka aykırılığın tipikliğine ait bir unsur özelliği kazanılmıştır.⁴⁹⁷ Dolayısıyla, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun oluşabilmesi için “hukuka aykırılığın” özel olarak araştırılması ve failin kastının, gerçekleştirdiği fiilin “hukuka aykırı” olduğunu bilmesi gerekir. Aksi durumda, yani failin hukuka uygunluk nedenlerinden faydalandığı ya da fiilin hukuka aykırı olduğunun farkında olmadığı bir durumda, suçun unsurları gerçekleşmez ve dolayısıyla suç oluşmaz.

TCK’nın 135. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen, “*kişilerin siyasi, felsefi, dinî görüşleri ile irki kökenlerine...*” ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin kaydedilmesi yönünden, kanun koyucu tarafından “özel bir hukuka aykırılık” şartı aranmadığı görülmektedir. Bu bağlamda, failin, bu tür özel nitelikli verileri kaydetmesi durumunda, suç tamamlanmış sayılır. Failin, fiilinin “hukuka aykırı olduğunu bilmesi” ya da bu bilinçle hareket etmesi, suçun oluşumu için zorunlu değildir. Yani, yalnızca söz konusu verilerin “kaydedilmesi” fiili, hukuka aykırılık unsuru aranmaksızın suçun gerçekleşmesini sağlar. Örneğin, bir kişinin siyasi görüşüne ilişkin bilgilerin izinsiz bir şekilde bir veri tabanına kaydedilmesi, failin hukuka aykırılık bilincine sahip olup olmamasından bağımsız olarak suç teşkil eder.

Kanun koyucunun bu suç tipi açısından, özel bir “hukuka aykırılık” bilinci aradığı anlaşılmaktadır. Failin, kişisel verileri kaydetmesinin “hukuka aykırı” olduğunu bilmesine rağmen bu fiili gerçekleştirmesi, suçun ancak doğrudan kastla işlenebileceği sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle, TCK’nın 135. maddesi uyarınca düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, olası kastla işlenemez. Çünkü failin, fiilin hukuka aykırılığını bilerek hareket etmesi ve bu bilinçle verileri kaydetmesi gereklidir. Suçun yapısında, fiilin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi şartı bulunduğundan, failin yalnızca olası bir sonucu öngörerek hareket etmesi bu suçun oluşumu için yeterli değildir. Örneğin, bir kişinin kişisel bilgilerini kasıtlı olarak bir sisteme kaydeden fail, bu eylemin hukuka aykırı olduğunu bildiği takdirde suç işlenmiş sayılır. Ancak, failin sadece bir yanlışlık veya ihmal sonucu bu bilgileri kaydetmiş olması, suçun oluşması için yeterli

⁴⁹⁷ SERT, Şeyma: age., s. 112.

değildir. Bu durum, TCK'nın 135. maddesinin “doğrudan kast” unsuru gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Mağdurun kimliğinde hata, failin tasavvur ettiği hâl gerçekleştirilmiş olsaydı ceza hukuku değerlendirilmesi değişmeyeceğinden dolayı failin kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun sorumluluğu bakımından bu durum önem arz etmemektedir. Nitekim kişisel veri niteliği bulunmayan bir verinin, bu niteliği olduğu zannedilerek kaydedilmesi hâlinde suçun konusu bulunmadığı için TCK 135. madde kapsamında suç gerçekleşmemektedir.⁴⁹⁸

Son olarak “...failin kastettiği neticenin dışında gelişen daha ağır ya da başka neticenin meydana geldiği suçlara neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç denilmektedir.”⁴⁹⁹ (Özgenç, 2015, s. 295).

TCK 135. maddesinde düzenlenen suç bakımından netice sebebiyle ağırlamış suç açısından herhangi bir özellik arz bulunmamaktadır.⁵⁰⁰ Bu bağlamda, 135. maddede düzenlenen suçun sonuçlarının daha ağır bir netice doğurması durumunda, cezanın artırılmasını sağlayacak bir düzenlemenin eksik olduğu görülmektedir. Örneğin, hukuka aykırı şekilde kaydedilen kişisel verilerin kötüye kullanılması sonucu mağdurun yaşamını ciddi şekilde etkileyen zararların ortaya çıkması durumunda neticesi nedeniyle ağırlaşmış suçu önemli hâle gerektirebilir. Ancak mevcut düzenlemede bu tür durumlar için ayrı bir ceza artırımı öngörülmemiştir. Bu nedenle, 135. maddede, suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâllerinin düzenlenmesi, “kişisel verilerin korunması” açısından daha etkili bir hukuki çerçeve sağlayabilir. Böyle bir düzenleme, hem mağdurların haklarının daha güçlü şekilde korunmasını hem de faillerin bu tür sonuçlar doğuran eylemleri için daha caydırıcı cezalarla karşılaşmasını sağlayacaktır.

2.3.6. Kusurluluk

Kusurluluk, suç oluşuktan sonra aranan ve fail bakımından bir “değerlendirme yargısıdır”. Kusurluluk, suç oluşuktan sonra fail açısından yapılan bir değerlendirme yargısıdır.⁵⁰¹

⁴⁹⁸ KANGAL, Veysel T.: age., s. 72.

⁴⁹⁹ ÖZGENÇ, İzzet: age., s. 295.

⁵⁰⁰ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 125.

⁵⁰¹ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 359.

Kusurluluk, suçun unsurları arasında yer almamakla birlikte, failin kusurlu olarak değerlendirilebilmesi “kusurlu davranabilme yeteneğine” sahip olmasını gerektirir. Failin kusurluluk açısından değerlendirilmesi, bireyin iradi hareketleri ve davranışlarının, hukuk düzenince belirlenmiş normlara uygunluğunu incelemekle ilgilidir.

5237 sayılı TCK’da kusurluluğu etkileyen durumların varlığı hâlinde failin kusuru ya “tamamen kalkmakta ya da azalmaktadır”.⁵⁰² Kusurluluğu ortadan kaldıran hâllerin varlığı durumunda, soruşturma evresinde şüpheli hakkında “*kovuşturmaya yer olmadığına dair karar*” verilirken, kovuşturma aşamasında ise sanık hakkında “*ceza verilmesine yer olmadığına dair karar*” verilmektedir.⁵⁰³

5237 sayılı TCK’nın 24. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen hukuka uygun emrin ifası, kusurluluğu kaldıran sebeplerdendir. Söz konusu amirin emrini ifasını ayrı başlık altında yukarı da detaylı şekilde incelemiştik, tekrara girmemek için kısaca amirin ifasının uygulama alanı bulması bakımından, “emrin yetkili merci tarafından verilmesi”, “yerine getirilmesini görev gereği zorunlu olması” ve “konusunun suç teşkil etmemesi” gerektiği olarak özetlenebilir. Hukuka uygun emri ifa eden astın fiili, 135. maddede düzenlenen suçu oluşturmamaktadır.

Zorunluluk hâli TCK’nın 25. maddesinde kusurluluğu kaldıran bir neden olarak düzenlenmiştir. Söz konusu 25. maddenin ikinci fıkrası “*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*” şeklindedir.⁵⁰⁴ Zorunluluk hâlinde kişisel verileri kaydeden kimseye ceza verilmez. Örneğin, Doğal bir afet sonrası kaybolan bir kişinin bulunması amacıyla, bu kişiye ait aracının GPS verilerinin veya sosyal medya hesabı üzerinden yer bildirimine dair bilgilerin kaydedilmesi, zorunluluk hâli kapsamında değerlendirilir ve bu fiil nedeniyle ceza verilmez.

⁵⁰² ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 546.

⁵⁰³ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 116.

⁵⁰⁴ SERT, Şeyma: age., s. 125.

TCK'nın 28. maddesi de kusurluluğu kaldıran diğer bir neden olarak düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrası “*Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez.*” şeklindedir.⁵⁰⁵ Örneğin, Bir bankada çalışan bir memurun, ailesine zarar verileceği tehdidiyle bir müşterinin hesap bilgilerini bir dijital dosyaya kaydetmeye zorlanması durumunda, kişisel verileri kaydeden banka memuru cezai sorumluluktan muaf tutulur. Bu suçtan sorumlu olan kişi, tehdidi uygulayan kişidir.

Ceza sorumluluğunu kaldıran ya da azaltan sebepler bakımından, TCK'nın 29. maddesinde düzenlenen “*Haksız tahrik*”, 31. maddesinde düzenlenen “*Yaş küçüklüğü*”, 32. maddesinde düzenlenen “*Akıl hastalığı*”, 33. maddesinde düzenlenen “*Sağır ve dilsizlik*”, 34. maddesinde düzenlenen “*Geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma*” nedenlerinden birisinin bulunması durumunda TCK'nın söz konusu bu hâllere ilişkin genel hükümleri fail açısından uygulama alanı bulacaktır. Örneğin, bir kişinin işyerinde sürekli olarak küçük düşürülmesi ve alay edilmesi üzerine sinirlenerek, kendisini aşağılayan bir çalışanın ses kaydını izinsiz alması, TCK'nın 29. maddesi gereğince cezasında indirim neden olacaktır.

2.3.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

2.3.7.1. Nitelikli Hâller

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun cezayı artıran nitelikli hâlleri TCK 135. maddesinin ikinci fıkrasında ve 137. maddede düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından herhangi bir cezayı azaltan nitelikli hâli bulunmamakta ve bu konuyla ilgili kanunda bir düzenleme de yer almamaktadır. Bu nedenle yalnızca cezayı artıran nitelikli hâller incelenecektir.

TCK'nın 135. maddenin ikinci fıkrasında yer alan “*özel nitelikli kişisel verilerin kaydedilmesi*” hâlinde cezanın artırılacağı belirtilerek suçun konusu ile ilgili nitelikli hâl düzenlenmiştir. 137. maddede ise kamu görevlisi ile meslek veya sanattan yararlanarak fiilin sıfatına ve işlenme şeklinde dayalı cezayı artıran nitelikli hâl düzenlenmiştir. Söz konusu bu düzenleme sadece 135. maddede düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*”

⁵⁰⁵ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 143.

suçu bakımından geçerli olmayıp, 132-136. maddelerinde yer alan suçlar için de geçerlidir.

2.3.7.1.1. Suçun Konusuna Dayalı Nitelikli Hâller

5237 sayılı TCK 135. maddesinde düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun ikinci fıkrasında belirtilen “*kişilerin siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine, ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” şeklindedir.⁵⁰⁶ Nitelikli hâl kapsamında sayılan kişisel veriler, 6698 sayılı KVKK’nın 6. maddesinde düzenlenen “*Özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartları*” büyük bir benzerlik göstermektedir. Fakat 6698 sayılı KVKK’nın özel nitelikli kişisel veriler kategorizasyonu ile 5237 sayılı TCK’nın kategorizasyonun farklı olduğu da unutulmamalıdır. Nitekim birkaç başlık öncesinde fiil başlığı altında söz konusu kanunlarda belirtilen “özel nitelikli kişisel verilerin” farklılıkları belirtilmiştir.

TCK’nın 135. maddesinin ilk fıkrasında “hukuka aykırı” ifadesi ile ikinci fıkroda açıkça düzenlenen verilerin iki gruba ayrıldığı ve bir grubunun kaydedilmesi için kaydetme unsurunun yanı sıra “hukuka aykırı” olmasının ayrıca arandığını da söylemek mümkündür. Bu gruplardan birincisi, başına “hukuka aykırı olarak” ifade eklenmemiş bulunan, kişilerin “*siyasi, felsefî veya dini görüşlerine, ırkî kökenlerine*” ilişkin kişisel verilerdir. İkinci grup ise başına “*hukuka aykırı olarak*” ifade eklenmiş bulunan, kişilerin “*ahlaki eğilimleri, cinsel yaşamlara, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına*” ilişkin kişisel verilerdir.⁵⁰⁷

Suçun nitelikli hâli, o suçun temel şekline ait bütün unsurları barındıran ve bunlara ek olarak başka unsur da barındıran hâllerdir. Temel suç tipinin bütün özelliklerini taşımayan düzenlemeye, o suçun nitelikli hâli denilemez. Söz konusu iki gruba ilişkin düzenleme biçimi sırasıyla incelendiğinde, kişisel verileri kaydetme suçunun birinci fıkrasında düzenlenen temel şeklinin fiil unsuru “hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydetmektir”. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında yer alan her iki grup bakımından da suçun nitelikli hâli olması gerekiyorsa, “hukuka aykırı kaydetmek” temel bir unsur olacaktır.

⁵⁰⁶ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 113.

⁵⁰⁷ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 113-114.

Birinci grup incelendiğinde, suçun temel şeklinde zaten yer aldığı için “hukuka aykırı olarak” ifadesine yer verilmeden düzenlenmiştir. Diğer taraftan, ikinci grubun düzenlemenin başına “hukuka aykırı olarak” ifade eklenmesi çelişkili bir anlam ortaya çıkarmaktadır. TCK 135. maddesinde düzenlenen suçun temel şeklinin fiil unsurunu “hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydetmek” olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli hâlle ilgili son olarak; ikinci fıkra da belirtilen konular, kişisel verilere ek olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla, bu tür verilere ilişkin bir durum söz konusu olsa bile, eğer veriler kişisel veri olarak kaydedilmemişse, 135. maddedeki suçun ne temel hâli ne de nitelikli hâli meydana gelecektir. Bu durum, suçun unsurlarının gerçekleşmemesi nedeniyle failin cezai sorumluluğunun doğmayacağı anlamına gelmektedir. Konuyla ilgili örnek verecek olursak, ikinci fıkra da sayılan “sağlık durumu” ile ilgili olarak “(x) bölgesinde (y) hastalığı yaygındır” şeklinde genel bir kaydetme bir kişiye yönelik olarak gerçekleştirilmediği için belirtilen suçu oluşturmamaktadır.⁵⁰⁸

2.3.7.1.2. Fiilin Sıfatına ve Fiilin İşlenme Şekline Dayalı Nitelikli Hâller

TCK’nın 137. madde birinci fıkra (a) bendinde “*Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle*” işlenmesi hâli nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir⁵⁰⁹. Bu iki şartın birlikte varlığı, suçun nitelikli hâlinin oluşabilmesi için zorunludur. Nitelikli hâlin kapsamını tam olarak anlayabilmek için öncelikle kamu görevlisi kavramının açıklanması gerekmektedir.

İdare hukukunda kamu görevlisi kavramı birden fazla anlamda⁵¹⁰ kullanılmakta olup genel olarak “kamu otoriteleri ile kurulan istihdam ilişkisi” temeline dayanmaktadır.⁵¹¹ Anayasa’nın 128. maddesi gereğince göre kamu görevlisi, “*Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.*” şeklinde tanımlanmıştır.⁵¹²

⁵⁰⁸ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 447.

⁵⁰⁹ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 436.

⁵¹⁰ Geniş anlamda kamu görevlisi kamu kesiminde görev yapan herhangi bir görevliyi, dar anlamda kamu görevlisi ise devletin siyasi yapısını oluşturan organlar ile özel hukuk hükümlerine tabi olan kişiler dışında kalan kişileri ifade etmektedir. Bkz. KAPLAN, Mahmut: “Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, Y. 2015, s. 55.

⁵¹¹ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 95.

⁵¹² KESKİNSOY, Ömer: Anayasa ve Türk Anayasa Hukuku, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara 2019, s. 483.

5237 sayılı TCK'nın “Tanımlar” başlıklı 6. maddesine göre kamu görevlisi “*kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*” şeklindedir.⁵¹³ TCK'nın 6. maddesinde yapılan tanım gereğince ceza hukuku bakımından bir kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için “*yürütülen bir kamusal faaliyeti ve kişinin bu kamusal faaliyete katılması gerekmektedir*”.⁵¹⁴ TCK'ya göre kamu görevlisi, diğer hukuk alanlarına göre daha geniş bir anlam ifade etmektedir.

Görevi kötüye kullanarak kişisel verileri kaydeden kamu görevlisinin, suçun nitelikli hâlinin uygulanabilmesi için sadece kamu görevlisi statüsünde bulunması yeterli değildir; aynı zamanda bu verileri kaydetme konusunda yetkili olması da gerekmektedir. Eğer kamu görevlisi, görev sınırlarının dışına çıkarak hareket ediyor ve kişisel verileri kaydetme yetkisi bulunmuyorsa, bu durumda nitelikli hâl uygulanmaz. Örneğin, bir kamu görevlisinin görev yetkisine dayanarak, bir belediye çalışanının vatandaşların adres bilgilerine erişmesi ve bu bilgileri hukuka aykırı şekilde kendi kişisel cihazına kaydetmesi, nitelikli hâlin oluşmasına neden olur. Ancak, aynı kamu görevlisi yetkisi dışında bir alanda hareket ederek verileri kaydederse, nitelikli hâl oluşmaz.

137. maddede yer verilen ve ikinci nitelikli hâl olan (b) bendinde “*Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” şeklinde düzenlenmiştir.⁵¹⁵ Maddede belirtilen “belli bir meslek ve sanat” kavramından kişisel veriyi kaydeden, işleyen ve aktaran her tür iş kolu anlaşılabilir. Nitelikli hâlin uygulanabilmesi için suçun meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmiş olması yeterlidir. Bu durumda, failin meslek ya da sanatı icra ederken elde ettiği erişim imkânını kötüye kullanması, nitelikli hâlin oluşması için gerekli şartları sağlar. Örneğin, bir doktorun mesleği gereği erişim sağladığı hasta bilgilerini hukuka aykırı şekilde kaydetmesi ya da bir bilişim uzmanının görevdeki teknik bilgi ve araçları kötüye kullanarak kişisel verileri kaydetmesi durumunda, mesleğin sağladığı kolaylıktan yararlanılarak suç işlenmiş kabul edilir ve bu nitelikli hâl uygulanır. Ancak burada önemli olan, failin meslek veya sanatına dayalı bir kolaylıktan yararlanarak hareket etmiş olmasıdır; aksi hâlde nitelikli hâl söz konusu olmayacaktır.

⁵¹³ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 120.

⁵¹⁴ AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 96-97.

⁵¹⁵ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 436.

137. maddesi gerekçesinde, meslek ve sanat kavramlarından ne anlaşılması gerektiği açıkça belirtilmediği gibi, kanun metninde de hangi “meslek ve sanatların” bu kapsama dahil olduğuna ilişkin bir açıklama yer almamaktadır. Bu belirsizlik nedeniyle, her meslek ve sanatın, nitelikli hâlin uygulanabilmesi açısından yeterli olduğu kabul edilmektedir.⁵¹⁶ Bunun yanı sıra, failin suçu işlerken meslek veya sanatının sağladığı avantajdan faydalanması şarttır.⁵¹⁷ Örneğin, bir muhasebecinin, şirket çalışanlarının mali bilgilerine erişim yetkisini kötüye kullanarak bu bilgileri hukuka aykırı şekilde kaydetmesi, mesleğinin sunduğu kolaylıktan yararlandığını gösterir. Bu durumda, “nitelikli hâl” uygulama alanı bulur. Ancak, yasaklanmış mesleklerin sağladığı kolaylıkla işlenen suçlar açısından, nitelikli hâl hükmü geçerli olmaz. Örneğin, yasa dışı bir şekilde çalışan bir veri toplayıcısının, hukuka aykırı yollarla elde ettiği kolaylıkla kişisel verileri kaydetmesi durumunda, bu nitelikli hâl uygulanamaz. Bu düzenleme, yalnızca hukuka uygun olarak icra edilen meslek ve sanatların kötüye kullanılmasını cezalandırmayı hedeflemektedir.

Bazı durumlarda, kamu görevlisi olan failin suçu işlemede, mesleğinin sağladığı kolaylık etkili olabilmektedir. Bu tür durumlarda, iki nitelikli hâl arasındaki sınırların net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Yargıtay’a göre, bu tür durumlarda “ikili bir ayırım yapılması” zorunludur.⁵¹⁸ Eğer fail, “kamu görevlisi olarak görevinin verdiği yetkiyi kötüye kullanmak suretiyle” kişisel verilerin kaydedilmesi suçunu işliyorsa, bu durumda her ne kadar mesleği suçu işlemede kolaylık sağlamış olsa da fail hakkında TCK’nın 137. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen nitelikli hâl uygulanır. Ancak, fail kamu görevlisi olup, suçu görev yetkisini kötüye kullanmadan, yalnızca “mesleğinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak” işliyorsa, bu durumda TCK’nın 137. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli hâl uygulanır. Örneğin, bir polis memurunun görev yetkisini aşarak, vatandaşların adres bilgilerine erişip hukuka aykırı şekilde kaydetmesi, “birinci fıkra kapsamında” değerlendirilir. Ancak, bir özel öğretmen, mesleği gereği elinde bulunan öğrenci bilgilerini izinsiz kaydetmesi, yalnızca mesleğin sağladığı kolaylıktan yararlandığı için “ikinci fıkra” kapsamında değerlendirilir.

⁵¹⁶ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 122.

⁵¹⁷ KÖSE AYSUN, Melike: age., s. 143.

⁵¹⁸ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 26.09.2018 Tarih, 2018/226 Esas ve 2018/8746 Karar sayılı kararı <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/12cd-2018-2226.htm>, (Erişim Tarihi: 12.09.2024).

2.3.7.2. Teşebbüs

Suç kavramı, teşebbüsü de içinde barındırır.⁵¹⁹ Ceza hukuku açısından suç, hukuka aykırı, kusurlu ve yaptırıma tabi bir fiildir. Ancak her suç tamamlanmayabilir, bu durumda ise suça teşebbüs gündeme gelmektedir.

*“Teşebbüs, suçun tamamında belirlenmiş olan fiilin icrasına elverişli hareketlerle başlanmış olmakla birlikte bu fiile ilişkin icra hareketlerinin tamamlanamaması ya da icra hareketleri tamamlanmış olmakla birlikte, suç tipinde ayrı bir unsur olarak belirlenmiş olan hâllerde neticenin gerçekleşmemiş bulunmasıdır.”*⁵²⁰ (Artuk vd, 2024, Ceza Hukuku Genel..., s. 662).

Diğer bir ifadeyle, gerçekleştirilmesine başlanmış ancak elde olmayan nedenlerle tamamlanamayan suçlar, teşebbüs aşamasında kalmış sayılmaktadır.⁵²¹ 5237 sayılı TCK’nın 135. maddesine göre teşebbüsün varlığı hâlinde meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre failin cezasından herhangi bir indirim yapılmamaktadır.⁵²²

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu sırf hareket suçudur. Doktrinde bu suça teşebbüsün mümkün olup olmadığına ilişkin farklı görüşler vardır.

Doktrindeki bir görüşe göre, kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun “sırf hareket suçu” niteliği taşıması nedeniyle teşebbüs mümkün görülmemektedir. Zira bu suç, kişisel verilerin kaydedilmesi fiilinin gerçekleşmesiyle tamamlanmakta ve teşebbüse elverişli bir yapıya sahip olmamaktadır. Bu bağlamda, kişisel verilerin ele geçirilmiş ancak henüz kaydedilmemiş olması hâlinde, kişisel verilerin kaydedilmesi suçuna teşebbüsten değil, TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen “verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu” olduğundan bahsedilir.⁵²³ Fakat Yargıtay bir kararında⁵²⁴ kişisel verilerin kaydedilmesi suçu gibi sırf hareket suçu olan “...verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu bakımından teşebbüsün mümkün olduğuna...” belirtmiştir.

⁵¹⁹ ÖZGEN, Eralp: Suçluların Geri Verilmesi, Ankara 1962, s. 45.

⁵²⁰ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 662.

⁵²¹ HAKERİ, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 30. Baskı, Ankara 2024, s. 434.

⁵²² AYDEMİR, Cansu Ceren: agt., s. 117.

⁵²³ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 601.

⁵²⁴ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 26.10.2022 Tarih, 2022/5398 Esas ve 2022/7413 Karar sayılı kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 10.10.2024).

Diğer bir görüşe göre ise icra hareketlerinin “kısımlara bölünebildiği” durumlarda teşebbüs söz konusu olabilecektir.⁵²⁵ Bu nedenle, somut olayın özelliklerine göre hareketlerinin bölünebilir olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer icra hareketlerine başlanmış ancak kaydetme fiili tamamlanmamışsa, teşebbüsten bahsedilmektedir⁵²⁶. Örneğin, bir kişinin kişisel verileri kaydetmek amacıyla bir akıllı telefonun hafızasındaki dosyaları bilgisayara aktarmaya çalışması, ancak aktarım işlemi başlamadan önce telefonun bağlantısının kesilmesi nedeniyle verilerin aktarılmaması, suçun teşebbüs aşamasında kaldığını gösterir.

Son olarak, 135. madde bakımından, neticeli bir suç olduğuna ilişkin görüşe göre, bu suça teşebbüs mümkündür. Neticeli suçlara teşebbüsün mümkün olması nedeniyle, “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” da teşebbüs aşamasında kalabilir. Bu durumun gerçekleşmesi için, failin elinde olmayan nedenlerle icra hareketlerini tamamlayamaması veya tamamlamış olsa bile kaydetme neticesinin gerçekleşmemesi yeterli kabul edilir.⁵²⁷

Bizim de katıldığımız ilk görüşe göre, TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu”, sırf hareket suçu niteliği taşıması nedeniyle teşebbüse elverişli değildir. Suçun oluşması için yalnızca kişisel verilerin kaydedilmesi hareketinin gerçekleştirilmesi yeterlidir ve bu hareketle birlikte suç tamamlanmış sayılır. Bu nedenle, failin kaydetme işlemini gerçekleştirdiği anda suç oluştuğundan, teşebbüs hükümleri uygulanamaz. Diğer bir ifadeyle, bu suçta netice aranmaksızın kaydetme fiiliyle suç tamamlanmış olur.

2.3.7.3. İştirak

TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu herkes tarafından işlenebilen bir suç olup, iştirakin her türünün gerçekleşmesi mümkündür. TCK’nın 37. maddesi gereğince fiili gerçekleştiren kişilerden, her biri fail olarak sorumlu olacaktır.⁵²⁸

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun, TCK’nın 137. maddesinde düzenlenen fiilin sıfatına ve işlenme şekline dayalı nitelikli hâller bakımından “görünüşte özgü suç”

⁵²⁵ KANGAL, Veysel T.: age., s. 84.

⁵²⁶ GÖÇMEN UYARER, Sinem: age., s. 206.

⁵²⁷ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 728.

⁵²⁸ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 710.

niteliği taşıması nedeniyle, suçun işlenişinde “meslek veya sanat mensubu ya da kamu görevlisi” olan kişinin müşterek fail olarak yer alması hâlinde, “failliğin şerikliğe asilliği” kuralı gereği farklı bir cezalandırma söz konusu olacaktır. Bu doğrultuda, söz konusu niteliklere sahip olmayan fail suçun temel hâlinde, niteliklere sahip olan fail ise 137. maddede yer alan nitelikli hâl kapsamında cezalandırılacaktır.⁵²⁹

2.3.7.4. İctima

Birden çok suç işlenmesi durumunda, failin yalnızca tek bir suçtan ceza alması söz konusu ise, bu durumda suçların içtimaı meydana gelir. Suçların içtimaı, failin birden fazla suç işlemesi durumunda, bu suçlar arasında nasıl bir ilişki kurulacağı ve failin hangi suçtan ne şekilde sorumlu tutulacağı konusyla ilgilidir.⁵³⁰

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkün olup aynı kişiye ait kişisel verilerin farklı zamanlarda birden fazla kez kaydedilmesi hâlinde faile tek ceza verilecek olup, 43. maddenin birinci fıkrası gereğince ceza arttırılarak verilecektir.⁵³¹ Örneğin, bir banka çalışanı, müşterisinin verilerini kaydetme kastı kapsamında toplarken, ilk olarak müşterinin kredi kartı borç bilgilerini, daha sonra ise adres ve telefon bilgilerini kaydetmişse, bu durum tek “bir kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” olarak değerlendirilir ve failin cezası zincirleme suç hükümleri gereği artırılır.

TCK’nın 43. maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümleri kapsamında, bir suçun “temel şekli” ile daha ağır cezayı gerektiren “nitelikli hâlleri” aynı suç olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, aynı suçun birden fazla kez farklı zamanlarda ve aynı mağdura karşı işlenmesi hâlinde, failin zincirleme suç hükümleri gereğince cezalandırılmasını sağlamaktadır. TCK’nın 137. maddesi (b) bendinde düzenlenen nitelikli hâl bakımından, aynı kişiye karşı farklı zamanlarda hem meslek veya sanattan herhangi birinin gerektirdiği kolaylıktan yararlanılarak suretiyle işlenmesi hâli hem de meslek veya sanatı icra etmediği takdirde 135. maddenin temel hâli söz konusu olması sebebiyle faile tek ceza verilecek olup cezası artırılacaktır.

TCK’nın 43. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen fikri içtimada, tek fiil ile kanunun çeşitli hükümlerinin ihlali gerçekleşmekte ve birden fazla suça vücut

⁵²⁹ KOCA, Mahmut- İlhan, ÜZÜLMEZ: age., s. 90.

⁵³⁰ İÇEL, Kayıhan: Suçların İctimai, İstanbul 1972, s. 9.

⁵³¹ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAŞIZ: age., s. 609.

vermektedir.⁵³² Örneğin, bir banka çalışanının, banka müşterilerine ait tüm kişisel verileri tek bir işlemle kopyalayıp bir dış belleğe aktarması, aynı türden birden fazla kişisel verinin hukuka aykırı şekilde kaydedilmesine neden olur. Bu durumda, tek bir hareketle çok sayıda mağdura zarar verilmiş olduğundan, failin cezası fikri içtima hükümleri gereğince artırılarak uygulanır.

Failin aynı kişinin kişisel verilerini farklı zamanlarda hukuka aykırı bir şekilde kaydetmesi, zincirleme suç kapsamında değerlendirilir. Bu durumda, fail tek bir suçtan cezalandırılır, ancak TCK'nın 43. maddesi gereği cezası dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Örneğin bir işverenin, çalışanının önce sağlık raporlarını, daha sonra ise adres bilgilerini hukuka aykırı olarak kaydetmesi durumunda fiiller, tek bir suç olarak değerlendirilir ancak failin cezası artırılır.

TCK'nın 44. maddesi gereğince, fikri içtima durumunda, failin fiili birden fazla suça sebebiyet vermiş olsa bile, yalnızca daha ağır cezayı gerektiren suçtan ceza alır.⁵³³

Tek bir fiil ile hem “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” hem de TCK'da düzenlenen başka bir suçu işleyen failin sorumluluğu bakımından daha ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır. TCK'da düzenlenen 132. maddesinde “*Haberleşmenin gizliliğini ihlal*”, 133. maddesinde “*Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması*”, 134. maddesinde “*Özel hayatın gizliliğini ihlal*”, 136. maddesinde “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*”, 243. maddesinde “*Bilişim sistemine girme*”, 244. maddesinde “*Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*”, 286. maddesinde “*Ses veya görüntülerin kayda alınması*” suçlarını çalışmamızın “Kişisel Verilere Dolaylı Yönden Koruma Sağlayan Suçlar” başlığı altında detaylı şekilde incelemiştik. Tekrara girmemek için söz konusu suçlar, TCK'nın 135. maddesi kapsamında içtima konusu bakımından yalnızca örnek verilerek değinilecektir.

TCK'nın 132. maddenin birinci fıkrasında, kişiler arasındaki “haberleşmenin gizliliğinin ihlal edilmesi” eylemi suçun temel hâlini, haberleşme içeriklerini kaydetme eylemi ise nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir. Örneğin, failin, başka bir kişinin e-posta yazışmalarını izinsiz bir şekilde okuması ve içeriklerini kaydetmesi durumunda hem “haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu” hem de “kişisel verilerin kaydedilmesi

⁵³² KORKMAZ, Fulya: Zincirleme Suç, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 87.

⁵³³ SERT, Şeyma: age., s. 128-129.

suçu” işlenmiş olur. Eğer kaydedilen içerikler arasında kişisel verilere de rastlanıyorsa, fail tek bir fiil ile iki farklı suç işlemiş sayılır. Bundan dolayı TCK’nın 44. maddesine göre en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır.

TCK’nın 133. maddesinin birinci fıkrasında, kişiler arasında aleni olmayan konuşmaları rızası hilafına “bir aletle dinlemek veya bir ses kaydı alma cihazıyla kaydetmek” fiilleri suçun temel hâlini oluşturur. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen, aleni olmayan bir söyleşide konuşmacıların rızası hilafına “ses alma cihazıyla kaydedilmesi” fiili de suç olarak düzenlenmiştir. Örneğin, fail, bir iş toplantısında katılımcıların haberi olmadan konuşmaları bir ses kaydediciyle kaydederken, aynı zamanda konuşmalarda katılımcıların özel iletişim bilgileri, sağlık durumları veya adres bilgileri gibi kişisel veriler de kayıt altına alınırsa, tek bir fiil ile iki farklı suç işlenmiş sayılır. Bundan dolayı 44. madde gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan sorumlu olur.

TCK’nın 134. maddesinin birinci fıkrasında, kişilerin “özel hayatının gizliliğini ihlal etme” fiili suçun temel hâli olarak düzenlenmiştir. Doktrinde bir görüşe göre, özel hayatın gizliliğini ihlali sırasında kişisel veriler de kaydedilirse, TCK’nın 134. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suç oluşmaktadır. Maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde “görüntü ya da seslerin kayda alınması suretiyle” ihlalin gerçekleşeceği belirtilmiştir.⁵³⁴ Bundan sebeple “Kaydedilen kişisel veriler özel hayata ilişkin ses ya da görüntüler ise bu durumda sadece TCK’nın 134. maddesinde düzenlenen suç oluşmaktadır”.⁵³⁵ Söz konusu görüntü ve sesler, aslında kişisel veri niteliği taşımakla birlikte, korunan hukuki değer göz önüne alındığında bu tür eylemler kişisel verilerin kaydedilmesi suçundan ziyade “özel hayatın gizliliğini ihlal” suçunun konusunu oluşturur.⁵³⁶

TCK’nın 134. maddesinde düzenlenen “Özel hayatın gizliliğini ihlal” suçu ile 135. maddede düzenlenen “Kişisel verilerin kaydedilmesi” suçu arasında genel norm-özel norm ilişkisinin olduğu, bizim de katıldığımız görüşe göre ise özel hayata ilişkin görüntü ve ses kayıtlarının alınması 134. maddede suç olarak düzenlendiğinden dolayı özel norm, kişisel verilerin kaydedilmesi suçu 135. madde ise genel norm niteliğinde olduğundan

⁵³⁴ MADEN, Mehmet: age., s. 183.

⁵³⁵ SOYASLAN, Doğan: age., s. 350; Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 2019/973 E., 2020/218 K., 08.01.2020 T.

⁵³⁶ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 702.

kaynaklı norm ilişkisi dikkate alınarak faile sadece “134. madde” uyarınca cezalandırılmalıdır.⁵³⁷

TCK’nın 136. maddesinde “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede kişisel verileri, hukuka aykırı şekilde başka kişiye veren, yayan, ele geçiren kişi söz konusu suçtan cezalandırılmaktadır.⁵³⁸ Fail, bir çalışanın özel sağlık bilgilerini ya da adres bilgilerini, onun rızası olmadan herkese açık bir sosyal medya hesabına yüklerse, bu durumda hem TCK 135 hem de 136. maddede düzenlenen suç işlenmiş olur. Ancak, daha ağır cezayı barındıran TCK’nın 136. maddesi gereğince suçtan cezalandırılır.

TCK’nın 239. maddesinde meslek veya sanatı gereği vakıf olunan “sır” niteliğindeki bilgi, belgeleri yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi fiilleri suç olarak düzenlenmiştir.⁵³⁹ Örneğin, Bir bankanın çalışanı, bir müşteriye ait hesap bilgilerini ve ticari faaliyetlerine dair özel bilgileri, izinsiz olarak bir üçüncü kişiye kaydeder ve iletir. Bu durumda fail, hem kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi hem de ticari sırların ifşası suçlarını işlemiş olur. Ancak, TCK’nın 239. maddesi gereğince daha ağır cezayı gerektiren ticari sırların ifşası suçundan sorumlu tutulur.

TCK’nın 243. maddesinde, bilişim sistemine “hukuka aykırı olarak girme” veya “orada kalma” fiilleri suç olarak düzenlenmiştir. Konuyla ilgili örneğin, fail, bir şirketin sistemine izinsiz olarak girerek müşterilere ait adres ve telefon bilgilerini kopyalayıp kendi cihazına kaydederse, bu durumda fail, doktrindeki farklı görüşlere göre iki şekilde değerlendirilebilir. İlk görüşe göre fail iki suçtan ayrı ceza alması gerekir.⁵⁴⁰ Doktrinde kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun geçitli bir suç olduğu, dolayısıyla failin yalnızca bu suçtan cezalandırılması gerektiğine dair görüşler⁵⁴¹ de mevcuttur.

Geçitli suçun varlığı bakımından “ilk suç işlenmeden ikinci suçun işlenmesinin mümkün olmaması” ve suçlarla “korunan hukuki değerlerin de aynı olması” gerekmektedir. Ancak kişisel verilerin kaydedilmesi için verilerin mutlaka bir bilişim sisteminde kayıtlı olması gerekmemektedir. Bizim de katıldığımız görüşe göre fail,

⁵³⁷ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 530.

⁵³⁸ AYDIN, Sedat Erdem: agm., s. 165.

⁵³⁹ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 153.

⁵⁴⁰ ERDOĞAN, Yavuz: agm. s. 605.

⁵⁴¹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 155.

gerçek içtima hükümleri gereğince ceza alması gerekmektedir. Nitekim söz konusu iki suçun koruduğu hukuki değer de “birbirinden farklıdır”.⁵⁴²

244. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme” suçu bakımından doktrinden çeşitli görüşler vardır. Doktrinde ilk görüşe göre, 135. maddede düzenlenen suç ile bu suç arasında genel norm-özel norm ilişkisi olması nedeniyle fail yalnızca 244. maddenin ikinci fıkrası gereğince “sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme” suçundan ceza alacaktır.⁵⁴³ Katıldığımız ikinci görüş ise farklı neviden fikri içtima hükmüne istinaden cezası daha ağır olan “kişisel verilerin kaydedilmesi suçundan” cezalandırılması gerekmektedir. Ancak hukuka aykırı olarak bilişim sistemine kaydedilen veriler, genel ve/veya özel nitelikli kişisel veri değil ise yalnızca TCK’nın 244. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suç oluşacaktır.⁵⁴⁴

TCK’nın 286. maddesi “*Soruşturma ve kovuşturma işlemleri sırasındaki ses veya görüntüleri yetkisiz olarak kayda alan veya nakleden...*” eylemleri suç olarak düzenlenmiştir.⁵⁴⁵ Bir gazeteci, devam eden bir mahkeme duruşması sırasında, mahkeme salonunda izin almadan ses ve görüntü kaydı yapar. Bu kayıtlarda, davaya taraf olan kişilerin kimlik bilgileri, adresleri veya özel hayatlarına ilişkin bilgiler gibi kişisel veriler de yer alıyorsa, fail tek bir hareketle iki farklı suç işlemiş sayılır. TCK’nın 44. madde gereğince en ağır cezadan sorumlu olacaktır.

2.3.8. Yaptırım

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun düzenlendiği TCK’nın 135. maddesi birinci fıkrası “*Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.*” şeklindedir. İkinci fıkra⁵⁴⁶ da düzenlenen özel nitelikli verileri karşı suçun işlenmesi hâlinde “birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.” TCK’nın 137. maddenin (a) bendi “*Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle...*” ve (b) bendi ise “*Belli bir meslek ve sanatın*

⁵⁴² DÜLER, Murat Volkan: age., s. 717.

⁵⁴³ KANGAL, Veysel T.: age., s. 90.

⁵⁴⁴ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 530.

⁵⁴⁵ SERT, Şeyma: age., s. 132.

⁵⁴⁶ 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan “*Kişilerin*” ibaresi “*Kişisel verinin, kişilerin*” şeklinde; “*bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır*” ibaresi “*olması durumunda birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında artırılır*” şeklinde değiştirilmiştir.

*sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.” şeklinde cezanın artırılacağı hâller düzenlenmiştir.*⁵⁴⁷

Suçun yaptırımı konusunda zaman içerisinde değişikliğe gidilmiştir. İlk değişiklik “6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” da 3. maddesi⁵⁴⁸ ile yapılmıştır.⁵⁴⁹ Söz konusu 3. madde “135 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altı aydan” ibaresi “bir yıldan” şeklinde değiştirilmiştir.” şeklinde düzenleme ile kişisel verilerin ve özel hayatın daha etkin korunması bakımından suçun cezası artırılmıştır.

Diğer bir değişiklik ise 6698 sayılı KVKK’nın 2016 tarihli ilk hâlinde, 30. maddenin ikinci fıkrasında⁵⁵⁰ yapılan düzenlemedir.⁵⁵¹ Söz konusu değişiklik ile suçun konusu bakımından özel nitelikli kişisel verilerin olması durumunda, “birinci fıkrafta belirtilen verilecek cezanın yarı oranında artırılması suretiyle” cezalandırılacağı düzenlenmişti⁵⁵², ancak söz konusu düzenleme 5237 sayılı TCK ile doğrudan ilgili olması ve 135. maddenin ikinci fıkrasında nitelikli hâl olarak açıkça düzenlenmesi nedeniyle KVKK’nın 30. maddesinde artık “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” ile ilgili bir düzenleme yer almamaktadır.

5237 sayılı TCK’nın 140. maddesi gereğince kişisel verilerin kaydedilmesi suçu tüzel kişinin faaliyeti kapsamında işlenmesi durumunda, TCK’nın 60. maddesinde düzenlenen “Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri” gereğince müsadere ve iptal hükümleri uygulama alanı bulabilecektir.

2.3.9. Muhakeme

5237 sayılı TCK’nın 139. maddesi “Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlıdır.” şeklindedir. Söz konusu düzenlemeye istinaden 135. maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması re’sen yapılmaktadır.⁵⁵³

⁵⁴⁷ SERT, Şeyma: age., s. 132.

⁵⁴⁸ 06.04.2014 Tarih ve 28933 sayılı Resmî Gazete.

⁵⁴⁹ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 152.

⁵⁵⁰ 07.04.2016 Tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazete.

⁵⁵¹ MADEN, Mehmet: age., s. 87; AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 152.

⁵⁵² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407.htm>

⁵⁵³ SERT, Şeyma: age., s. 133.

Kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun birtakım nitelikli hâllerinin düzenlendiği TCK'nın 137. maddesinde “*kamu görevlisi*” ibaresi yer almaktadır. Söz konusu suç kamu görevlisi tarafından görevinden doğan yetki kötüye kullanılarak işlenmesi durumunda, 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre, soruşturma yetkili merciden “soruşturma izni” alındıktan sonra yapılabilecektir. Her ne kadar Kanun'da “memur veya kamu görevlisi” denilse de Kanun kapsamına girecek kişilerin belirlenmesinde TCK'nın 6. maddesindeki “kamu görevlisi” tanımı dikkate alınması gerekmektedir⁵⁵⁴.

“Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu”, 5271 sayılı CMK'nın 253. maddesinde⁵⁵⁵ sayılan uzlaştırma hükümlerinin uygulanabilmesi için suçun şikâyet tabi olması veya maddede tahdidi sayılan suçlarından bir tanesi olması gerekmektedir. Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu, sayılan katalog suçlar arasında yer almadığı için ve ayrıca şikâyet tabi suçlardan da olmaması sebebiyle uzlaştırmaya da tabi değildir.

Dava ve ceza zamanaşımının düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 66 ve 68. maddesine göre 135. maddede düzenlenen “kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” bakımından dava zamanaşımı sekiz yıl, ceza zamanaşımı ise on yıldır.⁵⁵⁶

Görevli ve yetkili mahkemeyi belirlemek bakımından 5235 sayılı Kanun'un 11. maddesi görevli mahkemenin asliye ceza mahkemesi olduğu, 5271 sayılı CMK'nın 12. maddesine göre ise yetkili mahkemenin kural olarak suçun işlendiği yer mahkemesi olduğu düzenlenmiştir.⁵⁵⁷ Suçun teşebbüs aşamasında kalması hâlinde yetkili mahkeme ise “son icra hareketinin yapıldığı yer” mahkemesi yetkilidir. Zincirleme suç bakımından ise “son suçun işlendiği yer” mahkemesi yetkilidir.

Şayet kişisel verilerin kaydedilmesi suçunun işlendiği yer belirlenemez ise 5271 sayılı CMK'nın 13. maddesi uygulama alanı bulacaktır ve söz konusu 13. maddeye göre ise “şüpheli veya sanığın yakalandığı yer”, şayet yakalanmamışsa “yerleşim yeri” mahkemesi yetkili mahkeme olacaktır.

⁵⁵⁴ ÖZTÜRK, Bahri-Durmuş TEZCAN-Mustafa Ruha ERDEM-Özge SIRMA GEZER-Yasemin F. SAYGILAR KIRIT-Esra ALAN AKCAN-Özdem ÖZAYDIN-Efser ERDEN TÜRÜNCÜ-Derya ALTINOK VILLEMIN-Mehmet Can TOK: Ceza Muhakemesi Hukuku, 16. Baskı, Ankara 2022, s. 773.

⁵⁵⁵ Bkz. ARTUÇ, Mustafa: age., s. 1287 ve devamı;
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf>

⁵⁵⁶ SERT Şeyma: age., s. 133

⁵⁵⁷ KANGAL, Veysel T.: age., s. 153.

Seri muhakeme usulünün uygulanabilmesi için suçun, 5271 sayılı CMK'nın 250. maddesinin birinci fıkrasında⁵⁵⁸ düzenlenen suçlar arasında olması gerekmektedir⁵⁵⁹. Söz konusu maddede TCK'da yer alan 154. madde hakkı olmayan yere tecavüz, 170. madde genel güvenliği kasten tehlikeye sokulması, 179. madde trafik güvenliğinin tehlikeye sokulması, 183. madde gürültüye neden olma, 197. madde parada sahtecilik, 203. madde mühür bozma, 206. madde resmî belge düzenlenmesinde yalan beyan, 228. madde kumar oynanması için yer sağlama, 268. madde başkasına ait kimlik veya bilgilerin kullanılması suçları tahdidi olarak sayılmıştır. CMK'nın 250. maddesinde açıkça 135. madde "kişisel verilerin kaydedilmesi suçu" düzenlenmediğinden dolayı seri muhakeme usulünün uygulanması mümkün değildir.

CMK'nın 251. madde⁵⁶⁰ de adli para cezasını veya üst sınır iki yıl ya da daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlar bakımından uygulanabilmektedir.⁵⁶¹ "Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu" yaptırımının bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası olması sebebiyle basit yargılama usulü uygulanmamaktadır.

TCK'nın 51. maddesi⁵⁶² uyarınca fail hakkında iki yıl ya da daha az süreyle hapis cezası verilmesi hâlinde, maddede belirtilen şartların varlığı hâlinde erteleme kararı verilebilir.

Son olarak 5271 sayılı CMK'da düzenlenen 231. maddesinde⁵⁶³ belirlenen şartların varlığı hâlinde hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu "kişisel verilerin kaydedilmesi suçu" bakımından uygulama alanı bulabilecektir.

2.4. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu

765 sayılı mülga TCK'da yer almayan "*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*" suçu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 136. maddesinde⁵⁶⁴ düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 136. maddesinin düzenlenmesi ile kişisel verilerin yetkisiz üçüncü kişilerin ele geçmesinin, başkaları tarafından öğrenilmesinin ya da kaydedilmiş

⁵⁵⁸ Bkz. ARTUÇ, Mustafa: age., s. 1261 ve devamı.

⁵⁵⁹ AYDEMİR, Cansu Ceren: age., s. 150.

⁵⁶⁰ 24.09.2019 Tarihli ve 30928 sayılı Resmî Gazete.

⁵⁶¹ MADEN, Mehmet: age., s. 89.

⁵⁶² Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

⁵⁶³ 12.03.2024 Tarihli ve 32487 sayılı Resmî Gazete.

⁵⁶⁴ 12.10.2004 Tarihli ve 25611 sayılı Resmî Gazete.

kişisel verilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesinin engellenmesi amaçlanmıştır⁵⁶⁵. Düzenlenen 136. madde ile, ABD ve İngiltere gibi ülkelerdeki kimlik hırsızlığı veya kimlik dolandırıcılığı gibi suçların ülkemizdeki karşılığı olarak değerlendirilmekte ise de gelişen veri işleme teknolojileri karşısında artık kimlik hırsızlığı ya da kimlik dolandırıcılığı gibi fiillerin engellenmesi amacının ötesinde olarak kişisel verilerin büyük veri işleyenler tarafından hukuka aykırı olarak elde edilmesini veya aktarılmasını önleme amacı taşımaktadır.⁵⁶⁶

TCK'nın 136. maddesinin birinci fıkrası “*Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi...*” eylemi suç olarak düzenlenmiştir.⁵⁶⁷

Kanun maddesi içerisinde yer alan ve “*veri*” kavramını niteleyen “*kişisel*” ifadesi 136. maddenin madde başlığında bulunmamaktadır. “*Kişisel*” ifadesinin madde başlığında bulunmaması doktrinde isabetli görülmemiştir⁵⁶⁸. Kanun maddesi içerisinde yer alan seçimlik hareketlerden “*yayma*” eylemi de madde başlığın yer verilmemesi diğer bir eleştiri konusu olmuştur.⁵⁶⁹ TCK'nın 136. maddesinin bu şekliyle madde başlık ve içeriği açısından kanun yapma tekniğine aykırı olduğu kabul edilmektedir.⁵⁷⁰ Bizce de bu kapsamda TCK'nın 136. madde başlığına “*veriler*” ifadesinden önce gelmek üzere “*kişisel*” ifadesinin eklenmesi gerekir.⁵⁷¹ Diğer bir husus ise “*yayma*” ifadesinin madde başlığına eklenmesi gerektiğidir.⁵⁷² Diğer bir doktrindeki öneri ise madde başlığının seçimlik hareketlerinin tümünün ortak noktası olduğu ifade edilen “*aktarma*” ifadesi ile yeniden ele alınarak “*kişisel verilerin aktarılması*” olarak değiştirilmesidir.⁵⁷³

2.4.1. Korunan Hukuki Değer

Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçuyla korunan hukuki değerlerin ne olduğu ile ilgili doktrinde çeşitli görüşler vardır.

⁵⁶⁵ KETİZMEN, Muammer: Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları, Ankara 2008, s. 240.

⁵⁶⁶ BÖREKÇİ, Eşref Barış: Kişisel Verileri Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK M. 136), İstanbul 2020, s. 55.

⁵⁶⁷ MADEN, Mehmet: age., s. 91.

⁵⁶⁸ ORHAN, Uğur: “Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Ceza Hukuku Düzenlemeleri Üzerine Değerlendirmeler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 70, S. 4, Y. 2021, s. 1371.

⁵⁶⁹ SERT, Şeyma: age., s. 136.

⁵⁷⁰ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 298.

⁵⁷¹ YAŞAR, Orhan Gazi: Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu, Ankara 2024, s. 80.

⁵⁷² MADEN, Mehmet: age., s. 92.

⁵⁷³ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 56.

Doktrindeki ilk görüşe göre korunan hukuki değerin tespiti bakımından TCK'nın sistematığına başvurulmakta ve suçun TCK'nın "*Kişilere Karşı Suçlar*" kısmının "*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*" başlıklı bölümü altında düzenlendiğini belirterek suçla korunan hukuki değerin "özel hayatın gizliliği" olduğu ileri sürülmektedir.⁵⁷⁴

Doktrinde yer alan ikinci görüşe göre TCK'nın 136. maddesi ile korunan hukuki değerin "kişisel verilerin korunması hakkı" olduğudur. Bu yöndeki görüş iki farklı bakış açısı ile ifade edilmektedir. İlk bakış açısına göre kişisel verilerin korunması hakkının "özel hayatın gizliliği hakkı" kapsamında bulunması olduğunu⁵⁷⁵ ifade edilirken; suçla korunan değerin bizzatı kişisel verilerin kendisi olduğunu belirten diğer bir bakış açısına göre ise kişisel verilerin korunması hakkını "bağımsız bir hak" olarak kabul edilmesi gerekmektedir.⁵⁷⁶

Üçüncü bir görüşe göre ise TCK'nın 136. maddesi ile insan onuru ile bağlantılı kişilik hakkının yanı sıra mahremiyet ve unutulma hakkı gibi bireylerin maddi ve manevi varlığını korumaya ve geliştirmesine hizmet eden hukuki değerler koruma kapsamına alınmaktadır.⁵⁷⁷

Dördüncü ve son görüşe göre ise TCK'nın 136. madde ile özel hayat bir üst değer olarak güvence altına alınmakla birlikte aslında kişisel verinin niteliğine göre kişinin bütün haklarının bu kapsamda korunmasına hizmet etmektedir.⁵⁷⁸

Sonuç olarak özel hayatın gizliliği ve kişilik hakkı, insan onuru hakkı gibi kavramlar arasında sıkı bir bağlantı vardır, fakat TCK'nın 136. maddenin konusu olan kişisel verilerin, bireylerin özel veya mahrem alanından öte daha geniş bir yaşam alanına tekabül etmektedir.⁵⁷⁹ Çalışmamızda daha önceki başlıklar altında da belirttiğimiz üzere 2010 tarihli Anayasa değişikliğiyle⁵⁸⁰ özel hayatın gizliliği başlığı altında kişisel verilerin korunması hakkı ayrı bir hak alanı olarak anayasal temele kavuşması nedeniyle, bizim de

⁵⁷⁴ İTİŞGEN, Rezzan: "Türk Ceza Hukukunda kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 6, S. 23, Y. 2015, s. 180.

⁵⁷⁵ KANGAL, Veysel T.: age., s. 96.

⁵⁷⁶ SINAR, Hasan: "Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma ve Ele Geçirme Suçu (TCK m. 136)", Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2020, s. 36.

⁵⁷⁷ MADEN, Mehmet: age., s. 19.

⁵⁷⁸ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 610.

⁵⁷⁹ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 82.

⁵⁸⁰ 13.05.2010 Tarih ve 27580 sayılı Resmî Gazete.

katıldığımız görüşe göre TCK'nın 136. maddesi ile korunan hukuki değerin, “kişisel verilerin korunması hakkı” olduğudur.

2.4.2. Konu

138. madde bakımından suçun konusu “kişisel veridir”.⁵⁸¹ Kişisel veri kavramından ne anlaşılması gerektiğine dair bilgileri çalışmamızda daha önce detaylı şekilde açıklandığı üzere, tekrara girmemek için burada kısa bilgiler ile özetlenecektir. Kişisel veri kavramı TCK'nın 135. maddesinin gerekçesinde “gerçek kişiye ait her türlü bilgi” olarak belirtilmiştir ve 6698 sayılı KVKK'nın 3. maddesinde yer alan “kişisel veri” tanımından hareketle TCK'nın 136. maddesinin konusunu “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi” olarak kabul edilmektedir.⁵⁸² Kişisel verinin ilişkin olduğu kişi bakımından sır niteliğinde bulunması gerekmediğinden herkes tarafından bilinen veya kolayca ulaşılabilir nitelikte bilgiler de suçun konusunu oluşturabilmektedir.⁵⁸³ Nitekim kişisel verinin doğru ya da yanlış olmasının verinin suçun konusunu oluşturması bakımından herhangi bir fark oluşturmamaktadır.⁵⁸⁴

2.4.3. Fail

Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçunun faili, “herkes” olabilmektedir. TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç, fail bakımından ayrıca bir özellik göstermemektedir. Failin “kamu görevlisi” veya “belirli meslek ve sanat sahibi olması” ve diğer şartların da varlığı hâlinde TCK'nın 137. maddesinde cezayı artıran nitelikli hâli söz konusu olacaktır. Dolayısıyla 136. maddesinde düzenlenen suçun temel hâli herkes tarafından işlenebilen, nitelikli hâli yalnızca kanunda sayılan belli kişiler tarafından işlenebilen görünüşte özgü suç özelliği taşımaktadır.⁵⁸⁵

Suçu oluşturan fiil ancak bir insan tarafından gerçekleştirilebilir. TCK'nın 20. maddesi⁵⁸⁶ gereğince tüzel kişiler bu suçun faili olamazlar.

⁵⁸¹ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 216; İTİŞGEN, Rezzan: agm., s. 182.

⁵⁸² KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 76.

⁵⁸³ İÇEL, Kayıhan: agm., s. 18.

⁵⁸⁴ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 72.

⁵⁸⁵ MADEN, Mehmet: age., s. 111; KANGAL, Veysel T.: age., s. 98; SERT, Şeyma: age., s. 140.

⁵⁸⁶ 5237 sayılı TCK 20. madde (2) “Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.” <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf> (Erişim Tarihi: 10.11.2024).

Ancak tüzel kişinin faaliyeti kapsamında veya tüzel kişi yararına işlenmesi durumunda sorumlu tüzel kişi hakkında TCK'nın 140. maddesi gereğince TCK'nın 60. maddesinde düzenlenen “tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri” uygulama alanı bulabilecektir.⁵⁸⁷

2.4.4. Mağdur

Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçunun mağduru, “kişisel verileri verilen, yayılan veya ele geçirilen gerçek kişi ya da kişiler” olup, tüzel kişiler ancak suçtan zarar gören olabilmektedir.⁵⁸⁸

Çalışmamızda daha önce de bahsettiğimiz üzere hem TCK'nın 135. maddesinin gerekçesinde hem de KVKK'da tüzel kişiler, kişisel verilerin korunması kapsamına dâhil edilmemiştir.⁵⁸⁹

Tüzel kişilere ait ve korunması gereken bazı bilgiler niteliklerine göre devlet sırrı veya ticari sır kapsamında farklı hukuki düzenlemeler ile korunmaktadır. Tüzel kişilere ait verilerin, gerçek kişilere ilişkin kişisel veri mahiyetinde olan bilgiler içermesi durumunda ise veri sahibi gerçek kişinin TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suçun mağduru olabileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.⁵⁹⁰

Mağdur sıfatının kazanılması açısından kişinin kişisel verinin maliki ya da zilyedi olması aranmadığından dolayı kişinin üçüncü kişilerin uhdesinde bulunan kişisel veriler yönüyle de mağdur olabileceği kabul edilmektedir.⁵⁹¹

Doktrinde fiilin gerçekleştirildiği esnada kişisel verinin ilişkin olduğu gerçek kişinin hayatta olması aranmaktadır. Nitekim suç tipindeki belirtilen fiilin gerçekleştirilmesi kişinin ölümünden sonraki bir zaman dilimine denk geldiğinde söz konusu TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç oluşmamaktadır.⁵⁹² Bu gibi durumlarda ancak diğer şartların da varlığı hâlinde TCK'nın 130. maddesinde düzenlenen “*Kişinin hatırasına hakaret*” suçu oluşabilecektir.⁵⁹³

⁵⁸⁷ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 289.

⁵⁸⁸ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 408; DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 704.

⁵⁸⁹ SERT, Şeyma: age., s. 140.

⁵⁹⁰ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 83.

⁵⁹¹ SINAR, Hasan: agm., s. 40.

⁵⁹² KANGAL, Veysel T.: age., s. 99.

⁵⁹³ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 76.

2.4.5. Suçun Unsurları

2.4.5.1. Maddi Unsur

2.4.5.1.1. Hareket

5237 sayılı TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suçun hareket unsuru, kişisel verileri hukuka aykırı olarak “vermek”, “ele geçirmek” veya “yaymak” hareketlerinden oluşmaktadır. Bundan sebeple “çok hareketli suçlar” kategorisinde yer almaktadır.

Seçimlik hareketli bir suç olan 136. maddesinde düzenlenen üç hareketten bir tanesinin gerçekleşmesi ile suçun oluşması bakımından yeterlidir.⁵⁹⁴

Suçun seçimlik hareketlerden “vermek” veya “ele geçirmek” şeklinde işlenmesi halinde ani suç özelliği taşımakla birlikte, “yaymak” suretiyle işlendiği durumda temadi edilebileceği belirtilmektedir.⁵⁹⁵ Suç tipinde yer alan fiil unsurlarından hepsi gerçekleşse dahi tek suç işlendiği kabul edilmekte ve bu durum TCK'nın 61. maddesi gereğince “cezanın belirlenmesi” bakımından dikkate alınmaktadır.

Suçun işlenmesi bakımından kanuni tanımda belirtilen hareketlerin herhangi birinin ya da birden fazlasının gerçekleştirilmesindeki fark ise temel cezanın belirlenmesi açısından kendini göstermektedir.⁵⁹⁶

Suç tipinde belirtilen üç farklı hareketin şekli konusunda bir özelleştirme yapılmadığından dolayı söz konusu suç, “serbest hareketli bir suçtur”.⁵⁹⁷

Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçu bakımından suçun tamamlanması için herhangi bir netice aranmaması nedeniyle “sırf hareket suçudur”. Başka bir ifadeyle, kanunda belirtilen fiillerden herhangi birinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmış sayılır ve ek bir neticenin doğması aranmaz.⁵⁹⁸ 136. maddede düzenlenen suçun tamamlanması için mağdurun herhangi bir zarara uğraması gerekmediğinden dolayı aynı zamanda “soyut tehlike suçu” olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵⁹⁹

⁵⁹⁴ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 290.

⁵⁹⁵ KANGAL, Veysel T.: age., s. 97.

⁵⁹⁶ İTİŞGEN, Rezzan: agm. s. 187.

⁵⁹⁷ MADEN, Mehmet: age., s. 95.

⁵⁹⁸ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 252.

⁵⁹⁹ KANGAL, Veysel T.: age., s. 115.

Söz konusu suçun ihmali hareketle işlenip işlenmeyeceği bakımından ise doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Doktrinde birinci görüş suçun “vermek”, “yaymak” ve “ele geçirmek” gibi aktif hareketler esas alınarak tanımlanması nedeniyle suçun ancak icrai hareketle işlenebileceği ifade edilmektedir.⁶⁰⁰

İkinci bir görüşe göre, vermek ve ele geçirmek eylemleri bakımından suç icrai hareketlerle işlenilse de suçun yayma hareketi yönüyle ihmali hareket ile de işlenebileceği ileri sürülmekte olup rıza üzerine yayımlanan kişisel verinin ilgili kişinin rızası ortadan kalktıktan sonra yayımına son verilmemesi durumu örnek gösterilebilir.⁶⁰¹ Konuyla ilgili olarak diğer bir görüş ise kendisine kişisel veriyi veren hata içerisindeki muhatabını uyarmayan kişinin durumu, ele geçirmenin ihmali şekilde gerçekleştirilmesi örnek olarak gösterilebilir.⁶⁰²

Kanunda hangi hareketlerle işlendiği açıkça gösterilen bu suç, “bağlı hareketli suç” niteliğini taşımaktadır.⁶⁰³ Bunun yanı sıra suçun işlenebilmesi için zorunlu olarak icrai (aktif) bir davranışın gerçekleştirilmesi şart koşulduğundan, bizim de katıldığımız ilk görüş uyarınca bu suç yalnızca icrai hareketle meydana gelebilen bir suçtur.

2.4.5.1.1.1. Kişisel Verileri Bir Başkasına Verme

“Kişisel verilerin bir başkasına verilmesi”, suçun tipik hareketlerinden ilkinin oluşturmaktadır.

Sözlük anlamıyla vermek; “*üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine ulaştırmak, iletmek*” olarak tanımlanmaktadır.⁶⁰⁴ “Vermek” terimi, kişisel verinin başka bir kimseye aktarılmasını veya ulaştırılmasını ifade eder.⁶⁰⁵ Bu eylemi gerçekleştirebilmek için verinin failin tasarrufunda bulunması gerekir. Zira yalnızca sahip olunan bir veri başkasına verilebilir. Dolayısıyla “vermek” fiili, iki kişi arasında gerçekleşen bir işlem niteliğindedir.⁶⁰⁶

⁶⁰⁰ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 78.

⁶⁰¹ KOÇ, Buğrahan: Tıp Alanında Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu, Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020, s. 49.

⁶⁰² MADEN, Mehmet: age., s. 96.

⁶⁰³ SINAR, Hasan: agm., s. 41.

⁶⁰⁴ Bkz. <https://sozluk.gov.tr>

⁶⁰⁵ SINAR, Hasan: agm., s. 42.

⁶⁰⁶ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 217.

Yargıtay bir kararında⁶⁰⁷; “Sanık ... ile arkadaşı olan diğer sanık ...'ın cinsel taciz suçundan beraatlerine ilişkin hükümlerin temyiz edilmeksizin kesinleştiği, temyizden kapsamının; sanık ... hakkında verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan kurulan beraat hükmü ile sınırlı olduğu belirlenerek yapılan incelemede:

Soruşturma evresinde katılana ait cep telefonu numarasını kimseye vermediğini ifade eden sanık ...'in, kovuşturma evresinde, arkadaşı N.'in köyde borcu olanların telefon numaralarını istemesi nedeniyle katılana ait cep telefonu numarasını arkadaşına verdiğine dair ilk ifadesiyle çelişen tutarsız savunmalarına itibar edilemeyeceği ve arkadaşı olan N.'in da evini ve adresini bildiği katılanla doğrudan iletişim kurmak yerine 2012 yılından beri tahsil etmediği 90,00 TL'lik borcun ödenmesi için katılanı iki yıl sonra aynı gün birden fazla defa telefonla aramasının hayatın olağan akışına uygun düşmediği gözetildiğinde, sanık ...'in, katılana ait GSM numarasını arkadaşına vermesini gerektiren makul, meşru ve mantıklı bir sebep bulunmaması nedeniyle katılanın rızası dışında hareket ettiğinin açıkça anlaşılması karşısında,

Sanık ...'in, kişisel veri niteliğindeki katılana ait cep telefonu numarasını kaydedilmiş haliyle ve hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmaması nedeniyle hukuka aykırı olduğunda tereddüt bulunmayan bir yöntemle arkadaşına vermesi şeklinde sübut bulan eyleminden dolayı TCK'nın 136/1. madde ve fıkrasında tanımlanan verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken...” şeklindeki bu doğrultuda verdiği karar, “vermek” eyleminin icrasına somut bir örnek teşkil etmektedir.⁶⁰⁸

Kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde verildiği kişiler, gerçek veya tüzel kişiler olabilir.⁶⁰⁹ Ayrıca, failin kişisel verileri hukuka uygun biçimde edinip edinmediği, verileri başkasına verme hareketinin suç olarak nitelendirilmesi bakımından herhangi bir önem taşımamaktadır. Keza Yargıtay bir kararında⁶¹⁰, “Sanık ... tarafından mağdureye ait kişisel veri niteliğindeki resimlerin rızası dahilinde çekilerek aktarıldığı hafıza kartının kaybedilmesinin ardından söz konusu kartı bulan sanık ...'dan aldıkları karttaki resimleri hukuka aykırı şekilde temin eden sanıklar ... ile ...'nin eylemlerinin hem özel hayatın gizliliğini ihlal hem de verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçlarını

⁶⁰⁷ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 18.09.2019 Tarihli, 2018/8466 Esas ve 2019/9054 Karar sayılı kararı.

⁶⁰⁸ SINAR, Hasan: agm., s. 42.

⁶⁰⁹ DÜLGER, Murat Volkan: agm., s. 706.

⁶¹⁰ Yargıtay 14. Ceza Dairesi, 21.12.2019 Tarih, 2019/5596 Esas ve 2019/13580 Karar sayılı kararı.

oluşturup, 5237 Sayılı TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı gereğince daha ağır yaptırım içeren aynı Kanunun 136. maddesinde düzenlenen suçu oluşturduğu gözetilerek hükümler kurulması gerekirken suç vasfının tayininde yanılgiya düşülerek özel hayatın gizliliğini ihlal suçundan mahkumiyetlerine karar verilmesi...” şeklinde bu hususu açıkça vurgulanmıştır. Ayrıca, failin üçüncü kişilere aktardığı kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ele geçirmesi, TCK md.136 kapsamındaki başka bir seçimlik hareketi oluşturduğundan, bundan ayrı bir ceza uygulanması mümkün değildir. Bununla birlikte, fail aynı suçu birden çok seçimlik hareketle gerçekleştirdiğinde, TCK md.61 uyarınca cezanın belirlenmesinde bu durum dikkate alınır.⁶¹¹

Kişisel veriyi vermek hareketinde, veriyi belirli bir kişiye ulaştırma söz konusu olup, verilerin başkasına verilmesi fiilinde “herhangi bir yöntem” belirtilmediğinden dolayı söz konusu veriler başkasına elden veya posta yoluyla fiziken verilebileceği gibi elektronik posta yoluyla da verilebilmektedir.⁶¹²

Söz konusu kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi suçu, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere yalnızca o veriyi “elinde bulunduran kişiler tarafından” işlenebilmektedir.⁶¹³ Veriyi vermenin ne zaman gerçekleşmiş sayılacağı hususundaki kriter ise kişisel verinin verildiği kişinin hakimiyet alanına girip girmediği zamana göre tespit edilir. Nitekim muhatap kişinin kişisel verinin içeriğini öğrenmesi şart olmamakla birlikte kendisine iletilen kişisel veriye erişme imkânına kavuştuğu anda suç tamamlanmaktadır.⁶¹⁴

Nitekim Yargıtay bir kararında⁶¹⁵ “şikayetçi ...'ün kendisine ait kişisel veri niteliğindeki banka hesap hareketlerine dair dökümün bilgisi dışında şüpheli ...'e verildiğini ve şüpheli ... tarafından da rızası dışında delil olarak kullanıldığını iddia etmesine, şüpheli ...'in ... Tic. Ltd. Şirketi yetkilisi sıfatı ile şikayetçi ... hakkında güveni kötüye kullanma, hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarını işlediğinden bahisle vekili aracılığıyla Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde suç duyurusunda bulunduğu esnada dilekçe ekinde şikayetçiye ait şahsi hesaba dair hesap hareketliliklerini gösterir belgenin delil olarak ibraz edilmesine, şikayetçiye ait hesap hareketinin telefonla yapılan talep üzerine düzenlenip şüpheli ...'nın müdür olarak görev yaptığı şube tarafından şikayetçinin

⁶¹¹ SINAR, Hasan: agm., s. 43.

⁶¹² KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 137.

⁶¹³ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 290.

⁶¹⁴ KANGAL, Veyssel T.: age., s. 106.

⁶¹⁵ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 14.12.2016 Tarih, 2016/9332 Esas ve 2016/13355 Karar sayılı kararı.

sistemde kayıtlı olan çalıştığı firmaya ait faks numarasına gönderildiğinin ... Bankası ... Şubesi'nin 11.06.2012 tarihli cevabi yazısı ile bildirilmesine göre, şüpheliler ... ve ... haklarında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 136/1. maddesinde tanımlanan verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan soruşturma yapılması için yeterli delil bulunduğu” şeklindeki kararı ile fiilin çeşitli şekillerde ortaya çıkabileceğine dair örnekler arasında sayılabilir.⁶¹⁶

Verme seçimlik hareketinin duyu organları aracılığı ile gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği noktasında da doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır.

İlk görüşe göre ise suç tanımında “vermenin” bir araçla gerçekleştirilmesi gerektiğine dair herhangi bir ibare bulunmaması nedeniyle kulaktan kulağa şekilde sözlü aktarımların da TCK’nın 136. maddesi kapsamında olduğunu belirtmektedir.⁶¹⁷

İkinci ve bizim de katıldığımız görüşe göre kulaktan kulağa aktarılmasının TCK’nın 136. maddesi kapsamında değil, diğer koşulların da mevcut olması hâlinde TCK’nın 133. maddesinde düzenlenen “Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenilmesi ve kayda alınması suçu” ya da 134. maddesinde düzenlenen “Özel hayatın gizliliğini ihlal suçu” oluşacağı ifade edilmektedir.⁶¹⁸

2.4.5.1.1.2. Kişisel Verileri Yayma

“Kişisel verileri yayma”, suçun tipik hareketlerinden ikincisini oluşturmaktadır. Sözlük anlamıyla yaymak “birçok kimseye duyurmak”⁶¹⁹ olarak tanımlanır.

TCK 136. maddesinde düzenlenen “verilerin hukuka aykırı olarak başkalarına yayılması” eylemi, esasında “vermek” fiilinin daha geniş bir etki alanına ulaşan, yoğun biçimi olarak değerlendirilebilir.⁶²⁰ Zira bu eylem, söz konusu verilerin çok sayıda kişiye duyurulmasını ve daha büyük bir kitleye yayılmasını içerir.⁶²¹

“Kişisel verilerin yayılması” eylemi, verileri internet üzerinde bir web sitesinde erişebilir kılma, toplu olarak elektronik posta yoluyla gönderme, görsel veya sanal

⁶¹⁶ SINAR, Hasan: agm., s. 43.

⁶¹⁷ MADEN, Mehmet: age., s. 105.

⁶¹⁸ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 602.

⁶¹⁹ Bkz. <https://sozluk.gov.tr>

⁶²⁰ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 402.

⁶²¹ SINAR, Hasan: agm., s. 44.

basında yayınlama, birden fazla kişinin bulunduğu sosyal medya platformu grubunda paylaşma gibi çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilebilmektedir.⁶²²

Örneğin, Yargıtay bir kararında⁶²³ failin “...mağdurun mahrem bölgelerine ilişkin fotoğrafların üzerine, adı ve kızlık soyadı ile evlendikten sonra edindiği soyadı ve telefon numarasını yazarak mağdurun iç çamaşırları ve geceliğine zımbalayıp mağdurun oturduğu mahalledeki binalara ve sokaklara bırakması...” olayında TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen suçun kişisel verileri yayma seçimlik hareketi ile işlendiğini kabul etmiştir.

Günümüzde pek çok kişinin yaşamının ayrılmaz parçası hâline gelen sosyal medya platformları, kişisel verilerin hukuka aykırı yayılması bakımından ayrı bir önem arz eder. Uygulamada sıklıkla, failerin sahte hesaplar açarak mağdurun fotoğraflarını, adı-soyadını veya telefon numarasını bu hesaplarda kullanmasıyla karşılaşilmektedir.⁶²⁴ Yargıtay, kişinin günlük yaşamına ait özel hayat kapsamının dışında kalan bu tür kişisel verilerin sahte hesaplarda hukuka aykırı biçimde paylaşılmasını TCK m.136/1 çerçevesinde değerlendirmektedir.⁶²⁵ Nitekim Yargıtay bir kararında⁶²⁶ “Mağdurun kendi facebook hesabındaki profil resminin, onun başkaları tarafından görülmesini ve bilinmesini istemeyeceği özel yaşam alanına ilişkin bir görüntü olarak kabul edilemeyeceği; ancak, mağdurun kişisel veri niteliğindeki resmini, hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmaması nedeniyle hukuka aykırı olduğunda tereddüt bulunmayan bir yöntemle Ktü 2. El Eşya, Yardımlaşma, Haberleşme ve Duyuru Platformunda yayımlayan sanığın, iddianamede tarif edilen ve yapılan yargılama sonunda sübut bulan eyleminin TCK’nın 136/1. madde ve fıkrasında tanımlanan verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunu oluşturduğu...” yönündeki kararı örnek gösterilebilir.

Aleni olarak yapılmamasına rağmen “kişisel verilere ulaşılmasını sağlayan her hareket”, yayma eylemi olarak kabul edilmekte ve suçun oluşması bakımından yayılan kişisel verinin içeriğinin başkaları tarafından fiilen öğrenilmesi de şart değildir.⁶²⁷ Söz

⁶²² SERT, Şeyma: age., s. 137.

⁶²³ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 13.04.2022 Tarih, 2021/2855 Esas ve 2022/2914 Karar sayılı kararı bkz. YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 91.

⁶²⁴ SINAR, Hasan: agm., s. 45.

⁶²⁵ AKTAŞ, Batuhan: age., s. 145.

⁶²⁶ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 13.11.2019 Tarih, 2019/532 Esas ve 2019/10827 Karar sayılı kararı.

⁶²⁷ AKDAĞ, Hale: age., s. 131.

konusu kişisel verinin içeriğinin öğrenilebilir nitelikte olması yeterli olduğundan dolayı söz konusu veri fiilen duyurulmasa da yayılma eylemi gerçekleşmiş olur.⁶²⁸

Yayma hareketine konu olan kişisel verinin içeriğinin, kamuya açık bir alanda kayıt altına alınan ses veya görüntülerden ibaret olması durumunda, bu kayıtların yayılmasının TCK md.136'daki suçu oluşması yönünden irdelenmesi gerekir.⁶²⁹ Öğretide, bu tarz bir durumda da fiilin suç niteliğinin değişmeyeceği ileri sürülmektedir. Mobil cihazların yüksek çözünürlüklü fotoğraf ve video çekme ve bunları paylaşma kapasitesinin hızla gelişmesi, görsel içerik paylaşım platformlarının popülerliğini de artırmıştır.⁶³⁰ Bu durum, kamuya açık mekânlarda fotoğraf veya ses-görüntü kaydı almayı geniş kitlelerce yaygınlaşıp normalleşen bir pratik hâline getirmiştir. Özçekim yöntemiyle kendi fotoğraf ve videolarını çeken bireyler, bu içerikleri sosyal medya aracılığıyla paylaşarak günlük yaşamın bir parçası haline getirmiştir. Üstelik bu tür paylaşımlar yalnızca konser, festival gibi kalabalık etkinliklerle sınırlı kalmayıp, gündelik hayatın sürdüğü hemen her ortamda devam etmektedir. Bu yoğun paylaşım döngüsü içinde bireylerin kendi görselleriyle birlikte başkalarının fotoğraf veya videolarını da yükledikleri görülmektedir. Ancak, ilgili paylaşımlar “başka bir kişiye ait görüntü” içerse bile, her somut olayda mutlaka TCK’nın 136. madde kapsamında “kişisel verilerin hukuka aykırı yayılması” suçunu oluşturduğu söylenemez. Pek çok kişinin, paylaştığı içeriklerin hukuki açıdan suç teşkil edebileceğinin farkında olmadan hareket ettiği vakidir. Bu gibi durumlarda, TCK’nın 30. madde dördüncü fıkrası uyarınca söz konusu eylemin “haksızlık yanılığı” çerçevesinde değerlendirilmesi ve bu yanılığının kaçınılabilir olup olmadığı hususunun da her somut olayda ayrıca incelenmesi gerekir.⁶³¹ Ayrıca, çalışmamızda ilerleyen bölümlerde ele alınacağı üzere, suçun manevi unsuruna ilişkin olarak “kişisel verilerin hukuka aykırı biçimde yayılması” yalnızca kasten işlenebilen bir suç olarak düzenlendiğinden, kişinin kendi görüntüleriyle birlikte başkalarına ait ve “kişisel veri” niteliği taşıyan görselleri paylaşması hâlinde, bu eylemi “bilerek ve isteyerek” gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin de değerlendirilmesi gerekir. Dolayısıyla, kamuya açık bir ortamda, başkalarına ait görsel materyalleri yayma fiilinde, ancak failin eylemin haksızlık teşkil ettiğine dair kaçınılmaz bir yanılığ içinde olmaması

⁶²⁸ SERT, Şeyma: age., s. 138.

⁶²⁹ AKDAĞ, Hale: age., s. 132.

⁶³⁰ SINAR, Hasan: agm., s. 45.

⁶³¹ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 83-84.

ve paylaşma konu fiili kasten işlediğinin kesinlik kazanması durumunda, TCK'nın 136. madde kapsamında sorumluluk doğabilecektir.⁶³²

2.4.5.1.1.3. Kişisel Verileri Ele Geçirme

“Kişisel verileri ele geçirme”, suçun tipik hareketlerinden üçüncüsüdür. Ele geçirmek “*yakalamak, sahibi olmak ve gizlenmek istenen bir şeyi elde etmek*”⁶³³ şeklinde tanımlanmaktadır.

Farklı bir anlatımla ele geçirme de kişisel verileri farklı yöntemlerle edinerek kendi hâkimiyetine geçirme söz konusudur. “Ele geçirme” eylemi, örneğin bir çekmecede bulunan belgelerdeki verileri temin etme yoluyla gerçekleştirebileceği gibi, çevrimiçi depolama hizmetlerinde tutulan kişisel verilere erişmek suretiyle de icra edilebilir. Bu açıdan, ele geçirme eylemi kimi durumlarda “kaydetme” şeklinde kendisini gösterebilmektedir.⁶³⁴

Kişisel verileri ele geçirmek fiziki ortamda yazılı veya basılı belgelerin bulunduğu yerden alınması şeklinde gerçekleştirilebileceği gibi bilişim sistemi içerisinde kayıtlı kişisel verilere yetkisiz olarak erişmek şeklinde de gerçekleştirilmektedir. Konuyla ilgili olarak Yargıtay bir kararında⁶³⁵, sanığın boşanma aşamasında olduğu ve ayrı yaşadığı mağdur eşi adına kayıtlı cep telefonu numarasının “*son altı aylık arama geçmişini içeren ve kişisel veri kapsamında HTS kayıtlarının kendisine gönderimini sağlaması*” olayında, TCK'nın 136. maddesi gereğince kişisel verileri ele geçirmek seçimlik hareketi ile işlendiği kabul edilmiştir.

Ele geçirme seçimlik hareketinin gerçekleşmesi bakımından ele geçirilen kişisel verinin kaydedilmesi şartı bulunmamaktadır. Kişisel verilerin herhangi bir şekilde kayıt yapılmaksızın okunması ya da görülmesi suretiyle de ele geçirilmesi mümkündür.⁶³⁶

Üç seçimlik hareket bakımından da geçerli olmak üzere; TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suçun gerçekleşmesi bakımından, kişisel verilerin verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesinin “hukuka uygun” ya da “hukuka aykırı” bir şekilde kaydedilmiş olmasında herhangi bir fark yoktur.⁶³⁷ Söz konusu durumda kişisel veriler,

⁶³² SINAR, Hasan: agm., s. 46.

⁶³³ Bkz. <https://sozluk.gov.tr>

⁶³⁴ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 220.

⁶³⁵ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 06.12.2021 Tarih, 2021/4655 Esas ve 2021/8550 Karar sayılı kararı.

⁶³⁶ MADEN, Mehmet: age., s. 109.

⁶³⁷ SÜHEYİL, Donay: Türk Ceza Kanunu Şerhi, İstanbul 2007, s. 215.

“hukuka aykırı olarak kaydedilmişse” aynı zamanda TCK’nın 135. maddesinde düzenlenmiş olan kişisel verilerin kaydedilmesi suçu oluşmaktadır.⁶³⁸ Ezcümle başka kişiye ait kişisel verileri hukuka uygun şekilde elinde bulunduran kişinin iradesi hilafına bunların ele geçirilmesi hâlinde, ele geçiren fail yönünden suç oluşmaktadır. Nitekim başka kişiye ait kişisel verileri hukuka aykırı olarak elinde bulunduran kişi, rızasıyla başkasına verse dâhi bu verileri alan fail yönünden yine kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi suçu oluşmaktadır.⁶³⁹

2.4.5.1.2. Hukuka Uygunluk Nedenleri

TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirilmesi suçu bakımından da 135. maddede düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi suçunda olduğu gibi TCK’da yer alan “kanun hükmün icrası”, “hakkın kullanılması” ve “ilginin rızası” hukuka uygunluk nedenleri olarak uygulama alanı bulur. 6698 sayılı KVKK’da özel olarak düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri söz konusu 136. maddede düzenlenen suç bakımından da geçerlidir.⁶⁴⁰ Tekrardan kaçınmak adına hukuka uygunluk nedenleriyle ilgili konuda detaylı bir açıklama yapılmayacak olup, özet bilgiler ile örnek verilerek yetinilecektir.

Kişisel verilerin bir “kanun hükmünün icrası” çerçevesinde verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi hâlinde fiil hukuka uygun hâle gelmektedir. Örneğin, VUK gereğince, bir şirketin çalışanlarının maaş bilgileri gibi kişisel verilerinin, ilgili vergi dairesine bildirilmesi zorunludur. Bu bilgiler, yalnızca kanunun belirttiği kurumlara ve yetkililere verildiği sürece, bu fiil hukuka uygun bir şekilde gerçekleştirilmiş sayılır. Dolayısıyla, çalışanların maaş bilgilerinin bu kapsamda vergi dairesine iletilmesi, TCK’nın 136. maddesi kapsamında suç teşkil etmez.

Kişisel verilerin “hakkın kullanılması” açısından verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi hâlinde 136. madde kapsamında suç oluşmamaktadır.⁶⁴¹ Örneğin, bir doktorun, hastasının teşhis ve tedavisi için gerekli bilgileri öğrenmesi ve bu bilgileri tıbbi rapor hazırlamak amacıyla kullanması, mesleki görev ve bir hakkın icrası kapsamında

⁶³⁸ ŞEN, Ersan: age., s. 607.

⁶³⁹ KANGAL, Veysel T.: age., s. 115.

⁶⁴⁰ SERT, Şeyma: age., s. 145.

⁶⁴¹ ŞEN, Ersan: age., s. 603.

değerlendirilir. Bu nedenle, doktorun hastasına ait kişisel verileri işlemesi veya kaydetmesi, TCK'nın 136. maddesi kapsamında suç teşkil etmez.

“İlgilinin rızası” ile kişisel verilerin verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi, fiilleri hukuka uygun hâle getirmesi sebebiyle suç oluşmamaktadır.⁶⁴² Örneğin, bir öğrencinin, bir etkinlikte çekilen fotoğrafının üniversitenin tanıtım materyallerinde kullanılmasına rıza göstermesi durumunda, bu eylem hukuka uygun kabul edilir. İlgilinin rızası bulunduğu için, bu fotoğrafın paylaşılması veya kullanılması TCK'nın 136. maddesi kapsamında suç oluşturmaz. Rızanın geçerli olabilmesi bakımından aranan rıza ehliyeti TCK 136. maddesi açısından da geçerli olup, rıza gösterecek ilgili kişinin rıza yeteneği hususunda TCK'nın 26. maddesinden farklı olarak ek bir koşul aranmamaktadır.⁶⁴³

TCK'nın 136. maddesinde belirtilen seçimlik hareketlerin KVKK kapsamında ve KVKK'nın 3. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenen kişisel verilerin işlenmesi tanımına uygun şekilde gerçekleştirilmesi durumunda fiilin hukuka uygun kabul edilmesi için ilgili kişinin açık rızası bulunması gerekmektedir.⁶⁴⁴ Açık rızanın hukuka uygunluk oluşturması bakımından gerçekleştirilen fiil ile ilgili tarafından verilen rızanın uyum içerisinde olması gerekmektedir. Örneğin, kişinin açık rızası, kişisel verilerinin verileceği kişiler yönünden bir sınır getirmekte ise kişisel verilerin bu sınır aşılarak rıza kapsamı dışında kalan kimselere de verilmesi hâlinde TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç oluşacaktır.⁶⁴⁵

İlgilinin rızası kapsamında birbirlerini tanıyan kişiler ve gündelik hayatta sıklıkla gerçekleştirilen fiillerle sınırlı olmak üzere “varsayılan rıza” kavramına da başvurulmaktadır⁶⁴⁶. Varsayılan rıza kavramı açısından her somut olayda fiilin gerçekleştiriliş biçimi nazara alınarak mağdurun iradesinin araştırılması gerekmekte ve araştırma sonucunda ise mağdurun fiili önceden bilmesi durumunda başından itibaren rıza göstereceği sonucuna ulaşılmaktadır⁶⁴⁷. Konuyla ilgili olarak, varsayılan rıza kavramı açısından, rızayı açıklayacak durumda bulunmayan bir hastanın kişisel veri mahiyetindeki tıbbi bilgilerinin hekimler arasında paylaşılması varsayılan rıza

⁶⁴² YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 104.

⁶⁴³ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 100.

⁶⁴⁴ SERT, Şeyma: age., s. 150; KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 86.

⁶⁴⁵ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 107.

⁶⁴⁶ AKDAĞ, Hale: age., s. 118.

⁶⁴⁷ KANGAL, Veysel T.: age., s. 224.

kapsamında değerlendirilmesi örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda hekimler tarafından gerçekleştirilen ve TCK'nın 136. maddesine temas eden fiil, hastanın menfaatine yönelik olması nedeniyle hastanın kişisel veri paylaşımına baştan itibaren rıza göstereceği varsayılmakta olup suçun kanuni tipine uygun fiilin hukuka uygun olduğu kabul edilmektedir⁶⁴⁸.

2.4.5.2. Manevi Unsur

TCK'da taksirli sorumluluğu doğuracak şekilde tarif edilmeyen 136. maddesinde “verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu” bakımından yalnızca “kasten işlenebilen bir suçtur”.

TCK'nın 136. maddesi kapsamında failin kastından söz edebilmek için failin suçun kanuni tamında yer alan seçimlik hareketleri bilerek ve sonuçlarını isteyerek gerçekleştirmesi ve söz konusu eylemi hukuka aykırı olduğunu bilerek iradesini suç işlemeye yönlendirmesi gerekmektedir.⁶⁴⁹

Failde 136. maddede düzenlenen suçun oluşması açısından “özel bir amaç” ya da “saik” aranmamaktadır.⁶⁵⁰ Dolayısıyla bu suç, “genel kastla” işlenebilmektedir.⁶⁵¹

Failin başkasına verdiği, yaydığı veya ele geçirdiği bilginin, kişisel veri niteliğinde olduğunu bilmesi de kast kapsamında değerlendirilmektedir⁶⁵². Böylelikle failin başkasına verdiği, yaydığı ya da ele geçirdiği bilginin kişisel veri olduğunu bilmemesi durumunda ise içinde bulunduğu hata nedeniyle TCK'nın 30. maddesi gereğince kastı kaldıracağı kabul edilmektedir.⁶⁵³

TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen “verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçu” bakımından, seçimlik hareketleri hukuka uygun hâle getirmeye yönelik yapılacak olan araştırmaya ve değerlendirmeye TCK'nın genel hükümleri ve KVKK'nın 5. maddesi kaynaklık etmektedir.⁶⁵⁴ “Hukuka aykırı olarak” ifadesinin hukuki mahiyeti bakımından doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur.

⁶⁴⁸ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 108.

⁶⁴⁹ MADEN, Mehmet: age., s. 115.

⁶⁵⁰ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 221; YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 94.

⁶⁵¹ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 404; DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 714.

⁶⁵² AKDAĞ, Hale: age., s. 105.

⁶⁵³ KANGAL, Veysel T.: age., s. 122.

⁶⁵⁴ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 279.

Doktrinde hukuka aykırılık unsurunun TCK'nın 136. maddesinin tipikliğine dâhil olduğu yönündeki görüşe göre, kişisel verileri başkasına veren, yayan ya da ele geçiren failin gerçekleştirdiği fiilin hukuka aykırı olduğunu özel olarak bilip istemesi gerekmektedir. Buna göre TCK'nın 136. maddesi açısından failin hukuka aykırı şekilde hareket ettiğinin bilincinde olup olmadığının tespit edilerek ortaya konulması gerekmektedir. Hukuka aykırılık bilincine dair herhangi bir tespitin yapılamadığı durumlarda ise “suçun yasal unsurlarının gerçekleşmeyeceği” ve failin gerçekleştirdiği tipe uygun fiilin suç oluşturmayacağı kabul edilmektedir.⁶⁵⁵

Doktrindeki diğer bir görüş ise TCK'nın 136. maddesinde yer alan “hukuka aykırı olarak” ifadesinin suçun kanuni tamında yer alan bir unsuru nitelendirmediğini, ifadenin suça ilişkin genel bir değerlendirme niteliğinde olduğunu ve bu nedenle hukuka aykırılığın tipikliğe dâhil olmadığını ve suçun manevi unsuru olan kast kapsamında değerlendirilemeyeceği ileri sürülmektedir.⁶⁵⁶

Hukuka aykırılık ifadesinin TCK'nın 136. maddesinde yer aldığı gibi haksızlığın tümünü değerlendirdiği durumlarda kusurlulukla ilişkili olan haksızlık bilinci ile bağlama noktası oluşturduğu belirtilmektedir.⁶⁵⁷ Söz konusu duruma göre 136. maddede belirtilen tipe uygun fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştiren failin gerçekleştirdiği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşmesi durumunda “kusurunun bulunmaması nedeniyle” faile ceza verilememektedir. Bu hususta haksızlık bilincine ilişkin TCK'nın 30. maddesinin dördüncü fıkrasının tüm suçlar bakımından gözetilebileceği ve koşulları varsa her halükârda tüm suçlar bakımından uygulanabileceği ifade edilerek “hukuka aykırı olarak” ifadesinin TCK'nın 136. maddesi yönünden anlamsız olduğu da ifade edilmektedir.⁶⁵⁸

Doktrinde bir diğer görüşe göre “hukuka aykırı olarak” ifadesinin TCK'nın 136. maddesindeki fiilin hukuka uygun olabileceğini belirtmek amacıyla kullanıldığını, söz konusu ifade ile kişisel verilerin fail tarafında başkasına verilmesine, yayılmasına ya da

⁶⁵⁵ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 594; SERT, Şeyma: age., s. 145; AKDAĞ, Hale: age., s. 108.

⁶⁵⁶ GÖKTÜRK, Neslihan: “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan “Hukuka Aykırılık” İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 2016, s. 428; KANGAL, Veyssel T.: age., s. 123.

⁶⁵⁷ GÖKTÜRK, Neslihan: agm., s. 430.

⁶⁵⁸ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 95.

ele geçirilmesine izin verir bir hukuk normunun olup olmadığı hususunda hâkimi daha titiz bir inceleme ve değerlendirme yapmaya sevk etmesini amaçlamaktadır.⁶⁵⁹

Yargıtay bir kararında⁶⁶⁰, TCK'nın 136. maddesinin kanuni tanımında yer alan “hukuka aykırılık” ifadesini suçun manevi unsuru olan kast kapsamında değerlendirmiştir. Yargıtay, kanuni tanımda yer alana tipe uygun fiillerin fail tarafından hukuka aykırılık bilinci olmaksızın gerçekleştirildiğinin kabul edilmesi hâlinde ise “*yüklenen fiilin suç olarak tanımlanmamış olması*” nedeniyle beraat hükmü verilmesi gerektiğini diğer bir kararında⁶⁶¹ belirtmiştir. Örnek olarak verdiğimiz ve bizim de katıldığımız Yargıtay'ın söz konusu kararında hukuka aykırılığın tipikliğe dâhil olması ve suçun manevi unsuru olan kast kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kural olarak doğrudan kast ile işlenen suçlar, tipiklikte bilme unsurunun veya hukuka aykırılık bilincinin ya da failin belli bir maksat veya saikle hareket etmesinin arandığı suçlar haricinde, olası kastla da işlenebilmektedir. Dolayısıyla TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç açısından suçun oluşması için failde özel olarak “hukuka aykırılık” bilinci aranması nedeniyle söz konusu bu suç olası kast ile işlenemez.⁶⁶²

TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suçun, fiilin bir zarar yol açması gibi daha ağır ya da başkaca neticeye yol açması durumlarına da yer verilmemiştir. Bu nedenle “neticesi sebebiyle ağırlaşan hâli” suç olarak düzenlenmemiştir.⁶⁶³

2.4.6. Kusurluluk

“*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu açısından, kusurluluk bakımından çalışmamızın kişisel verilerin kaydedilmesi suçu başlığı altında açıklamalar bu suç için de geçerlidir. Tekrara girmemek için detaylı açıklama yapılmayacak olup özet olarak değinilecektir.

Kusurluluğu kaldıran sebeplerden biri 5237 sayılı TCK'nın 24. maddesinin ikinci fıkrasında, amirin ifası kapsamında “*kişisel verileri veren, yayan veya ele geçiren*”

⁶⁵⁹ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 81; AKDAĞ, Hale: age., s. 111.

⁶⁶⁰ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 03.07.2019 Tarih, 2018/8313 Esas ve 2019/8077 Karar sayılı kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.10.2024).

⁶⁶¹ Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 21.03.2018 Tarih, 2017/3928 Esas ve 2018/3190 Karar sayılı kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.10.2024).

⁶⁶² İTİŞGEN, Rezzan: agm., s. 191

⁶⁶³ SERT, Şeyma: age., s. 143.

kimse cezalandırılmayacaktır.⁶⁶⁴ Amirin ifasının uygulama alanı bulabilmesi için “emrin yetkili merci tarafından verilmesi”, “yerine getirilmesinin görev gereği olması” ve konusunun da “suç teşkil etmemesi” gereklidir.

Kusurluluğu kaldıran diğer bir neden olan TCK’nın 25. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “zorunluluk hâli”, söz konusu TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından uygulama alanı bulabilecektir. Örneğin, Trafik kazası geçiren ve bilinci kapalı olan bir kişinin, hayati tehlike altında olduğunu fark eden bir sağlık görevlisi, kişinin geçmiş sağlık bilgilerine ve mevcut tedavi bilgilerine ulaşmak amacıyla kişisel verilerini başka bir hastaneye iletirse, bu durumda zorunluluk hâli nedeniyle cezai sorumluluk oluşmaz. Burada, failin bilerek tehlikeye sebebiyet vermemesi, kişinin yaşam hakkına yönelik ağır ve muhakkak bir tehlikenin var olması, tehlikenin başka bir şekilde bertaraf edilememesi ve eylemin orantılı olması nedeniyle, TCK’nın 136. maddesi kapsamında suç oluşmayacaktır.

Failin, karşı koyamayacağı veya kaçınamayacağı cebir, şiddet, ciddi bir korkutma ya da tehdit altında kişisel verileri vermesi, ele geçirilmesi veya yayılması durumunda, faile ceza verilmez. Ancak, bu suça neden olan cebir, şiddet veya tehdidi uygulayan kişi, TCK 136. madde kapsamından dolayı fail olarak sorumlu tutulur.

Ceza sorumluluğu kaldıran veya azaltan nedenler bakımından, “haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır dilsizlik, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma” nedenleri, TCK’nın söz konusu bu hâllere ilişkin genel hükümleri de 136. maddede düzenlenen suçun faili açısından da uygulanabilir.⁶⁶⁵

2.4.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

2.4.7.1. Nitelikli Hâller

TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından cezanın artırılmasını gerektiren birden fazla nitelikli hâl bulunmaktadır. TCK’nın 136. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli hâl suçun konusundan kaynaklanmakta ve TCK’nın 137. maddesinde düzenlenen nitelikli hâller ise failin vasfı ve fiilin gerçekleştiriliş açısından kaynaklanmaktadır.

⁶⁶⁴ SERT, Şeyma: age., s. 145-146.

⁶⁶⁵ SERT, Şeyma: age., s. 146.

2.4.7.1.1. Suçun Konusuna Dayalı Nitelikli Hâller

5237 sayılı TCK'nın 136. maddesinin ikinci fıkrasında *“Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236'ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır.”* şeklindedir.⁶⁶⁶ TCK'nın 136. maddesinin ilk hâlinde bulunmayan söz konusu bu nitelikli hâl, 2019 yılında 7188 sayılı Kanun'un 17. madde ile TCK'nın 136. maddesine eklenerek ikinci bir fıkra ile düzenlenmiştir.⁶⁶⁷

7188 sayılı Kanun ile 5271 sayılı CMK'nın 236. maddesine eklenen beşinci fıkrada⁶⁶⁸ TCK 103. maddesinin ikinci fıkrası nitelikli cinsel istismar suçundan *“mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri”* kayda alınacaktır. Söz konusu 236. maddenin altıncı fıkrasında *“Türk Ceza Kanunu'nun 102'nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır.”* şeklindedir.⁶⁶⁹

TCK'nın 136. maddesinin ikinci fıkrası ile ulaşılmak istenen sonuç ile nitelikli cinsel saldırı ve çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçlarından mağdur olanları beyan ve görüntülerinin kayda alınmasını öngören CMK'nın 236. maddesinin beşinci ve altıncı fıkraların amacı arasında doğrudan bağlantı bulunmaktadır. CMK'nın 236. maddesinin beş ve altıncı fıkralarında belirtilen suçlardan mağdur olan kişilerin ceza muhakemesinin değişik evrenlerinde birden fazla kez dinlenilmeleri suretiyle örselenmelerinin engellenmesi amaçlanmıştır.⁶⁷⁰ Bu amaç doğrultusunda elde edilen beyan ve görüntülerin başkalarına verilmesi, yayılması veya yetkisiz üçüncü kişiler tarafından ele geçirilmesi CMK'nın 236. maddesinin amacına aykırılık taşımakla birlikte, hatta TCK'nın 102. maddesinin ikinci fıkrasında nitelikli hâli olan cinsel saldırı ve 103. maddesinin ikinci fıkrasında nitelikli hâli düzenlenen çocukların cinsel istismar suçlarından mağdur olanların daha fazla duygusal ve psikolojik travmaya sebebiyet vermesinde tereddüt

⁶⁶⁶ MADEN, Mehmet: age., s. 91.

⁶⁶⁷ <https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/ceza-muhakemesi-kanunu-ve-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-7188-1> (Erişim Tarihi: 17/10/2024).

⁶⁶⁸ 24.10.2019 Tarih ve 30928 sayılı Resmî Gazete.

⁶⁶⁹ Bkz. ARTUÇ, Mustafa: age., s. 1207 ve devamı.

⁶⁷⁰ SINAR, Hasan: agm., s. 49.

bulunmamaktadır. TCK'nın 136. maddesinin ikinci fıkrası ile mağdur olan kişilerin, olaya ilişkin beyan ve görüntülerinin sıkı bir gizlilikle ve etkili bir şekilde korunması amaçlanmaktadır.

Son olarak TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından cezanın azaltılmasını gerektiren herhangi bir nitelikli hâl bulunmamaktadır.

2.4.7.1.2. Fiilin Sıfatına ve Fiilin İşlenme Şekline Dayalı Nitelikli Hâller

TCK'nın 137. maddesinde nitelikli hâllerin yer aldığı düzenlemede, TCK'nın 138. maddesinde düzenlenen verileri yok etmeme suçu hariç olmak üzere TCK'nın “*Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar*” başlıklı bölümünde yer alan suç tipleri açısından ortak bir hüküm niteliğindedir.⁶⁷¹ 136. maddesi bakımından da geçerli olacaktır.

Suçun, 137. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenen (a) bendinde yer alan “*kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle*” ya da söz konusu madde ve fıkranın (b) bendinde yer alan “*belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle*” işlenmesi durumunda nitelikli hâl gündeme gelecektir.⁶⁷² TCK'nın 137. maddesinde düzenlenen nitelikli hâller kişisel verilerin kaydedilmesi suçu başlığı altında detaylıca incelediğimizden dolayı tekrara girmek adına bu bölümde verilen bilgilerle yetinilmiştir.

TCK'nın 137. maddesinin ilk fıkrasında yer alan (a) ve (b) bentlerinde düzenlenen nitelikli hâllerin TCK'nın 136. maddesi bakımından birlikte gerçekleşmesi durumunda, yarı oranda artırım bir kez yapılacaktır. Ancak bu husus TCK'nın 61. maddesinin birinci fıkrası uyarınca temel cezanın alt sınırdan ayrılarak tayin edilmesinin nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilecektir.⁶⁷³

2.4.7.2. Teşebbüs

Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçuna, sırf hareket suçu olması veya neticesi hareket ile bitişik suç olması sebebiyle

⁶⁷¹ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 118.

⁶⁷² MADEN, Mehmet: age., s. 91.

⁶⁷³ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 130.

kural olarak teşebbüs mümkün değildir.⁶⁷⁴ Söz konusu kuralın istisnası olmakla birlikte suçun icra hareketlerinin bölünebildiği durumlarda ise suç teşebbüse elveriş olacaktır.⁶⁷⁵

TCK'nın 136. maddesinde seçimlik hareketlerin failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamadığı durumlarda söz konusu bu suça teşebbüs olabilecektir.⁶⁷⁶ Örneğin, Fail, kişisel verilerin yer aldığı bir dosyanın bulunduğu dolabın kilidini kırmaya çalışsa, ancak dolabı açmayı başaramasa, suçun “ele geçirme” seçimlik hareketi açısından teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir.

Suçun icra hareketlerinin bölünebildiği hallerde TCK'nın 136. maddesi açısından TCK'daki 36. maddesinde düzenlenen gönüllü vazgeçme hükmü uygulama alanı bulmaktadır.⁶⁷⁷ Söz konusu bu durumda kişisel verileri başkasına “vermek”, “yaymak” veya “ele geçirmek” hareketlerinden gönüllü vazgeçen ya da kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını önleyen fail hakkında teşebbüsten ceza verilememektedir. Fakat failin gerçekleşen kısmının suç oluşturması durumunda, failin oluşan o suç yönünden ceza sorumluluğu devam edecektir. Başkasına ait olan kişisel verileri ele geçirmek amacıyla bir bilişim sistemine girdikten sonra gönüllü olarak vazgeçip kişisel veri ele geçiremeyen fail hakkında 136 ve 35. maddeleri uygulanmayacak olup, diğer unsurlarının bulunması durumunda fail TCK'nın 243. maddesine “*Bilişim sistemine girme*” suçundan sorumlu olacaktır.⁶⁷⁸

2.4.7.3. İştirak

TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu, genel bir suç olup “herkes” tarafından işlenebilir niteliktedir. Bu nedenle, suçun işlenişinde iştirak hükümleri bakımından farklı bir özellik taşımaz.

Kişinin TCK'nın 136. maddeyi müşterek fail veya dolaylı fail olarak işlemesi ya da işlenmesine azmettiren veya yarım eden olarak katılması da mümkündür.⁶⁷⁹ Suça

⁶⁷⁴ AKDAĞ, Hale: age., s. 123.

⁶⁷⁵ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 716; ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 663.

⁶⁷⁶ AKDAĞ, Hale: age., s. 139.

⁶⁷⁷ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 617.

⁶⁷⁸ SINAR, Hasan: agm., s. 57.

⁶⁷⁹ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 229; İTİŞGEN, Rezzan: agm., s. 195.

iştirakin her türü mümkün olmakla birlikte TCK'nın iştirake ilişkin genel hükümleri, bu suç bakımından uygulama alanı bulur.⁶⁸⁰

Kişilerin 136. maddesinde düzenlenen farklı hareketleri gerçekleştirdikleri durumlarda, failer arasındaki iştirak iradesine bakmak gerekir. Örneğin, başından itibaren kişisel verileri ele geçirip yaymak niyetinde olan kişilerden birisi sadece ele geçirme hareketini, diğer kişinin ise ele geçirilen kişisel veriler üzerinde sadece yayma hareketini gerçekleştirmesi hâlinde tek suçtan bahsedilecektir.⁶⁸¹

Kişilerin gerçekleştirdiği seçimlik hareketlerin karşılıklılık oluşturduğu durumlar bakımından doktrinde farklı değerlendirmeler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak başka bir kişiye verilmesi ile ele geçirilmesi hareketlerinin failer tarafında karşılıklı olarak ve bilerek gerçekleştirilmesi durumunda, müşterek faillik oluşmaktadır.⁶⁸² Diğer bir görüşe göre ise kişisel verileri muhatabından alarak ele geçiren kişinin hareketinin, muhatap kişinin kişisel verileri verme hareketine iştirak olmadığı yönündedir.⁶⁸³

TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen “*Verilerin hukuka aykırı olarak verme ele geçirilme*” suçu görünüşte özgü suç olması sebebiyle suçun nitelikli hâllerine iştirak için her bir failin TCK'nın 137. maddesinde düzenlenen özelliklere sahip olması gerekir.⁶⁸⁴ 137. maddede belirtilen özellikleri taşımayan kişi 136. maddede düzenlenen suç bakımından ancak şeriklik kapsamında “azmettiren” veya “yardım eden” olarak sorumlu tutulabilecektir.⁶⁸⁵

TCK'nın 137. maddesinde düzenlenen özellikleri taşıyan ve taşımayan kişilerin suçu oluşturan fiil üzerindeki hakimiyetlerinin müşterek faillik düzeyinde olması durumunda ise failliğin şerikliğe asliliği kuralı geçerli olmakta ve TCK'nın 137. maddesindeki özellikleri taşımayan fail bakımından 137. maddeden değil sadece suçun temel şeklinin düzenlendiği 136. maddenin birinci fıkrasından sorumlu tutulması gerekmektedir.⁶⁸⁶

⁶⁸⁰ SERT, Şeyma: age., s. 147.

⁶⁸¹ AKDAĞ, Hale: age., s. 141.

⁶⁸² BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 162.

⁶⁸³ KANGAL, Veysel T.: age., s. 136; YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 123.

⁶⁸⁴ MADEN, Mehmet: age., s. 118.

⁶⁸⁵ SINAR, Hasan: agm., s. 58; İTİŞGEN, Rezzan: agm., s. 195.

⁶⁸⁶ MADEN, Mehmet: age., s. 119.

2.4.7.4. İçtima

Suçların içtimaı bakımından ise TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu itibarla TCK'nın 136. maddesine ilişkin içtima meselesi, TCK'da yer alan genel içtima kurallarına ve doktrinde benimsenen içtima ilkeleri uygulanmaktadır.

Verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçu, aynı kişiye karşı farklı zamanlarda ve ortak suç işleme kararı kapsamında işlendiği takdirde TCK'nın 43. maddesinin birinci fıkrası gereğince zincirleme suç hükümleri uygulanır ve ceza artırılarak verilir.⁶⁸⁷ Örneğin, aynı kişiye ait kişisel verilerin internet sitesinden birer gün ara ile paylaşılacak suretiyle yayılması durumunda ortak suç işleme kararı kapsamında işlenmesinden dolayı zincirleme suç hükümleri uygulanır.⁶⁸⁸

Birden fazla kişiye karşı bir suçu tek bir fiil ile işlenmesi durumunda TCK'nın 43. maddesinin ikinci fıkrasına göre aynı neviden fikri içtima kuralına göre failin cezasında artırım yapılmaktadır. Örneğin, birden fazla kişinin kimlik bilgilerinin bulunduğu bir hafıza kartının tek bir fiil ile başkasına verilmesi durumunda da failin cezası artırılarak verilecektir.⁶⁸⁹

TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen farklı neviden fikri içtima bakımından, tek fiil ile birden fazla ve farklı suç işlenmesi söz konusu olur. İçtima kuralına göre fail, işlenen suçlardan hangisinin cezası daha ağır ise o suçtan cezalandırılmaktadır.⁶⁹⁰ TCK'nın 136. maddesinin konusu olan kişisel verinin kapsamının geniş olması ve birden fazla ve farklı seçimlik hareketin öngörülmesi nedeniyle, 136. madde ile farklı birtakım suçlar arasında konu ve fiil unsurları bakımından benzerlik olabilmektedir. Bu tür benzerlik olan durumlarda farklı neviden fikri içtima kuralı uygulanmakta olup failin ceza sorumluluğu açısından 136. madde ile oluşan diğer suçun cezası mukayese edilerek belirlenecektir.

TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suçun konusu itibarıyla 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu ile ortak birtakım hususlar vardır.

⁶⁸⁷ SERT, Şeyma: age., s. 147.

⁶⁸⁸ SERT, Şeyma: age., s. 147-148.

⁶⁸⁹ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 126.

⁶⁹⁰ ÖZGENÇ, İzzet: age., s. 639.

Doktrinde TCK'nın 136. maddesi ile 135. maddesi arasındaki içtima ilişkisine yönelik farklı görüşler mevcuttur. İlk görüşe göre TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından seçimlik hareketi olan “ele geçirmenin” kişisel verilerin kaydedilmesi suretiyle gerçekleştirilmesi durumundan, gerçek içtima kuralı gereği failin her iki suçta ayrı ayrı cezalandırılması gerekmektedir.⁶⁹¹

TCK'nın 135. maddesinin 136. maddesine göre geçit suç olduğu ileri sürülen diğer bir görüşe göre failin sadece TCK'nın 136. maddesinden sorumlu tutulması gerekmektedir.⁶⁹² Buna karşın 136. maddesinde seçimlik hareketlerin gerçekleştirilmesi bakımından kişisel verilerin kaydedilmesi zorunluluğu bulunmadığından anılan suçlar arasında geçitli suç ilişkisi olmadığı belirtilmiştir.⁶⁹³

Doktrindeki diğer bir görüş ise tek bir fiil ile kişisel verilerin ele geçirmek suretiyle kaydedilmesinde veya kaydedilmek suretiyle ele geçirilmesinde aynı neviden içtima kuralının uygulanması gerekir.⁶⁹⁴ Kişisel verilerin kaydedilmesi ile vermek veya yaymak fiillerinin aynı anda ve tek fiil ile gerçekleştirilmesi bakımından da aynı kural geçerlidir.⁶⁹⁵

Bizim de katıldığımız ilk görüşe göre TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından seçimlik hareketlerden “verme”, “ele geçirme” veya “yayma” eylemlerinde kişisel verilerin kaydedilmesi suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda “gerçek içtima kuralı” gereğince failin her iki suçta ayrı ayrı ceza alması gerekmektedir. Çünkü 136. maddede düzenlenen seçimlik hareketler arasında kaydetmek fiili bulunmamakla birlikte, kaydetme fiili ayrı bir suç başlığı altında düzenlenmiş olup geçitli suç özelliği de göstermemektedir.

“Verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçu”, TCK'nın 132. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen kişiler arasındaki haberleşmenin hukuka aykırı olarak ifşası, 132. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen kişinin kendisiyle yapılan haberleşmenin içeriğini karşı tarafın rızası olmaksızın ifşası, 133. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen kişiler arasındaki aleni olmayan konuşma kayıtlarının ifşası, 134. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen kişilerin özel hayatına

⁶⁹¹ SERT, Şeyma: age., s. 149.

⁶⁹² KORKMAZ, İbrahim: age., s. 481.

⁶⁹³ BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 154; DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 749.

⁶⁹⁴ MADEN, Mehmet: age., s. 173.

⁶⁹⁵ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 127.

ilişkin görüntü veya seslerin ifşası, 239. maddenin birinci fıkrasında düzenlenen müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması, 244. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen bilişim sisteminde bulunan veriyi başka bir yere gönderme, TCK'nın 258. maddenin birinci fıkrasında düzenlenen gizli kalması gereken belge, karar ve emirlerin açıklanması veya yayınlanması veya başkasının bilgi edinmesini kolaylaştırma suçlarıyla birlikte işlenmesi hâlinde fail, TCK'nın 44. maddesi gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır.⁶⁹⁶

TCK'nın 243. maddesinde düzenlenen bilişim sistemine girme suçu ile TCK'nın 136. maddesi arasındaki içtima ilişkisine dair doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bazı durumlarda TCK'nın 243. maddesinin 136. maddesi açısından görünüşte içtima türlerinden birisi olan geçit suç bağlamında özellik gösterdiği ve fail tarafından gerçekleştirilen bilişim sistemine girmenin sonrasında işlenen “verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçu” bakımından “cezalandırılmayan hareket” kapsamında olduğu değerlendirilmektedir.⁶⁹⁷

Doktrindeki bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise TCK'nın 243. maddesi ile 136. maddesi ile “korunan hukuki değerin aynı olmaması” ve 136. maddesinde düzenlenen suçun işlenmesi için 243. maddede düzenlenen bilişim sistemine girmenin zorunluluğunun bulunmaması nedenleriyle her iki suç arasında geçit suç ilişkisi bulunmadığından, failin cezai sorumluluğu gerçek içtima kuralına göre belirlenmesi gerekmektedir.⁶⁹⁸

Doktrinde diğer bir görüş ise TCK'nın 136. maddesindeki seçimlik hareketlerin gerçekleştirilmesi için bilişim sistemine girilmesinin zorunlu olduğu durumlarda TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suçtan daha hafif bir suç olan 243. maddede düzenlenen suçtan geçilerek işlendiğini ve failin sadece amaç suç olan TCK'nın 136. maddesinden sorumlu tutulması gerekmektedir.⁶⁹⁹ Bilişim sistemine girmenin TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen hareketlerin gerçekleştirilmesi açısından zorunluluk arz etmediği durumlarda ise failin farklı amaçlar doğrultusunda gerçekleştirildiği iki farklı

⁶⁹⁶ SERT, Şeyma: age., s. 148-149.

⁶⁹⁷ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 617.

⁶⁹⁸ SINAR, Hasan: agm., s. 60.

⁶⁹⁹ KORKMAZ, İbrahim: age., s. 483.

eylemi nedeniyle gerçek içtima hükümlerine göre her iki suçtan cezalandırılması gerekmektedir.⁷⁰⁰

TCK'nın 245. maddesinde düzenlenen “*Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması*” suçu kapsamında kişisel veri niteliğinde olan kredi kartı veya banka kartı bilgilerinin ele geçirip, başka yerde kullanmayan failin fiili TCK'nın 136. maddesi gereğince “*kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi suçu*” oluşmaktadır. Fakat söz konusu bu bilgileri kullanarak kendisine ya da başkasına yarar sağlaması hâlinde fiil, geçitli suç özelliğinden dolayı yalnızca TCK'nın 245. maddesi birinci fıkrasındaki suç oluşmaktadır.⁷⁰¹

2.4.8. Yaptırım

TCK'nın 136. maddesinin birinci fıkrası⁷⁰², “*Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” şeklindedir.⁷⁰³

136. maddenin ikinci fıkrası⁷⁰⁴ “*Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır.*” şeklinde suçun konusu bakımından nitelikli hâl düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.⁷⁰⁵ Diğer bir nitelikli hâllerin düzenlendiği TCK'nın 137. maddesince, “*kamu görevlisi*” tarafından veya “*belirli bir meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan*” işlenmesi durumunda, verilecek ceza yarı oranında artırılması düzenlenmiştir.

TCK'nın 136. maddesi için öngörülen aynı maddenin ikinci fıkrası ve 137. maddede yer alan nitelikli hâllerin birlikte gerçekleşmesi durumunda temel ceza üzerinden öncelikle 136. maddenin ikinci fıkrasına göre bir kat artırım yapılması ve akabinde bu şekilde belirlenen ceza üzerinden 137. madde gereğince yarı oranında artırım yapılarak belirlenmektedir.⁷⁰⁶

⁷⁰⁰ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 130.

⁷⁰¹ SERT, Şeyma: age., s. 149.

⁷⁰² 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı kanunun 4. maddesiyle fıkarda yer alan “*bir yıldan*” ibaresi “*iki yıldan*” şeklinde değiştirilmiştir.

⁷⁰³ MADEN, Mehmet: age., s. 91.

⁷⁰⁴ 17.10.2019 Tarih ve 7188 sayılı Resmî Gazete.

⁷⁰⁵ MADEN, Mehmet: age., s. 91.

⁷⁰⁶ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 131.

TCK'nın 53. madde birinci fıkrada düzenlenen belli haklardan yoksun bırakılabilme, TCK'nın 136. madde bakımından da uygulama alanı bulabilmektedir.⁷⁰⁷ Suçun TCK'nın 137. maddesinde düzenlenen nitelikli hâllerini gerçekleştirilen fail hakkında 53. maddenin beşinci fıkrası⁷⁰⁸ uygulama alanı bulabilmektedir.⁷⁰⁹

Faille ve netice cezaya ilişkin kanundaki diğer şartların da oluşması koşuluyla, “verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçu” bakımından, fail hakkında CMK'nın 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veya TCK'nın 51. maddesi uyarınca hapis cezasının ertelenmesi kararı verilebilecektir.⁷¹⁰

Ceza sorumluluğunu azaltan hâller nedeniyle failin cezasında yapılacak indirimler ile sonuç cezanın bir yıl ya da daha az hapis cezası olması durumunda kısa süreli hapis cezasının TCK'nın 50. maddesi gereğince seçenek yaptırımlara çevrilmesi de mümkündür.

“Verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçu” bakımından da TCK'nın 140. maddesi gereğince tüzel kişiler hakkında TCK'nın 60. maddesinde belirtilen güvenlik tedbirleri uygulama alanı bulabilecektir.

2.4.9. Muhakeme

5237 sayılı TCK'nın 139. maddesi gereğince söz konusu 136. maddede düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu bakımından soruşturma ve kovuşturma re'sen yapılmaktadır.

Doktrinde suçun şikâyeteye tabi olmaması bakımından çeşitli görüşler vardır. Bir görüşe göre, TCK'nın 136. maddenin her zaman re'sen soruşturulmasını gerektirecek ölçüde büyük bir tehlike oluşturmaması sebebiyle kural olarak şikâyeteye tabi olması

⁷⁰⁷ SERT, Şeyma: age., s. 150.

⁷⁰⁸ 5237 sayılı TCK 53. madde “(5) Birinci fıkrada sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükmünde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükmün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.” <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

⁷⁰⁹ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 132.

⁷¹⁰ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 131.

gerekmektedir.⁷¹¹ Bizim de katıldığımız benzer görüşe göre, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi suçundan zarar gören kişinin kişisel yararının, suçla korunan toplumsal yarara göre daha ön planda olduğu belirtilerek suçun basit hâlinin şikâyeteye bağlı olması gerekir.⁷¹²

TCK'nın 136. maddesi şikâyeteye tabi olmaması sebebiyle CMK'nın 253. maddesinin birinci fıkrası (a) bendi uyarınca uzlaştırma kapsamında değildir. Suçun şikâyeteye tabi olup olmadığına bakılmaksızın birinci fıkranın (b) bendinde sayılan suçlar arasında yer almamaktadır. Anılan nedenler üzerine TCK'nın 136. maddesi açısından uzlaştırma hükümleri uygulanmamaktadır.⁷¹³

Söz konusu suçun TCK'nın 137. maddesinde düzenlenen nitelikli hâlinin faili olan kamu görevlisinin soruşturulması için 4483 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca yetkili merciden izin alınması gerekmektedir.

“Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu” bakımından yapılacak yargılamalarda 5235 sayılı Kanun'un 11. maddesi gereğince Asliye Ceza Mahkemesi görevlidir. 5271 sayılı CMK 12. maddesi hükümlerine göre yetkili mahkeme belirlenecektir. Suçun işlendiği yerin belirlenememesi hâlinde ise CMK'nın 13. maddesinde belirlenen “özel yetki kuralları” uygulama alanı bulacaktır.

TCK'nın 136. maddesi için kanunda öngörülen cezanın üst sınırı dört yıl olması sebebiyle suçun dava zamanaşımı TCK'nın 66. maddenin birinci ve dördüncü fıkraları gereğince sekiz yıldır.⁷¹⁴

Suçun nitelikli hâllerinin söz konusu olduğu 136. maddenin ikinci fıkrası ile 137. maddede öngörülen artırım oranları dikkate alındığında, nitelikli hâllerde suç için kanunda öngörülen cezanın üst sınırı beş yılı aşmaktadır. Buna göre suçun nitelikli hâlleri bakımından, TCK'nın 66. maddesi gereğince onbeş yıllık dava zamanaşımı süresi söz konusu olacaktır.⁷¹⁵

⁷¹¹ AKDAĞ, Hale: age., s. 157.

⁷¹² BÖREKÇİ, Eşref Barış: age., s. 173.

⁷¹³ SERT, Şeyma: age., s. 151.

⁷¹⁴ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 132-133.

⁷¹⁵ YAŞAR, Orhan Gazi: age., s. 133.

TCK'nın 136. maddesinde düzenlenen suç bakımından öngörülen ceza zamanaşımı TCK'nın 68. maddesinin birinci fıkrası gereğince on yıldır.⁷¹⁶

2.5. Verileri Yok Etmeme Suçu

Yok etme yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 765 sayılı mülga TCK'nın 230. maddesinde yer alan görevi savsama suçundan işlem yapılmaktaydı.⁷¹⁷ 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” bölümünün 138. maddesinde verileri yok etmeme suçu düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin, ilgisiz üçüncü kişilerin eline geçmesini engellemek amacıyla kişisel veriyi yok etmekle görevli kişiyi, bu görevini ifaya zorlamak için TCK'nın “Verileri yok etmeme” başlığını taşıyan 138. maddesi ile suç düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 138. maddesinin birinci fıkrasında “*Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir.*” ikinci fıkra ise “*Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.*” şeklindedir.⁷¹⁸

Kişisel verilerin yok edilmesi gereken süreler bakımından ise 5271 sayılı CMK'nın 137 ve 140. maddeleri, Adli Sicil Kanunu'ndaki 9 ve 12. maddelerindeki benzer şekilde düzenlemeler örnek olarak gösterilebilir.

Söz konusu 138. maddenin gerekçesinde “hukuka uygun olarak” kaydedilmiş kişisel verilerin kanunlarla belirlenen sürelerin geçmesine rağmen yok edilmemesi durumunda bağımsız bir suç tanımlamaktadır. 138. maddede yer alan veri kavramından ve gerekçesinden de düzenleniş amacı her tür veri bakımından değil, yalnızca kişisel veri kastedilmektedir.⁷¹⁹ Bu nedenle madde başlığında sadece “veri” kavramının kullanılması

⁷¹⁶ SERT, Şeyma: age., s. 151.

⁷¹⁷ MÜLGA 765 sayılı TCK Madde 230- “*Her ne vesile ile olursa olsun memuriyet vazifesini yapmakta ihmal ve terahi eden veya amirinin kanuna göre verdiği emirleri makbul bir sebep olmaksızın yapmayan memur bir aydan altı aya kadar hapis ve yüz liradan 500 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.*” <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=765&MevzuatTur=5&MevzuatTertip=3>

⁷¹⁸ MADEN, Mehmet: 121; SERT, Şeyma: age., s. 152.

⁷¹⁹ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 411.

yeterli olmayıp, suçun başlığının “Kişisel Verilerin Yok Edilmemesi” şeklinde değiştirilmesi daha doğru anlam ifade edecektir.⁷²⁰

TCK’nın 138. maddesinin ikinci fıkrası ile cezayı ağırlaştıran nitelikli hâl düzenlemiştir. 5271 sayılı CMK hükümlerine göre ortadan kaldırılması gereken veriler, genellikle “koruma tedbirleri sonucunda elde edilen bilgilerden” oluşmaktadır. Konuyla ilgili olarak örneğin, CMK’nın “İletişim tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması” başlıklı 135. maddesinde düzenlenen iletişimin denetlenmesi tedbiri sonucunda elde edilen iletişim içeriklerinin ne zaman yok edilmesi gerektiği, CMK’da “Kararların yerine getirilmesi, iletişim içeriklerinin yok edilmesi” başlığı altında 137. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. 138. maddenin ikinci fıkrası ile getirilen nitelikli hâl, CMK hükümlerine göre ortadan kaldırılması gereken verilerin niteliğinden kaynaklanmaktadır. Zira söz konusu veriler, bir suç sebebiyle soruşturma ve kovuşturma faaliyetleri sonucunda elde edilmektedir.⁷²¹

TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suç bakımından, 6698 sayılı KVKK’nın 4. madde ikinci fıkra (d) bendinde düzenlenen “verilerin amacın gerektirdiğinden daha uzun süre tutulmaması” ilkesi ile doğrudan ilgilidir.⁷²² Söz konusu suçla aslında bu ilkeye uyulmaması cezalandırılmaktadır.⁷²³ KVKK’nın 7. maddesinde verilerin işleme sebepleri ortadan kalkması üzerine “*kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir.*” şeklinde düzenleme de ilgilidir.⁷²⁴ Yine KVKK’nın 17. madde ikinci fıkrasında “*Bu Kanunun 7 nci maddesi hükmüne aykırı olarak; kişisel verileri silmeyen veya anonim hâle getirmeyenler 5237 sayılı Kanunun 138 inci maddesine göre cezalandırılır.*” şeklindedir.⁷²⁵ KVKK’da düzenlenen hükümler incelendiğinde, TCK’nın 138. maddesine atıf yapılması nedeniyle önemlidir.⁷²⁶ TCK’nın 138. maddesindeki suç ile birlikte ele alınması gereken düzenlemeler gibi gözükse de suçun maddi unsurlarından konu, fiil ve fail bakımından birbirinden ayrılmaktadır.

⁷²⁰ ÖZEN, Mustafa: “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi, Verilmesi veya Ele Geçirilmesi ve Yok Edilmemesi Suçları (TCK m. 136, 137, 138)”, Kamu Hukuku Arşivi, C. 1, S. 12, Y. 2009, s. 620.

⁷²¹ SELEK, Ozan: age., s. 104.

⁷²² KANGAL, Veysel T.: age., s. 153.

⁷²³ SELEK, Ozan: age., s. 109.

⁷²⁴ MADEN, Mehmet: age., s. 132.

⁷²⁵ MADEN, Mehmet: age., s. 132.

⁷²⁶ SERT, Şeyma: age., s. 153

Saklanması gerekmesine rağmen yok edilen veriler konusu bakımından ise, “verilerin bir belgeye aktarılması hâlinde” belgeyi yok eden kişi, belgenin mahiyetine göre 5237 sayılı TCK’nın 205. maddeyle düzenlenen “Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek” ya da TCK’nın 208. maddesinde düzenlenen “Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek” suçundan cezalandırılmaktadır.⁷²⁷

2.5.1. Korunan Hukuki Değer

Verilerin yok edilmemesi suçu ile korunan hukuki değer, başta özel hayatın gizliliği olmak üzere “kişisel verilerin korunması hakkıdır”.⁷²⁸ Kamu kurumlarında saklanan kişisel verilerin, yasal süresi dolduktan sonra yok edilmemesi aynı zamanda kamu yönetimine duyulan güveni sarsacaktır. Bu nedenle “kamu idaresinin işleyişi ile güvenilirliği” de bu suçun koruduğu değerler arasındadır.⁷²⁹ Özel kurumlar açısından bakıldığında, saklanan verilerin kanunda belirtilen sürelerde yok edilmemesi durumunda, yine 138. maddede düzenlenen suç oluşacaktır. Ayrıca, bu suçun işlenebilmesi için failin kamu görevlisi olma şartı aranmamaktadır.⁷³⁰ Bu bağlamda, herhangi bir kurumda tutulan verilerin, “yasal süreler içinde yok edileceği” yönünde bireylerin sahip olduğu haklı beklenti de suçla korunan değerlerden biridir.⁷³¹

Söz konusu suç ile korunan hukuki değerlerden bir diğeri de “unutulma hakkıdır”.⁷³² Bu hak, bireylerin geçmişteki bilgilerin belirli bir süre sonra silinmesi veya erişiminin kaldırılması talebinde bulunabilmesini ifade eder. Verilerin silinmesi ya da imha edilmesine ilişkin yükümlülüklerin öngörülmesi, bu hakla doğrudan ilişkilidir. Örneğin, bir kişinin internet ortamında yer alan eski bir borç kaydının, borcun ödenmiş olmasına rağmen belirli bir süre içinde silinmemesi, onun unutulma hakkını ihlal edebilir. Bu tür bilgilerin süresi içinde kaldırılmaması, kişinin itibarını ve toplumsal yaşamını olumsuz etkileyebilir.

Unutulma hakkının Türkiye’de yansımalarından⁷³³ en önemlisi Anayasa Mahkemesi’nin 5352 sayılı Adlî Sicil Kanunu’nun 12. maddesinin birinci fıkrasını

⁷²⁷ GÖKCEN, Ahmet: Belgede Sahtecilik Suçları, 5. Baskı, Ankara 2018, s. 364.

⁷²⁸ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 410.

⁷²⁹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 719.

⁷³⁰ ERDOĞAN, Yavuz: age., s. 30.

⁷³¹ SELEK, Ozan: age., s. 109.

⁷³² SELEK, Ozan: age., s. 109.

⁷³³ AKYÜREK, Güçlü: age., s. 60.

iptaline⁷³⁴ verdiği karardır. Anayasa Mahkemesi söz konusu kararda, kişi hakkındaki arşiv bilgilerinin seksen yıl gibi uzun bir süre muhafaza edilmesini, Anayasa'nın 17. madde kapsamında “*maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkına*” aykırı bulmuştur.

Geçmişte yaşanan olayların belirli bir süre sonunda hukuk düzeninden silinmesi ve etkilerini kaybetmesi, bireylerin geleceğe dair özgürce yaşayabilmesi açısından önemlidir.⁷³⁵ Güncelliğini yitirmiş kişisel verilerin silinmemesi, bireylerin sürekli “gözetim altında olduğu” hissiyle yaşamalarına yol açabilir ve bu durum, kişisel hak ve özgürlükler açısından ciddi bir tehdit oluşturabilir. Örneğin, geçmişte bir kredi kartı borcu nedeniyle yasal takip geçiren bir bireyin, borcunu tamamen ödemiş ve gerekli yükümlülüklerini yerine getirmiş olmasına rağmen bu bilginin silinmemesi, onun yeni bir kredi başvurusu yaparken reddedilmesine yol açabilir. Bu durum, bireyin finansal özgürlüğünü kısıtlamanın yanı sıra, ekonomik yaşamda tekrar ayağa kalkmasını ve güvenini yeniden inşa etmesini zorlaştırabilir.

Teknolojik ilerlemeler ve dijital dönüşüm, bireylere bilgiye hızlı ve kolay erişim sağlarken, aynı zamanda kişisel haklar ve özgürlükler açısından ciddi tehditler oluşturabilmektedir.⁷³⁶ Özellikle dijital ortamlarda yayımlanan bilgilerin tamamen silinemeyeceği görüşü yaygın bir şekilde kabul görmektedir.⁷³⁷ Bu bağlamda, geçerliliğini yitiren verilerin sistemlerden kaldırılması ve erişiminin engellenmesi, “unutulma hakkı” çerçevesinde ele alınmalıdır.⁷³⁸ Verilerin saklandığı platformdan bağımsız olarak, zamanla güncelliğini kaybeden ya da bireyin hayatına zarar verme potansiyeli taşıyan kayıtların yok edilmesi, hem “mahremiyetin korunması” hem de dijital izlerin oluşturabileceği olumsuz etkilerin önüne geçilmesi açısından büyük önem taşır. Örneğin, bir kişinin geçmişte yaşadığı bir olaya ilişkin yayımlanmış, ancak artık bireyin bugünkü yaşamını temsil etmeyen bir bilginin internette kalıcı olarak erişilebilir olması, sosyal ya da mesleki yaşamında olumsuz etkiler yaratabilir. Bu nedenle, eski ve geçersiz bilgilerin silinmesine ilişkin açık ve net düzenlemelerin

⁷³⁴Anayasa Mahkemesi'nin 20.01.2011 Tarih, 2008/44 Esas ve 2011/21 Karar sayılı kararı <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2011/21?EsasNo=2008%2F44> (Erişim Tarihi: 10.11.2024).

⁷³⁵ SOYASLAN, Doğan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2016, s. 357.

⁷³⁶ GÜLENER, Serdar: “Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 102, Y. 2012, s. 226.

⁷³⁷ YAVUZ, Can: İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı, 3. Baskı, Ankara 2020, s. 52.

⁷³⁸ KÜZECİ, Elif: age., s. 210.

yapılması ve uygulanması, unutulma hakkının tam anlamıyla hayata geçirilmesi için gereklidir.

Ülkemizde unutulma hakkına kavramsal olarak yer veren herhangi bir açık düzenleme bulunmamaktadır. Ancak Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince “kişisel verilerin korunması hakkı”, verilerin silinmesini talep etme hakkını da kapsamaktadır. Çalışmamızda daha önce de incelediğimiz 6698 sayılı KVKK'nın 7. maddesinin birinci fıkrası da doğrudan unutulma hakkı ile ilgilidir. Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu 23.06.2020 tarihli bir kararında⁷³⁹, unutulma hakkına ayrı bir hak olarak yer verilmesine gerek bulunmadığını ve söz konusu bu hakkın “*bir üst kavram olarak Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrası ve 6698 sayılı KVKK'nın 4, 7 ve 11. maddeleri kapsamında*” değerlendirilebileceğini vurgulamıştır.⁷⁴⁰

2.5.2. Konu

5237 sayılı TCK'nın 138. maddesinde düzenlenen “*Verileri yok etmeme*” suçunun konusu, sistem içinde hukuka uygun olarak kayıtlı bulunan kişisel veriler oluşturur.⁷⁴¹ Kişisel verilerin ne olduğuna ilişkin olarak çalışmanın birinci bölümünde yer alan “kişisel veri” başlığı altında yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

Suçun konusu bakımından doktrinde çeşitli görüşler vardır. Bir görüşe göre, TCK'nın 138. madde başlığında “*Verileri yok etmeme*” ifadesinin kullanılması sebebiyle “suçta ve cezada kanunilik” ilkesi gereğince suçun konusunun yalnızca kişisel veriler değil, bütün verileri kapsama dâhil etmektedir.⁷⁴² Diğer bir görüş ise, “kişisel veri” ile “veri” kavramlarının birbirinden farklı olduğu vurgulanarak madde başlığında sadece “veri” ifadesinin kullanılması eleştirilmiştir.⁷⁴³

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçların ihdas edilme amacı, “özel hayatın ve kişisel verilerin korunmasını” sağlamaktır. Sahibiyle aidiyet ilişkisi kurulmasına imkân sağlayan bilgiler, kişisel verilerdir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar bir bütün olarak, “sistemik yorum” çerçevesinde değerlendirildiğinde, kanun koyucu 135, 136 ve 138. maddelerde düzenlenen suçları belirli bir sistem içinde hukuk düzenine

⁷³⁹ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481> (Erişim Tarihi: 11.11.2024).

⁷⁴⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Karar No: 2020/481, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481> (Erişim Tarihi: 11.11.2024).

⁷⁴¹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 720.

⁷⁴² ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 30.

⁷⁴³ KORKMAZ, İbrahim: age., s. 426.

uygun ihdas ettiği görülmektedir.⁷⁴⁴ Nitekim kişisel verilerin korunması ilişkin suçların “*Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar*” bölümünde, art arda düzenlenmesi ve 135. maddede “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu bakımından açıkça ve 136. maddede “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçunun madde muhtevasında açıkça “kişisel veri” kavramına yer verilmiştir.⁷⁴⁵ Kişisel verilerin korunması ilişkin diğeri bir suç olan 138. maddede düzenlenen verileri yok etmeme suçu bakımından da kanun koyucunun “kişisel veri” kastettiği açıktır.⁷⁴⁶

Doktrinde suçun konusunun sadece hukuka uygun yollarla kişisel verilerin oluşturduğu yönünde görüş vardır.⁷⁴⁷ Yukardaki paragraflarda bahsettiğimiz üzere TCK’nın 138. maddenin gerekçesinde de benzer şekilde bir açıklama yer almaktadır. Doktrinde diğeri bir görüşe göre, TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suçun konusunu, “hukuka aykırı olarak kaydedilen kişisel veriler” de oluşturabilmektedir. Buna göre madde gerekçesi, normun anlamı araştırılması bakımından belirleyici bir rol oynasa da mutlak nitelikte bağlayıcı değildir ve yorum aracı olarak kullanılsa da suçun tanımından, sadece hukuka uygun yollarla kaydedilmiş verileri işlenebileceği gibi bir anlam çıkmamaktadır.⁷⁴⁸ Konuyla ilgili örnek olarak, soruşturma evresinin başında tedbirin şartları oluşmamasına rağmen şüpheli hakkında iletişim denetlenmesine başvurulmuştur, fakat soruşturma neticesinde yeterli şüphenin var olmadığı ortaya çıkması üzerine kovuşturmayaya yer olmadığı karar verilmiş ve böylelikle yetkili makamlar tarafından kanundaki şartlar oluşmadan iletişim denetlenmesi yapılmıştır.⁷⁴⁹ Söz konusu veriler hukuka aykırı şekilde kaydedilmiş kayıtlardır. Kanundaki gereklere uymayarak ve aykırı hareket ederek veri kaydın yapan kişinin yetkili makam sıfatına haiz olması durumunda da sonuç değiştirmemektedir. CMK’nın 137. maddesinde “iletişimin dinlenmesi”, “kaydedilmesi” ya da “tespiti” sonucunda elde edilen ve kişisel veri niteliğini sahip kayıtlar bakımından kovuşturmayaya yer olmadığı kararından itibaren on gün içinde yok edilmesi gerekmektedir.⁷⁵⁰ Örnekten de anlaşılacağı üzere kanunla belirli süreler içinde yok edilmesi belirlen verilerin her durumda hukuka uygun olarak kaydedildiğinden bahsetmek mümkün değildir. Bundan sebeple suçun konusu bakımından “hukuka uygun”

⁷⁴⁴ BAYTAZ, Abdullah Batuhan: Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum, İstanbul 2018, s. 244.

⁷⁴⁵ SELEK, Ozan: age., s. 126.

⁷⁴⁶ SELEK, Ozan: age., s. 126.

⁷⁴⁷ YAŞAR, Osman-Hasan Tahsin GÖKCAN-Mustafa ARTUÇ: age., s. 4133.

⁷⁴⁸ SELEK, Ozan: age., s. 127.

⁷⁴⁹ SELEK, Ozan: age., s. 127.

⁷⁵⁰ ŞAHBAZ, İbrahim: Türk Ceza Kanunu I. Cilt, 2. Baskı, Ankara 2020, s. 1642.

ya da “hukuka aykırı” kaydedilmiş veriler şeklinde herhangi bir ayrıma gidilmesi de pek mümkün değildir.

TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suçun tamamlanması için kişisel verilerin yükümlünün yükümlülüğüne aykırı olarak sadece “yok edilmemesi” yeterli olup, bundan herhangi bir zarar doğması beklenmemektedir. İhmali davranışın bu suçta bir zarar tehlikesi doğurup doğurmadığı ayrıca araştırılmadığı için verileri yok etmeme suçu, “soyut tehlike suçu” olarak karşımıza çıkar.⁷⁵¹

2.5.3. Fail

TCK’nın 138. maddesinde suçun faili, yalnızca sistem içinde “yok etmekle yükümlü” olan kişidir. Bu nedenle, özgü suç niteliği taşımaktadır.⁷⁵² Suçun temel şekli yalnızca “belirli bir niteliğe sahip kişiler tarafından” işlenebildiği için, bu suç gerçek bir özgü suç olarak değerlendirilir.⁷⁵³ Failin kamu görevlisi sıfatına haiz olması zorunluluğu da bulunmamaktadır. Veriyi yok etmekle görevlendirilmiş olan özel bir kurumun çalışanı da bu suçun faili olabilir.⁷⁵⁴ Örneğin, bir özel hastanede çalışan ve hastanın taburcu edilmesi sonrası sağlık kayıtlarını imha etmekle yükümlü bir görevli, bu yükümlülüğünü yerine getirmeyerek 138. maddede düzenlenen suçun faili olabilir.

Suçun faili bakımından verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olan kişinin tespit edilmesi önemlidir. Nitekim, daha önce de bahsettiğimiz üzere 6698 sayılı KVKK’nın 7. maddesi gereğince verilerin işleme nedeni ortadan kalkması üzerine “veri sorumlusu tarafından re’sen” veya “ilgilinin talebi üzerine” kişisel verilerin silinecek, yok edilecek veya anonim hâle getirilecektir. KVKK’nın 7. maddesine istinaden çıkarılan Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik’in 8. maddesinde “*Kişisel verilerin silinmesi*”, 9. maddesinde “*Kişisel verilerin yok edilmesi*” ve 10. maddede “*Kişisel verilerin anonim hâle getirilmesi*” düzenlenmiştir.⁷⁵⁵ Söz konusu maddelerde ortak hüküm niteliğinde; “...veri sorumlusunun silme, yok etme, anonim hâle getirme için her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlü olan kişinin, veri sorumlusu olduğu...” belirtilmiştir.⁷⁵⁶

⁷⁵¹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 723; ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 613.

⁷⁵² HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 295.

⁷⁵³ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 292.

⁷⁵⁴ KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 470; ŞAHBAZ, İbrahim: age., s. 1615; SOYASLAN, Doğan: age., s. 358.

⁷⁵⁵ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 414-415.

⁷⁵⁶ SELEK, Ozan: age., s. 158.

Kişisel verilerin yok edilmemesi suçunun faili, 6698 sayılı KVKK’da ve söz konusu Yönetmelik’te düzenlendiği üzere kişisel verileri silmekle yükümlü olan “veri sorumlusudur”. Kişisel verilerin işleme amacını ile vasıtayı belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından, yönetilmesinden sorumlu olan veri sorumlusu, gerçek veya tüzel kişi olabilir.

Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik⁷⁵⁷ gereğince “*Tüzel kişilerde veri sorumlusu, tüzel kişiliği temsile yetkili organ veya ilgili mevzuatında belirtilen kişi veya kişiler ya da tüzel kişiliği temsile yetki organ tarafından görevlendiren kişi veya kişilerdir. Bu görevlendirme, Kanun uyarınca tüzel kişiliğin sorumluluğunu ortadan kaldırmadığı için, tüzel kişiliği temsile yetkili organ da veri bu kişilerle birlikte sorumlu olur. Yönetmelik’in 11. madde beşinci fıkrası gereğince ise kamu kurumlarında, verilerle ilgili koordinasyonu sağlamakla yükümlü üst düzey bir yönetici, veri sorumlusu olarak belirlenir.*”⁷⁵⁸(Sert, 2023, s. 159).

TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suçun failinin, 6698 sayılı KVKK bakımından “veri sorumlusu” veya “veri işleyen” sıfatını sahip olması gerekmemektedir. Fakat failin, veri sorumlusu ya da veri işleyen olarak kabul edilebileceği hâllerde bunların cezai sorumluluklarının nasıl belirleneceği konusu bakımından tespit edilmesi gerekir. Yukarıda da açıkladığımız üzere, veri sorumlusu ve veri işleyen gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Veri sorumlusunun ve veri işleyenin tüzel kişi olduğu durumlarda TCK’nın 20. madde ikinci fıkrası⁷⁵⁹ gereğince cezai sorumlulukları yoktur.⁷⁶⁰ Fakat tüzel kişinin yararına olarak veya tüzel kişiliğin faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi hâlinde TCK’nın 60. maddesi gereğince tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri uygulama alanı bulur. Tüzel kişi olan veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından veriyi yok etmekle görevlendirilen gerçek kişinin ise cezai sorumluluğunun olması bakımından şüphe yoktur.

6698 sayılı KVKK’nın 16. maddesi gereğince kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, veri işlemeye başlamadan önce VERBİS’e kaydolma zorunluluğundan bahsetmiştik. Söz konusu Sicil sayesinde, veri sorumlularının kim olduğu kamuya açık

⁷⁵⁷ Bkz. ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 457.

⁷⁵⁸ SERT, Şeyma: age., s. 159.

⁷⁵⁹ “Madde 20-(2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.”

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

⁷⁶⁰ SELEK, Ozan: age., s. 123-124.

hâle gelmekte ve verilerin silinmemesi suçu bakımından daha etkin bir koruma sağlanmaktadır.⁷⁶¹

Verilerin yok edilmesi işlemi, aynı zamanda bir “veri işleme faaliyeti” olarak kabul edilir. TCK’nın 138. maddesi açısından, veriyi yok etmekle yükümlü olan kişi, bir kurumun iç işleyişinde belirlenebilir ve bu belirleme için kanunla açıkça gösterilmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Veri sorumlusu, verilerin imha edilmesi işlemini kendi organizasyonu ve hiyerarşik yapısı içinde yer alan bir personel aracılığıyla gerçekleştirebileceği gibi, bu görevi kendi dışında bir şahsa veya kuruma da devredebilir ve yetkilendirebilir.⁷⁶² Örneğin, bir şirket, verilerin yok edilmesi işlemini, bünyesindeki bir çalışanına atayabileceği gibi, bu işlemi dışarıdan bir veri imha firmasıyla anlaşarak da gerçekleştirebilir.

İlk durumda veri sorumlusu, “kendi organizasyonu içinde” bir personeli verilerin yok edilmesinden sorumlu kılarsa, bu personelin söz konusu yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda TCK’nın 138. maddesi uyarınca cezai sorumluluğu doğacaktır.⁷⁶³ Örneğin, bir hastane yönetimi, hastaların tedavi sürecine ilişkin kişisel verilerin imhası için belirli bir personeli görevlendirirse ve bu personel, kendisine verilen bu görevi ihmal ederse veya gerçekleştirmezse, TCK’nın 138. maddesi kapsamında suç işlemiş sayılır.

İkinci durumda veri sorumlusu, “kendi organizasyonu dışında bir gerçek kişiyi görevlendirdiğinde”, bu kişi veri sorumlusu adına verileri yok etmekle yükümlü olacak ve aynı zamanda veri işleyen sıfatını taşıyacaktır.⁷⁶⁴ Görevlendirilen bu kişi, ayrı bir hukuki kişiliğe sahip olduğundan, verilerin yok edilmesiyle ilgili yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda, TCK’nın 138. maddesi kapsamında doğrudan sorumlu olacaktır. Örneğin, bir eğitim kurumu, eski öğrenci kayıtlarının yok edilmesi için kendi organizasyonu dışında bir kişiyi görevlendirmiş olsun. Bu kişi, veri sorumlusu olan eğitim kurumu adına verileri imha etmekle yükümlü kılınmıştır ve bu nedenle veri işleyen sıfatını taşır.

⁷⁶¹ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 111; SERT, Şeyma: age., s. 159.

⁷⁶² SELEK, Ozan: age., s. 124.

⁷⁶³ SELEK, Ozan: age., s. 124.

⁷⁶⁴ GÜRSEL, İlke: age., s. 135.

Üçüncü durumda veri sorumlusu, kendi organizasyonu dışında bir tüzel kişiyi veri işleyen olarak görevlendirebilir. Veri işleyen tüzel kişi, veri sorumlusundan aldığı yetki çerçevesinde, kendi organizasyonu içinde bir personeli verilerin yok edilmesiyle görevlendirebilir. Bu durumda, eğer yükümlülük ihlal edilirse, sorumluluk doğrudan tüzel kişilik içerisindeki bu personel üzerinde olacaktır.⁷⁶⁵ Örneğin, bir belediye, vatandaşlara ait verilerin işlenmesi ve gerektiğinde yok edilmesi için bir arşiv hizmetleri şirketiyle anlaşabilir. Bu şirket, kendi bünyesinde çalışan bir kişiyi, söz konusu verilerin yok edilmesi için görevlendirirse ve bu çalışan, yükümlülüğünü ihmal eder ya da yerine getirmezse, TCK'nın 138. maddesi uyarınca sorumluluk doğrudan bu çalışana ait olacaktır.

2.5.4. Mağdur

Kişisel verileri yok etmeme suçunun mağduru, suçla korunan hukuki değer sahibi olan sistem içinde hukuka uygun olarak kişisel verileri kayıtlı bulunan “gerçek kişilerdir”.⁷⁶⁶

TCK'nın 138. maddesi kapsamında düzenlenen bu suç, sadece bireysel olarak kişisel verileri koruma amacı taşımakla kalmaz, aynı zamanda toplumu oluşturan tüm bireylerin, muhafaza edilme süresi dolan kişisel verilerin yok edileceğine dair haklı bir güven duygusunu da koruma altına alır. Bu güven duygusu, toplumun veri sorumlularına karşı duyduğu güvenin temelini oluşturur. Bu nedenle gerek kamu görevlileri gerekse özel sektör çalışanlarına, kişisel verileri belirlenen süre sonunda “yok etme yükümlülüğü” yüklenmiştir. Verilerin yok edilmemesi durumunda, yalnızca bireysel mağduriyetler değil, aynı zamanda toplumun geneline yönelik bir güven kaybı riski de ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, bu suçun mağduru yalnızca verileri yok edilmeyen bireyler değil, aynı zamanda “toplumu oluşturan tüm bireyler” olabilecektir.⁷⁶⁷ Zira herkes, kendi kişisel verilerinin yasal süreler sonunda imha edileceğine yönelik makul bir beklentiye sahiptir.

⁷⁶⁵ SELEK, Ozan: age., s. 126.

⁷⁶⁶ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 720.

⁷⁶⁷ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 724.

2.5.5. Suçun Unsurları

2.5.5.1. Maddi Unsur

2.5.5.1.1. Hareket

TCK'nın 138. maddede düzenlenen suçu oluşturan hareket, kanunların belirlediği süreler dolmasına rağmen verilerin sistemden silinmesinden sorumlu kişilerin bu yükümlülüklerini yerine getirmemesidir. Bu suçun oluşabilmesi için iki koşulun bir arada bulunması gerekmektedir. Birinci koşul, kişisel verilerin silinmesine ilişkin “yasal sürenin sona ermiş olmasıdır”. İkinci koşul ise, verileri sistemden yok etmekle yükümlü olan kişilerin bu “sorumluluğu yerine getirmemesi”.⁷⁶⁸ Bu iki şartın bir arada gerçekleşmesi durumunda suçun oluştuğu kabul edilir. TCK'nın 138. maddesinin gerekçesinde “*hukuka uygun olarak kaydedilmiş kişisel verilerin yok edilmemesi hâlinde*” de suçun oluşacağına çalışmamızın bir önceki başlığı altında değinmiştik. Madde gerekçesi de dikkate alınarak, suçun oluşması bakımından verilerin hukuka uygun olarak kaydedilmiş olması şartı da aranmaktadır.

TCK'nın 138. maddesi açısından yok etme hareketi, “*fiziki belgelerin geri dönüşü olmayacak şekilde ortadan kaldırılması*”⁷⁶⁹, “*yakılması*”, bilişim sisteminde yer alan bilgiler bakımından ise “*herhangi bir kopya kalmayacak şekilde silinmesi*”, veri saklamaya yarayan dosya veya hard disk gibi kayıt ortamlarından hiçbir şekilde “*tekrar kullanılamayacak ve geri dönüştürülemeyecek şekilde ortadan kaldırılmasını*” ifade etmektedir.⁷⁷⁰

Verilerin yok edilmesi tamamen ortadan kaldırma şeklinde olabileceği gibi veriyle, ilgili kişi arasındaki “bağlantının ortadan kaldırması” şeklinde de gerçekleşebilmektedir. Örneğin, verinin “anonim hâle getirilmesi” durumunda veriyle kişi arasındaki bağlantının kesilmesi de örnek olarak gösterilebilir.⁷⁷¹ Ancak özellikle dijital veriler açısından, verilerin yalnızca basit bir silme işlemiyle ortadan kaldırılması yeterli değildir. Çünkü silinen veriler, “veri kurtarma programlarıyla” tekrar erişilebilir hâle gelebilir.⁷⁷² Bu nedenle, dijital verilerin tamamen yok edilmesi için “özel yazılımlar

⁷⁶⁸ SERT, Şeyma: age., s. 153.

⁷⁶⁹ YAŞAR, Osman-Hasan Tahsin GÖKCAN-Mustafa ARTUÇ: age., s. 358.

⁷⁷⁰ SERT, Şeyma: age., s.154.

⁷⁷¹ KETİZMEN, Muammer: age., s. 241.

⁷⁷² SERT, Şeyma: age., s. 154.

ve güvenli silme araçları” kullanılarak, verilerin geri döndürülemeyecek şekilde imha edilmesi gerekmektedir.

“Verilerin yok edilmemesi” suçunun oluşabilmesi için ilk koşul olan kişisel verinin yok edilmesi için belirlenen sürenin geçmiş olmasından yukarıda bahsetmiştik. Madde muhtevasında yer alan “*kanunların belirlediği süreler*” ifadesi ile ilgili doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur.

Bizim de katıldığımız doktrindeki görüşe göre, “kanunların belirlediği süreler” ifadesi, yalnızca yasama organı tarafından çıkarılmış kanunları değil, aynı zamanda idarenin düzenleyici işlemleriyle belirlenen süreleri de kapsamalıdır. Bu görüş hem maddi anlamda kanunları hem de şekli anlamda kanunları dikkate almaktadır.⁷⁷³ Buna göre, eğer bir düzenleyici işlem (örneğin yönetmelik, genelge veya yönerge) kişisel verilerin hangi süre sonunda silineceğini öngörmüşse, bu süreye uyulmaması durumunda TCK’nın 138. maddesinde tanımlanan suçun oluşacağı kabul edilir.⁷⁷⁴

Bir diğer görüş, “kanunların belirlediği süreler” ifadesinin yalnızca yasama organınca çıkarılan kanunlarla belirlenen süreleri kapsadığını savunmaktadır. Bu yaklaşım, “suçta ve cezada kanunilik” ilkesi gereğince, cezai sorumluluk doğuracak sürelerin yalnızca yasalarla açıkça düzenlenmiş olması gerektiğini ifade etmektedir.⁷⁷⁵

Kanunların belirlediği sürelerin dolmuş olması şartı açısından, dikkate alınması gereken süre, amirlerin görevli kişiye verdiği süre değil, mevzuatta “kişisel verilerin sistemde saklanmasına izin verilen süre” olmalıdır. Suçun oluşumunda belirleyici olan, “mevzuatla öngörülen yasal süredir”. Örneğin, bir düzenlemeye göre bir kişisel verinin en fazla altı ay içinde yok edilmesi gerektiği belirtilmiş olsun. Ancak, bu işlemi yapmakla görevli kişiye amiri tarafından bu işlemi tamamlaması için bir ay süre verilmiş olabilir. Bu durumda, suçun gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirirken dikkate alınması gereken süre, amirin verdiği bir aylık süre değil, mevzuatın izin verdiği altı aylık yasal süre olacaktır. Çünkü hukuki düzenleme, verilerin sistemde yasal olarak bulunabileceği azami süreyi tanımlar.

⁷⁷³ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAŞIZ: age., s. 602.

⁷⁷⁴ AKDAĞ, Hale: age., s. 146.

⁷⁷⁵ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 30.

Kişisel verilerin yok edilmesi gereken süre, ilgili kanunda açıkça belirtilmişse, suçun oluşabilmesi için mutlaka bu sürenin dolmuş olması gerekmektedir.⁷⁷⁶ Doktrinde bir görüşe göre kanunla belirtilen süreler dolmadan önce verileri silme yükümlülüğü altında bulunan görevlinin “veriyi silmeyeceğini” veya amirin “emrini yerine getirmeyeceğini” açıkça beyan etmesi durumunda da kanundaki sürenin dolmasının beklenmesine gerek olmadan 138. maddede düzenlenen suç oluşmaktadır.⁷⁷⁷ Fakat suçun gerçekleşebilmesi için kanunda açıkça belirli sürenin geçmesi şartı düzenlendiği için 138. madde kapsamında suçun oluşmayacağı yönünde farklı görüşler de mevcuttur.⁷⁷⁸

Kanunda açıkça verilerin silinmesini emreden herhangi bir emir normunun bulunmaması hâlinde ise 138. maddede düzenlenen “*Verilerin yok edilmemesi*” suçu oluşmamaktadır.⁷⁷⁹ Suçun gerçekleşmesi bakımından somut olay özelinde hâkim, “verinin yok edilmesini öngören hukuk kuralını” tespit edecek olup, kimlere nasıl bir yok etme yükümlülüğünün öngörülmesi her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.⁷⁸⁰ Ayrıca verilerin yok edileceği sürelerin belirtildiği kanunlarda, sürenin “somut bir şekilde belirtilme” zorunluluğu da yoktur.⁷⁸¹

Kanunlarda verilerin yok edilmesi için belli bir sürenin öngörülmediği, “*ihtiyaç duyulmaması hâlinde silineceği*”, “*makul süre içinde silineceği*”⁷⁸² veya “*derhal silineceği*”⁷⁸³ gibi ifadelerle yer verildiği ya da bir kararın alınması şartına bağlantı durumlarda kişisel verilerin silinmemesi suç teşkil edecektir. Bu sebeple suçun oluşabilmesi için belirli bir kesin süre verilmesi de gerekmemektedir.⁷⁸⁴

Kişisel verilerin “yok edilmesi gereken süre” ile ilgili kanunda açıkça belirtilmemesi hâlinde, suçun oluşacağı zamanın tespit edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik’in 9. madde beşinci fıkrası

⁷⁷⁶ AKDAĞ, Hale: age., s. 146.

⁷⁷⁷ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 722.

⁷⁷⁸ AKDAĞ, Hale: age., s. 148.

⁷⁷⁹ AKDAĞ, Hale: age., s. 147.

⁷⁸⁰ SEYREK TÜTÜNCÜBAŞI, Deniz: Kişilerin Kendisine Ait Verilerin Kaderini Tayin Hakkının Ceza Hukuku Yoluyla Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Y. 2015, s. 110.

⁷⁸¹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 720.

⁷⁸² “Makul süre kişiden kişiye değişebilir nitelikte olmakta birlikte muğlak bir zaman dilimini ifade etmektedir. Bundan dolayı kişi, makul süreyi hesaplama konusunda, yani yükümlülüğün ne kadar süre içinde yerine getirileceğini öngörme noktasında birtakım sıkıntılar yaşayabilmektedir.” Bkz. ŞEN, Ersan-H. Sefa YILDIZ: El Koyma, Ankara 2017, s. 110.

⁷⁸³ “Hemen veya derhâl gibi ibareler, yükümlüyü mümkün olan en kısa sürede yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlamaktadır.” Bkz. YAŞAR, Osman-Hasan Tahsin GÖKCAN-Mustafa ARTUÇ: age., s. 4134.

⁷⁸⁴ KÜZECİ, Elif: age., s. 408.

“Veri sorumluları, kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami sürenin belirlenmesi, bu sürelerin kişisel veri işleme envanterinde belirtilen bilgilerle uyumu ve azami sürenin aşılp aşılmadığının takibi için kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlayarak, bu politikanın uygulanmasını temin ederler.” şeklindedir.⁷⁸⁵ Dolayısıyla kişisel verilerin silinmesi gereken süreler “ilgili kanunda açıkça belirlenmediyse”, Sicile kayıt zorunluluğu bulunan veri sorumlularının “kişisel veri saklama, imha politikası ve verilerin silinmesi gereken zaman aralığını belirlemesi gerekmektedir”.⁷⁸⁶

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik’in 11. maddesi ikinci fıkrası gereğince söz konusu periyot süreleri altı ayı geçemez.⁷⁸⁷ Sicile kaydolma zorunluluğu bulunmayanlar için ise 11. madde üçüncü fıkrası “*Kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlama yükümlülüğü olmayan veri sorumlusu, kişisel verileri silme, yok etme veya anonim hale getirme yükümlülüğünün ortaya çıktığı tarihi takip eden üç ay içinde, kişisel verileri siler, yok eder veya anonim hale getirir.*” şeklindedir. Bundan sebeple kişisel verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olan veri sorumluların, sürelerin kanunda açıkça belirtilmemesi hâlinde üç ve altı aylık süreler dikkate alınacak olup, söz konusu süreler sonunda verilerin yok edilmemesi hâlinde ise TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suç oluşacaktır.⁷⁸⁸

5237 sayılı TCK’da kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar, 135, 136 ve 138. maddelerde düzenlenmiştir. Ancak, bu maddelerde “otomatik işleme” veya “otomatik olmayan yollarla işleme” şeklinde bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle, özellikle TCK’nın 138. madde metninde geçen “sistem” ifadesinin güncellenmesi ve yeniden ele alınması gerekmektedir. Her ne kadar günümüzde kişisel verilerin çoğu dijital ortamda, yani bilişim sistemlerinde saklanıyor olsa da kişisel veriler yalnızca dijital formatta değil, aynı zamanda kâğıt ortamında da tutulmaktadır.⁷⁸⁹ Örneğin, sağlık kayıtları, hukuki belgeler veya eğitimle ilgili bilgiler hâlâ fiziksel belgeler şeklinde muhafaza edilmektedir.

Kişisel verilerin yok edilmemesi suçunun oluşması için aranan ikinci şart, verileri sistem içerisinde yok etmekle görevli kişinin söz konusu bu “yükümlülüğünü yerine getirmemesidir”. TCK’nın 138. maddesinde öngörülen yok etme emrinin ihlali

⁷⁸⁵ ÖZTÜRK, Bahri-Elif ALTINOK ÇALIŞKAN-Serkan SEYHAN: age., s. 455.

⁷⁸⁶ SERT, Şeyma: age., s. 156.

⁷⁸⁷ <https://kvkk.gov.tr/Icerik/5441>; Bkz. SERT, Şeyma: age., s. 156.

⁷⁸⁸ SERT, Şeyma: age., s. 156.

⁷⁸⁹ KETİZMEN, Muammer: age., s. 242; KÜZECİ, Elif: age., s. 408.

hâlinde “ihmalî hareketle” işlenebileceğinden dolayı verileri yok etmeme suçu gerçek ihmalî bir suçtur. İcrai hareketler ile verileri yok etmeme suçunun işlenmesi mümkün değildir.⁷⁹⁰ Gerçek ihmalî suçlarda netice olmadığından dolayı söz konusu suç sırf hareket suçudur.⁷⁹¹

Kişisel verinin yükümlülüğe aykırı şekilde yok edilmemiş olması, suçun oluşması için yeterlidir; ayrıca bunun herhangi bir zarara yol açması da gerekli değildir. Bu nedenle, suç bir tehlike suçu olarak kabul edilir.⁷⁹² Suçun tanımında, hareket ile netice arasında bir nedensellik bağının araştırılmasına dair bir ifadenin bulunmaması, söz konusu suçun “soyut tehlike suçu” olduğunu gösterir. Ayrıca, suç yükümlülüğün yerine getirilmemesi, yani hareketin gerçekleştirilmesiyle tamamlandığından dolayı, ani işlenen bir suç olarak kabul edilmektedir.⁷⁹³

2.5.5.1.2. Hukuka Uygunluk Nedenleri

5237 sayılı TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suç bakımından kanunda özel olarak ve ayrıca düzenlenmiş bir hukuka uygunluk sebebi bulunmamaktadır.⁷⁹⁴

TCK’nın 25. maddesi birinci fıkrasında düzenlenen meşru savunma ve 26. maddede düzenlenen hakkın kullanılması ile ilginin rızası hukuka uygunluk nedenlerinin şartları, kişisel verileri yok etmeme suçu bakımından uygulama alanı bulmamaktadır. Nitekim veriler yok etmeme suçunda, kanunlarda ilgilinin rızasına bakılmaksızın, “Kanun’un emredici hükmü gereği” kişisel verilerin fail tarafından yok edilmesi gerekmesi rağmen yok edilmediğinden dolayı, mağdurun kişisel verilerinin yok edilmemesine rızası olsa bile, rıza söz konusu eylemi hukuka uygun hâle getirememektedir.⁷⁹⁵

Hukuka uygunluk nedeni olarak başka bir kanun hükmü bulunması hâli, 138. maddede düzenlenen “verileri yok etmeme suçu” bakımından söz konusu olabilmektedir.⁷⁹⁶ Kişisel verilerin yok edilme süreleri için, sonradan çıkan Kanun’un “önceki kanundaki süreleri değiştirdiği” ya da sonradan çıkan Kanun’un önceki kanuna göre “özel düzenlemeler içerdiği” durumlarda kişisel verileri sistem içinde yok etmekle

⁷⁹⁰ KETİZMEN, Muammer: age., s. 240.

⁷⁹¹ AKBULUT, Berrin: age., s. 253.

⁷⁹² ÇOKMUTLU, Metin: age., s. 246.

⁷⁹³ ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ: age., s. 611-612.

⁷⁹⁴ SERT, Şeyma: age., s. 163.

⁷⁹⁵ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 292.

⁷⁹⁶ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 291.

görevli kişi, başka bir kanun hükmünün izin vermemesi nedeniyle verileri yok etmemesi hâlinde eylemi “hukuka aykırı olmadığından” dolayı 138. maddeden sorumlu tutulmayacaktır.

2.5.5.2. Manevi Unsur

5237 sayılı TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” ile 136. maddede düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçlarından farklı olarak, 138. maddede düzenlenen verilerin yok edilmemesi suçu bakımından madde metninde “hukuka aykırı” ibaresine yer verilmemiş ve ayrıca failin “hukuka aykırılık bilinci” ile hareket etmesi aranmamıştır.⁷⁹⁷

138. madde bakımından kanun koyucu, hukuka aykırılık müessesini daraltarak “kanuna aykırılığı” ön plana çıkarmıştır. Kanunlarda düzenlenen ve belirtilen süreler sonunda kişisel verilerin yok edilmemesi hâlinde failin eylemi hukuka aykırı olmakta ve diğer unsurların da varlığı hâlinde suç oluşmaktadır.⁷⁹⁸

TCK’nın 138. maddesinde yer alan “*Verilerin yok edilmemesi suçu*”, yalnızca kasten işlenebilen bir suç olarak düzenlenmiştir. Suça vücut veren failin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak icrasına yönelik ayrıca suç olarak düzenlenmediğinden dolayı suç, “taksirle işlenemez”.⁷⁹⁹

138. maddede düzenlenen suç tipinde manevi unsur bakımından özel bir “amaç ve saik” aranmamıştır.⁸⁰⁰ Suçun oluşabilmesi için fail, verilerin “kişisel veri niteliğinde olduğunu”, söz konusu verileri sistem içinde “yok etmekle yükümlü olduğunu” ve “kanunda belirtilen sürelerin sonunda verileri yok etmediğinde suçun oluşacağını” bilmeli ve iradesini suç işlemeye yönlendirmesi gerekmektedir.⁸⁰¹

Kanunda belirtilen süreler içinde fail, görevini kasten ihmal etmesi hâlinde de 138. maddede düzenlenen suçu işlemiş olur.⁸⁰² Fakat kişisel verilerin yok edilmesine ilişkin sürelerin hesaplanmasında “hataya düşülmesi” durumunda suçun maddi unsurlarında hata söz konusu olacak ve görevli kişi hataya düşerek sürenin dolmadığını

⁷⁹⁷ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 625; DURSUN, İsmail: agm., s. 27; ŞEN, Ersan: age., s. 611.

⁷⁹⁸ KORKMAZ, İbrahim: agt., s. 519.

⁷⁹⁹ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 723; ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 32.

⁸⁰⁰ KANGAL, Zeynel T.: age., s. 170.

⁸⁰¹ SERT, Şeyma: age., s. 162.

⁸⁰² SOYASLAN, Doğan: age., s. 355; KARAGÜLMEZ, Ali: age., s. 412.

zannederek verileri yok etmezse, kasten hareket ettiğinden bahsedilemeyeceği ve suçun taksirli hâli kanunda düzenlenmediğinden dolayı söz konusu suç oluşmayacaktır.⁸⁰³

Tipiklikte bilme unsurunun, hukuka aykırılık bilincinin ya da failin belirli bir amaç veya saikle hareket etmesinin aranmadığı suçlar dışında, genel ilke olarak, “doğrudan kastla işlenen suçlar olası kastla da işlenebilir”.⁸⁰⁴ Bundan sebeple “verilerin yok edilmemesi suçu” olası kastla da işlenebilen suçtur. Örneğin, bir kişinin belirli bir kişisel veriyi üç ay içinde yok etmekle yükümlü olduğu bir durumda, fail sürenin dolup dolmadığından emin olamasa da “belki süre dolmuştur ama önemli değil” diyerek, veriyi yok etmeme kararı alırsa, olası kasttan söz edilecektir.

Verilerin yok edilmemesi suçu, failin fiiliyle herhangi bir zarar ya da daha ağır sonuç doğurması ihtimaline ilişkin bir düzenleme içermemektedir. Bu nedenle, söz konusu suç için neticesi sebebiyle ağırlaşmış bir hâl öngörülmemiştir.

2.5.6. Kusurluluk

Kusurluluk bakımından çalışmamızın “Kişisel verilerin kaydedilmesi suçu” başlığı altında açıklamalar bu suç için de geçerlidir. Tekrara girmemek için detaylı açıklama yapılmayacak olup kısaca değinilecektir.

TCK’nın 138. maddesinde düzenlene “*Verilerin yok edilmemesi*” suçu açısından, kusurluluğu kaldıran nedenlerden TCK’nın 24. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen amirin emrini icrası uygulama alanı bulur ve 138. madde için ayrı bir özellik göstermez.

TCK’nın 25. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiş olan kusurluluğu kaldıran zorunluluk hâli de “verilerin yok edilmemesi suçu” açısından uygulama alanı bulabilmektedir.⁸⁰⁵ Örneğin, verilerin belirli bir süre içinde yok edilmesi gereken bir durumda, görevli kişinin bulunduğu bölgede bir terör saldırısı tehdidi ortaya çıkmışsa ve bu durum kişinin can güvenliğini ciddi şekilde tehlikeye atıyorsa, kişinin bu yükümlülüğü yerine getirememesi zorunluluk hâli kapsamında değerlendirilebilir.

Kanunda belirtilen sürelerin geçmesi kişinin elinde olmayan nedenlerle ya da deprem, sel gibi mücbir sebepler nedeniyle görevli kişinin kişisel verileri zamanında yok

⁸⁰³ DURSUN, İsmail: “Türk Ceza Kanunu’nda Verileri Yok Etmeme Suçu”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 10, Y. 2014, s. 27.

⁸⁰⁴ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 390.

⁸⁰⁵ ÖZEN, Mustafa: agm., s. 26.

edememesi durumunda, kişinin kastına bakılması gerekir.⁸⁰⁶ Şayet verileri silmekle yükümlünün, “kastı bulunmaması” hâlinde zorunluluk hâli söz konusu olacağından dolayı 138. maddede düzenlenen suçtan sorumlu olmayacaktır.

138. madde bakımından fail, kural olarak ihmali davranışının haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düştüğünü de ileri süremez.⁸⁰⁷ Nitekim eğitim durumu, bilgi düzeyi gözetilerek verileri yok etmekle görevlendirilmiş bir kişi söz konusu olmakta ve sahip olduğu bilgi dâhilinde mevzuat hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir.

Verileri yok etmekle görevli kişinin cebir ve şiddet altında verileri yok etmemesi durumunda da 138. maddeden sorumlu olmayacaktır. TCK’nın 28. maddesinin ikinci fıkrası gereğince cebri, şiddeti ve korkutmayı uygulayan kişi, 138. maddeden “dolaylı fail” olarak sorumlu olacaktır.⁸⁰⁸

Verilerin yok edilmemesi suçu açısından ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan “haksız tahrik, yaş küçüklüğü, sağır dilsizlik, akıl hastalığı, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma ya da geçici nedenlerin” birisinin bulunması hâlinde TCK’nın genel hükümleri fail açısından uygulama alanı bulabilecektir.⁸⁰⁹

2.5.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

2.5.7.1. Nitelikli Hâller

Kişisel verilerin korunmasını düzenleyen diğer suçlar yönünden öngörülen nitelikli hâlin yer aldığı TCK’nın 137. maddesinde yukarıdaki 135, 136 maddelerinde tanımlanan suçlar için geçerli olduğu belirtilmiştir. TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen “*Verileri yok etmeme suçu*” Kanun’da 137. maddeden sonra yer aldığından dolayı verileri yok etmeme suçu bakımından söz konusu nitelikli hâllerin yer aldığı 137. madde uygulanmayacaktır.⁸¹⁰

TCK’nın 138. maddesinin 2. fıkrası “*Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması*

⁸⁰⁶ ÇOKMUTLU, Metin: agt., s. 249.

⁸⁰⁷ SELEK, Ozan: age., s. 153.

⁸⁰⁸ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 566.

⁸⁰⁹ SERT, Şeyma: age., s. 165.

⁸¹⁰ ÖZBEK, Veli Özer: age., s. 965.

*hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.” şeklinde cezayı ağırlaştıran nitelikli hâle yer verilmiştir.*⁸¹¹ 138. maddenin ikinci fıkrasında öngörülen nitelikli hâlin uygulanabilmesi için, CMK’da “kişisel verilerin yok edilmesi” ile ilgili açık bir düzenleme olması gerekmektedir.

Kişisel verilerin yok edilmemesi suçu sonucunda bir zararın ortaya çıkması hâlinde, bu durumun daha ağır bir cezayı gerektiren nitelikli hâl olarak düzenlenmesi gerekir, nitekim TCK’nın 98. maddesinde yer alan “*Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi*” suçu da sırf hareket suçu olmasına rağmen nitelikli hâl olarak düzenlenmesi örnek olarak gösterilebilir.⁸¹² Bizce de 138. maddede düzenlenen suç bakımından da benzer şekilde düzenleme yapılması gerekmektedir.

Ortadan kaldırılması veya yok edilmesi konusunda CMK’da düzenlenmiş birçok kişisel veri mevcuttur. 5271 sayılı CMK’nın 75. maddesinde “*Şüpheli veya sanığın iç beden muayenesi ile vücudundan örnek alınması*”, 76. maddede “*Diğer kişilerin beden muayenesi ile vücudundan örnek alınmasına*” ilişkin şartlar belirlenmiş ve 78. maddede ise “*Moleküler genetik incelemeler*” konusuna yer verilmiştir.⁸¹³ Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi “Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik” ile düzenlenmiştir. 5271 sayılı CMK’nın 80. maddenin birinci fıkrasında “*75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.*” şeklindedir.⁸¹⁴ Örneklerin kişisel veri niteliğinde olduğu, yetkisiz kişilerle paylaşılamayacağı ve başka amaçlarla kullanılamayacağı hususları düzenlenmiştir.⁸¹⁵ “*Bu bilgiler, kovuşturmayaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir.*” şeklindedir.⁸¹⁶ Yapılacak inceleme sonucunda elde edilen savcısının huzurunda derhâl yok edileceği belirtilmiştir.

⁸¹¹ SELEK, Ozan: age., s. 128.

⁸¹² SERT, Şeyma: age., s. 161.

⁸¹³ SERT, Şeyma: age., s. 161.

⁸¹⁴ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 299.

⁸¹⁵ SELEK, Ozan: age., s. 138.

⁸¹⁶ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 299.

5271 sayılı CMK'nın 81. maddenin birinci fıkrası fizik kimliğin tespiti düzenlenmiştir.⁸¹⁷ İlgili hükümde fizik kimliğin tespitine konu olan özellikler sınırlı olarak sayılmamıştır. 81. maddenin ikinci fıkrası gereğince fizik kimliğin tespiti sonucunda elde edilen veriler 80. maddenin ikinci fıkrasında da olduğu gibi “kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz sürenin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâlleri” üzerine Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilecektir.⁸¹⁸ Beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması konuları CMK'nın Üçüncü Kısım ve Üçüncü Bölümde “Gözlem Altına Alma, Muayene, Keşif ve Otopsi” başlığı altında düzenlenmiş olmakla birlikte söz konusu 80 ve 81. maddelerin ikinci fıkralarında kişisel verilerin yok etme yükümlülükleri de ayrıca düzenlenmiştir.

CMK'nın Beşinci Bölümü'nde düzenlenen “Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi” başlığı altında tespit, dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerin değerlendirilmesi tedbirleri sayılmıştır.⁸¹⁹ CMK'nın 135. maddesinde “İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması” tedbiri ve 137. maddede “Kararların yerine getirilmesi, iletişim içeriklerinin yok edilmesi” ile iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması sonucunda toplanan verilerin “ne zaman ve hangi şekilde” yok edileceği düzenlenmiştir.⁸²⁰ Nitekim iletişimin denetlenmesiyle elde edilen verilerin amaç dışı kullanımını önlemek ve engellemek için tedbirin uygulanmasından sonra gerek duyulmayan verilerin yok edilmesi gerekmektedir.⁸²¹

İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasının düzenlendiği CMK'nın 135. maddesi üçüncü fıkrası⁸²² “Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleştikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir.” şeklindedir.⁸²³ Sanık ile tanıklıktan

⁸¹⁷ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 300.

⁸¹⁸ SERT, Şeyma: age., s. 161.

⁸¹⁹ Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim, “bireylerin duygu ve düşüncelerini cep telefonu, telefon, faks, internet gibi teknik araçlar vasıtasıyla yazılı ya da sözlü olarak aktarım” şeklinde tanımlanmaktadır. Bkz. DAĞ, Güray: Kişisel Verilerin Ceza Muhakemesi Hukukunda Delil Olarak Kullanılması, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s. 144; YURTCAN, Erdener: Ceza Yargılaması Hukuku, 16. Baskı, Ankara 2019, s. 400.

⁸²⁰ SELEK, Ozan: age., s. 130.

⁸²¹ ÖZTÜRK, Bahri-Behiye EKER KAZANCI-Selim Soyer GÜLEÇ: Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, 5. Baskı, Ankara 2022, s. 287.

⁸²² 25/5/2005 tarihli ve 5353 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle; bu fıkra da geçen “Şüphelinin” ibaresi “Şüpheli veya sanığın” olarak değiştirilmiştir.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2024).

⁸²³ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 600-601.

çekinme hakkına sahip kişiler arasındaki iletişimin kayda alınması yasaklanarak” sanık aleyhine bir delilin kullanılmasını engelleme” amacı taşımaktadır.⁸²⁴ Doktrinde iletişim içeriklerinin, tanıklıktan çekinme hakkına sahip kişi ile sanık arasındaki iletişimin kaydını alan görevli tarafından değil, “Cumhuriyet savcısı tarafından” yok edileceği de ayrıca ifade edilmektedir.⁸²⁵

CMK’nın 137. maddesi üçüncü fıkrası⁸²⁶, “135 inci maddeye göre verilen kararın uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da aynı maddenin birinci fıkrasına göre hâkim onayının alınamaması halinde, bunun uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir. Bu durumda, yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç on gün içinde yok edilerek, durum bir tutanakla tespit edilir.” şeklindedir. Söz konusu düzenlemeye göre kovuşturmaya yer olmadığı kararının ardından on gün içinde veriler yok edilecektir. Fakat buradaki on günlük süre, birtakım sorunlara mahal verebilecektir. CMK’nın 173. maddesine göre “kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta içinde” itiraz davası açma hakkı düzenlenmiştir.⁸²⁷ Doktrinde bir görüşe göre, kovuşturmaya yer olmadığı karara “itirazın sonucu beklenmeden”, iletişim içeriklerinin yok edilmesi hâlinde, itiraz davasında bu içeriklerin değerlendirilmesi mümkün olmayacak ve itiraz davası konusuz dahi kalabilme ihtimali olabilecektir. Ayrıca kararın itiraz üzerine kaldırılması durumunda, söz konusu on gün içerisinde yok edilen içerikler, “iddianameye esas teşkil edemeyecek” ve “kovuşturma aşamasında da tartışılmayacaktır”. Bundan sebeple söz konusu on günlük sürenin kovuşturmaya yer olmadığı kararının kesinleşmesinin ardından şartına bağlanması gerekmektedir.⁸²⁸

Konuyla ilgili diğer bir görüş ise, kovuşturmaya yer olmadığı kararı her zaman kaldırılması mümkün olmakla birlikte kararın ardından verilerin yok edilmesi sakıncalı bulunmaktadır.⁸²⁹ Nitekim özellikle “yeni delillerin ortaya çıkması” veya “yargılamanın yenilenmesi” durumlarında birtakım sıkıntıların yaşanabilme ihtimali vardır. Yok etme faaliyeti için karara itiraz edilmesiyle veya itiraz süresinin geçirilmesiyle kararın

⁸²⁴ SERT, Şeyma: age., s. 161.

⁸²⁵ KAYMAZ, Seydi: Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, 4. Baskı, Ankara 2015, s. 386.

⁸²⁶ 14.07.2021 Tarih ve 31541 sayılı Resmî Gazete.

⁸²⁷ SELEK, Ozan: age., s. 131-132.

⁸²⁸ CENTEL, Nur-Hamide ZAFER-Özlem ÇAKMUT: age., s. 485.

⁸²⁹ SELEK, Ozan: age., s. 131.

kesinleşmesinin beklenilmesi durumunda dahi sorun çözülmemektedir. Zira sonradan ortaya çıkan delillerle birlikte yok edilen veriler bir haksızlığa sebep olabileceği gibi yargılamanın yenilenmesi başta olmak üzere olağanüstü kanun yollarında söz konusu verilere duyulacak ihtiyacın nasıl karşılanacağı sorunları ortaya çıkacaktır.⁸³⁰ Fakat kararın ardın da verilerin saklanması gerektiği görüşüne katılmamakla birlikte, soruşturma evresinde şüpheli hakkında kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunduğu kanısına ulaşılmasına rağmen iletişimin denetlenmesi sonucunda kamu davasının açılmasını sağlayacak yeterli şüphenin var olmadığı ortaya çıkması ve söz konusu nedenle kovuşturmayaya yer olmadığı kararının kesinleşmesinin ardından suç şüphesinin ortadan kalktığı kabul edileceği henüz hakkında dava dahi açılmamış bir kişiye ilişkin kayıtların saklanması ve/veya tutulması hâlleri de masumiyet karinesine aykırılık teşkil edebilecektir.⁸³¹ Nitekim ileride gerçekleşebilecek olaylar üzerinden olasılıklar zincirini ve zincire adeta halka eklemek suretiyle genişletmek kişinin sürekli zan altında kalmasına da sebebiyet verebilecektir.⁸³²

Kovuşturmayaya yer olmadığı kararının hemen ardından iletişim içeriklerinin yok edilmesi, kovuşturmayaya yer olmadığı karara itiraz aşamasında içeriklerin incelenmesini imkânsız hâle getirecektir. Bu bağlamda bizim de katıldığımız bu görüşte, söz konusu kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın “itiraz süresinin dolması veya itirazın reddedilmesi sonucunda kararın kesinleşmesinden sonra” yok etme yükümlülüğünün öngörülmesi yerinde olacaktır.⁸³³ Nitekim CMK’nın 81. maddesinde düzenlenen fizik kimliğin tespitinde, kovuşturmayaya yer olmadığı kararının kesinleşmesinden sonra savcı huzuru ile derhâl yok edileceği düzenlenmişti.⁸³⁴ Söz konusu gerekçelere dayanılarak 137. madde bakımından da kovuşturmayaya yer olmadığı kararının itirazın reddi, itiraz süresinin geçmesi hâlinde kararın kesinleşmesinden sonra verilerin yok edilmesi şeklinde düzenleme yapılması gerekmekte olup, kovuşturmayaya yer olmadığı kararının itirazı durumunda içeriklerin değerlendirilmesi bakımından birtakım sorunların önüne geçilebilecektir.

⁸³⁰ ÜNVER, Yener-Hakan HAKERİ: Ceza Muhakemesi Hukuku, 23. Baskı, Ankara 2024, s. 465.

⁸³¹ ÖZTÜRK, Bahri-Durmuş TEZCAN-Mustafa Ruhan ERDEM-Özge SIRMA GEZER-Yasemin F. SAYGILAR KIRIT-Esra ALAN AKCAN-Efser ERDEN TÜTÜNCÜ-Özdem ÖZAYDIN-Derya ALTINOK VİLLEMİN-Mehmet Can TOK: age., s. 149.

⁸³² SELEK, Ozan: age., s. 133.

⁸³³ SELEK, Ozan: age., s. 132.

⁸³⁴ SELEK, Ozan: age., s. 133.

CMK'nın 137. maddesi dördüncü fıkrası⁸³⁵ *“Tespit ve dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi halinde soruşturma veya kovuşturma evresinin bitiminden itibaren, en geç onbeş gün içinde, Cumhuriyet başsavcılığı veya mahkeme, tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.”* şeklindedir.⁸³⁶ Söz konusu düzenleme kişisel veriler hakkında bilgi edinme hakkı ile doğrudan bağlantılıdır.⁸³⁷

CMK'da tesadüfen elde edilen delillerin düzenlendiği 138. maddenin ikinci fıkrasında, telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlemesi sırasında, mevcut soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi bulunmayan, fakat CMK'nın 135. maddenin sekizinci fıkrasında⁸³⁸ sayılan katalog suçlar bakımından, birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek delil elde edildiği taktide, söz konusu delil muhafaza altına alınarak durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilecektir. *“Tesadüfen elde edilen, ancak katalog suçlar arasında yer almayan iletişim içeriklerinin de yok edilmeyip, aynı şekilde muhafaza altına alınması ve akabinde Cumhuriyet savcılığına gönderilmesi gerekmektedir.”*⁸³⁹

CMK 139. madde gereğince gizli soruşturmacı⁸⁴⁰ görevi gereği örgüt içindeki kişiler hakkında bazı bilgiler edinmektedir. Görevi esnasında öğrendiği bilgileri hangi şartlarda kullanabileceğinin belirlenmesi gerekmektedir. CMK'nın gizli soruşturmacı görevlendirilmesinin düzenlendiği 139. maddenin altıncı fıkrasında⁸⁴¹ *“Soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz. Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir.”* düzenlenmiştir.⁸⁴²

⁸³⁵ 8/7/2021 tarihli ve 7331 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle, *“bu fıkra “soruşturma” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya kovuşturma” ibaresi eklenmiş ve fıkra “Başsavcılığı,” ibaresi “başsavcılığı veya mahkeme,” şeklinde değiştirilmiştir.”*

⁸³⁶ ARTUÇ, Mustafa: age., s. 630.

⁸³⁷ YENİSEY, Feridun-Ayşe NUHOĞLU: Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2024, s. 503.

⁸³⁸ Detay içi bkz. ARTUÇ, Mustafa: age., s. 600 vd.;
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf>

⁸³⁹ KAYMAZ, Seydi: age., s. 387.

⁸⁴⁰ *“Gizli soruşturmacı, örgütün faaliyetlerini izlemek ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş veya işlenecek suçlarla ilgili delil toplamak üzere görevlendirilmiş kamu görevlisidir.”* Bkz. SELEK, Ozan: age., s. 135.

⁸⁴¹ 06.03.2014 Tarih ve 28933 sayılı Resmî Gazete.

⁸⁴² SELEK, Ozan: age., s. 135.

“Teknik araçlar ile izleme”⁸⁴³, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim dışında kalan, kişilerin faaliyetlerini ve konuşmalarını takip etme amacıyla gerçekleştirilen bir koruma tedbiridir.⁸⁴⁴ CMK’da teknik araçlarla izlemenin düzenlendiği 140. madde ikinci fıkrası⁸⁴⁵ “*Teknik araçlarla izlemeye hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde kayıtlar derhâl imha edilir.*” şeklindedir.⁸⁴⁶

CMK’nın 140. maddenin dördüncü fıkrasında da teknik araçlarla izleme tedbirleri sonucunda elde edilen bilgi ve delillerin, aynı maddenin birinci fıkrası (a) bendinde sayılan suçlar ile ilgili olmak üzere “...soruşturma ve kovuşturma dışında kullanılamayacağı ve ceza kovuşturması bakımından gerekli olmaması durumunda ise Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhâl yok edileceği...” düzenlenmiştir.⁸⁴⁷ Söz konusu düzenlemeler incelendiğinde, 140. maddede tedbirin sona ermesinden itibaren hakkında tedbir uygulanan kişinin haberdar edilmesi konusu ile özellikle dördüncü fıkrada beraat ve kovuşturmaya yer olmadığı kararlarının kesinleşmesinin ardından verilerin yok edileceği gibi düzenlemelere yer verilmemiştir. Herkes, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’na göre, hakkında tedbir uygulanıp uygulanmadığını “öğrenme hakkına” sahiptir.⁸⁴⁸ Dolayısıyla 140. maddenin dördüncü fıkrasında özellikle “beraat ve kovuşturmaya yer olmadığı kararlarının kesinleşmesinin ardından kişisel verilerin yok edileceği” açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.⁸⁴⁹ Söz konusu CMK’nın 135, 137, 139 ve 140. maddelerindeki kişisel veriler ile ilgili düzenlemeler, gizli koruma tedbirleri mahiyetinde olup, CMK’nın koruma tedbirlerinin düzenlendiği dördüncü kısımda yer almaktadır.⁸⁵⁰

TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen “*Verilerin yok edilmemesi suçu*” bakımından nitelikli hâlini teşkil eden söz konusu yukarıda bahsettiğimiz düzenlemelerde, verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olan kişi Cumhuriyet savcısı

⁸⁴³ Teknik araçlarla izleme koruma tedbiri, genellikle toplu iğne başı büyüklüğünde ve tespit edilmesi oldukça zor olan mikrofonlar ve kameraların kullanılması suretiyle gerçekleştirilmektedir. Bkz. DAĞ, Güray: agt., s. 204.

⁸⁴⁴ ÜNVER, Yener-Hakan HAKERİ: age., s. 486.

⁸⁴⁵ 02.12.2006 Tarih ve 29906 sayılı Resmî Gazete.

⁸⁴⁶ SELEK, Ozan: age., s. 136.

⁸⁴⁷ SELEK, Ozan: age., s. 136-137.

⁸⁴⁸ ERSOY, Uğur: Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2024, s. 507.

⁸⁴⁹ SELEK, Ozan: age., s. 137.

⁸⁵⁰ SELEK, Ozan: age., s. 129.

olmayıp, “veri sorumlusudur”.⁸⁵¹ Veri sorumlusunun, kişisel verileri kanunda belirlenen süreler sonunda Cumhuriyet savcısı huzurunda yok etmemesi durumunda ceza artırılarak verilecektir.

2.5.7.2. Teşebbüs

İşlemeyi kastettiği bir suçu, elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayan fail, elinde olmayan sebeplerle suçu tamamlayamazsa TCK’nın 35. maddesinin birinci fıkrasına gereğince teşebbüsten sorumlu olacaktır.⁸⁵² İhmal suçlarına teşebbüs mümkün değildir.⁸⁵³ Dolayısıyla 138. maddede düzenlenen kişisel verileri yok etmeme suçu, gerçek ihmali suç olması sebebiyle “teşebbüs mümkün değildir”.⁸⁵⁴ Kanunda belirtilen süre içinde verileri yok etmekle görevli kişinin söz konusu bu yükümlülüğünü yerine getirmemesiyle birlikte suç “tamamlanmış ve bitmiş olur”.⁸⁵⁵

2.5.7.3. İştirak

TCK’nın 138. maddesi gereğince suçu, yalnızca sistem içinde “verileri yok etmekle görevli” olan kişiler tarafından işlenebilen özgü suç niteliğindedir. Kanun tarafından kişisel verileri yok etmekle görevli olmayan kişiler suçun faili olamayacağından dolayı faille birlikte suçu beraber işleyenler ancak TCK’nın 40. maddesinin ikinci fıkrası gereğince suçun icrasına yaptıkları katkıya bakılmaksızın azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır.⁸⁵⁶

Özgü suçlarda, özel faillik koşullarını taşıyan kişinin, suçta araç olarak kullanılması durumunda dolaylı fail, “özel faillik koşullarına sahip” gibi suçtan cezalandırılacaktır.⁸⁵⁷ Bundan sebeple kişisel verileri yok etmeme suçu bakımından dolaylı failliğin uygulanması mümkündür. Dolaylı faillik ile ilgili, korkutulan bir kamu görevlisinin resmî belgede sahtecilik suçunu işlemesi hâli örnek olarak gösterilebilir.⁸⁵⁸

⁸⁵¹ SERT, Şeyma: age., s. 162.

⁸⁵² ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 688.

⁸⁵³ HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 273.

⁸⁵⁴ KOCA, Mahmut-İlhan ÜZÜLMEZ: age., s. 404; AKBULUT, Berrin: age., s. 569; DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 724; SOYASLAN, Doğan: age., s. 359.

⁸⁵⁵ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 724; HAFIZOĞULLARI, Zeki-Muharrem ÖZEN: age., s. 292; ŞEN, Ersan: age., s. 611.

⁸⁵⁶ YAŞAR, Osman-Hasan Tahsin GÖKCAN-Mustafa ARTUÇ: age., s. 4465; PARLAR, Ali- Muzaffer HATİPOĞLU: age., s. 2101.

⁸⁵⁷ İÇEL, Kayıhan age., s. 567.

⁸⁵⁸ SELEK, Ozan: age., s. 150.

2.5.7.4. İçtima

Zincirleme suç hükümlerinin ihmali davranışla işlenebilen suçlara da uygulanması mümkündür.⁸⁵⁹ Bu itibarla, ihmali davranışla işlenen “*Verileri yok etmeme*” suçu bakımından fail, ortak suç işleme kararı kapsamında farklı zamanlarda ve aynı kişiye ilişkin kişisel verileri yok etmediği taktirde TCK’nın 43. maddesinin birinci fıkrası gereğince zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulabilecektir.⁸⁶⁰ Örneğin, fail aynı kişiyle ilgili ve 1 Kasım tarihinde 5271 sayılı CMK’dan, 5 Kasım tarihinde ise CMK dışındaki bir kanundan kaynaklanan yok etme yükümlülüklerini ihlal etmişse, zincirleme suç hükümleri söz konusu olacak ve tek bir cezaya hükmedilip arttırılacaktır.⁸⁶¹ Fakat aynı kişiye ait aynı olaydan elde edilmiş verilerin, sistemden “uzun bir süre yok edilmemesi” hâlinde tek suç oluşur ve söz konusu durumda zincirleme suç hükümleri uygulanmaz.⁸⁶²

Aynı kişiye ilişkin ve aynı tarihte yok edilmesi öngörülen birden fazla verinin olması hâlinde de tek bir suç oluşmaktadır.⁸⁶³ Örneğin, bir çalışanın bordro bilgileri ve iletişim bilgilerinin aynı tarihte yok edilmesi gerektiği belirtilmişse, ancak bu yükümlülük yerine getirilmemişse, fail bu iki veri türü için ayrı ayrı değil, tek bir suç nedeniyle sorumlu olacak ve cezası arttırılacaktır.

Verilerin kaydedildiği sistemde birden fazla kişiye ait kişisel verinin bulunduğu ve bu verilerin yok edilmesi yükümlülüğünün yerine getirilmediği durumlarda, aynı suç tek bir fiille birden fazla kişiye karşı işlenmiş sayılır. Bu durumda, aynı neviden fikri içtima hükümleri uygulanır.⁸⁶⁴ Örneğin, bir hastanenin sisteminde kayıtlı olan ve aynı tarihte imha edilmesi gereken 100 hastaya ait kişisel veriler (örneğin ad-soyadı, T.C. kimlik numarası ve tıbbi geçmiş bilgileri) bulunsun. Ancak, verilerin imha edilmesi yükümlülüğü yerine getirilmemişse, TCK’nın 43. madde ikinci fıkrası gereğince ceza artırılarak verilecektir.

Kişisel verileri, kanunda belirtilen süreler geçmiş olmasına rağmen sistemden yok etmeyen fail, daha sonra bu verileri bir başkasına verirse, bu durumda hem TCK’nın

⁸⁵⁹ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Genel Hükümler, age., s. 788.

⁸⁶⁰ DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 724.

⁸⁶¹ ŞAHBAZ, İbrahim: age., s. 1615.

⁸⁶² YAŞAR, Osman-Hasan Tahsin GÖKCAN-Mustafa ARTUÇ: age., s. 4466.

⁸⁶³ PARLAR, Ali- Muzaffer HATİPOĞLU: age., s. 2056.

⁸⁶⁴ ŞAHBAZ, İbrahim: age., s. 1616.

136. maddesinde düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu hem de TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen “*Verileri yok etmeme*” suçu oluşur. Bu durumda, her iki suç için de gerçek içtima hükümleri uygulanacak ve fail her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.⁸⁶⁵

Doktrinde failin, kişisel verileri bulunduğu sistemden silip başka bir yere kopyalaması durumunda, verilerin “sistemden süresi içinde silinmesi sebebiyle” verileri yok etmeme suçunun oluşmayacağı ve failin sadece 135. maddede düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçundan cezalandırılması gerektiği görüşü vardır.⁸⁶⁶ Bizim katıldığımız diğer görüşe göre ise, veriler sistemden süresinde silinip başka yere kopyalandığında, bu durumda hem verileri yok etmeme hem de kişisel verilerin kaydedilmesi suçları oluşmaktadır.⁸⁶⁷ Zira söz konusu veriler, bulunduğu sistemden silinse de başka bir yere kaydedildiği için “başkaları tarafından ulaşılabilir” olması nedeniyle yok etmeme yükümlülüğüne aykırı davranılmıştır.⁸⁶⁸ Bilişim sisteminde yer alan kişisel verilerin silinmesi hâlinde, o verilere tekrar erişim mümkün olabileceğinden kişisel verilerin yok edilmesi yükümlülüğü yerine getirilmemiş olur. Suçun oluşumunun engellenmesi için, söz konusu verilerin bilişim sistemlerinde geri döndürülemeyecek şekilde özel programlar vasıtasıyla silinmesi veya şayet veriler fiziki belgeler aracılığıyla tutuluyorsa geri dönüşü olmayacak şekilde ortadan kaldırılması gerekmektedir. Kişisel verileri, bir başka bir yere kaydetme hukuka aykırı bir kaydetme olacağından gerçek içtima hükmü gereğince örnek verdiğimiz olayda, fail ayrı ayrı cezalandırılması gerekmektedir.

“Verileri yok etmeme suçu” ile TCK’nın 257. maddesi ikinci fıkrasında düzenlenen “görevi ihmal suçu” arasında özel norm genel norm ilişkisinin bulunup bulunmadığı konusuyla ilgili doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Görevi ihmal suçu, yalnızca kamu görevlileri tarafından işlenebilen özgü bir suçtur.⁸⁶⁹ 257. maddenin ikinci fıkrasında kanun koyucu, “*kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında*” ibaresini kullanarak görevi ihmal niteliği taşıyan davranışların, TCK veya bir başka

⁸⁶⁵ PARLAR, Ali-Muzaffer HATİPOĞLU: age., s. 2057; YAŞAR, Osman-Hasan Tahsin GÖKCAN-Mustafa ARTUÇ: age., s. 4467.

⁸⁶⁶ ERDOĞAN, Yavuz: agm., s. 626; ÜNLÜ, Cemile: agt., s. 178.

⁸⁶⁷ SERT, Şeyma: age., s. 167;

⁸⁶⁸ SELEK, Ozan: age., s. 152.

⁸⁶⁹ TEZCAN, Durmuş-Mustafa Ruhan ERDEM-R. Murat ÖNOK: Ceza Özel Hukuku, 22. Baskı, Ankara 2024, s. 1087.

kanunda cezalandırılmaması hâlinde genel, tali ve tamamlayıcı bir norm olarak 257. maddeye gidilmesi gerektiğini öngörmüştür.⁸⁷⁰

Doktrinde bir görüşe göre, “verileri yok etmeme suçu”, TCK’nın 257. maddesinin ikinci fıkrada yer alan görevi ihmal suçunun özel bir görünüş şeklidir.⁸⁷¹ Diğer bir görüş ise, verileri yok etmekle görevli kişilerin “kamu görevlisi olması gibi bir zorunluluk bulunmadığını” ve dolayısıyla verileri yok etmeme suçunun, 257. maddenin özel bir şekli olarak kabul edilmemektedir.⁸⁷²

Verileri yok etmekle yükümlü kişi bakımından kamu görevlisi olup olmamasına göre ikili bir ayrıma gitmekte fayda vardır. Failin kamu görevlisi sıfatını sahip olmadığı, örneğin bir banka çalışanı olduğu durumda TCK’nın 138 ve 257. maddeler arasında özel-genel norm ilişkisi yoktur. Fakat fail, kamu görevlisi sıfatına sahip olduğu durumlarda, aynı zamanda görevi ihmal suçunu oluşturacak ve özel normun önceliği ilkesi gereğince TCK’nın 138. maddesince cezalandırılacaktır.⁸⁷³ Bizim de katıldığımız bu görüşe göre; öncelikle kamu görevlisi olup olmadığı tespit edilmeli, kamu görevlisi olması hâlinde özel hüküm niteliğinden dolayı 138. maddeye göre cezalandırılması gerekmektedir.

2.5.8. Yaptırım

2014 yılında “6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”⁸⁷⁴ da 5. madde ile, 5237 sayılı TCK’nın 138. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*altı aydan bir yıla kadar*” hapis cezası süresi, “*bir yıldan iki yıla kadar*” hapis şeklinde değiştirilmiştir. TCK’nın 138. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen nitelikli hâle göre, suçun konusunun “CMK hükümlerine göre yok edilmesi gereken bir veri olması hâlinde” ceza bir kat artırılacağı düzenlenmiştir.

TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen suçun cezanın alt sınırı 1 yıl olması sebebiyle, failin cezası TCK’nın 50. maddesinde düzenlenen kısa süreli hapis cezasına

⁸⁷⁰ ARTUK, Mehmet Emin-Ahmet GÖKCEN-Mehmet Emin ALŞAHİN-Kerim ÇAKIR: Ceza Hukuku Özel Hükümler, age., s. 1143.

⁸⁷¹ ŞAHBAZ, İbrahim: age., s. 1612; DÜLGER, Murat Volkan: age., s. 720.

⁸⁷² AKDAĞ, Hale: age., s. 145.

⁸⁷³ SOYASLAN, Doğan: age., s. 368.

⁸⁷⁴ 06.03.2014 Tarih ve 28933 sayılı Resmî Gazete.

seçenek yaptırımlara çevrilebilecektir.⁸⁷⁵ TCK'nın 51. maddesindeki⁸⁷⁶ şartların sağlanması hâlinde 138. maddede yer alan suç içinde uygulama alanı bulabilecek ve hapis cezası ertelenebilecektir.

TCK'nın 140. maddesi gereğince, “verileri yok etmeme suçu”, tüzel kişinin faaliyet çerçevesinde işlenirse, haklarında TCK'nın 60. maddesinde belirtilen izin iptali ve müsadere güvenlik tedbirleri uygulama alanı bulur.⁸⁷⁷

TCK'nın 138. maddesinde⁸⁷⁸ düzenlenen suçun temel hâlinin cezası “*bir yıldan iki yıla kadar*” hapis cezası olması nedeniyle, CMK'nın 231. maddesinde düzenlenen diğer şartların da varlığı hâlinde fail için hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir.

2.5.9. Muhakeme

5237 sayılı TCK'nın 139. maddesi gereğince, “verileri yok etmeme suçu” şikâyeteye tabi olmayıp re'sen soruşturulan ve kovuşturulan bir suçtur.

TCK'nın 138. maddesi kamu görevlisi tarafından ve görevinden doğan yetki nedeniyle işlenmesi durumunda, 4483 sayılı Kanun gereğince yetkili merciden soruşturma izni alındıktan sonra soruşturma yapılabilir.⁸⁷⁹ Ancak CMK'nın 161. maddesinin beşinci fıkrası gereğince verileri yok etmekle görevlendirilmiş ve bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, kolluk âmir ve memurları ile adliyeyle ilgili işlerde görev alan kamu görevlileri hakkında soruşturma, doğrudan doğruya Cumhuriyet savcılarınca yapılmaktadır.⁸⁸⁰

Verileri yok etmeme suçu açısından 5235 sayılı Kanun'un 11. maddesi gereğince, suçun temel hâli ve nitelikli hâli bakımından asliye ceza mahkemesi

⁸⁷⁵ SERT, Şeyma: age., s. 168.

⁸⁷⁶ 5237 sayılı TCK 51. madde “(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması, gerekir.”

⁸⁷⁷ SELEK, Ozan: age., s. 154.

⁸⁷⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

⁸⁷⁹ SELEK, Ozan: age., s. 154.

⁸⁸⁰ SELEK, Ozan: age., s. 154.

görevlidir.⁸⁸¹ Yer bakımından yetkili mahkeme ise, 5271 sayılı Kanun'un 12. madde ikinci fıkrası gereğince temadının bittiği yerde bulunan mahkemedir.⁸⁸²

Mütemadi suç niteliği taşıyan verileri yok etmeme suçunda TCK'nın 66. maddesinin altıncı fıkrası gereğince, dava zamanaşımı temadının bittiği tarihten itibaren işlemeye başlamaktadır. Verileri yok etmeme suçunun temel ve nitelikli hâlinin cezası beş yıldan fazla hapis cezası olmaması nedeniyle dava zamanaşımı TCK'nın 66. madde birinci fıkraya gereğince sekiz yıldır. Verileri yok etmeme suçu beş yılında altında hapis cezası olması nedeniyle, ceza zamanaşımı ise TCK'nın 68. madde birinci fıkraya gereğince on yıldır.

“Verileri yok etmeme suçu” şikâyeteye tabi olmaması ve TCK'nın 253. maddede belirtilen suçlar arasında yer almaması sebebiyle uzlaşma hükümlerine de tabi değildir.

⁸⁸¹ SERT, Şeyma: age., s. 168.

⁸⁸² SELEK, Ozan: age., s. 154.

SONUÇ

Teknolojinin gelişmesi ile paralel olmak üzere kitle iletişim araçlarının ve bilişim sistemlerinin etkinlik alanları oldukça artmıştır. Bunun sonucu olarak bireylerin kişisel veri mahiyetindeki bilgilerinin elde edilmesi, depolanması, aktarılması veya sürekli şekilde kullanıma hazır tutulması önemli ölçüde kolaylaşmıştır. Bu kolaylığın bireylerin sürekli takip edilip gözetlenmeleri veya kişisel verileri üzerindeki hâkimiyetlerini sınırsız bir şekilde kaybetmeleri gibi temel hak ve özgürlüklere zarar vermeye dönük yanları bulunmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkının hukuki temeli konusundaki tartışmalar, birinci bölümde de ele alındığı gibi, günümüzde de devam etmektedir. Bunun temel nedeni, kişisel verilerin artık yalnızca bireysel bilgilerin korunmasını ifade etmekten öteye geçerek ekonomik bir değer, hatta adeta yeni bir “para birimi” olarak kabul edilmesidir. Veri toplamanın kendi başına bir amaç haline gelmesi, kişisel verilerin ekonomik değerini hızla artırmaktadır. Bu ekonomik değer artışı, doğal olarak kişisel verilere ulaşma taleplerini ve bu verilere yapılan müdahaleleri de artırmaktadır. Bu durum, özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde ve Kıta Avrupası hukuk sisteminin uygulandığı diğer ülkelerde kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal önlemlerin sıkılaştırılmasını gerektirmiştir.

Uluslararası alanda Türkiye’nin de taraf olduğu insan haklarını uluslararası düzeye taşıyan 1949 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde kişisel verilerin korunması hakkı açıkça yer almamasına rağmen “özel hayatın gizliliği hakkı” kapsamında değerlendirilerek koruma altına alınmıştır. 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi takip etmiştir ve temel hak ve özgürlükleri düzenleyen sözleşmede kişisel verilerin korunması hakkını düzenleyen doğrudan bir madde bulunmamakla birlikte AİHM kararları ile özel hayatın ve aile hayatının gizliliğinin korunmasını düzenleyen 8. madde kapsamında kişisel verilerin korunmasını sağlamıştır. 1961 yılında kurulan OECD kişisel verilerin korunması alanında ilk adımı atarak, 1980 yılında “OECD Rehber İlkeleri” kabul edilmiştir. Uluslararası düzenlemeleri 1981 yılında 108 sayılı Sözleşme, ek olarak çıkarılan 2001 yılında 181 sayılı Sözleşme, 95/46/EC sayılı Direktif, Veri Koruma Tüzüğü, 203 Ek Protokol “108 + Sözleşmesi” gibi uluslararası metinler devletler için yol gösterici olarak, kişisel verilerin korunmasında büyük rol üstlenmişlerdir.

Diğer taraftan, sermayesi kişisel veri olan Amazon, eBay gibi e-ticaret platformları ile Google, Facebook ve Instagram gibi sosyal medya devleri, bireylerin alışkanlıklarından siyasi görüşlerine kadar geniş bir yelpazede kişisel veri toplamaktadır. Bu şirketlerin birçoğunun global çapta faaliyet göstermesi ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri merkezli olmaları, veri güvenliği konusunda ciddi riskler yaratmaktadır. Çünkü Amerika’da, bireylerin kişisel verilerinin şirketler tarafından toplanmasını teşvik eden veya kolaylaştıran bazı siyasi düzenlemelerin varlığı, bu riskleri daha da artırmakta ve ihlallere adeta kapı aralamaktadır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin çeşitli kararlarında da bu konuya ilişkin önemli tespitler yapılmış ve bireylerin kişisel verilerinin korunmasına ilişkin haklarının uluslararası düzeyde savunulması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, veri güvenliğine ilişkin ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelerin uyumlu bir şekilde geliştirilmesi, bireylerin haklarının korunmasında kritik bir öneme sahiptir.

Ülkemizde kişisel verilerin korunmasıyla ilgili ilk mevzuat düzenlemesi, 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK’da kişisel verilerin üç farklı suç tipiyle koruma altına alınmasıyla gerçekleşmiştir. Kişisel veriler taşıdıkları hukuksal değerın önemi itibariyle 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile Anayasa’nın “Özel Hayatın Gizliliği” başlıklı 20. maddesine eklenen fıkra ile kişisel verilerin korunması hakkına, anayasal güvence sağlanmıştır. 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, kişisel verilerin korunması konusuyla ilgili özel bir kanun olması sebebiyle önemlidir. 6698 sayılı KVKK’nın yanı sıra 4721 sayılı TMK, 6098 sayılı TBK, 4857 sayılı İş Kanunu gibi düzenlemeler de kişisel verilerin dolaylı yönden korunması yönelik koruma sağlamaktadır. Söz konusu dolaylı yönden koruma genel anlamda önleyici nitelikte taşımamakla birlikte sınırlı ve yeterli düzeyde değildir.

Çalışmamızın ikinci bölümün başında incelediğimiz “*Özel hayatın gizliliğini ihlal, Haberleşmenin gizliliğini ihlal, Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenilmesi ve kayda alınması, Ticari sır bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması, Bilişim sistemine girme, Sistemi engelleme bozma, verileri yok etme veya değiştirme, Göreve ilişkin sırrın açıklanması*” suçları kişisel verilerin korunması kapsamında dolaylı koruma sağlayan suçlardır.

Doğrudan kişisel verilerin korunmasına karşı işlenen suçlar ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 135 ve 138. maddeleri arasında üç suç tipi ile düzenlenmiştir. Bu suç

tipleri, “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*”, “*Verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi*”, “*Verilerin yok edilmemesi*” olarak suçlar sıralanabilecektir.

KVKK’da yer alan veri işleme tanımında “*verilerin otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenmesi*” şeklinde bir ibare bulunmaktadır. Fakat TCK’nın 135. maddesinde düzenlenen “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” ve 136. maddesinde düzenlenen “*Verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi, yayılması veya ele geçirilmesi*” suçlarının işlenebilmesi için kişisel verilerin herhangi bir veri kayı sisteminin parçası olmasına gerek yoktur. Fakat KVKK’da yer alan düzenleme gereğince herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmayan kaydetme fiilleri, TCK kapsamında işleme kapsamında değerlendirilememektedir. 2004 yılında yürürlüğe giren TCK’nın, 2016 yılında yürürlüğe giren KVKK’daki “veri işleme” tanımının, TCK’da düzenlenen suç tiplerinin fiil unsurunu değiştirdiği söylenemez. Bundan sebeple KVKK’da yer alan veri işleme tanımı, TCK’daki suçlar yönünde uygulama alanı bulamamaktadır. Diğer önemli bir husus ise “açık rıza kavramıdır”. Hukuken geçerli bir rıza için, kişinin tasarruf edilebilecek hakkın var olması, rızaya ehliyetli olması ve rıza beyanı unsurları gerekmektedir. Her ne kadar KVKK’nın 5. madde birinci fıkrasında “açık rıza” kavramını öncelikli olarak düzenlemiş olsa da bazı durumlarda “zımni rızanın” da hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili örnek verecek olursak, bir kişinin iş arkadaşından başka bir kişinin telefon numarasını istemesi ve iş arkadaşının bu bilgiyi paylaşması konusunda; telefon numarasını alan kişi veriyi ilk kez kaydeden kişi olmadığından dolayı TCK’nın 135. maddesi bakımından bir sorumluluğu yoktur, ancak telefon numarayı veren kişi bu bilgiyi izinsiz olarak paylaştığı için TCK’nın 136. maddesinde düzenlenen “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçunu işlemiş olur. Zımni rızanın kabul edilmesi hâlinde, özellikle günlük hayatta sıkça karşılaşılan bu tür durumların suç kapsamına alınmasını ve yargı sisteminde aşırı yük oluşturabilecek fiilleri engellemek açısından önemlidir.

Kanun koyucunun TCK’nın 135. maddesinin kenar başlığında “*kişisel veri*” terimini kullanırken, 136. ve 138. maddelerin kenar başlıklarında yalnızca “*veri*” ifadesine yer vermesi, kanun yapma tekniği açısından tutarsız bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Veri kavramının, yalnızca kişisel veriyi değil, daha geniş bir anlamı kapsadığı hukuk çevrelerince bilinmektedir. Bu nedenle, kişisel verilerle ilgili suçların düzenlendiği bu maddelerde “*kişisel veri*” ibaresi ile düzenleme yapılarak, terim

birliğinin sağlanmış olacak ve hem hukuki netliği artıracak hem de yasal düzenlemelerin uygulanmasında olası yorum farklılıklarının önüne ge cecektir. Böyle bir değişiklik, yasanın amacına uygunluğu pekiştirerek kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemelerin daha etkili bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayacaktır.

Gerek kişisel verilerin kaydedilmesi suçu bakımından gerek kişisel verilere karşı işlenen suçlar bakımından; genel kastla işlenen ve soyut tehlike suçu niteliğinde düzenlenen söz konusu cezai hükümler, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yapısı içinde ceza sorumluluğunun alanını fazlasıyla genişletmekte ve bu durum ise somut olaylar açısından kanuni suç ile fiili suç arasındaki bağlantıyı zayıflatarak, ceza hukukunun “ultima ratio” (son  are) prensibiyle örtüşmemektedir. Bu nedenle, çalışmamızda da yer verdiğimiz Yargıtay'ın kararlarında özellikle 135 ve 136. maddelerde düzenlenen suçlar bakımından ceza sorumluluğunu daraltma yönünde bir yaklaşım benimsemektedir. Ancak bu durum, 5237 sayılı TCK ve Anayasa'daki hükümlerle çelişmekte ve özellikle “suçta ve cezada kanunilik” ilkesiyle uyumlu olmamaktadır. Bu sebeple, mevzuatta gerekli değişiklikler yapılarak, suçun manevi unsurunun özel kast olarak belirlenmesi ve/veya eylemin somut tehlike suçu şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir. Böyle bir düzenleme, ceza sorumluluğunu sınırlandırma açısından önemli bir adım olacaktır.

TCK 136. madde için öngörülen ceza miktarı ve nitelikli hâlleri için belirlenen artırım oranlarına bağlı olarak söz konusu bu suç nedeniyle verilen hükümler, genel itibariyle istinaf kanun yolu aşamasında kesinleşmektedir. Buna göre TCK 136. madde açısından uygulanabilirliğini sağlamaya ve uygulamada tartışmal olarak değerlendirilen konulara açıklık getirmeye yönelik yeterli sayıda Yargıtay'ın içtihadı bulunmamaktadır. Bu nedenle TCK 136. madde açısından verilen hükümlere karşı temyiz kanun yolunun açılmasının düşünülmesi veya Yargıtay'ın kanun yararına bozma başvurusu üzerine verdiği kararlarda; TCK 136. madde ile benzer nitelikteki suçlar arasındaki içtima ilişkisini çözüme kavuşturacak; hukuka aykırılık, hata, kast ve kusurluluk gibi ceza hukukunun temel kavramlarını da kapsayacak şekilde suç teorisine uygun içtihatlar oluşturması gerekmektedir.

TCK'nın 136. madde açısından kişisel verilerin güvenliğini sağlama ve bireylerin kişisel verileri üzerindeki hâkimiyetlerini güvence altına almak suretiyle bireysel haklarını koruma şeklinde yönleri bulunmaktadır. Bireylerin kişisel verilerinin korunmasını sağlamak noktasında dezavantajlı olmadıkları, kişisel menfaatin ağır bastığı durumlar açısından; suçun basit hâlinin şik yete tabi hâle getirilmesi gerekmektedir.

Bireylerin kişisel verileri üzerindeki kişisel menfaatlerin bir uzantısı olarak suçun basit hâlinin “uzlaştırma” kapsamına alınması da gerekmektedir.

TCK’nın 138. maddesinde düzenlenen “*Verilerin yok edilmemesi*” suçunun işlenmesi sonucunda, “mağdurun bir zararının doğması hâlinde, bu durumun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hâl olarak düzenlenmesi” isabetli olur. Nitekim TCK’nın 98. maddesinde yer alan “*Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi*” suçu da hareket suçu olmasına rağmen, kişisel verilerin yok edilmemesi suçunda da benzer şekilde bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır.

Son olarak ceza hukuku, insanın temel hak ve özgürlüklerine doğrudan müdahale eden ve bunları en çok sınırlayan bir alan olması nedeniyle yalnızca son çare olarak devreye girmelidir. Eğer bozulan kamu düzeninin yeniden sağlanması ya da kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi başka yollarla mümkünse, ceza hukuku araçlarına başvurulmamalıdır.

Hukuki içeriği sürekli gelişen ve kapsamı genişleyen kişisel veri kavramının hukuki niteliği ve önemi hakkında toplumsal farkındalığın artırılması büyük bir önem taşımaktadır.

Kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesi, saklanması ya da transfer edilmesinin önlenmesi, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasına doğrudan katkı sağlayacaktır. Bu amaçla, kişisel verilerin korunmasına yönelik gerekli adlî ve idarî tedbirlere başvurulması, hem bireylerin haklarının güvence altına alınmasına hem de hukukun üstünlüğünün sağlanmasına hizmet edecektir.

KAYNAKÇA

I. KİTAP, MAKALE VE TEZLER

AKBULUT, Berrin: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2024, 1358 sayfa, Adalet Yayınevi.

AKÇALI GÜR, Berna: “Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Ferit Hakan BAYKAL Armağanı, C. 25, S. 2, Y. 2019, s. 850-872.

AKDAĞ, Hale: Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, XIV+170 sayfa, Adalet Yayınevi.

AKGÜL, Aydın: Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, 2. Baskı, İstanbul 2016, XXII+478 sayfa, Beta Yayınevi.

AKİPEK, Jale-Turgut **AKINTÜRK**- Derya **ATEŞ KARAMAN**: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Güncellenmiş ve Yenilenmiş 19. Bası, İstanbul 2024, 743 sayfa, Beta Yayınevi.

AKKURT, Sinan Sami: “Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesine ve Covid-19 Pandemisi Sürecinde Mobil Uygulamalarla Paylaşılmasına Hukuki Bir Bakış”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 19, S. 38, Y. 2020, s. 142-160.

AKKURT, Sinan Sami: “Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2020, s. 20-32.

AKSOY, Hüseyin Can: Kişisel Verilerin Korunması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

AKSOY, Hüseyin Can: Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2010, 142 sayfa, Çakmak Yayınevi.

- AKTAŞ**, Batuhan: Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, 1. Baskı, İstanbul 2017, XXII+246 sayfa, Der Kitabevi.
- AKYÜREK**, Güçlü: Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2021, 368 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- ALACAKAPTAN**, Uğur: İşlenemez Suç, Ankara 1968, 133 sayfa, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- ARSLAN ÖNCÜ**, Gülay: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması Hakkı, 1. Baskı, İstanbul 2011, XVIII+428 sayfa, Beta Yayınevi.
- ARTUÇ**, Mustafa: Ceza Muhakemesi Kanunu, 5. Baskı, Ankara 2023, 1766 sayfa, Adalet Yayınevi.
- ARTUK**, Mehmet Emin-Ahmet **GÖKCEN**-Mehmet Emin **ALŞAHİN**-Kerim **ÇAKIR**: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara 2024, XLIII+1272 sayfa, Adalet Yayınevi.
- ARTUK**, Mehmet Emin-Ahmet **GÖKCEN**-Mehmet Emin **ALŞAHİN**-Kerim **ÇAKIR**: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2024, LXI+1338 sayfa, Adalet Yayınevi.
- ARTUK**, Mehmet Emin-Ahmet **GÖKCEN**-Mehmet Emin **ALŞAHİN**-Kerim **ÇAKIR**: Gerekçeli Ceza Kanunları, 26. Baskı, Ankara 2024, IX+1302, Adalet Yayınevi.
- ATAK**, Songül: “Avrupa Konseyinin Kişisel Veriler İçin Sağladığı temel Güvenceler”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 87, Y. 2010, s. 90-120.
- AYAZGÖR ÖNGÜN**, A. Çiğdem: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2019, 334 sayfa, Beta Yayıncılık.
- AYDEMİR**, Cansu Ceren: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (m. 135), 1. Baskı, Ankara 2024, 167 sayfa, Adalet Yayınevi.
- AYDEMİR**, Cansu Ceren: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (M. 135), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

- AYDIN**, Sedat Erdem: AİHM İçtihatları Kapsamında Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.
- AYDIN**, Sedat Erdem: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, 1. Baskı, Ankara 2015, XX+186 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- AYDOĞDU**, Yasin: “Kamu İdaresinde Kişisel Verilerin Korunması”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 29, S. 1, Y. 2021, s. 263-293.
- BADUR**, Emel-Nesibe **KURT KANCA**: “Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 2, Y. 2022, s. 476-490.
- BALABAN**, Mahmut Furkan: Elektronik Haberleşme Sektöründe İşlenen Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2023, 288 sayfa, Adalet Yayınevi.
- BAŞALP**, Nilgün: Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, 1. Baskı, Ankara 2004, 169 sayfa, Yetkin Yayınevi.
- BAŞBÜYÜK**, İsa: “İletişim Sırasında Elde Edilen Gizli Ses Kayıtlarının Ceza Muhakemesinde Delil Olarak Kabul Edilebilirliği Sorunu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 1, Y. 2017, s. 161-204.
- BAŞLAR**, Yusuf: Ceza Yargılamasında Elektronik Delil, 1. Baskı, Ankara 2016, 282 sayfa, Yetkin Yayınevi.
- BAYTAZ**, Abdullah Batuhan: Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum, 1. Baskı, İstanbul 2018, 458 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- BİRTEK**, Fatih: Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları, 1. Baskı, Ankara 2013, 436 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- BORAN GÜNEYSU**, Nilüfer- Burak **MEMİŞ**: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Avukatın Yükümlülük ve Sorumlulukları”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S.2, Y. 2019, s.313-337.
- BOURDILLON**, Sophie Stalla-Alison **KNIGHT**: “Anonymous Data V. Personal Data- A Debate: An EU Perspective on Anonymization, Pseldonymization and

Personal Data”, Wisconsin International Law Journal, C. 34, S. 1, Y. 2017, s. 285-320.

BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru: Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2016, 224 sayfa, Yetkin Yayınevi.

BÖREKÇİ, Eşref Barış: Kişisel Verileri Verme, Yayma veya Ele Geçirme suçu (TCK M. 136), 1. Baskı, İstanbul 2020, XX+197 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.

BULUT, Metin: “Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler”, Ankara Barosu Dergisi, C. 79, S. 3, Y. 2020, s. 99-150.

ÇAĞLAYAN, Ramazan: “Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği ve Kısıtları”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 1, S. 7, Y. 2016, s. 373-398.

ÇEKİN, Mesut Serdar: Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 1. Baskı, İstanbul 2018, XIV+150 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.

CENTEL, Nur-Hamide **ZAFER-Özlem ÇAKMUT**: Türk Ceza Hukukuna Giriş, 12. Baskı, İstanbul 2023, 826 sayfa, Beta Yayınevi.

ÇOKMUTLU, Metin: Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

DAĞ, Güray: Kişisel Verilerin Ceza Muhakemesi Hukukunda Delil Olarak Kullanılması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayımlanmamış Doktora Tezi.

DAL, Ufuk: “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Ülke Dışı Uygulama Yetkisi ve Bu Yetkinin Uluslararası Hukukta Meşruiyeti”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C. 1, S. 1, Y. 2019, s. 21-33.

DEMİRBAŞ, Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2025, 888 sayfa, Seçkin Yayınevi.

DÖNMEZER, Sulhi-Sahir **ERMAN**: Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku (Cilt 2), 15. Baskı, İstanbul 2021, 896 sayfa, DER Yayınları.

- DURMUŞ**, Veli: “Kişisel Sağlık Verilerinin Korunmasında İdarenin Hukuki Sorumluluğu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, C. 14, S. 1, Y. 2021, s. 67-76.
- DURSUN**, İsmail: “Türk Ceza Kanunu’nda Verileri Yok Etmeme Suçu”, Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 10, Y. 2014, s. 9-37.
- DÜLGER**, Murat Volkan: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2020, 955 sayfa, Hukuk Akademisi Yayınları.
- DÜLGER**, Murat Volkan: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 3, Y. 2016, s. 101-168.
- ELİZABETH**, A. Brasher: “Adressing The Failure of Anonymization Guidance From The European Union’s General Data Protection Regulation”, Columbia Business Law Review, S. 209, Y. 2018, s. 209-253.
- ERDOĞAN**, Yavuz: “Kişisel Verilerin Korunması Bakımından Türk Ceza Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi (Madde 135, 136, 137, 138)”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 2, Y. 2013, s. 569-632.
- ERDURMAZ**, Sertkan: Vergi Hukuku, 7. Baskı, İstanbul 2022, xiv+351 sayfa, Temsil Yayınevi.
- EROL**, Ali: “Vergi Hukukunda Verilen Bilgilerin Gizli Kalma Zorunluluğu”, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 2018, s. 87-96.
- ERSOY**, Uğur: Ceza Muhakemesi Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2024, 1171 sayfa, Adalet Yayınevi.
- GEDİK**, Ömer: Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü, 1. Baskı, Ankara 2008, 262 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- GEMALMAZ**, Haydar Burak: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önünde Prenses Caroline Paparazzilere Karşı, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 7, 1. Baskı, Ankara 2007, 177-199, Seçkin Yayınevi.

GEMALMAZ, Mehmet Semih: Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş Cilt 2, 8. Baskı, İstanbul 2012, 800 sayfa, Legal Yayıncılık.

GOODMAN, Marc: Geleceğin Suçları Dijital Dünyanın Karanlık Yüzü, Çeviren Cem ÖZDEMİR, 3. Baskı, İstanbul 2020, 632 sayfa, Timaş Yayınları.

GÖÇMEN UYARER, Sinem: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

GÖÇMEN UYARER, Sinem: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, 2. Baskı, Ankara 2020, 269 sayfa, Seçkin Yayınevi.

GÖKCEN, Ahmet: Belgede Sahtecilik Suçları (m. 204-212), 5. Baskı, Ankara 2018, 598 sayfa, Adalet Yayınevi.

GÖKTÜRK, Neslihan: “Suçun Yasal Tanımında Yer Alan ‘Hukuka Aykırılık’İfadesinin İcra Ettiği Fonksiyon”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 1, Y. 2016, s. 407-450.

GÖRKEMLİ, Burcu: “Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu”, Ceza Hukuku Dergisi, C. 15, S. 44, Y. 2020, s. 967-995.

GREENLEAF, Graham: “Sheherezade and the 101 Data Privacy Laws: Origins, Significance and Global Trajectories”, Journal of Law, Information and Science, C. 23, S. 4, Y. 2014-2015, s. 4-49.

GÜLENER, Serdar: “Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 102, Y. 2012, s. 219-240.

GÜRBÜZ, Meral: “Özel Hayatın Gizliliği Bağlamında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması”, Legal Hukuk Dergisi, C. 13, S. 149, Y. 2015, s. 69-90.

GÜRPINAR, Damla: “Kişisel Verilerin Korunmamasından Doğan Hukuki Sorumluluk”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 3, Y. 2017, s. 679-694.

- GÜRSEL**, İlke: İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı, 1. Baskı, Ankara 2016, 465 sayfa, Adalet Yayınevi.
- GÜRSES**, Bekir: AB ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması Mevzuat Uyumuna Yönelik Bir Değerlendirme, 1. Baskı, İstanbul 2022, 118 sayfa, Platon Yayınevi.
- HABİP**, Oğuz: “Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, C. 3, S. 3, Y. 2013, s. 1-38.
- HAFIZOĞULLARI**, Zeki-Muharrem **ÖZEN**: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 8. Baskı, Ankara 2023, 453 sayfa, US-A Yayıncılık.
- HAKERİ**, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 30. Baskı, Ankara 2024, XXXIII+796 sayfa, Adalet Yayınevi.
- HATEMİ**, Hüseyin-Burcu **KALKAN OĞUZTÜRK**: Kişiler Hukuku, 1. Baskı, İstanbul 2014, 114 sayfa, Vedat Yayıncılık.
- HELVACI**, Serap: Gerçek Kişiler, 10. Baskı, İstanbul 2023, 220 sayfa, Legal Yayıncılık.
- HENKOĞLU**, Türkay: Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2015, 222 sayfa, Yetkin Yayınevi.
- HINGH**, Anne de: “Some Reflections on Dignity as an Alternative Legal Concept in Data Protection. Regulation”, German Law Journal, S. 19, Y. 2018, s. 1269-1290.
- İÇEL**, Kayıhan: Suçların İctimai, 1. Baskı, İstanbul 1972, XXXII+254 sayfa, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- İNAN**, Salih: “Kişisel Verilerin Korunması Kapsamındaki Yaptırımlara Karşı Yargısal Başvuru Yolları: Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C. 3, S. 2, Y. 2021, s. 50-65.
- İTİŞGEN**, Rezzan: “Kişi Görüntü ve Fotoğraflarının Basında İzinsiz Kullanımının AİHM ve Yargıtay İçtihatları Açısından Değerlendirilmesi”, Terazi Hukuk Dergisi, C. 2016, S. 116, Y. 2016, s. 24-40.

- İTİŞGEN**, Rezzan: “Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 6, S. 23, Y. 2015, s. 179-202.
- KAĞITÇIOĞLU**, Murat: “Kişisel Verileri Koruma Kurumuna İdare Hukuku Çerçevesinden Bir Bakış”, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 1, S. 2, Y. 2016, s. 77-99.
- KANGAL**, Zeynel T.: Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Kanununda Korunması, 1. Baskı, İstanbul 2019, XX+260 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- KAPLAN**, Mahmut: “Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, Y. 2015, s. 49-77.
- KARAGÜLMEZ**, Ali: Bilişim Suçları ve Soruşturma-Kovuşturma Evreleri, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara 2014, 656 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- KAYA**, Cemil: “Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Ekseninde Hassas (Kişisel) Veriler ve İşlenmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 69, S. 1-2, Y. 2011, s. 317-334.
- KAYA**, İslam Safa-Tolun **YÜKSEL**: Uygulayıcılar İçin Türkiye’de, Avrupa’da ve California’da Kişisel Verilerin İşlenmesi KVKK-GDPR Karşılaştırması, 3. Baskı, Ankara 2024, 199 sayfa, Adalet Yayınevi.
- KAYA**, Mehmet Bedii: Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişimin Engellenmesi, 1. Baskı, İstanbul 2010, 156 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- KAYMAZ**, Seydi: Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, 4. Baskı, Ankara 2015, 602 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- KESKİNSOY**, Ömer: Anayasa ve Türk Anayasa Hukuku, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara 2019, 608 sayfa, Monopol Yayınları.
- KETİZMEN**, Muammer: Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları, 1. Baskı, Ankara 2008, 272 sayfa, Adalet Yayınevi.

KILINÇ, Doğan: “Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 61, S. 3, Y. 2012, s. 1089-1172.

KILINÇ, Doğan: “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 2, Y. 2016, s. 577-624.

KIZILIRMAK, Baran: “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Adli ve Önleyici Amaçla Öngörülen İstisnaların Ulusal ve Uluslararası Hukuka Göre Değerlendirilmesi”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, Y. 2019, s. 225-261.

KOCA, Mahmut-İlhan **ÜZÜLMEZ**: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17. Baskı, Ankara 2024, 912 sayfa, Seçkin Yayınevi.

KOCAGÖZ ÖZCAN, Müge: Küçüklerin ve Kısıtlıların Kişisel Verilerinin Korunması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

KOÇ, Buğrahan: Tıp Alanında Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

KOÇER, Seçkin: Ceza Muhakemesinde Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2021, 497 sayfa, Adalet Yayınevi.

KORKMAZ, Fulya: “Dolandırıcılık Suçunun Bilişim Sistemlerinin Araç Olarak Kullanılması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 69, S. 3, Y. 2020, s. 1415-1436.

KORKMAZ, Fulya: Zincirleme Suç, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

KORKMAZ, İbrahim: Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

KORKMAZ, İbrahim: Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması, 2. Baskı, Ankara 2019, 528 sayfa, Seçkin Yayınevi.

- KÖSE AYSUN**, Melike: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, 2. Baskı, Ankara 2021, 198 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- KUNTER**, Nurullah: Suçun Maddî Unsurları, 2. Bası, İstanbul 2024, 280 sayfa, Der Yayınları.
- KÜZECİ**, Elif: “İstatistiki Birimler ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı”, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü İnsan Hakları Yıllığı, C. 32, Y. 2014, s. 1-23.
- KÜZECİ**, Elif: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 4. Baskı, 2020 İstanbul, 644 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- MADEN**, Mehmet: Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2021, 217 sayfa, Adalet Yayınevi.
- MALKOÇ**, İsmail: Yeni Türk Ceza Kanunu: Cilt-2 (Madde 82-149), 1. Baskı, Ankara 2013, 1280 sayfa, Sözkese Matbaacılık.
- MEMİŞ**, Tekin: “Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişkiler ve Sorumluluk Düzeni”, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 6, Y. 2017, s. 9-23.
- MENDOS KUŞKONMAZ**, Elif: Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.
- NUR**, Pınar: Vergi Hukuku Açısından Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, İstanbul 2022, XVIII+316, On İki Levha Yayıncılık.
- NUR**, Pınar-Oytun **CANTAŞ**: “Bir Norm Çatışması Örneği: Vergi Usul Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 54, Y. 2023, s. 97-130.
- ODYAKMAZ**, Zehra-Ümit **KAYMAK**: Anayasa Hukuku, 26. Baskı, Ankara 2022, XVII+269 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- OĞUZ**, Sefer: “Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri”, Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi, C. 13, S. 2, Y. 2018, s. 121-138.

- OĞUZMAN, M. Kemal-Özer SELİCİ-Saibe OKTAY ÖZDEMİR:** Eşya Hukuku, 25. Baskı, İstanbul 2023, 1324 sayfa, Filiz Kitabevi.
- ORHAN, Uğur:** “Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Türk Ceza Hukuku Düzenlemeleri Üzerine Değerlendirmeler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 70, S. 4, Y. 2021, s. 1359-1384.
- ÖNOK, Murat:** “Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında “Unutulma Hakkı”ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1, Y. 2017, s. 155-188.
- ÖZBEK, Veli Özer:** “Elektronik Ortamda Saklı Bulunan Verilerin Ceza Muhakemesinde Delil Niteliği ve Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 59, S. 1-2, Y. 2001, s. 181-202.
- ÖZBEK, Veli Özer:** Yeni Türk Ceza Kanunun Anlamı, 1. Baskı, Ankara 2008, 1344 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- ÖZBEK, Veli Özer-Koray DOĞAN-Pınar BACAKSIZ:** Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 19. Baskı, Ankara 2024, 1264 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa:** Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, 1. Baskı, 292 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- ÖZEL, Sibel:** Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması, 2. Baskı, Ankara 2004, X+198 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- ÖZEN, Mustafa:** “Kişisel Verilerin Kaydedilmesi, Verilmesi veya Ele Geçirilmesi ve Yok Edilmemesi Suçları (TCK m. 136, 137, 138)”, Kamu Hukuku Arşivi, C. 1, S. 12, Y. 2009, s. 13-28.
- ÖZEN, Mustafa:** Ceza Hukuku Özel Hükümler II. Cilt, 5. Baskı, Ankara 2024, 987 sayfa, Adalet Yayınevi.
- ÖZGEN, Eralp:** Suçluların Geri Verilmesi, Ankara 1962, xi+256 sayfa, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- ÖZGENÇ, İzzet:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 20. Baskı, Ankara 2024, I+1264 sayfa, Seçkin Yayınevi.

ÖZTÜRK, Bahri-Behiye **EKER KAZANCI**-Selim Soyer **GÜLEÇ**: Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, 5. Baskı, Ankara 2022, 441 sayfa, Seçkin Yayınevi.

ÖZTÜRK, Bahri-Durmuş **TEZCAN**-Mustafa Ruha **ERDEM**-Özge **SIRMA GEZER**-Yasemin F. **SAYGILAR KIRIT**-Esra **ALAN AKCAN**-Özdem **ÖZAYDIN**-Efser **ERDEN TÜRÜNCÜ**-Derya **ALTINOK VILLEMIN**-Mehmet Can **TOK**: Ceza Muhakemesi Hukuku, 16. Baskı, Ankara 2022, 904 sayfa, Seçkin Yayınevi.

ÖZTÜRK, Bahri-Elif **ALTINOK ÇALIŞKAN**: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Genel Değerlendirmeler ve Anayasaya Aykırılık Sorunu”, Fasikül Hukuk Dergisi, C. 10, S. 100, Y. 2018, 277-336.

ÖZTÜRK, Bahri-Elif **ALTINOK ÇALIŞKAN**- Serkan **SEYHAN**: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2024, 534 sayfa, Seçkin Yayınevi.

PARLAR, Ali-Meltem **BANKO**: Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar, 1. Baskı, Ankara 2014, XXII+650 sayfa, Adalet Yayınevi.

PARLAR, Ali-Muzaffer **HATİPOĞLU**: Türk Ceza Kanunu Yorumu, 3. Baskı ??

REÇBER, Kamuran-Çiğdem **AYDIN**: “Avrupa Birliği’nde Üye Devletler Tarafından İnsan Haklarının İhlal Edilmesi Durumunda Öngörülen Yaptırımlar”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 1, Y. 2004, s. 89-115.

SAHAR, Noor Talaat Azzat: “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda Yer Alan Temel Kavramlar ile Terminoloji”, Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi, C. 4, S. 1, Y. 2021, s. 35-52.

SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar: “Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 3, Y. 2013, s. 227-266.

SANCAKTAR, Oğuz-Lale Burcu **ÖNÜT**-Eser **DOĞAN US**-Mine **KASAPOĞLU**-Serkan **SEYHAN**: İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 12. Baskı, Ankara 2024, 920 sayfa, Seçkin Yayınevi.

- SELEK**, Ozan: Kişisel Verilerin Korunması ve Verileri Yok Etmeme Suçu (TCK m. 138), 1. Baskı, İstanbul 2021, 196 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- SEROZAN**, Rona- Baki İlkay **ENGİN**- Yeşim M. **ATAMER**: Medeni Hukuk, 9. Baskı, İstanbul 2022, 528 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.
- SERT**, Şeyma: Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, 2. Baskı, Ankara 2023, 188 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- SEVİNÇ**, İsmail-Niyazi **KARABULUT**: “Kişisel Verileri Koruma Kurumu Üzerine Bir İnceleme”, Akademik Hassasiyetler Dergisi, C. 7, S. 13, Y. 2020, s. 449-472.
- SEVÜK YOKUŞ**, Handan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2023, 1008 sayfa, Adalet Yayınevi.
- SEYREK TÜTÜNCÜBAŞI**, Deniz: Kişilerin Kendisine ait Verilerin Kaderini Tayin Hakkının Ceza Hukuku Yoluyla Korunması, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- SINAR**, Hasan: “Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma ve Ele Geçirme Suçu (TCK m. 136)”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, C. 2, S. 1, Y. 2020, s. 33-62.
- SIRABAŞI**, Volkan: İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku), 2. Baskı, Ankara 2007, 552 sayfa, Adalet Yayınevi.
- SOYASLAN**, Doğan: Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2016, 832 sayfa, Yetkin Yayınevi.
- SÜHEYL**, Donay: Türk Ceza Kanunu Şerhi, 1. Baskı, İstanbul 2007, 706 sayfa, Seçkin Yayınevi.
- SÜMER HAMURCU**, Ahsen: Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararları Bağlamında Kişisel Veri İhlalleri, 1. Baskı, Ankara 2025, 189 sayfa, Adalet Yayınevi.
- ŞAHBAZ**, İbrahim: Türk Ceza Kanunu I. Cilt, 2. Baskı, Ankara 2020, 1126 sayfa, Yetkin Yayınevi.

ŞEN, Ersan: “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı’nın Anayasaya ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 83, S. 3, Y. 2009, s. 1197-1214.

ŞEN, Ersan: Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu Cilt 1, 1. Baskı, İstanbul 2006, II+616 sayfa, Vedat Yayıncılık.

ŞEN, Ersan-H. Sefa **YILDIZ**: El Koyma, 1. Baskı, Ankara 2017, 336 sayfa, Seçkin Yayınevi.

ŞENOL, Cem: Teoride ve Uygulamada Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı Delillerin Kullanılması ve Değerlendirilmesi Yasağı, 2. Baskı, İstanbul 2018, 504 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.

ŞİMŞEK, Oğuz: Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, İstanbul 2008, 228 sayfa, Beta Yayınevi.

TAŞCI AYDEMİR, Ece: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, 1. Baskı, Ankara 2022, 146 sayfa, Seçkin Yayınevi.

TAŞTAN, Furkan Güven: Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, 2. Baskı, İstanbul 2017, XXVII+239 sayfa, On İki Levha Yayıncılık.

TEKİN, Nurullah: “Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 4, s. 222-262.

TEPE, Esra: Özel Hukuk Açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara 2021, 195 sayfa, Adalet Yayınevi.

TEZCAN, Durmuş: “Bilgisayar Karşısında Özel Hayatın Korunması”, Anayasa Yargısı Dergisi, C. 8, Y. 1991, s. 385-392.

TEZCAN, Durmuş-Mustafa Ruhan **ERDEM**-R. Murat **ÖNOK**: Ceza Özel Hukuku, 22. Baskı, Ankara 2024, 1272 sayfa, Seçkin Yayınevi.

TİTREK, Gizem Büşra: Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Suçlar, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

TOROSLU, Nevzat-Haluk **TOROSLU**: Ceza Hukuku Genel Kısım, 27. Baskı, Ankara 2023, 519 sayfa, Savaş Yayınevi.

TUNÇ, Hasan: Anayasa Hukuku Genel Esaslar, 3. Baskı, Ankara 2022, 312 sayfa, Adalet Yayınevi.

UYAR, Elif Rana: Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

ÜZELTÜRK, Sultan: 1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre Özel Hayatın Gizliliği Hakkı, 1. Baskı, İstanbul 2004, 277 sayfa, Beta Yayınevi.

ÜNLÜ, Cemile: Türk Ceza Kanunda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr>.

ÜNVER, Yener-Hakan **HAKERİ**: Ceza Muhakemesi Hukuku, 23. Baskı, Ankara 2024, 896 sayfa, Adalet Yayınevi.

VURAL, Uğur: Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2024, <https://tez.yok.gov.tr>.

YAŞAR, Orhan Gazi: Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu, 1. Baskı, Ankara 2024, 144 sayfa, Adalet Yayınevi.

YAŞAR, Yusuf: “Bir Suçun İspatı Amacıyla İletişimin Kayda Alınmasının Hukuki Niteliği”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 4, S. 14, Y. 2013, s. 353-396.

YAVUZ, Can: İnternet’teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı, 3. Baskı, Ankara 2020, 324 sayfa, Seçkin Yayınevi.

YENİSEY, Feridun-Ayşe **NUHOĞLU**: Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2024, 1080 sayfa, Seçkin Yayınevi.

YILMAZ, Tüze: Avrupa Birliğinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2022, 144 sayfa, Adalet Yayınevi.

YILMAZ, Süleyman-Abdülkerim **YILDIRIM**: Medeni Hukuk-I, 4. Baskı, Ankara 2023, 304 sayfa, Seçkin Yayınevi.

YURTCAN, Erdener: Ceza Yargılaması Hukuku, 16. Baskı, Ankara 2019, 864 sayfa, Seçkin Yayınevi.

ZAFER, Hamide: Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması, 1. Baskı, Ankara 2010, 244 sayfa, Beta Yayınevi.

ZAPATA, Tan Tahsin: Medeni Hukuk, 23. Baskı, Ankara 2018, XXXIV+878 sayfa, Savaş Yayınevi.

II. MAHKEME KARARLARI

Anayasa Mahkemesi'nin 20.01.2011 Tarih, 2008/44 Esas ve 2011/21 Karar sayılı kararı.

Anayasa Mahkemesi'nin 09.04.2014 tarihli, 2013/122 Esas ve 2014/74 Karar sayılı kararı.

Anayasa Mahkemesi'nin 02.10.2014 Tarih, 2014/149 Esas ve 2014/151 Karar sayılı kararı.

Anayasa Mahkemesi'nin 25/12/2014 Tarih, 2014/74 Esas ve 2014/201 Karar sayılı kararı.

Anayasa Mahkemesi'nin 12.11.2015 Tarihli, 2014/196 Esas ve 2015/103 Karar sayılı kararı.

Anayasa Mahkemesi 28.09.2017 Tarih, 2016/125 Esas ve 2017/143 Karar sayılı kararı.

Anayasa Mahkemesi'nin 11.10.2023 Tarih, 2020/76 Esas ve 2023/172 Karar sayılı kararı.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Google İspanya ve AEPD, 13.05.2014 Tarih ve 2014/19685 Karar sayılı Kararı.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Pretty/Birleşik Krallık Kararı, Başvuru No:2346/02, Karar Tarihi: 29.04.2002.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Klass ve Diğerleri ve Almanya Kararı, Başvuru No:5029/71, Karar Tarihi: 06.09.1978.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Amann/İsviçre Kararı, Başvuru No: 27798/95, Karar Tarihi: 16.2.2000.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Niemietz v. Germany, Başvuru No: 13710/88, Karar Tarihi: 16.12.1992.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Peev/Bulgaristan Kararı, Başvuru No: 64209/1, Karar Tarihi: 26.10.2007.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Von Hannover/Almanya 1. Kararı, Başvuru No: 59320/00, Karar Tarihi: 24.09.2004.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Von Hannover/Almanya 2. Kararı, Başvuru No: 40660/08 ve 60641/08, Karar Tarihi: 07.02.2012.

Danıştay 1. Dairesi 20.12.1984 Tarih, 1984/291 Esas ve 1984/294 Karar sayılı kararı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.6.2014 Tarih, 2012/12-1510 Esas ve 2014/331 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 09.06.2014 Tarih, 2013/27273 Esas ve 2014/14172 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 21.03.2018 Tarih, 2017/3928 Esas ve 2018/3190 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 26.09.2018 Tarih, 2018/226 Esas ve 2018/8746 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 03.07.2019 Tarih, 2018/8313 Esas ve 2019/8077 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 18.09.2019 Tarih, 2018/8466 Esas ve 2019/9054 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 06.12.2021 Tarih, 2021/4655 Esas ve 2021/8550 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi 23.03.2022 Tarih ve 2019/14037 Esas sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 13.04.2022 Tarih, 2021/2855 Esas ve 2022/2914 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 07.09.2022 Tarih, 2020/1085 Esas ve 2022/5406 Karar sayılı kararı.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23.09.2020 Tarih, 2017/2-2297 Esas ve 2020/672 Karar sayılı kararı.

III. İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210820-22.pdf>

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/201?EsasNo=2014%2F74>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201204-13.htm>

<http://oecdprivacy.org/>

<https://karararama.danistay.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>

<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-58497>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/20364>

https://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/936_1.pdf

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/07/20030721.htm#2>

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf>

<https://www.ohchr.org/EN/UDHR/pages/Language.aspx?LangID=trk>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160505.pdf>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210820-22.pdf>

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7048/Yapay-Zeka-Alaninda-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Dair-Tavsiyeler>

<http://oecdprivacy.org/>

<https://tez.yok.gov.tr>

<https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-58497>

https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2017/143?Donemler_id=2&EsasNo=2016%2F125

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/05/20160505.pdf><https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/201?EsasNo=2014%2F74>

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/201?EsasNo=2014%2F74>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Burak SAKARYA

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi Kamu Hukuku Tezli Yüksek
Lisans Program

Bildiği Yabancı Diller

İngilizce

Tarih : 28.01.2025